

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE YÖNELİK
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME VE
STANDARTLARIN BELİRLENMESİ**

DOKTORA TEZİ

ÇİĞDEM ÇELİK ŞAHİN

GAZİANTEP
HAZİRAN 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE YÖNELİK
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME VE
STANDARTLARIN BELİRLENMESİ**

DOKTORA TEZİ

ÇİĞDEM ÇELİK ŞAHİN

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. M.Semih SUMMAK

GAZİANTEP
HAZİRAN 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**Bilim ve Sanat Merkezlerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir İnceleme ve
Standartların Belirlenmesi**

Çiğdem ÇELİK ŞAHİN

Tez Savunma Tarihi: 10/06/2014

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. M.Fatih ÖZMANTAR
Enstitü Müdürü

Bu tezin Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. M. Semih SUMMAK
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

İmzası

Yrd. Doç. Dr. M. Semih SUMMAK (Jüri Başkanı)

Prof. Dr. Fatih TÖREMEN

Doç. Dr. Habib ÖZGAN

Doç. Dr. Erhan BİNGÖLBALİ

Yrd. Doç. Dr. Kevser KOÇ

Canım Kezım Duru'ya

ÖZET

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE YÖNELİK KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME VE STANDARTLARIN BELİRLENMESİ

ÇELİK ŞAHİN, Çiğdem

Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri ABD

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. M. Semih SUMMAK

Haziran 2014, 248 sayfa

Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi Bilim ve Sanat Merkezlerinde sürdürülmektedir. Standartların baz alındığı ülkeler, üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde başarıyı yakalamış olan Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’dir. Bilim ve Sanat Merkezlerinin yapı ve işleyişi göz önüne alındığında incelenen örnek ülkelerdeki standartların Türkiye’deki Bilim ve Sanat Merkezlerine uyarlanabileceği öngörülmektedir. Araştırmanın temel amacı “Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail örnekleri üzerinden Türkiye’deki Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenecek standartlar nelerdir?” sorusuna cevap bulabilmektir. Araştırmada, nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden içerik analizi, belge analizi ve literatür tarama yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma grubundaki katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan başlıca sonuçlar şunlardır: Çalışma grubundaki tüm katılımcılar, belirlenen standartların uygulanabilirliği ile ilgili olumlu bir yaklaşımda bulunmuşlardır ve Bilim ve Sanat Merkezlerinde sunulan eğitimdeki eşitliği ve kaliteyi sağlayabileceği görüşündedirler. Belirlenen standartlar, çalışma grubundaki katılımcı görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerindeki yönetici ve öğretmenlerin görev tanımlarının ve yeterliklerin netleşmesi, teori-uygulama çelişkisinin ortadan kalkması, eğitimi ve yönetsel uygulamaları olumlu etkilemesi açısından önemli katkılar sunmaktadır. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici ve öğretmenlerinin belirlenen standartları edinmeleri için seminer ve hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, periyodik olarak denetim ve kontrollerin yapılması, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitimin niteliği ile ilgili boylamsal araştırmaların yapılması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar, Bilim ve Sanat Merkezleri, standartlar

ABSTRACT**A COMPARATIVE ANALYSIS FOR SCIENCE AND ARTS CENTERS AND DETERMINING STANDARDS**

ÇELİK ŞAHİN, Çiğdem

Dissertation, Department of Educational Sciences

Supervisor: Assist. Prof. Dr. M. Semih SUMMAK

June 2014, 248 pages

Science and Arts Centers sustain the gifted and talented education in Turkey. The standards were based on three countries-The United States of America, Israel and England- which got succeed in gifted and talented education. Considering structure and operation of Science and Arts Centers, the standards in analysed sample countries are forseen to be applied. The main aim of this research is to find answer to the question formulated as “What are the principal, teacher competencies and instructional objective standards for Science and Arts Centers in Turkey based on gifted and talented education system in The USA, England and Israel?”. The content analysis, document analysis and literature review methods in qualitative research methods were used in the research. The participants in study group were defined according to purposeful sampling method. Some of the significant results are as follows: The participants in the study group had positive approaches towards practicability and providing equality and quality of the determined standards in Science and Arts Centers. According to the opinions of the participants in the study group, the determined standards have important contributions with regards to clarifying the job definion and competencies of principals and teachers in Science and Arts Centers, dissappearing theory-practice contradiction and effecting educational and managerial applications positively. Following suggestions based on the research conclusions were made for organising seminars and in-service trainings for the principals and teachers of the Science and Arts Centers for obtaining the standards; providing periodical inspection and controls, doing longitudinal research on the quality of education at Science and Arts Centers.

Key Words: Gifted and talented children, Science and Arts Center, standards

ÖNSÖZ

Doktora çalışmamın her aşamasında sabır ve hoşgörüsü, bilgi birikimi ve tecrübesi, sıra dışı anlatım tarzı ile hayatımda farklı bir yere sahip olan, bana “dalgalarla boğuşmak yerine yüzmeye başlamayı” öğreten değerli danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Semih SUMMAK’a,

Her başım sıkıştığında arayabildiğim, yoğun günlerinde bile bana kapısını açan, değerli paylaşımlarının ve desteğinin yanında güler yüzünü ve samimiyetini esirgemeyen, tekrar araştırmaya ve doktora çalışmalarına başlamamda büyük yeri olan bilim insanı Sayın Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY’a,

Tezimin her aşamasında benimle engin bilgilerini paylaşan Sayın Doç. Dr. Habib ÖZGAN’a, tanışmaktan onur duyduğum, başarılı kimliğinden çok şey öğrendiğim ve doğru adımlar atmama yardımcı olan Sayın Doç. Dr. Erhan BİNGÖLBALİ’ye, tez savunma sürecinde tezim ve benim için önemli değerlendirmelerde bulunan Sayın Prof. Dr. Fatih TÖREMEN’e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Kevser KOÇ’a,

Şu ana kadar hiç yüz yüze gelmememize ve beni tanımamasına rağmen değerli görüşleri ile bana destek olan, benden kaynaklarını ve bilgilerini esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Faruk LEVENT’e,

Her daim beni manevi desteklerinden mahrum bırakmayan, heyecanımı, üzüntümü ve en önemlisi mutluluğumu paylaşabilen değerli meslektaş ve dostlarıma,

Eğitim hayatım boyunca yoğun çalışma tempom ve telaşım yüzünden zamanından çaldığım canım kızıma, beni her zaman daha ileriye hedeflemem konusunda motive eden, çalışma azmi ve dürüstlüğüyle örnek olan biricik babama, her zaman yanımda olan çok değerli anneme, ablama ve ağabeyime, çocukluğumdan bu yana bana model olan güler yüzlü canım teyzeme,

Ve her zaman kendimi iyi hissetmemi sağlayan, desteğini esirgemeyen sevgili eşime

Yürekten sonsuz teşekkürlerimi ve minnetimi sunarım.

Haziran, 2014
Çiğdem ÇELİK ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
1.1. GİRİŞ	1
1.2. PROBLEM DURUMU	4
1.3. ARAŞTIRMA PROBLEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI	8
1.5. SAYILTILAR	8
1.6. SINIRLILIKLAR	8
1.8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	9
1.9. TANIMLAR	9
KAYNAK ÖZETLERİ	11
2.1. KAYNAK ÖZETLERİ	11
2.2. ÜSTÜN ZEKÂ ve YETENEKLİLİK KAVRAMLARI, TANIMI ve ÖZELLİKLERİ	11
2.3. ÜSTÜN ZEKÂLI ve YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	13
2.3.1. Üstün Zekâ ve Yetenekliliğin Ortaya Çıkışı.....	13
2.3.2. Zekâ Kuramlarının Tarihsel Gelişimi	15
2.3.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	16
2.3.3.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tarihsel gelişimi	17
2.3.3.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tarihsel gelişimi	19
2.3.3.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tarihsel gelişimi	21
2.3.3.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin tarihsel gelişimi	22
2.3.4. Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Tanılanması	24
2.3.4.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanması.....	24
2.3.4.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanması.....	25
2.3.4.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanması.....	26
2.3.4.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanması	28
2.3.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi	30

2.3.5.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi.....	30
2.3.5.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi.....	32
2.3.5.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi.....	33
2.3.5.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi.....	36
2.3.6. Genel Eğitimde ve Üstün Zekâlılar Eğitiminde Standartların Gerekliliği.....	37
2.3.6.1. Eğitimde standartların gerekliliği.....	37
2.3.6.2. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde standartların gerekliliği.....	42
2.3.6.3. Bilim ve sanat merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesinin önemi	47
2.3.7. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitim Aldıkları Kurumların Yöneticilerinin Yeterlikleri ve Standartları.....	52
2.3.7.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri ve standartları.....	52
2.3.7.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri ve standartları.....	54
2.3.7.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri ve standartları.....	54
2.3.7.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri	55
2.3.8. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yeterlikleri ve Standartları	57
2.3.8.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri ve standartları.....	57
2.3.8.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri ve standartları	59
2.3.8.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri ve standartları	60
2.3.8.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri.....	62
2.3.9. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrenciler İçin Belirlenmiş Öğretimsel Hedefler.....	65
2.3.9.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler.....	66
2.3.9.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler	67
2.3.9.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler	68
2.3.9.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler	70
2.3.10. İlgili Araştırmalar	71
2.3.10.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik araştırmalar	71
2.3.10.2. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim sürecinde karşılaşılan problemlere yönelik çalışmalar	74
2.3.10.3. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili araştırmalar	75

2.3.10.4. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki yöneticilere yönelik çalışmalar.....	79
2.3.10.5. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan öğretimsel hedeflerle ilgili olan araştırmalar.....	83
MATERYAL VE YÖNTEM.....	86
3.1. MATERYAL ve YÖNTEM.....	86
3.1.1. Yöntem	86
3.1.2. Araştırma Deseni	88
3.1.3. Çalışma Grubu ve Özellikleri	88
3.1.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	90
3.1.5. Verilerin Toplanması	92
3.1.6. Verilerin Analizi	93
3.1.7. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	97
BULGULAR VE TARTIŞMA	99
4.1. BULGULAR	99
4.1.1. Birinci Aşama: İhtiyaç Analizi Bulguları	99
4.1.1.1. Akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi.....	100
4.1.1.2. Bilim ve sanat merkezi yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi.....	102
4.1.1.3. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi.....	103
4.1.1.4. Bilim ve sanat merkezine öğrenci gönderen velilerin görüşlerinin incelenmesi.....	105
4.1.2. İkinci Aşama: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitiminde Yönetici, Öğretmen Standartları/Sorumluluklarına ve Öğretimsel Hedeflere Yönelik Bulgular.....	106
4.1.2.1. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumların yöneticileri için belirlenmiş standartlar/yeterlikler	108
4.1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim aldıkları kurumların öğretmenleri için belirlenmiş standartlar, yeterlikler	113
4.1.2.3. Amerika Birleşik Devletleri’nde, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için belirlenmiş öğretimsel hedefler	118
4.1.3. Üçüncü Aşama: Bilim ve Sanat Merkezleri’nde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenecek standartların kapsamındaki özelliklere ilişkin bulgular.....	120
4.1.4. Dördüncü Aşama: Belirlenen Standartların Uygulanabilirliği ile İlgili Akademisyen, Bilim ve Sanat Merkezi Yönetici, Öğretmen ve Velilerinin Görüşlerine Yönelik Bulgular	121
4.1.4.1. Akademisyen görüşlerinin incelenmesi	121
4.1.4.2. Bilim ve sanat merkezi yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi.....	123
4.1.4.3. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi.....	124
4.1.4.4. Bilim ve sanat merkezine öğrenci gönderen velilerin görüşlerinin incelenmesi.....	125
4.2. Tartışma	126

SONUÇ VE ÖNERİLER	137
5.1. SONUÇLAR	137
5.1.1. Araştırmanın Birinci Aşamasındaki İhtiyaç Analizine İlişkin Sonuçlar.....	139
5.1.2. Araştırmanın İkinci Aşamasına Ait Sonuçlar	140
5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Aşamasına Ait Sonuçlar	142
5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Aşamasına Ait Sonuçlar	144
5.2. ÖNERİLER	158
KAYNAKLAR	160
EKLER	182
EK 1: Katılımcılar ve Görüşme Soruları	182
EK 2: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimindeki Yönetim Standartları-Yeterlikleri	184
EK 3: Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Standartlar/Yeterlikler	193
EK 4: Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler İçin Belirlenmiş Öğretimsel Hedefler	206
EK 5: Kod Haritası	227
EK 6: Özgeçmiş (Vitae)	234

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet-içi eğitim faaliyetleri (Kaynak: MEB Üstün Zekâlıların/Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı Hazırlık Dökümanı, 2010: 22).....	65
Tablo 2. Araştırma aşamaları, kullanılan yöntem ve teknikler	86
Tablo 3. Çalışma grubu özellikleri.....	89
Tablo 4. Araştırma sorularına cevap bulma sürecinde kullanılan veri toplama araçları	91
Tablo 5. Katılımcı görüşlerinden elde edilen temalar, açıklamalar ve ifadeler	95
Tablo 6. Araştırmada inandırıcılık ve aktarılabirlik (iç ve dış geçerlik) ile tutarlık ve teyit edilebilirliğin (iç ve dış Güvenirlik) sağlanması	98
Tablo 7. Akademisyenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedefstandartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar	100
Tablo 8. Bilim ve sanat merkezi yöneticilerinin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar.....	102
Tablo 9. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar.....	104
Tablo 10. Bilim ve sanat merkezi velilerinin bilim ve sanat merkezlerindeki yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar	106
Tablo 11. Amerika Birleşik Devletleri, İsrail ve İngiltere üstün zekâlılar eğitim programı yönetici standartları/yeterlikleri	109
Tablo 12. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programı öğretmen standartları-yeterlikleri	114
Tablo 13. Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için belirlenmiş öğretimsel hedefler.....	119
Tablo 14. Akademisyenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar	122

Tablo 15. Yöneticilerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları hakkındaki görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar.....	123
Tablo 16. Öğretmenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar.....	124
Tablo 17. Velilerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar	125
Tablo 18. Bilim ve sanat merkezleri yönetici standartları önerisi.....	146
Tablo 19. Bilim ve sanat merkezi öğretmen yeterlik standartları önerisi.....	149
Tablo 20. Bilim ve sanat merkezleri öğretimsel hedef standartları önerisi.....	152
Tablo 21. İngiltere kurumsal kalite standartları unsurları	190
Tablo 22. Akademisyen görüşleri ve kod listesi	227
Tablo 23. Bilim ve sanat merkezi yönetici görüşleri ve kod listesi.....	229
Tablo 24. Bilim ve sanat merkezi öğretmen görüşleri ve kod listesi	230
Tablo 25. Bilim ve sanat merkezi velileri görüşleri ve kod listesi	231
Tablo 26. Akademisyenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi.....	232
Tablo 27. Yöneticilerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi	232
Tablo 28. Öğretmenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi	233
Tablo 29. Velilerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi	233

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Bilim ve sanat merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenme aşamaları.....	7
Şekil 2. Bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları	138
Şekil 3. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler	153

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Bir toplumun gelişme düzeyini artırarak çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması, o toplumdaki bireylerin beyin gücünü etkili kullanmaları ve potansiyellerinin ortaya çıkarılarak doğru yönlendirilmeleri ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, toplumun nitelikli insan gücünü keşfedip, iyi bir eğitimle kalkınmışlık seviyesinin artırılması için kullanması önem arz etmektedir.

Eğitim reformu, son yıllarda bütün ülkelerde kritik bir konu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bunun önemli nedenlerinden birisi, endüstri çağından bilgi çağına geçişle birlikte, ekonominin giderek daha fazla bilgi ve eğitim dayanaklı hale gelmesidir (Hanushek, 2007). Eğitime duyarlı ekonominin küreselleşmesi, her ülkeyi eğitim sistemini çağın ihtiyaçlarına göre yeniden ele almaya zorlamaktadır (Özdemir, 2000).

Eğitimin amacı, bilgi seviyesi yüksek hem bireysel hem de evrensel bir kültüre sahip, sağlıklı bir toplum yetiştirmektir. Eğitimdeki tüm yenileşme ve gelişme girişimleri, toplumun her kesiminin ilgi alanına girmektedir. Eğitim, toplumda değişimlerden sorumlu olması nedeniyle değişime diğer sistemlerden önce uyum sağlamak durumundadır. Bir ülkenin refah ve mutluluğu; o ülke insanların nitelikli ve sürekli bir eğitim almaları ve bununla kazandıkları bilgi, beceri ile ekonomik büyümeye yapabilecekleri katkıya bağlıdır. Bunun için, sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü ve verimlilik artışının en önemli unsuru, toplumun eğitim düzeyidir (Çakmak, 2008).

Günümüzde teknolojik gelişmeler ve eğitimsel uygulamalardaki yenilikler, eğitim kurumlarındaki personelin, kendini geliştirerek tüm kaynakları etkin bir şekilde kullanabilecek duruma gelmelerini zorunlu kılmaktadır. İnsan faktörünün

kalkınma ve büyüme sürecinde gereken niteliğe, bilgi, beceri ve donanıma sahip olarak bu sürece hizmet etmesi beklenir.

Hanushek ve Wößmann (2007) çalışmalarında eğitim ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki kısaca şu şekilde özetlenmektedir:

- İnsanların bildikleri vasıtasıyla ölçülen eğitim seviyelerinin bireysel kazanç, gelir dağılımı ve ekonomik büyüme üzerine güçlü etkileri mevcuttur.
- Gelişen ülkelerde eğitimin niteliği, çok karamsar bir tablo oluşturur bir şekilde (okul kayıtları ve edinimde) eğitimin niceliğinden daha kötü bir durumdadır.
- Okullara sadece kaynak kazandırmak, eğitim niteliği temel değişimleri meydana getireceği için, tek başına başarılı olmaya yetmeyecektir.

Eğitimin, insan kaynaklarının beceri ve üretkenlik kapasitesini geliştirme yoluyla işgücü verimliliğini artırarak ekonomik büyümeyi hızlandırdığı, ekonomik büyümenin de gelir artışı yoluyla sağlık, eğitim, sosyal harcamaları artırarak insani kalkınmayı yüksek düzeylere taşıdığı görüşü önem kazanmıştır (Grant,1968; akt. Çolak, 2010). Eğitimsel kazanım, tek başına yeterli olmayıp, kaliteyle de bağlantılı olmalıdır. Ekonomik büyümede uzun dönemi kapsayan kazanımlara ulaşmak için önemli olan sistemli ve sağlam bir eğitimsel kalitedir (Hanushek ve Wößmann, 2007).

Nitelikli insan gücünü sağlayarak hem bireyin hem de toplumun refahının sağlanmasında eğitim kurumlarının kalitesi önemli bir yere sahiptir. 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı (2013), ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda toplumumuzu yüksek refah düzeyine ulaştırma yolunda önemli bir adımdır. Bu planda eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, öğrenme ortamlarının ve niteliğinin artırılması, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterliklerini esas alarak yeniden yapılandırılması gibi kararlarla, eğitim ve istihdam ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik mekanizmaların etkinliğinin artırılması gerektiği belirtilmiştir.

Milli eğitimimizin öncelikli amaçlarından biri, ülkenin geleceğini, gelişmesini ve refah seviyesini olumlu etkileyebilecek potansiyele sahip, nitelikli bireylere ulaşarak onları en etkili bir şekilde yetiştirme olmalıdır.

Ülkemizde genel eğitimdeki bireylerden farklı ve istisnai özelliklere sahip olan bireyler için çeşitli yasa ve yönetmelikler belirlenmiş ve bu durumda olan kişiler özel eğitim kapsamına alınmıştır. Özel eğitim; bu bireylerin eğitim ihtiyaçlarını

karşılama için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmıştır (MEB, 2013).

Nitelikli insan gücü kaynağı olan üstün zekâlı ve yetenekli bireyler ülkemizde yasalarla korunmaya çalışılmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim birimi kapsamındadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların zekâ düzeyleri 130'un üzerindedir ve bu çocukların farklılıkları, bedensel, yaratıcılık, öğrenme, önderlik ve güdüsel özellikleri açısından ortaya çıkmaktadır (Akkanat, 2004). Her birinin, öğrenme stilleri, zekâ türleri, bedensel ve bilişsel özellikleri, liderlik becerileri diğerlerinden ayrılabilir.

Bu özel bireyler için, normal eğitim sürecinden farklı olarak, ileri düzey ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde iddialı eğitim programlarına, bu eğitim programlarını etkili bir şekilde sunabilecek bir eğitim kadrosuna ve öğretim programlarını ve öğretmenleri değerlendirebilecek potansiyel ve yeterliğe sahip bir yönetim kadrosuna gereksinim vardır.

Tarihte, üstün yetenekliler eğitiminin önem kazanmasında, Sovyetler Birliği'nin 1957'de ilk uzay aracı olan Sputnik'i uzaya fırlatmasının büyük etkisi olmuştur. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere batılı ülkeler, bu başarının nedenini araştırmışlar ve Rusların bu başarısındaki esas farkın üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine verdikleri önem olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'da bilim ve teknoloji alanında bu açığın kapatılması için üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik önemli yasal düzenlemeler oluşturulmuştur (Tannenbaum, 2000; Colangelo ve Davis, 2003). İsrail'de üstün zekâlı bireylerin tespit edilip, onlara ileri düzeyde eğitim olanağının sunulmasının önemi "Beyin gücü İsrail'in en önemli doğal kaynağıdır ve sürekli olarak en üst düzeyde korunmalıdır" sözü ile ifade edilmektedir (Rashi Vakfı: Geleceğin Bilim İnsanları ve Mucitleri, 2011).

Ülkemizde de en önemli nitelikli insan kaynağı olan üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara etkili eğitim verilmesi ve nitelikli eğitimcilerle daha başarılı eğitim sunulması fikri gün geçtikçe önem kazanmaktadır.

1.2. PROBLEM DURUMU

Eğitim kurumlarında niteliğin artırılması nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi açısından önemlidir. Eğitim niteliğinin artırılması da bireyin eğitiminde rol alan paydaşların ve eğitim programlarının niteliğiyle yakından ilişkilidir. Öğretmen kalitesi (Hattie, 2003; OECD, 2009) ve öğrencilerin öğrendiklerinin test edilmesi (Munoz, 2000; Hanushek ve Woßmann, 2007; UNESCO, 2007) öğrenci başarısının ve eğitimin kalitesinin temsilcisidir.

Yapılan analizler ve araştırmalar (Tekışık, 2008; BM Kalkınma Programı, 2009) Türkiye'deki eğitimin toplumsal ve bireysel ihtiyaçları karşılayamadığı, toplumu dünya ile birleştirecek ve geleceğe hazırlayacak kalitede olmadığını göstermektedir (TUBİTAK, 2005).

Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye'nin gelişmiş ülkelerle açığını kapatmasının tek yolu eğitimin kalitesini artırarak nitelikli insan kaynağını iyi yetiştirmesidir. Gelişmiş ülkelerde üstün zekâlı ve yetenekli bireyler stratejik insan kaynağı olarak görülmektedir. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylere ileri düzey eğitim imkânı sunma misyonunu Bilim ve Sanat Merkezleri üstlenmiştir. Ancak, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki gerek eğitim sürecinde yaşanan (Gökdere ve Çepni, 2003; Gökdere, Ayvacı ve Küçük, 2004; Ataman, 1976; Sezginsoy, 2007), gerekse öğretmen ve yöneticilerin yaşadıkları problemlerle ilgili yapılan araştırmalar (Özkan, 2009; Levent, 2011; Summak ve Çelik-Şahin, 2013) göz önünde bulundurulduğunda bu merkezlerin etkili ve verimli bir eğitim sunduğunu söylemek güçtür.

Toplumdaki nitelikli insan gücünün oluşturulmasının temelinde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin mevcut olmasının yanı sıra, bu bireylerin potansiyellerinin tespit edilerek, olumlu yönde gelişimlerini ve ilerlemelerini sağlayacak ortamların sunulması da olmalıdır. Levent (2011)'e göre nitelikli insan gücünün ülkelerin kalkınmışlık seviyesinin artırılmasında katalizör rolü oynaması, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimini öne çıkarmaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ileri düzey eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde iddialı eğitim programlarına, bu eğitim programlarını etkili bir şekilde sunabilecek bir eğitim kadrosuna ve eğitim programlarını ve öğretmenleri değerlendirebilecek bir yönetim kadrosuna ihtiyaç duyulmaktadır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim programlarının incelenerek ve bu programların uygulanması

sonucundaki eğitimsel çıktılarının niteliklerine bakılarak uygulamaların kalitesi hakkında yorumlar yapılabilir. Gerek uygulamaların gerekse paydaşların özellikleri gelişigüzel değil, belirlenmiş kriterlere ve ölçütlere göre yapılmalıdır.

Yapılan araştırmalar sonucunda, Amerika Birleşik Devletleri'nin, İngiltere ve İsrail'in üstün zekâlı ve yetenekliler alanında dünyada en başarılı ülkeler arasında olduğu tespit edilmiştir (Tannenbaum, 2000; Akarsu, 2001; Bilgili, 2004; MEGEP, 2007; Colangelo ve Davis, 2003, Persson, 2009). Bu ülkelerde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde görev alan öğretmen, yöneticiler ve öğretimsel hedefler için belirlenmiş standartların olduğu ve eğitimin başarısı ve niteliği ile ilgili değerlendirmelerin buna göre yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de ise ulusal meslek standartlarının belirlenmesi için Mesleki Yeterlikler Kurumu kurulmuştur, ancak eğitimin birçok alanına, özel eğitime veya üstün zekâlılar ve yetenekliler ile ilgili herhangi bir eğitim kademesinde kaliteye ulaşabilmek için henüz standart belirleme çalışmaları yapılmamıştır.

Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimini amaç edinen kurumlar Bilim ve Sanat Merkezleridir. Bu merkezlerdeki yönetici, öğretmen ve eğitimin niteliğini değerlendirirken kullanılacak ölçütleri/standartları belirlemek, eğitim öğretim kalitesinin artırılmasında bilimsel temelli öneriler sunmak bu araştırmanın çıkış noktası olmuştur.

1.3. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Bu araştırmanın ana problemini; Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail örnekleri üzerinden Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler bağlamında oluşturulacak standartlar nelerdir? Sorusu oluşturmaktadır.

1.3.1. Alt Problemler

Araştırmada dört aşama bulunmaktadır. Araştırmanın birinci aşaması ihtiyaç analizi sürecinden oluşmaktadır. Bu aşama için belirlenen alt problemler şöyledir:

1.3.1.1. Araştırmaya katılan akademisyenlerin Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.1.2. Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, Bilim ve Sanat Merkezinde yaşanan sıkıntılar, yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.1.3. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, yaşanan sıkıntılar, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.1.4. Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci gönderen velilerin Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

Araştırmanın ikinci aşamasında, örneklem olarak seçilen üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanında başarılı olan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere ve İsrail'deki yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları incelenmiş, bu alanlarda belirlenen nitelikler tespit edilmiştir. Bu aşama için belirlenen alt problemler şöyledir:

1.3.1.5. ABD, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim veren kurumların yöneticileri için belirlenmiş standartların ve yeterliklerin ortak özellikleri nelerdir?

1.3.1.6. ABD, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için belirlenmiş standartların ve yeterliklerin ortak özellikleri nelerdir?

1.3.1.7. ABD, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim veren kurumlardaki öğretimsel hedefler nelerdir?

Araştırmanın üçüncü aşamasında;

1.3.1.8. Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenen standartlar ve özellikleri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır.

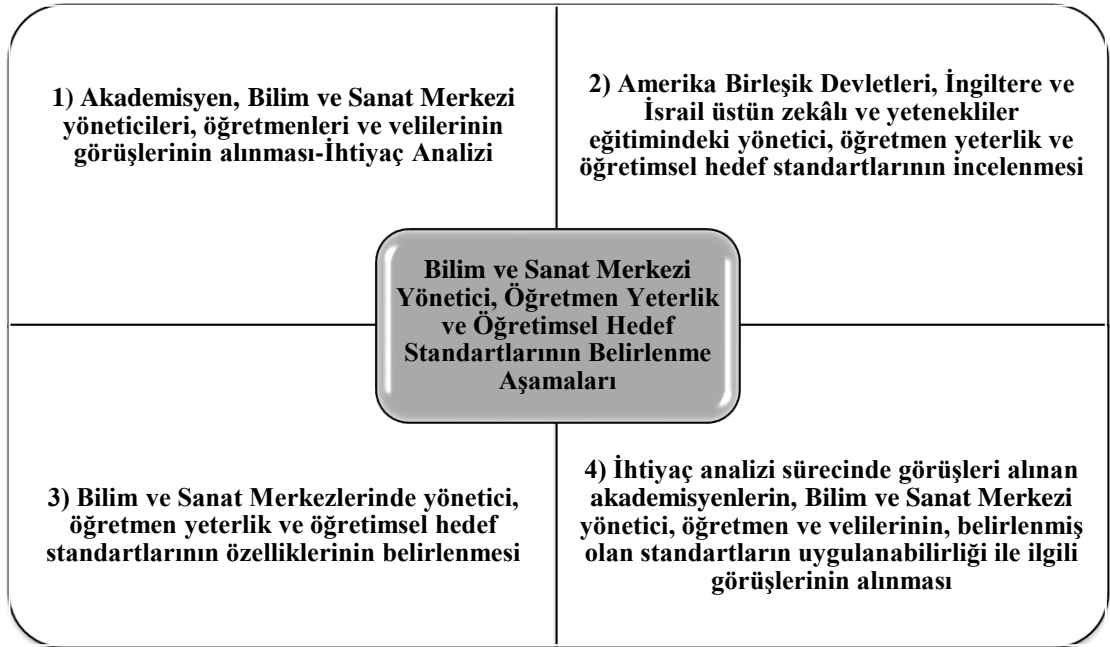
Araştırmanın dördüncü aşamasında ise, ihtiyaç analizi sürecinde yazılı görüşme yöntemi ile görüşleri sorulan, akademisyen, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerine, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri alınmıştır. Bu aşama için belirlenen alt problemler ise şöyledir:

1.3.1.9. Araştırmaya katılan akademisyenlerin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.1.10. Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.1.11. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.1.12. Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci gönderen velilerin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?

Şekil 1. Bilim ve sanat merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenme aşamaları

Şekil 1’de Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenme aşamaları görülmektedir. Araştırmanın birinci aşamasında, ihtiyaç analizi yapılmış, ikinci aşamasında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları incelenmiş, üçüncü aşamasında Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının özellikleri belirlenmiş ve dördüncü aşamasında ise; ihtiyaç analizi sürecinde

görüşleri alınan akademisyenlerin, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerin, belirlenmiş olan standartların uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri alınmıştır.

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için standartların belirlenmesine yönelik dünyadaki başarılı ülkeler (ABD, İngiltere ve İsrail) örnek alınarak karşılaştırmalı bir inceleme yapmaktır. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yönetici, öğretmen yeterlikleri ve standartları ile öğretimsel hedefleri ülkemiz koşullarına ve Milli Eğitim Bakanlığı kriterlerine göre sentezleyerek, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarını belirlemektir.

1.5. SAYILTILAR

Bu araştırma, “Araştırmamızda kullanılan soru formundaki sorulara, Bilim ve Sanat Merkezi müdürleri, velileri ve öğretmenleri ile araştırmaya katılan akademisyenler samimi, yansız ve gerçek görüşlerini yansıtacak şekilde cevap vermişlerdir.” Varsayımına dayalı olarak yürütülmüştür.

1.6. SINIRLILIKLAR

Araştırma sürecinde karşılaşılan sınırlılıklar şu şekildedir:

- 1) Araştırmanın uluslararası tabanlı olması, yerinde izleme, inceleme ve araştırma gibi yöntemlerin kullanılmasının zor ve maliyetli olması ve bazı ülkeler için bilgi erişiminin sınırlılığı,
- 2) Araştırma sürecinde internet bazlı kaynak araştırması, bazı önemli kaynaklara ulaşmanın güçlüğü de beraberinde getirmiştir. Özellikle İsrail’deki üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi hakkında bilgi toplamanın, hem bu ülke ile ilgili İngilizce kaynaklara erişimin, hem de bu ülkedeki üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ile ilgili çalışmalara ulaşmanın kısıtlılığı, çalışmadaki kaynak zenginliğini olumsuz etkilemesi,
- 3) Yazılı görüşme formunun, Milli Eğitim Bakanlığı izin belgesi ile birlikte müdür ve akademisyenlere ulaştırılmasına rağmen, gönüllük esasına dayalı olması nedeniyle yanıtlanmak istenmemesi,

4) İsrail ile ilgili özgün kaynakların İbranice dilinde olması, bu kaynakların doğru çevirisi için yetkili şahıs ve kurumların zorlukla bulunmasıdır.

1.8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının geliştirilmesi ile ilgili çalışmalara rastlanmamıştır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili araştırmalarda, öğretimsel hedeflerin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu araştırmanın, bu alandaki eksikliklerin giderilmesine katkı sunacağı öngörülmektedir. Belirlenen standartların, farklı eğitimler ile yönetici ve öğretmenlere kazandırılması ve personel gelişiminin takip edilmesi gibi süreçlerden sonra, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimlerine olumlu bir şekilde yansıtacağı öngörüsünde bulunulabilir. Ayrıca, öğretimsel hedeflerin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere sunulan eğitimin düzeyi ve bu öğrencilerin kazanımların netleşmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma, gelişmiş ve bu alanda başarıyı yakalamış ülkelerdeki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki uygulamaların ortaya konması, yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi sonucunda ülkemizdeki eksikliklerin giderilmesine yönelik oluşturulacak veri tabanına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin kaliteli eğitim almaları için bir farkındalık yaratacağı ve yönetici ve öğretmenlerin, etkili eğitim sunabilmeleri ve asgari düzeyde nitelik kazanmaları için gereken eğitim alanlarının tespit edilmesi açısından da katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.9. TANIMLAR

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM): Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2007).

Standart: Belli ölçülere, yasaya, kullanıma uygun olan, örnek veya temel olarak alınabilen tek biçim (TDK, 1998).

Yeterlik: Bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet (TDK, 2014).

Yönetici Standartları: Bu tezde yönetici standartları; Bilim ve Sanat Merkezlerindeki, müdür ve müdür yardımcılarını kapsayan standartlarını ifade etmektedir.

Öğretmen Yeterlik Standartları: Bu tezde öğretmen yeterlik standartları; Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenler için oluşturulmuş standartları ifade etmektedir.

Öğretimsel Hedef Standartları: Bu tezde öğretimsel hedef standartları; Bilim ve Sanat Merkezleri için oluşturulmuş öğretimsel hedef - kazanım standartlarını ifade etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. KAYNAK ÖZETLERİ

Bu bölümde, genel bir çerçeve oluşturmak amacıyla araştırmaya ışık tutacağı düşünülen ve ilgili kaynaklardan yararlanılarak elde edilen üstün zekâlı ve yeteneklilik kavramları, tanımları, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İsrail ve Türkiye'deki üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin, zekâ kuramlarının tarihçesi verilmiştir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanılama süreci, eğitim modelleri, eğitim sürecinde görev alan öğretmen ve yönetici yeterlikleri ve standartları sunulmuştur. Ayrıca, standartların gerekliliği ve önemine, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime ve eğitim sürecinde karşılaşılan problemlere, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde görev alan öğretmenlere, yöneticilere ve öğretimsel hedeflere yönelik araştırmalara yer verilmiştir.

2.2. ÜSTÜN ZEKÂ ve YETENEKLİLİK KAVRAMLARI, TANIMI ve ÖZELLİKLERİ

Üstün zekâlı ve yetenekli kelimeleri İngilizce'de "gifted and talented" kelimeleri ile ifade edilir. Zekâ, Türk Dil Kurumu sözlüğünde, "*İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı*" olarak tanımlanmaktadır. Yetenek ise "*Bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet veya bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite*" anlamına gelmektedir (TDK, 2012). Bu gibi etkenlerle bağlantılı olarak üstün yeteneklilik, ortalama üzeri zihinsel ve yaratıcı düşünce, motivasyon ve çevresel faktörlerin etkisiyle, bireyin potansiyelinin ürüne dönüşmesi olarak tanımlanabilir (Budak, 2008: 22). Üstün yeteneklilik, belli bir alanda üstün yetenek sergileyen, yüksek düzeyde yaratıcı özelliklere sahip, belli bir görev alanında ödev sorumluluğuna sahip ve genel kanı

olarak üstün beceri sergileme durumu olarak tanımlanmaktadır. Üstün yeteneklilik kavramının üç sıra dışı özelliği içerdiğini belirtmektedir. Bunlar:

- Erken Gelişmişlik: Üstün yetenekli çocuklar bazı alanlarda akranlarından çok daha önce ustalık kazanmaktadırlar. Bunlar, dil, matematik, müzik, sanat, satranç, jimnastik, tenis, patenle kayma vb. olabilir.
- Hızlılık: Üstün yetenekli çocuklar yaşlıları olan diğer çocuklardan çok daha hızlı öğrenmektedirler.
- Derinleşmeye İlgi: Üstün yetenekli çocuklar ilgilerini çeken alanlara normalden farklı olarak aşırı derecede ilgi göstermektedirler (Winner 1996:3).

Buna benzer olarak Cohn (1981), üstün yetenekliliği, ait oldukları disiplinleri göz önünde bulundurarak zihinsel üstün yeteneklilik: Sayısal, sözel, uzaysal; sanatsal üstün yeteneklilik; güzel sanatlar ve sosyal üstün yeteneklilik: Liderlik, sempati, özveri olarak sınıflandırmıştır (Cohn'dan aktaran Budak, 2008):

Ülkemizde, üstün yeteneklilerin eğitimleri amacıyla kurulmuş olan Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'ne göre üstün veya özel yetenekli çocuk, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuk" olarak tanımlanmıştır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007).

Buna benzer bir şekilde diğer bir tanım şöyledir: Seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kişiler tarafından belirlenmiş çocuktur. Bunlar kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklardır. Bu çocuklar; saptanan alanların biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterirler ve gizli güçlere sahiptirler (Davaslıgil, 1990).

Literatür incelendiğinde üstün yetenekli çocuğa, öğrenciye veya kişiye yönelik birçok tanıma rastlanmaktadır. Bunlardan en kabul gören yaygın tanıma göre üstün zekâlı ve yetenekli çocuk, zihinsel yeteneklerinin ya da zekâlarının birden çoğunda akranlarına göre üst performans gösteren ya da gizilgüce sahip olan, yaratıcılık yanı güçlü olan ve başladığı işi tamamlamada, üstesinden gelmede yüksek görev anlayışı bulunanlara denilmektedir (Ataman, 1998). Sisk (1987: 6)'e göre de, üstün yetenekli çocuk; seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya

yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kişiler tarafından belirlenmiş çocuktur.

Birinci Özel Eğitim Konseyi raporunda, üstün yeteneklileri diğerlerinden ayırt eden özellikler, ileri düzeyde zihinsel yetenek, çeşitli alanlarda özel yetenek, duyarlılık ve yaratıcılık, yoğun motivasyon olarak sıralanmıştır (MEB, I. Özel Eğitim Konseyi, 1991):

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak genel bir ifadeyle üstün zekâlı ve yetenekli bireyler, zekâ, yaratıcılık, özgün fikirler üretme, problemlere çözüm bulma, çalışmalarda akranlarından daha üst düzeyde performans gösterme, hızlı ve pratik düşünme, akıl yürütme, çıkarımlarda bulunma, analiz ve sentez becerileri sergileyen kişilerdir. Ayrıca, sosyal ilişkilerde liderlik becerisi gösteren, toplumsal ve etik değer yargılarına sahip bireylerdir.

2.3. ÜSTÜN ZEKÂLI ve YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.3.1. Üstün Zekâ ve Yetenekliliğin Ortaya Çıkışı

Asırlar ve kültürler boyunca, sıra dışı performanslar ve bu performansların sahipleri bilim adamlarının, araştırmacıların ve halkın ilgisini uyandırmıştır. Alanı ne olursa olsun, üst seviyedeki başarılar bazen imrenilecek bir model olarak, bazen bir araştırma alanı olarak bazen de merak olarak insanların ilgisini çeker.

Literatürde, üstün yeteneklilik, üstün yetenekli bireylerin eğitimi ve eğitimin tarihsel incelemesi mevcuttur (Gallagher, 1994; Grinder, 1985; Passow, 1988; Tannenbaum, 2000). Özellikle Grinder'in (1985) incelemesi üstün zekâyâ ve yetenekliliğe karşı ilginin tarihsel kökenini üç genel başlığa ayırır: Üstün yeteneklilik ve ilahiyat; üstün yeteneklilik ve nevrozlar; üstün yeteneklilik ve zihinsel testlerin artışı. O, ilk olarak, yetenekli bireyleri ya da seçkin yetişkinleri ilahi güçlerin değdiği insanlar olarak gören Yunan ve Romalıların inançlarının izini sürmüştür (Robinson ve Clinkenbeard, 1998: 116).

Grinder'a göre, üstün zekâ ve yeteneklilikle ilişkili ikinci dönem, en iyi üstün yeteneklilik ve nevrozlar arasındaki bağlantıları kapsar. Rönesans'taki hümanizm ve bilimin ortaya çıkışıyla kamçılandıktan sonra, düşünürler, araştırma alanı olarak odak noktalarını bireyler üzerinde arttırdılar. Bu süreç, tıp uygulamaları, insan vücudu ve davranışını gözlemlemeye ve zihinsel yeterlilikle bağlantısına zemin

oluşturmuştur. Hem bir suçbilimci ve psikiyatri profesörü olan Lombroso (1891), hem de gazeteci Nisbet (1891) çoğu zaman dahiliği nevroitik bir belirti olarak ifade eden yazarlar olarak örnek gösterilirler. Son olarak, Grinder'in üstün yeteneklilik tarihindeki üçüncü devri zekâ testlerinin önemi üzerine yoğunlaşır. Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya'daki zorunlu eğitimin ortaya çıkması ve göçmen nüfusundaki artışlardan bahsederek Grinder (1985) zekâ testlerinin erken tarihini inceler ve zekâ testlerini üstün yeteneklilik çalışmasıyla ilişkilendirir. Daha önce Tannenbaum (1958) tarafından yapılan bir inceleme de bilimsel üstün yeteneklilik çalışmasının Darwin ve Mendel'in türlerdeki çeşitlilikler çalışması zamanında başladığını bildirmektedir. Bu Viktorya dönemi bilim adamları, birçok ölçüm üzerine insanlar arasındaki farklılıkları araştırmaları açısından diğerlerine (özellikle de Darwin'in kuzeni Francis Galton) öncülük etmiştir (Grinder'dan aktaran Robinson ve Clinkenbeard, 1998:119).

Galton, üstün yetenekliliği biyolojik ve genetik nedenbilimi olarak varsayan kendi dahilik teorisini araştırmak için veri toplamının önemini anlamıştır (Galton, 1869). Amaçlarını gerçekleştirmek için, Galton bilim, siyaset, edebiyat, sanat ve müzik gibi çeşitli alanlarda saygınlık kazanmış ve daha sonra bu saygınlığın kendisiyle akraba bireyler arasında da görüldüğü İngiliz erkeklerinin detaylı aile şecerelerini toplamıştır. Genetik bilimi üzerine yeni bilgilerle heyecanlanan Galton, üstün yetenekliliğin kalıtsal olduğu sonucuna varmıştır. Onun bilimsel sorgulama ve deneyselciliğe yoğunlaşması 20. yy'da üstün yetenekliliğe karşı ilgi duyulmasına zemin hazırlamıştır (Galton'dan Aktaran Hirsch, 2004: 18).

Üstün yetenekliliğin modern tarihindeki temel konuları incelemek için, yetenekli çocuk ve yetişkinlerin eğitimi ve psikoloji alanında, alanın 20.yy'daki kaygılarını anlatmak ve üstün yetenekli öğrenciler için uygulamaları etkileyebilecek gelecekteki ilgi alanlarına işaret etmek için dört etkili şahsiyet seçilmiştir. Bunlar uzman ve uygulayıcılar olarak üstün zekâ ve yetenekliliğe kendi yaklaşımlarıyla hem şaşırtıcı benzerlikler hem de belirgin farklılıklar sağlayan Lewis B. Terman (1877-1956), Leta Stetter Hollingworth (1886-1939), Paul A. Witty (1898-1976) ve Martin D. Jenkins (1904-1978)'dir. Hollingworth' un "Gifted Children: Their Nature and Nurture" (Üstün Zekâlılar: Doğası ve Eğitimi) (1926), Witty ve Jenkins'in "The Case of B: A Gifted Negro Girl" (B'nin Durumu: Üstün Zekâlı Zenci Bir Kız) (1935) adlı çalışmalar üstün zekâlılar ile ilgili alanyazına ışık tutmuştur. Psikoloji'deki en ünlü

boylamsal çalışmalardan biri olan “*Dahiliğin Genetik Çalışmaları*”nın baş araştırmacısı Terman, Galton’un fikirlerinden etkilenmiştir. Onun temel yargıları psikoloji ve eğitimdeki pek çok ikincil kaynak ve metinlerde kapsamlı bir biçimde antoloji haline getirilmiştir (Vialle, 1994). Bütün bu kaynaklar, üstün zekâlı ve yetenekliler üzerine yapılmış araştırma ve incelemelere ve tarihsel gelişim süreçlerine temel teşkil etmekte ve ışık tutmaktadır.

2.3.2. Zekâ Kuramlarının Tarihsel Gelişimi

Tarihsel gelişim süreci boyunca zekâ; her bir bilim insanı tarafından farklı şekilde değerlendirilmiştir. Zekânın tek bir türü olduğunu savunan görüşler, günümüzde “*çoklu zekâ*” olarak adlandırılan, sözel ve sayısal zekânın ötesinde anlamlar taşıyan ve farklı zekâ ve yeteneklerin ortaya çıkabileceğini ispatlayan bütüncül yaklaşımlara kadar değişen görüşlere doğru bir gelişim göstermiştir. Bireyde tek bir zekâ türünün olabileceği gibi birden fazla zekâ türünün de bulunabileceği görüşü, tüm öğretim ortamlarını ve değerlendirmeleri farklı boyutlara taşıyarak, eğitim sistemlerini önemli ölçüde etkilemiştir.

Zekâ kuramlarına öncülük eden yaklaşımlar kronolojik sırayla şu şekilde verilebilir:

1) Spearman (1904-1927): Genel Zekâ Kuramı: Charles Spearman’a (1904) göre bir zihinsel etkinliğin meydana gelebilmesi için zihinsel etkinliklerde ortak olan bir genel yeteneğe ve söz konusu etkinliğe özgü özel yeteneklere ihtiyaç duyulmaktadır. Genel yetenek “g” faktörü tüm zihinsel etkinliklerde rol oynayan ortak ve genel bir zihinsel enerji; özel yetenek “s” faktörü ise bir işin yapılmasında gerekli olan genel zihinsel yetenekten ayrı zihinsel bir güçtür (Feldhusen, 1998). Spearman’a göre bireyin zekâsı ölçülmek istendiği zaman genel zekâ faktörünün “g” faktörün ölçülmesi anlamına gelmektedir (Özgüven, 2007). Bu bağlamda geliştirilen zekâ testlerine örnek olarak Standford Binet Zekâ Testi (1916) ve Raven Standart İlerleyen Matrisler Testi Sözel Olmayan Form (1947) verilebilir.

2) Thurstone (1938): Temel Zihinsel Etmenler Kuramı: Spearman’ı eleştiren Thurstone (1938) zekânın tek bir birimden oluşmadığını belli sayıda birincil yeteneklerden oluştuğunu iddia etmiştir. Araştırmacı çalışmalarında, zekânın temel yapısını oluşturduğunu düşündüğü oniki faktörden bahsetmiştir. Daha sonra bu faktörleri yediye indirmiş ve bu faktörleri “Temel Yetenekler” olarak nitelendirmiştir

(Özgüven, 2007). Zekânın belirlenmesinde birden fazla alanın ölçülmesi gerektiği araştırmacı tarafından geliştirilen ve kuramın ölçümünde kullanılan zekâ testi Türkçe'ye "Temel Kabiliyetler Testi" olarak adapte edilmiştir (Akt. Özgüven, 2007).

3) Renzulli (1978): Üç Halka Üstün Zekâ Kuramı: Renzulli'ye (2005) göre üstün zekâ, ortalama üstü genel veya özel yeteneğin, yaratıcı yeteneğin ve motivasyonun etkileşimine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlardan herhangi birisinin eksikliği veya yetersizliği üstün zekânın ortaya çıkmasını engelleyebilir. Üstün zekâlı bireyler tanılama ve ölçmenin güçlüğünden dolayı modelde üstün zekâlılık gizil gücünü taşıyan bireyler "okulda üstün yetenekliler" ve "yaratıcı-üretken üstün yetenekliler" olarak sınıflandırılmıştır.

4) Sternberg (1997): Başarılı Zekâ Kuramı: Sternberg'e (2003, 2005) göre zekâ çevrenin seçimi, seçilen çevrenin değiştirilebilmesi veya yaşanılan çevreye uyum sağlayabilmesi için bireyin zayıflıklarını gidermesi veya güçlü yönlerini hedefe odaklayabilmesi ile analitik, yaratıcı ve uygulama yeteneklerini dengede tutabilmesidir. Sternberg kuramında bahsettiği her üç tür zekâ düzeyini belirlemek üzere "Üçlü Yetenek Testi" isimli bir zekâ testi geliştirmiştir. Bu testte bireylerin sözel, sayısal, şekil, analiz, sentez, uygulama yetenekleri ile zihinsel hızı ölçülmektedir.

5) Gardner (1983/1999): Çoklu Zekâ Kuramı: Gardner'ın, ortaya koyduğu "Çoklu Zekâ Kuramı"na göre sekiz farklı türde zekâ vardır. Bunlar sözel-dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müziksel zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, kişilerarası zekâ, içsel-kişisel zekâ ve doğacı zekâ olarak isimlendirilmiştir. Araştırmacı kuramını geliştirirken, Thurstone (1938) tarafından geliştirilen birincil zihinsel yeteneklerdeki bağımsız yetenekler -sözel, sayısal, mekanik, muhakeme, bellek, mekan- yaklaşımını takip etmiştir (Haslam, 2007).

Zekâ kuramlarının tarihsel gelişimin sürecinde, zekânın tek bir faktörle değerlendirilmesinden çok yönlü doğasına doğru gelişim gösterdiği görülmektedir. Buradan zekânın günümüzde farklı değerlendirmelerin yapılarak ölçülmesinin daha doğru sonuçlar vereceği sonucuna varılabilir.

2.3.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İsrail ve Türkiye'deki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin tarihsel gelişimi verilmektedir. Bu

lkelerdeki, stn zekalı ve yeteneklilerin eēitiminin baēlangıcı, eēitim uygulamaları ve bunların geliēimi ve günümüzdeki uygulamalardan bahsedilmektedir.

2.3.3.1. Amerika Birleēik Devletleri'nde üstün zekalı ve yeteneklilerin eēitiminin tarihsel geliēimi

Amerika Birleēik Devletleri'ndeki üstün zekalı ve yetenekli ērencilerin eēitimine verilen önem, Rusya'nın uzay bilimleri alanında bazı baēarıları yakalaması ile hız kazanmıētır. Rusya'nın Sputnik adlı yapay uyduyu uzaya fırlatmasıyla, Amerika Birleēik Devletleri'nin parlak ērencilerinin eēitimi gündeme gelmiētir. Amerika Birleēik Devletleri, hızlı bir Şekilde stn zekalı ve yetenekli çocuklar için bilim eēitimine odaklanmıētır. Hızlandırma ve yetenek grupları popüler hale gelmiē, matematik ve fen alanına odaklanılmıē, azınlık ve dezavantajlı ērencilerin tanılanması için çabalar gsterilmiētir (Robbins, 2010).

Amerika Birleēik Devletleri'nde 1972 yılında bildirilen Marland Raporunda, stn zekalı ve yetenekli çocuklar, seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iē yapmaya yeterli oldukları, bu alanda, profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiē olan, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaētırılmıē eēitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklar olarak tanımlanmıētır. Bu raporda özel yetenek; genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, üretici dēnce yeteneēi, liderlik yeteneēi, görsel ve gösteri sanatlarında yetenek, psikodevinimsel yetenek alanlarının birinde ya da birkaçında yüksek performans ve baēarı gösterme Şeklinde tanımlanmaktadır. Çoklu zek kuramına göre üstün yetenekli insanda var olan yetenek (genel yetenek-özel yetenek), yaratıcılık ve motivasyonun birleēmesinden oluēmaktadır ve bu üç temel bileēeni geliētirme yeteneēine sahip ve bunları insan performansının deēerli alanlarından birinde kullanabilenler üstün yetenekli kiēilerdir.

Üstün zekalı ve yeteneklilerin eēitimi ile ilgili yakın gelecekte ne olacaēını tahmin etmek oldukça güçtür. Yüksek zekanın tanımına dönük açıklamalar üzerine yaklaēık 20 yıldır alıēılmaktadır ve bu alıēmanın daha ortalarında olduēumuz görülmektedir. stnlerle ilgili pek çok eēitim alıēması 8–12 yaē grubuna yöneliktir. Bu dönemde ocuēun geliēmiē alıēkanlıkları söz konusudur. Zihinsel geliēimin esnekliēi göz önünde bulundurularak bu çocukların daha erken yaēlarda incelenmesi gerekmektedir (Gallagher, 2000). Üstün zekalılar eēitimi destekçileri, yetenekli gençlerin zekaları ve kavrayıēları ile ortalamanın üzerinde olduēunu, bu

öğrencilere derslerinin olağandışı bir tutumla verilmesinin daha uygun olacağını ve onların “Advance Placement” ya da “International Baccalaureate” kursları ile onurlandırmalarını veya başka türlü eğitim zenginleştirmelerinin sağlanmasını savunurlar. Uluslararası Bakalorya Programı üstün yetenekli gençler için alternatif programdır (Poelzer ve Fedhusen, 1997).

1920’lerin ortalarında, grup zekâ testlerinin kullanımı Amerika Birleşik Devletleri’ndeki okullarda daha popüler hale geldi ve okullar bu değerlendirmelerin sonucuna dayanan farklılaştırılmış müfredat kullanmaya başladılar (Valencia ve Suzuki, 2001). 1930’larda Wechsler, standartlaştırılmış testler üzerinde çalışmaya başladı. 20.yy başlarında, yüksek lisans derecesine sahip olan Worcester, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere özgü olan ilk hazırlık okullarını açtı (Nazzaro, 1977). Üstün zekâlılar eğitim programları o dönemlerde bütün şehirlerde olmamasına rağmen, 1911’e kadar Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bürosu araştırması şehirlerin %6’sının üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için özel sınıflar oluşturduğunu belirtmiştir, bu da üstün zekâlılar eğitimine olan ilginin gittikçe arttığını göstermiştir.

1916 yılında Terman, Amerika Birleşik Devletlerinin nüfusu için Binet-Simon testlerini değiştirmiştir. Diğer testler bireysel farklılıklar üzerine odaklanırken, Terman üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özellikleri hakkında daha fazla bilgi ortaya çıkarmaya yoğunlaşmıştır (Imbeau,1999).

Dünyanın bugün itibarıyla en gelişmiş ülkesi olan Amerika Birleşik Devletleri yaygın eğitimde ve okuryazarlıkta dünya birincisi değildir ama yeteneklerin keşfi, eğitimi, istihdamı, değerlendirmesi ve gerekiyorsa başka ülkelerden transferinde dünya lideridir. Demek ki bu zor bireylerin eğitimini ciddi bir şekilde gerçekleştirmek alanın en kritik noktasını oluşturmaktadır. Bu da bir bütün olarak pedagojik önemi ifade eder (Bilgili, 2004). Amerika Birleşik Devletleri, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimini, iyi yetiştirilmiş öğretmenlerle sürdürmektedir. Bu öğretmenler, öğrencilerinin kültürel geçmişlerini, ilgilerini, zekâ türlerini, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkararak, onlara ihtiyacı olan zenginleştirilmiş öğrenme fırsatları sunabilecek niteliktedir ve eğitim sistemi, bu nitelikleri, belirlediği standartlarla garanti altına almıştır.

Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Ofisi, 1993’de yayımladığı “Ulusal Mükemmellik: Amerika’nın Yeteneğini Geliştirme” (National Excellence: A Case

for Developing America's Talent) adlı yayınında, üstün yetenekli çocukları şu şekilde tanımlamaktadır: “İleri derecede yetenekli olan çocuklar veya gençler, (ilgilendikleri alanlarda) kendi yaşlıları, çevreleri ve kendileriyle aynı deneyimlere sahip olanlardan daha yüksek bir aşama sergilerler. Bu çocuklar ve gençler entelektüel yaratıcılık, sanat alanlarında üstün bir performans gösterirken liderlik alanında da pek karşılaşılmayan yeteneklere sahip olabilirler veya bazı özel akademik alanlarda öne çıkabilirler. Dolayısıyla okul müfredatının dışında hizmete ve etkinliklere ihtiyaçları vardır. Üstün yetenek her kültürel grup ve ekonomik katmandaki çocuklarda görülebilir”(Akt. Şahin, 2004).

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan çekilme (pullout) programlarında üstün ve yetenekli çocukların genelde haftada bir, öğleden sonra iki üç saatliğine normal sınıflardan alınarak, üstünlerin eğitimi konusunda uzman bir öğretmen veya bölge koordinatörü eğitimcinin denetiminde zenginleştirme etkinliklerine tabi tutulmaları şeklinde işlerlik gösterir. Böyle bir düzenlemeye katılan çocuklar genellikle 'kaynak odası' adı verilen bir yerde toplanırlar. Bu odaya böyle bir ad verilmesinin nedeni, o mekânda okuma ve materyallere ilişkin kaynakların olmasıdır. Bu tür sınıflarda da yaratıcılığın, yüksek düşünce becerilerinin ve kişiliğin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmakta bireysel projelere önem verilmektedir (Davaslıgil, 2004).

2.3.3.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tarihsel gelişimi

İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin başlangıcı, Amerika'ya göre daha yenidir. Yüksek yetenek tanımı büyük ölçüde İngiliz toplumunun üst ve alt tabakalarındaki sınıf çatışmaları ile ilişkilendirilmiştir. Eğitimde üstün yeteneklilerin ihtiyacını belirleme kavramının yerleşmesi uzun sürmüştü ve bu durum resmî kararlara da yansımıştır. 1981 ve 1993 tarihli Özel İhtiyaç Kanunu'nda “Üstün yetenek tanımlanmaz ve tanınmaz.” ifadesi yer almaktadır (Persson, Joswig ve Balogh (2000)'dan aktaran TBMM Komisyon Raporu, 2012).

İngiliz Hükûmeti, 1997 yılında “Eğitim Eğitim Eğitim” adıyla bir platform oluşturmuş, platform, üstün yetenekli öğrencilerin gereksinimlerine yönelik toplumsal farkındalığın artması amacıyla çeşitli politika belgeleri, niyet beyanları ve raporlar yayınlamıştır. Eğitim Bakanlığı İstihdam Dairesi tarafından 1997 yılında hazırlanan “White Paper” adlı resmî strateji planında yer alan “Okulda

Mükemmellik” bölümünde üstün yetenekli çocukların erken tanınması ve desteklenmesi konuları yer almakta, okullardan, üstün yetenekli çocuklara nasıl yardımcı olunacağı ile ilgili planlama yapmaları beklenmektedir. İngiltere’de ulusal çapta “Üstün Yetenekliler Danışma Grubu” (Gifted and Talented Advisory Group) kurulmuştur. Şehirlerde bu kurul tarafından seçilen, mükemmellik inceleme ekipleri vardır. Ekibin kurulması, okullarda üstün yetenekli çocuklara sunulacak olanaklar için ulusal stratejinin desteklenmesinin ilk habercisi olmuştur. Ulusal eğitim programı içinde geçen “erişim” ve “katılım” ifadeleri yeniden gözden geçirilmiş, bütün öğrencilerin yeteneklerine göre geliştirilmesinin yasal bir sorumluluk olduğu vurgulanmıştır (Levent, 2011).

İngiltere’de yeteneklerin farklı türleri üzerine araştırmalar vardır. Yerel araştırmalar üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitimi üzerine odaklanmıştır, ama yetersizdir. Üstün zekâlıların ve yeteneklilerin eğitimi her zaman toplumun bir parçası olmuştur, ancak sınıflar arası çıkar çatışmaları nedeniyle sınıf temelli kalmıştır. Yasal olarak kabul edilmemesine rağmen, resmi raporlarda bahsedilmiştir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili gelişmeler öğretmen ve aile dernekleri sayesinde önem kazanmıştır. Eğitimin uygulanması eşitlikten yana olan yasanın konusu olmuştur ama soruna merkezi ve politik çözüm önerileri ile ilgili belirsizlik devam etmektedir (Freeman, 2001).

Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından ayrılan fon ile Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC) 1989 yılında bir durum tespit raporu hazırlamıştır. Bu raporda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımı, olanaklar, öğretmenler için zenginleştirme materyalleri, destek verecek enstitüler, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğilimleri gibi konulara yer verilmiştir (George, 1992).

İngiliz modeli 1999’da formüle edilmiş ve 2002’de Ulusal Üstün Zekâlı ve Yetenekli Gençler Akademisi ile uygulanmaya başlanmıştır. İngiliz modelinin farklı yanı, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimini normal eğitim sistemi içerisine ilişktirmektir. Böylelikle sadece ailesi güçlü olanlar değil, tüm üstün zekâlı ve yetenekli bireyler eğitim olanaklarından yararlanabilmektedir. İngiliz modelinin hem teorik hem de uygulamalı bir alt yapısı vardır. Üstün zekâ bu modelde esnek bir şekilde tanımlanır. Özellikle çoklu zekâ modelleri bu modeli etkilemiştir (Campbell ve diğerleri, 2004).

Modelin esnek olmasının üç temel nedeni vardır. Bunlardan birincisi, 1950’lerde var olan zekâ testlerinin sadece genel zekâyı ölçmeye yönelik olması ve 11 yaş ve üstü bireylere uygulanabilmesidir. İkincisi yeteneğin genel şekilde tanımlanmış olup, kendi alanına özgü bazı yeteneklerin göz ardı edilmesidir. Sonuncu neden ise İngiliz toplumunda meritokratik yöntemle üstün zekâlı bireylerin seçilmesidir. Bu şekilde yetenek havuzunda bazı kayıplar verilebilmekte ve üstün zekâlı bireyler farklı sınıflardan eşit şekilde bu havuza katılamamaktadır. 1950’lerden sonra İngiltere’ye geniş çaplı bir göç olması ile ülke farklı etnik yapılardan kişilerle zenginleşmiş, söz konusu yetenek havuzu yenilenmiştir. Bu yeni katılan bireylerin başarıları hali hazırdaki anlayışla karşılanamadığı ve bu kişilerin yetenekleri gözden kaçabildiği için üstün zekâ kavramında esnek bir yapıya gidilmiştir. Böylelikle farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir toplum için uygun bir model ortaya çıkmıştır (Campbell ve diğerleri, 2004).

İngiltere, üstün zekâlılar ve yeteneklilerin eğitiminde Avrupa’nın başı çeken ülkesidir. Bu ülkede hükümet, zorunlu eğitimin geliştirilmesi konusuna büyük önem vermektedir. Bununla birlikte üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi, İngiltere’deki bütün okulların ve hükümetin gündemindedir. Özellikle üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik özel olanakların sağlanması ailelerin eğitimi ve bu alanda öğretmenlerin yetiştirilmesine önemli bir bütçe ayrılmaktadır (Persson, 2009).

Üstün Yetenekli Gençler Akademisi (Academy for Gifted and Talented Youth)” 2002 yılında kurulmuştur. Öğrencilerin bu akademiye katılmaları için bir portfolyo sunumu yapması ve CAT (Cognitive Ability Test) testinden 120 puanın üzerinde not alması gerekmektedir. Eğitim Standartları Dairesi raporları, okul saatleri dışında yapılan faaliyetler ve zenginleştirme aktivitelerine, günlük sınıf uygulamalarında da yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İngiltere’de yaz okulları, 1999 yılından bu yana düzenli olarak organize edilmektedir (Levent, 2011).

2.3.3.3. İsrail’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tarihsel gelişimi

İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminin başlangıcı Amerika’ya nispeten daha yenidir, İsrail bu alandaki çalışmalarına 1970li yıllarda başlamış ve şu anda dünya sıralamasında bu alanda en başarılı ülkelerin arasında girmeyi başarmıştır.

Üstün yetenekliler eğitiminin en ciddiye alındığı ve hem kuramsal hem de uygulamalı pek çok çalışmanın yapıldığı ülke İsrail'dir. Konunun bir ulusal öncelik olarak görüldüğü bu ülkede ülkeyi yönetenler en değerli ulusal zenginliklerinin yetenek olduğuna inanmakta ve bunun gereğini yerine getirmektedir. 1970'lerde Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir "Üstün Yetenekliler Müdürlüğü" kurulmuş ve bu kuruluş günümüze gelinceye kadar yapılan tüm etkinlikleri koordine etmiş, gelişmiş ülkelerdeki öncü kuruluşlar içerisinde yer alarak etkili programlar yürütmüştür ve tam zamanlı ilk üstün yetenekliler okulu 1970lerde Tel-Aviv'de açılmıştır (Akarsu, 2001).

İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde takip edilen öğretim programı esnek özelliğe sahip değildir, ülke genelinde tek bir müfredat programı uygulanmaktadır (Bilgiç ve diğ., 2012). 1970ler'de üstün yetenekliler müdürlüğü kurulduğundan beri, üstün yetenekli çocukların tamamına ulaşmak için dezavantajlı çocuklar içerisinde de üstün yeteneklileri taramaktadır. Belirlenen çocuklar gruplanmakta ve zenginleştirme programlarına dâhil edilmektedir (Milgram, 2000).

İsrail'de diğer ülkelere benzer bir şekilde, hızlandırma, zenginleştirme, okul dışı etkinliklerin yanı sıra "Bilim ve Sanat Merkezleri" yetenekli çocukların bir araya gelip üreticilik ve yaratıcılıklarını geliştirdikleri yerler olarak ayrı bir önem taşımaktadır. Ayrıca liseyi bitiren tüm kız ve erkek öğrencilerin katılmak zorunda olduğu askerlik hizmeti kapsamında, zekâ testinden en yüksek puan alan % 5' lik bir grup askerlik eğitiminin yanı sıra özel bir bilgi ve yetenek geliştirme programı olan TALPIOT programına alınmaktadır. Ülke çapında yapılan tanılardan sonra nüfusun % 1'lik dilimine giren çocuklar özel okullarda ya da okullardaki özel donanımlı sınıflarda eğitime başlamaktadır. % 3'lük dilime giren çocuklar ise okul sonrası ek etkinliklere ve zenginleştirme programlarına katılmaktadır. % 0,1'lik dilime giren öğrenciler Kudüs'te OFEK (Ufuk) adı verilen üstün yetenekliler özel okuluna kaydedilmektedir. Bu programlarda başarılı sayılmak için zekânın yetmediği, çok çalışma, özveri, sabır ve bir amaca bağlanma gibi özelliklerin de beklendiği ifade edilmektedir (Milgram, 2000).

2.3.3.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin tarihsel gelişimi

Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine, Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlatılan sistemin yasa, yönetmelik ve yönergelerle

bütünleştirilerek devam edilmiştir. İlerleyen tarihlerde, bilim ve sanat alanındaki üstün yeteneklilerin keşfedilip, yetiştirilmesi ile verilen önem artarak devam etmiştir. Türkiye üstün yetenekli bireylerin eğitimi bakımından dünyanın en özgün ve eski birikimlerinden birine sahip bir ülkedir. Yunan filozofu Eflatun'un devlet adamı yetiştirmek için tasarladığı sistem Selçuklularda Gulamhanelerde, Osmanlı İmparatorluğunda ise Enderun okullarında uygulamaya konulmuştur. I. Murat'ın uygulamaya koyduğu Pençik Yasası ile savaş tutsaklarının en gösterişli ve yeteneklileri; II. Murat'ın yürürlüğe koyduğu Devşirme Düzeni ile Anadolu'nun Müslüman olmayan tebaalarının çocukları arasından belirli aralıklarla seçilenler özel eğitim için ayrılır ve devlet hizmeti için yetiştirilirdi (Dağlıoğlu, 1995: 25). Bu uygulama Fatih Sultan Mehmet zamanında bazı değişikliklerle daha sistematik hale getirilmiştir. Enderun yeniden örgütlenerek devlet hizmetlisi yetiştirecek ayrıcalıklı bir eğitim kurumu haline getirilmiştir. Bu sistemde devşirmelerin seçiminde gösterilen titizlik ve okulda uygulanan programların dayandığı ilkeler sayesinde imparatorluğun üst düzey yönetimini ve idari mekanizmanın yürütülmesini üstlenecek kadrolar yetiştirilmiştir (Leana, 2005: 27).

Birçok batılı kaynak Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzyıllar boyunca sürmesinin sebeplerinden birinin üstün zekâlı ve yetenekli çocukların seçilip, devlet yönetiminde kullanılması olduğunu ileri sürmektedirler (Akkuş, 2007:16).

Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi uygulaması daha sonra Cumhuriyet döneminde 1948 yılında İdil Biret Suna Kan Yasası olarak üstünlerin eğitimini yasal güvence altına almada yine diğer ülkelere örnek oluşturacak bir düzenleme haline gelmiştir. Söz konusu yasa, 1956'da 6660 Sayılı "Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek gösteren Çocuklar Hakkında Kanun" olarak yürürlüğe konmuştur. Bu kanun halen yürürlükte. Ancak 1978'den sonra, kanun kapsamına hiç kimsenin alınmadığı gözlemlenmektedir. 1948'den 1978'e kadarki sürede hemen hepsi Dünya çapında ünlü olan yirmiye yakın sanatçı devlet himayesinde yetiştirilmiştir (Ataman, 1998, 176-182). 1416 sayılı kanun kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin devlet himayesinde yurtdışında eğitim alması konusunda çalışmalar yürütülmüş, buna paralel olarak Devlet Parasız Yatılı Sınavı, Yüksek Öğrenim ve TÜBİTAK Bursları ile öğrencilere yardımcı olunmuştur. Cumhuriyet Döneminde üstün yeteneklilere dönük uygulamalar aşağıdaki gibidir (Enç,1979):

- 6660 sayılı Müzik, Resim ve Öteki güzel sanatlarda olağan üstü yetenek gösteren çocukların devletçe eğitilmesini düzenleyen yasa,
- Ankara Fen Lisesi projesi,
- Ankara Rehberlik ve Araştırma merkezinin öncülüğü ile bazı ilkokul ve ortaokullardaki denemeler,
- Devlet ortaokul ve lise parasız yatılılık sınavları,
- Öğretmen okulları ve yüksek dereceli öteki meslek kuruluşlarına giriş sınavları,
- 1416 sayılı yasa ile lise ve yükseköğrenimini bitirenlerin devlet hesabına yabancı ülkelerde ileri öğrenim görebilmelerinin sağlanması,
- TÜBİTAK bursları,
- Milli Eğitim Bakanlığının Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü yolu ile verdiği yükseköğrenim bursları,
- Üniversite ve akademilere giriş sınavları.

2.3.4. Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Tanılanması

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere, İsrail ve Türkiye'deki üstün zekâlı ve yetenekli çocukların tanılanma süreci, kullanılan testler ve eğitim uygulamaları ile ilgili kurum ve kuruluşlara yer verilmiştir.

2.3.4.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanması

Amerika Birleşik Devletleri, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanılama sürecini büyük özveri ile farklı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda yapmaktadır. Tespit edilen üstün zekâlı öğrencilerin sayısı, birçok kaynaktan verilerin toplanması, tanılama süreci ve toplumun her kesimine ulaşılması ile artmaktadır.

Ulusal Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Derneği (NAGC) verilerine göre ilk ve orta öğretim ve lise seviyesinde (K12) yaklaşık 3 milyon (öğrenci nüfusunun %6'sı) üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci olduğu tahmin etmektedir. Öğrenci nüfusundaki sanatsal açıdan yetenekli olan öğrenciler ile ilgili araştırmalardan haberdar olunmamasına karşın üstün zekâlılar kategorisindeki tahmini sayıya bağlı olarak üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sayısında artış olduğu söylenebilir (NAGC: Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği, 2012).

Tanılama ve değerlendirme sürecinde üstün zekâlı ve yetenekli olduğu düşünülen bireye ilişkin veriler aşağıdaki kaynaklardan toplanmaktadır (Kitano ve Kirby, 1986):

- Öğretmen, okul müdürü, ebeveyn ve uzman görüşleri,
- Öz değerlendirme formları,
- Öğrenci ile ilgili tutulan kaynaklar (anekdot, biyografik veri vb.)
- Ailesiyle yapılan görüşmeler,
- Bireyin kendisi ve akranlarıyla yapılan görüşmeler,
- Öğrenci ürünleri,
- Grup zekâ testleri: California zihinsel olgunluk testi, Otis-lennon zihinsel yetenek testi, Raven'in ilerleyen matris testi ve bireysel zekâ testleri, Slosson zekâ testi, Peabody resim-sözcük bilgisi testi, üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için zekânın yapısı testi (SOI). Tüm bu veriler sonucunda öğrencinin performans düzeyini belirleyen raporlar yazılmakta ve bireysel eğitim programları hazırlanmaktadır.

Bazı eyaletlerin yasalarında tanılama süreci şu şekilde açıklanmaktadır (Levent, 2011: 96-99):

Arizona: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci normal sınıf müfredatının ötesinde ekstra öğretim hizmetlerine ihtiyaç duyan ileri zihin düzeyine ve olağanüstü yeteneğe sahip olan öğrenci anlamına gelir. Her okul bölgesinin yönetim kurulu, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar için eyalet eğitim kurulu tarafından onaylanmış bir ya da daha fazla testi kullanarak rutin taramalar yapmalıdır. Okul bölgeleri eyalet eğitim kurulu tarafından onaylanmış (ulusal normlara dayanan) bir test üzerindeki %97'lik başarı gösteren ya da daha yüksek puan alan öğrencileri "üstün zekâlı" olarak tanılanmalıdır.

Alaska: Okul bölgeleri tarafından üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için hazırlanmış bu eğitim planı öğrenci seçim kriterlerinin ve öğrenci tanılama prosedürlerini içermelidir.

2.3.4.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanması

Milli Eğitim Bakanlığı İstihdam Dairesi tarafından 1997 yılında hazırlanan "White Paper" adlı resmi strateji planında yer alan "Okulda Mükemmellik (Excellence in School)" bölümü içinde üstün yeteneklilere ilişkin şu ifadeler bulunmaktadır:

"Özellikle üstün yetenekli çocukların erken tanınmasını ve (hızlandırılmış öğrenme, özel okullar ve bağımsız okullarla işbirliği yaparak) desteklenmesini sağlayacak bir strateji geliştirmeyi planlıyoruz. Biz, her okulun üstün yetenekli öğrencilere nasıl yardımcı olacağı konusunda bir planlama yapmasını istiyoruz. Tüm okullarda sadece kabul edilebilir değil aynı zamanda heyecan verici bir öğrenme ortamı yaratılması gerektiğini düşünüyoruz." (Excellence in School, 1997)"

Yasal olarak yürürlükte olmasa da okulların üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri tanılaması için bir kılavuz bulunmaktadır. Okulların üstün zekâlı ve yetenekli çocukları tanılaması ve eğitmesi için bir çerçeve çatı programı mevcuttur, fakat uygulanması okuldan okula değişebilmektedir. Örgün eğitim içerisinde bütün çocuklara bir başöğretmen görevlendirerek üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını, hem sınıf ortamında hem de müfredat dışı etkinliklerle karşılamak okulların görevidir (Bilgiç ve diğ., 2012).

Genel olarak okullar kendi aday gösterme kriterlerini planlarlar. En yaygın aday gösterme prosedürü, okul ve okul dışı başarıya dayanan öğretmen aday göstermesidir. Akran, ebeveyn ve kişisel aday gösterme uygulamaları da mevcuttur. 2002 yılında kurulmuş olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Gençler Akademisi' ne (Academy for Gifted and talented Youth) katılabilmek için öğrenciler bir portfolyo ve CAT 120 derecesini sunmalıdırlar (Mönks ve Pfluger, 2005).

2.3.4.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması

İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi, gerek ayrılan kaynaklar gerekse tespit edilme ve eğitim süreci incelendiğinde, öncelikli konulardan biri olduğu görülmektedir.

1997 yılında İsrail Eğitim, Kültür ve Spor Bakanlığı üstün zekâlılık tanımını genişletmiştir ve okullar başlangıç tanılamasını yapmakla sorumludurlar (Freeman, 2002).

İsrail'de yetenekli öğrenciler, en erken yaşlarda tanınarak, yetenekleri düzeyinde, dahiler okulu, üstün yetenekliler okulları gibi farklı okullarda özel olarak yetiştirilmektedir. Zekâ taramasında % 1'lik dilime giren öğrenciler özel okullarda ve özel donanıma sahip sınıflarda, % 3'lük dilime giren öğrenciler ise, kendi okullarında ve okul sonrası programlarda zenginleştirilmiş bir eğitime tabi tutulmaktadır. Ayrıca Kudüs'te özel olarak seçilmiş profesörlerin ders verdiği bir dahiler okulu bulunmaktadır (Özel Yeteneklerin Geliştirilmesi Strateji ve Uygulama Planı, 2013-2017).

Ülke, üstün yetenekli çocukların tamamına ulaşmak için dezavantajlı çocuklar içerisinde de üstün yeteneklileri taramaktadır. Belirlenen çocuklar gruplanmakta ve zenginleştirme programlarına dâhil edilmektedir. Üstün yetenekli çocukların akranlarıyla okul içerisinde (okul içerisinde okul sistemiyle) eğitim görmeleri bir başka uygulama olmakla birlikte öğrenci grupları arasında etkileşim yoktur (Milgram, 1980).

Çocuklar psikometrik testler uygulanmak üzere 9, 10 ve 11 yaşlarında seçilirler. Tüm okullar ve ebeveynler, eğitim olanaklarının bilincindedirler. Test sonuçları hiçbir şekilde önyargı olmaksızın seçim yapan Eğitim Bakanlığı'na gider. Tanılama sürecinden sonra üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ebeveynleri bazen eğitim için ödeme yaparlar, fakat öğrencilerin çoğu devletten finansal destek almaktadır (Freeman, 2002).

Okulların ikinci kademesindeki öğrencilere tanılama için ulusal bir test olan SZOLD sınavları uygulanır ve %98,5 ve üzeri başarı gösteren öğrenciler, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci olarak tanılır. Buna ek olarak, bölgesel ölçütler de bulunmaktadır. İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için alanlara yönlendirme yaşı, velilerin istek ve taleplerine bağlıdır. Dört yaşından on dört yaşına kadar belirli alanlara yönlendirme yapılabilmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanmış öğrencilere rehberlik ve danışmanlık hizmetleri de ailelerin sorumluluğunda olup, gerekli görülen durumlarda üniversiteler tarafından akademik destek verilmektedir (Bilgiç ve diğerleri, 2012).

İsrail'de 2002 yılında 3. Sınıftan 12. Sınıf düzeyine kadar 12.000 entelektüel olarak üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci tanılanmıştır. Bu yeteneklerin % 98.5 oranında genel entelektüel yetenek, sözel, matematiksel ve uzamsal yetenek, soyut düşünme, hafıza, analiz ve sonuçları genelleme üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Freeman, 2002).

İsrail Millî Eğitim Bakanlığının 2009 verilerine göre Bar-Ilan Üniversitesi programı için 271 öğrenci belirlenmiş ve üstün zekâlı, dahi çocukların erken yaşta tanılanması amacıyla testler geliştirmiş, halen de geliştirmeye devam edilmektedir. İsrail Millî Eğitim Bakanlığı Üstün Zekâlılar Bölümü ve Bar-Ilan üniversitesi işbirliği ile 20 farklı bölgesinde bu öğrencilere özel bir program uygulanmaktadır. Bu programda özellikle matematiğe, analitik geometriye ve trigonometriye önem veriliyor. Program 3 yıl sürerken öğrencilerin programa 3 yıl boyunca devam

edebilmeleri için her yılın sonunda yapılan sınavı geçmeleri gerekmektedir (Sönmez, 2011).

İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara oldukça büyük önem verilmektedir. Üstünlerin tanımı, programların gelişimi ve özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere büyük miktarda kaynak ayrılmaktadır (Subhi ve Maoz, 2000). Üstünler pek çok yıl önce geliştirilmiş belirli tanılama yöntemleri ile belirlenmektedir. Ne var ki tanımlama ve hizmetler ile ilgili yeni düşünme kapsamlı üstünlük kavramı genişletmektedir. Çocukların, üstün olup olmadığının belirlenmesi ilkokullarda programları yürütecek olan okul öğretmenleri tarafından yapılacaktır (Karaduman, 2011). Üstün zekâlılık kavramının değişiklik göstermesi, İsrail’de tanılama süresinde kullanılacak olan geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının çeşitliliğini gündeme getirmiştir. Geleneksel başarı ve zekâ testlerinin yanı sıra değerlendirme araçları, öğretmenlerin değerlendirme cetvelleri, portfolyo değerlendirmeleri, motivasyon ve yaratıcılık anketleri kullanılmaktadır (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2004).

2.3.4.4. Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması

Günümüzde üstün zekâlı çocukların tanınması ve Bilim ve Sanat Merkezlerine öğrenci seçiminde şu aşamalar izlenmektedir (MEB Tebliğler Dergisi, 2007:72):

- 1) Merkezlere, üstün zekâlı ve yetenekli çocuk/öğrencileri belirlemek amacıyla okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince, ilköğretim çağı öğrencileri için örgün eğitim kurumu sınıf ve şube öğretmenlerince, ortaöğretim öğrencileri için sınıf rehber öğretmenler kurulunca aday gösterilir.
- 2) Aday gösterilecek okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki çocuk/öğrenciler için, her öğretim yılının ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan Gözlem Formları, il ve ilçelerde bulunan okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına, merkez tarafından gönderilir.
- 3) Bu gözlem formları;
 - a) Okul öncesi eğitimi çağında olup herhangi bir okul öncesi kurumuna devam edemeyen 3-6 yaş grubu çocukların velilerince,
 - b) Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklar için okul

öncesi öğretmenleri veya velilerince,

c) İlköğretim kurumlarında 1-5 sınıflar için sınıf öğretmenleri; 6-8 sınıflar için şube öğretmenler kurulunca,

d) Ortaöğretim kurumlarında sınıf rehber öğretmenler kurulunca doldurulur.

4) Öğretmenler, kurullar, veliler ve Rehberlik ve Araştırma Merkezleri üstün yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri çocuk/öğrencileri aday gösterirler ve bu çocuk/öğrencilerden, örgün eğitim kurumlarına devam edenler için okul müdürlüklerince fotoğraflı öğrenci belgesi hazırlanır. Aday gösterilen öğrencilerin listeleri, gözlem formları, öğrenci belgeleri en geç şubat ayının sonuna kadar ilgili merkeze gönderilir. Merkezler gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nisan ve mayıs aylarında belirledikleri tarihlerde tanılama işlemini iki basamaklı sınavlar şeklinde (TKT: Toplam Kabiliyet Testi ve WISC-R) gerçekleştirir.

Üstün zihin düzeyindeki çocukları tanılamak için belirli zekâ testlerini uygulamanın yanı sıra, konunun uzmanları tarafından değerlendirilecek uzun süreli gözlemlerin de yapılması gerekmektedir. Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu (2004: 67)'nda üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanmasında dikkat edilecek noktalar şu şekilde belirtilmiştir:

- Ölçmeler çok yönlü ve çok boyutlu olmalıdır.
- Ölçütler çağdaş bilimsel verilerle, toplumun o zamanki koşullarına uygun olmalıdır.
- Ölçme işleminde, nesnel ölçme araçlarının yanı sıra, ebeveyn ve öğretmen görüşü ile süreç içerisinde gözlenen bireylerin ilgi alanları ve dikkat süreleri de göz önüne alınmalıdır.
- Tanılama ve seçme işlemleri çok aşamalı bir biçimde düşünülmelidir.
- Evrensel boyutlar göz önünde bulundurularak Türkiye'de çeşitli nesnel ölçme araçları geliştirilmeli, geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmalı, standartlaştırma işlemleri yapılmalıdır.
- Üstün zekâlı ve yetenekli çocukları tanılama çalışmaları mevcut durumda il ve ilçelerdeki Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde yürütülmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri bu anlamda idari ve örgütsel yapı, teknik materyal, donanım ve fiziki şartlar ile personel niteliği gibi işlevsel konularda desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

- Mevcut durumda ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini sürdüren kurumların kadrolarına gerekli testleri uygulayabilecek personel dahil edilmeli ve hizmet içi eğitim ile desteklenmelidir.
- Mevcut testler ve ölçme araçları, ailenin, öğretmenlerin ve çevrenin kanaat ve değerlendirmesiyle birlikte kullanılmalıdır.

2.3.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere, İsrail ve Türkiye'deki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde önem verilen programlar, takip edilen eğitim müfredatına yer verilmektedir.

2.3.5.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilere sunulan eğitim fırsatları çok çeşitlidir. Okul öncesinden üniversite eğitimine kadar eğitimin her alanında bu bireyler kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmektedir.

Üstün yeteneklilere hizmet sunan bazı programlar arasında yatılı üstün yetenekliler okulları, International Baccalaureate IB (Uluslararası Bakalorya), Study of Mathematically Precocious Youth and Talent Search SMPY (Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin İncelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma Projesi) gibi seçenekler de yer almaktadır. Üstün yetenekliler için Louisiana, Indiana, Illinois, Texas ve Güney ve Kuzey Carolina'da açılan okullar, matematik ve fen derslerine ağırlık vermektedir. Bu okullar üniversite kampüslerinde yer almakta ve seçilerek kabul edilen öğrencilerine zengin bilim ve sanat olanaklarının yanı sıra çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler sunmaktadır. Uluslararası Bakalorya Programı da içinde ülkemizin de bulunduğu pek çok ülkede üstün akademik performans gösteren öğrencilere iki yıllık iddialı bir program sunmaktadır. Uluslararası saygınlığı ve kabul görmüştüğü olan IB diplomasını alabilmek için, öğrenciler merkezi yazılı sınavlardan geçmek ve bağımsız bir özgün araştırma raporu sunmak zorundadır. John Hopkins Üniversitesinde kurulmuş olan Center for Talented Youth CTY, öncelikle yedinci sınıftaki çocuklar arasından matematikte çok üstün başarı gösterenleri yakalamak amacıyla yola çıkmıştır. Programa seçilen öğrenciler, yaz programına katılmakta ve matematikte hızlandırmaya yönlendirilmektedir. CTY başka ülkelerde de, örneğin İrlanda'da Dublin Üniversitesi'nin mali desteği ile benzer bir merkezin

kurulması konusunda (Ireland Center for Talented Youth ICTY) işbirliği yapmaktadır (Gilheany, 1995).

Her ne kadar üzerinde tartışılmış olsa da üstün yeteneklilerden oluşan farklı gruplamalar Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygınlık kazanmaktadır. Bunlar üç ana başlık altında şöyle özetlenmektedir (Davis ve Rimm, 1998: 136):

1. Tam zamanlı homojen sınıflar

Mıknatıs okullar (Üstün başarı gösteren çocukların devam ettiği tam donanımlı okullar)

Üstün yetenekliler için özel okullar

Özel kurumların açtığı okullar

Okul-içinde-okul uygulamaları

2. Tam zamanlı heterojen sınıflar

Normal sınıfla birleştirilmiş başka sınıf öğrencileri

Normal öğrencilerle birleştirilmiş üstün yetenekliler grubu

Normal öğrenciler arasına katarak farklılaştırılmış öğretim sunma

3. Yarı zamanlı ya da geçici gruplamalar

Dersten çıkarıp başka mekana götürme

Kaynakların bulunduğu mekana götürme

Özel sınıflar

Kulüp etkinlikleri

Sınıf birincilerine (onur öğrencilerine) özel programlar ABD'de okulların ve merkezlerin yanı sıra ana-babaların oluşturduğu destek grupları, dernek ve vakıflar da üstün yeteneklilere yönelik yaz okulları, danışmanlarla çalışma ve zenginleştirme programları gibi etkinlikler düzenlemektedir. Bu tür kuruluşların önde gelenleri arasında Council for Exceptional children (Üstün Yetenekli Çocuklar Konseyi), National Association for Gifted Children (Üstün Yetenekli çocuklar Derneği) ve MENSA bulunmaktadır. Ayrıca, Connecticut Üniversitesinde konuşlanan ve ABD Eğitim Departmanı Eğitim Araştırma ve iyileştirme Ofisine bağlı bir National Research Center on the Gifted and Talented (Ulusal Üstün Yetenekliler Araştırma Merkezi) vardır. Bu merkez, ülke çapında politikalar geliştirmek, kuramsal ve uygulamalı araştırmaları desteklemek ve yönlendirmek; bilginin toplanmasını, işlenmesini ve yayın yoluyla dağıtımını sağlamak; öncü ve deneysel uygulamalara

fırsat vermek gibi işlevlerinin yanı sıra, üstün yeteneklilere yönelik zenginleştirme etkinlikleri de düzenlemektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı üniversiteler bünyesinde araştırma, eğitim etkinlikleri ya da öğretmenlere hizmet-içi eğitim sunan merkezler vardır. Bunlar arasında Connecticut Üniversitesi'nin CONFRATUTE Programı, Purdue Üniversitesi'nde GERI Gifted Education Research Institute (Üstün Yetenekliler Araştırma Enstitüsü), College of William & Mary 'de Centerfor Gifted Education (Üstün yetenekliler Merkezi), University of Washington'da Center for Capable Youth (Yetenekli Gençler için Merkezi) sayılabilir (Akarsu, 2004). Birçok sayıda üniversitenin bu eğitim sürecine dahil olması, verilen eğitimin bilimsel ve akademik düzeyinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktadır.

2.3.5.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi

İngiltere'de üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitiminde uygulanan model bir Birleşik Krallık Modeli değil, sadece İngiliz modelidir. İngiliz Modeli, 1999'da formüle edilmiştir. İngiliz modelinin farklı yanı üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara normal eğitim sistemi içerisinde eğitim vermektir. Böylece sadece ailesi güçlü olanlar değil, tüm üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar, eğitim olanaklarından yararlanabilirler. İngiliz modelinin hem teorik hem de uygulamalı bir alt yapısı vardır. 1950'den sonra İngiltere'ye büyük bir göç olması sebebiyle ülke farklı etnik kökenli insanlarla zenginleşmiş ve farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir toplum için uygun bir model haline gelmiştir (Campbell ve Eyre, 2007).

İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekliler alanında eğitim veren Warwick Üniversitesi bünyesinde NAGTY (National Academy for Gifted and Talented Youth: Üstün Zekâlı ve Yetenekli Gençlik Akademisi) ve OTHERWISE (İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekliler alanında faaliyet gösteren kurumlar) mevcuttur.

İngiltere'de öğrencilerini seçerek alan ünlü ve geleneksel okullarda üstün yetenekliler için ayrıca hızlandırma ve farklılaştırma uygulamaları yapılmaktadır. Tamamen üstün yeteneklilere yönelik iki okul ile çok sayıda müzik ve güzel sanatlar programları genel eğitime paralel yürütülmektedir. Ayrıca Yehudi Menuhin Müzik Okulu, Kraliyet Balo Okulu ve Koro okulları gibi bağımsız okullar da bulunmaktadır. 1989'da velilerin önyak olması ile kurulan Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC) yaz okulları ve hafta sonu zenginleştirme programları

düzenlemektedir. İngiltere'deki eğilim, genel eğitim içinde esnek ve erişilebilir olanaklarla üstün zekâlı ve yeteneklileri kaynaştırma yönündedir. Derneğin amacı, öğrenme potansiyeli yüksek çocukların tümünün güvenli, başarılı ve içindeki potansiyeli iyi kullanmaktan dolayı mutlu birey olarak büyümelerini sağlamaktır. Bu amaca hizmet eden NACE (National Association for Curriculum Enrichment: Ulusal Müfredat Zenginleştirme Derneği) öğrenme malzemelerinin hazırlanmasında etkin bir rol oynamaktadır (George, 1992).

2.3.5.3. İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi

Uzun yıllardan bu yana İsrail özellikle üstün yetenekli çocukların eğitimine en fazla önem veren ve bu alanda en fazla çeşitlilikte politika üreten ülkelerden birisidir. Bu politikalar ile az sayıda nüfusu ve sınırlı insan kaynağı ile yine kendisinin yarattığı problemlerle dünyanın en sorunlu bölgelerinden birinde olmasına rağmen, başta ülkemize olmak üzere tüm dünyaya bilgi ve teknoloji ihraç edebilmektedir. Oluşturduğu farklı kurumsal yapılarda bu alandaki çalışmalarını istikrarlı bir şekilde sürdüren bu ülke, bilgi ve teknoloji üretimi ile bu alandaki çalışmaların önemi konusunda her bakımdan önemli bir model olarak önümüzde durmaktadır (Özel Yeteneklerin Geliştirilmesi Strateji ve Uygulama Planı, 2013-2017).

İsrail çok iyi gelişmiş zenginleştirme program ağına sahiptir. Örneğin; okuldan sonra planlanan ders dışı aktivite grupları veya üstün zekâlıların ilgi duydukları konularda sınıflandırırız; matematik ve bilgisayar biliminden, müzik ve heykeltıraşlığa kadar tatillerde düzenlenen aktivite ve eğitimler. Üstün zekâlılar için olan bütün programlar 1970'lerde sadece bu amaç için milli eğitim bakanlığı altında kurulmuş bölüm tarafından koordine ve finanse edilmektedir. Programlar okul öncesinden başlayarak bütün yaş gruplarını içermektedir. Lise yaşındaki çocuklar için zenginleştirme aktiviteleri Tel-Aviv Üniversitesi Teknoloji enstitüsünde ve Rehovot'ta ki Weizmann Bilimsel Araştırma Enstitüsünde verilmektedir. Sunulan şeyler bölgelerdeki insan yaşamlarıyla ilgi bazı dersler içerse de, asıl önem bilimsel konular ve matematiğe verilmektedir. Yukarıda bahsedilen programların çoğu yaz döneminde de devam etmektedir Programlar ya aynı formatta ya da günlük veya yatılı kamp şeklinde gerçekleştirilmektedir (İsrail Üstün Zekâlılar Eğitimi, 2012).

İsrail Eğitim Bakanlığı, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere haftanın altı günü genel okullarda bulunan bağımsız sınıflarda, haftanın bir günü öğrencileri genel okullarından alarak bölgesel düzeyde zenginleştirilmiş ve tam donanımlı sınıflarda, okuldan sonra, öğleden sonraları müfredat dışı zenginleştirilmiş kurslarda eğitim olanakları sunmaktadır. Ayrıca, okul süresinde yarı zamanlı olarak üniversiteye başlayan gençlere çift üniversiteye kayıt hakkı, genellikle Matematik ve Fen alanında disiplinler arası çalışma imkânı (özellikle robotik, su, girişimcilik alanları) sunmaktadır (Freeman, 2002).

Ders dışı etkinlik gruplarında fen, matematik, bilişim teknolojisi, resim, müzik, heykel gibi birçok alanda hizmet verilebilmektedir. Eğitim bakanlığına bağlı Ulusal Üstün Zekâlılar Birliği, yapılacak etkinlikleri ve eğitimleri organize etmekte hem de finansmanını sağlamaktadır. Üstün yetenekliler eğitim programlarına üniversiteler, teknoloji enstitüleri, müzeler ve yerel yönetimler katkı sağlamaktadır. Programlara seçim ölçütlerini kurumlar kendileri belirlemektedir (Milgram, 1980).

İsrail’de, üstün zekâlı ve yeteneklilerin toplam sayısı, 13.692’dir. 52 bölgesel merkezde 6733, 89 özel sınıfta 3212, okul sonrası sınıflarında 2947 ve uzaktan öğrenme programlarında 2350 öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca 9 büyük şehirde 24 ilk ve ortaokul seviyesinde üstünlere yönelik özel sınıflar oluşturulmuştur. Pull-out programları üstün zekâlılar ve yetenekliler merkezlerinde ve 52 şehirde bulunmaktadır. Normal okullarda devam eden “Amirim” öğleden sonra zenginleştirme programları ise 30 şehirde bulunur (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2008).

İsrail Bilim ve Sanat Müzeleri zenginleştirmede büyük rol oynamaktadır. Üniversitelere ve araştırma enstitülerine dayanan bilim etkinlikleri ağı ulusal çaptadır. Yüksek düzey üniversitelere kabul ortaokulda başlar. İsraili çocuklar okula altı yaşında başlar (göçmen bölgelerde bu yaş üç olabilir). 4. Sınıfta üstün zekâlılar eğitimi için seçim başlar, bununla birlikte öğrencilerin 9. Sınıfta da tekrar seçilme imkânı bulunmaktadır (Freeman, 2002).

Rachmel (2007) yılında yaptığı İsrail üstün zekâlıların eğitiminin geliştirilmesi için yeni politikalar adlı çalışmasında bazı politika önerilerinde bulunmuştur. Bunlar:

Yeni politikaların sunumu: Temel prensipler

- İsrail'in insan sermayesi öncelikli kalite kaynağıdır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların gelişimine yapılan yatırımlar gelecekteki sanatçı, bilim insanları ve öncülerin yetiştirilmesinde hayati öneme sahiptir.
- Eğitimde eşit fırsatlar ilkesi her öğrencinin ihtiyaçları ve özelliklerine göre yapılan farklı yatırımları gerektirmektedir. İnsanın yetenek dünyası farklılık gösterir. Üstün zekâ, genel bilişsel düzeyde, sanat veya spor alanında ortaya çıkabilir.
- Yüksek zekâ ve diğer yetenekler dinamik niteliklerdir ve artırılıp, şekillendirilebilir.
- Bu potansiyellerin ihmal edilmesi hem bireyi hem de toplumu olumsuz etkilemektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özellikleri ve ihtiyaçları, uygun öğretmenler, müfredat ve pedagojik yöntemler bakımından ayırt edici çalışma alanları ve özel öğrenme ortamları gerektirmektedir.

İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilere sunulan eğitimde zenginleştirme ağırlıklı olarak kullanılmaktadır (Nevo ve Rachmel, 2009): Zenginleştirme Formatı: Sınıf/ grup ve Bireysel temelli olmak üzere iki bölümde incelenebilir:

a) Sınıf/ Grup Temelli: Üstün zekâlı ve yetenekliler için özel okullar, normal okullarda özel sınıflar, haftada bir gün programları, haftada birkaç öğleden sonrası kapsayan zenginleştirme kursları ve yaz etkinlikleri

b) Bireysel temelli: Bireysel eğitim ve e-öğrenme

Nevo ve Rachmel (2009) çalışmalarında İsrail üstün zekâlılar eğitimi ile ilgili şu bilgileri aktarmışlardır: İsrail'de yirmi beş yıldan fazla süredir farklı eğitimsel programlar uygulanmaktadır. Parnes'in yaratıcı problem çözme metodu, Renzulli'nin zenginleştirme üçlüsü modeli, John Hopkins Üniversitesi hızlandırma programı, Tannenbaum'un zenginleştirme matriksi gibi eğitim modelleri mevcuttur. Program etkililiği bazı gerçek kanıtlara dayanmaktadır. Önerilen programlar, arzu edilen ve edilmeyen çıktılar için deneysel olarak incelenmelidirler. Birçok zenginleştirme programlarının içeriği şöyledir: Yaratıcılığı geliştirmek, bağımsız düşünme becerilerini geliştirmek, takım çalışması eğitimi, liderlik becerileri, yönetsel düşünme becerilerini geliştirmek.

Buna benzer bir şekilde Teknion Gençlik Etkinlikleri Bölümü, İsrail Haifa Teknoloji Enstitüsü, Ort Organizasyon, MIGAL Biyoteknoloji Bölümü, Tel Aviv Bilim ve Sanata Destek-Genç İnsanlar Enstitüsü, Tel Aviv Bar Ilan, David Yellin

Öğretmen Koleji, Wingate Spor Okulu, Betzalel Sanat Okulu, Thelma Yellin Müzik Okulu, Kudüs-Hebrew Üniversitesi üstün zekâlı ve yetenekli bireylere zenginleştirilmiş eğitim olanakları sunmaktadır (Freeman, 2002).

2.3.5.4. Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından açılan merkezlerdir. Okul Öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün ve özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış özel eğitim kurumlarıdır (MEB, 2001).

Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi’nde merkezlerin amacı şu şekilde açıklanmıştır (Tebliğler Dergisi, 2007: 3):

“Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin;

- a) Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenen birey olma bilincinin kazandırılmasını,
- b) Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,
- c) Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini,
- ç) Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,
- d) Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
- e) Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
- f) İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,
- g) Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalarda kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini,
- ğ) Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini sağlamaktır.”

Bilim ve Sanat Merkezleri ilk olarak 1995 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün yetenekli öğrencilerin örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Bilim ve sanat Merkezlerine öğrenci alımı süreci, örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin bakanlıkça hazırlanan gözlem formatı kriterlerine göre aday göstermeleriyle başlar.

Aday gösterilen öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan grup değerlendirmesi testine alınırlar. Test sonucunda yeterli performansı gösteren öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları tarafından bireysel incelemeye tabi tutulurlar. Konunun uzmanlarınca üstün yetenekli olduğu tespit edilen öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alma hakkını kazanır (Levent, 2011:56).

2011-2012 eğitim-öğretim yılında ülkemizde 57 ilde 63 adet Bilim ve Sanat Merkezi bulunmaktadır ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın resmi kayıtlarına göre 6405 öğrenci yeteneklerine göre eğitim almaktadır (MEB, 2011). Bu merkezlerde çocuk merkezli eğitim anlayışına paralel, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda bir program hazırlanmıştır. Programlar, lider öğretmenlerin rehberliğinde ve bireysel öğrenme ilkesine uygun hazırlanmaktadır. Programların çocukların yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşma ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve ileri dönemlerde karşılına çıkması olası problemlere çözüm üretebilecek nitelikte hazırlanmasına özen gösterilmektedir. Hazırlanan bu programlarla çocukların disiplinler arası ilişkileri dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazanmaları amaçlanmaktadır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007).

2.3.6. Genel Eğitimde ve Üstün Zekâlılar Eğitiminde Standartların Gerekliliği

Bu bölümde, eğitimde standartların gerekliiliği ve önemi belirtildikten sonra, standartların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki öneminden ve gerekliiliğinden bahsedilmektedir.

2.3.6.1. Eğitimde standartların gerekliiliği

Standart, Türk Dil Kurumu'na (TDK, 1998:1339) göre; 1) Belli bir tipe göre yapılmış veya ayrılmış, 2) Belli ölçülere, yasaya, kullanıma uygun olan, 3) Örnek veya temel olarak alınabilen tek biçim, 4) Bir işletmede, bir ürünü, bir çalışma yöntemi, üretilecek miktarı, bir bütçenin para miktarını vb. belirlemek için konmuş kural, anlamlarına gelmektedir.

Uluslararası Standardizasyon Teşkilâtı (ISO) tarafından yapılan tariflere göre ise, standart; imalatta, anlayışta, ölçme ve deneyde bir örnekliliktir. Standardizasyon işlemi ile öncelikli olarak can ve mal güvenliği hedeflenirken aynı

zamanda kalitenin alt sınırı tespit edilmek suretiyle belirlenen düzeyin altında mal ve hizmet üretimine müsaade edilmemektedir (TSE, 2003).

Bu ifadelere göre kalite, nicelikten bağımsız olarak, bulunması gereken niteliklere karşılık gelen bir kavramdır. İnsan hayatı için gerekliliği tartışılmaz öneme sahip olan bu kavramın alt sınırının belirlenmesi ise standart terimi ile açıklanmaktadır. Özellikle alışveriş yaparken dikkat ettiğimiz kaliteye bilgi alış verişini olan eğitimde nasıl ulaşabiliriz? Doğan'a (1997:69) göre; ulusal düzeyde eğitimin kalitesi ve bütünlüğü, ilgili tarafların katılımı ile geliştirilen ve ülke düzeyinde uygulanan eğitim standartları ile korunur. Standartların yasa ve yönetmeliklerle desteklenmesi gerekir. Bireyin sosyal hareketliliğini sağlamak, kaliteli mal ve hizmet üretebilmek için, ulusal hatta uluslararası düzeyde geçerli belgelere ihtiyaç gittikçe artmaktadır. Bu durum ancak, ulusal düzeyde belirlenen ve uygulanan eğitim standartları ile sağlanır.

Türkiye'de eğitim sisteminin başarılı olmasında en büyük faktör, nitelikli insan gücüdür. Eğitim sürecinin sonunda nitelikli ve başarılı bireylerin hizmet etmeye hazır hale getirilmesi, eğitim sürecinin verimliliğine ve öğretmenlerin niteliğine bağlıdır.

Sosyal bir sistem olarak ele alınmakta olan eğitimin başlıca öğeleri; öğrenci, öğretmen ve eğitim programlarıdır (Küçükahmet, 1992:464). Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde ve dolayısıyla ülkenin kalkınmasında öğretmen, öğrenci ve eğitim programlarının etkililiği önemli rol oynamaktadır.

Bir kuruma ve onun paydaşlarına değer kazandırmak ve kurumdaki süreçlerin etkililiğini artırmak için yapılan işlemlere "sürekli kalite iyileştirme" işlemleri denir (Özcan, 1997). Toplam kalite anlayışı, eğitime uygulandığında sitemdekilerin iletişimini kolaylaştırması, öğrenci ve akademik çevre arasındaki sınırları azaltması, öğrenme seviyesinin artması, moral seviyesinin, kararlılık ve motivasyonun yükselmesi, yenilikçi gelişmelerde büyük artışların olması, verimlilik ve memnuniyetin artması gibi faydaları vardır (Hill ve Taylor, 1991:7).

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve diğer Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde geniş kapsamlı standart belirleme çalışmaları yapılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1980'li yılların ortalarından bu yana bu yönde çabaların sürdüğü gözlenmektedir. Standartların geliştirilmesi için yerel ve eyalet eğitim temsilcileri, mesleki örgütler, eyalet ve bölge konsorsiyumları görev almaktadır.

Eyaletlerde hemen her konu alanında görevli uzmanlardan oluşan gruplar standart belirleme sürecinde yer almaktadır. Yapılan ulusal projelerde standart belirleme çalışmaları önemli bir görev olarak değerlendirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde standartların geliştirilmesi konusu halen önemli tartışmalardan birisi olarak güncelliğini korumaktadır. Bu amaçla, kısa adı ATE olan Öğretmen Eğitimciler Birliği (American Teacher Educators) ve Öğretim Standartlar Milli Kurulu (The National Board for Professional Teaching Standard) çalışmalarını sürdürmektedir (Erişen, 2001:20-28).

İngiltere'de ise 1991 yılında ele alınan “ 21.yy İçin Eğitim ve Öğretim Yasası” ile birlikte eğitimde kalite konusuna özel bir önem verildiği görülmektedir. 1992 yükseköğretim yasası ile “kalite ve saygınlık” kavramları yükseköğretimde odak noktası olmuştur. Bu nedenle, Yükseköğretim Kalite Kurulu (Higher Education Quality Council), Mesleki Standartlar Milli Kurulu (National Council for Vocational Qualifications), Eğitim Standartları Ofisi (OFSTED: Office for Standards in Education), Öğretmen Yetiştirme Bürosu (Teacher Training Agency) gibi organlar yükseköğretimde kalite standartlarının belirlenmesi ve standartlara uygunluğun değerlendirilmesi konularında çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca bu çalışmaların yanında kısa adı ECIS olan Uluslararası Avrupa Okular Kurulu (The European Council of International Schools) tarafından da eğitimde standart geliştirme konusunda önemli çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir.

Türkiye'de ise bu amaç doğrultusunda 1999 yılında YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi danışmanları ve Akreditasyon Çalışma Grubu tarafından nitelikli öğretmenler yetiştirmek amacıyla standartları belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı oluşturulacak sistemin gereklerini ortaya koymak ve yüksek nitelikli lisans programlarının geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğini belirlemek olarak ortaya konmuştur. Türk Eğitiminde ilk kez akademik anlamda standart kelimesi bu çalışmada kullanılmıştır. Standart “Yükseköğretim programlarının akredite edilmesi için tasarlanmış bir sistemde standartlar, bir yükseköğretim programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin programda bulunması gerektiğini gösterirler” şeklinde ifade edilmiştir (YÖK/Dünya Bankası, 1999: 21). Bu çalışmaya göre; Türk öğretmen eğitimi akreditasyon sistemi üç grup standart üzerine oturtulmuştur. Bunlar sırasıyla başlangıç standartları, süreç standartları ve ürün standartlarıdır.

Toplam kalite sistemini oluşturmada temel aşama standartların belirlenmesidir. Gelişmiş ülkelerde üzerinde önemle durulan, birçok eğitim kurumunda başarı ile uygulanan, değişme ve gelişmenin anahtarı olarak kabul edilen toplam kalite anlayışının, Türkiye'de tüm eğitim kademeleriyle birlikte, yönetici, öğretmen ve öğretim programlarında da uygulanmaya başlanmasının ülkenin geleceği açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Geoffrey (1994:11)'e göre; kalite güvencesi; "feedforward" (önbesleme) sistemine dayalı olup, sistemin hatalardan mümkün olduğunca arındırılmasını gerekli kılar. Eğitimde kalite güvencesi; amaçları, içeriği, kaynakları, programları ve öğretimi, çıktılarının niteliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Kalite değerlendirme; iç veya dış incelemelerle standartlar ve performansların karşılaştırılmasına dayanan kararları içermektedir. Kalite iyileştirme ise; bilinçli ve tutarlı olarak süreçteki kalite performanslarının geliştirilmesi sistemidir.

Yukarıda belirtilen tanımlardan da anlaşıldığı gibi, sistemin hatalardan arındırılmak amacıyla incelenebilmesi, performansların değerlendirilebilmesi ve geliştirilebilmesi, sistemde yer alan bütün unsurlara yönelik standartların belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca dünyada hızla kabul gören küreselleşme anlayışının da standartlaşmayı önemli kıldığı söylenebilir.

Standart belirleme çalışmalarının yararlarını Amerika Birleşik Devletleri'nde Mesleki Eğitim ve Yetişkin Eğitimi Ofisi şöyle açıklamaktadır (The Office of Vocational and Adult Education, 1995); Program geliştirme uzmanları ve eğitimciler için standartlar, programları tasarlama ve geliştirme çalışmalarına temel teşkil ederler ve programın ve diğer öğretim kaynaklarının statüsünü ve değerini (ülke içerisindeki diğerlerine göre) belirlemek için bir araç olarak kullanılabilirler. Yöneticiler için standartlar, programların kabulünde, uygulanması ve geliştirilmesinde, öğretim materyal ve kaynaklarının değerlendirilmesinde kullanılabilirler. Okul ve iş hayatı işbirliğinde standartlar, program içeriklerinin ve öğretim tasarımının değerlendirilmesinde veri kaynağıdır. Öğretmenler için standartlar, programların ve diğer öğretim kaynaklarının değerlendirilmesi için rehber görevi görürler. Öğrenciler için standartlar, program sonunda öğrenciden beklenen davranışları belirleyerek öğrencilere yön gösterirler.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi, eğitim kurumlarında kalitenin sağlanabilmesi ile standartların belirlenmesi arasında yakın bir ilişki vardır.

Ülkemizde birçok alanda, bazı yeterlik standartları belirlenmekte ve değerlendirmeler bu standartlar çerçevesinde yapılmaktadır. Eğitim alanındaki standartlar ilk ve orta dereceli eğitim kurumları ile başlatılmıştır. Okul gelişimi ve yönetiminin sağlanması, öğretmenlerin profesyonel gelişimi, öğrenme ve öğretim sürecinin iyileştirilmesi, öğrenci ve velilerle işbirliği gibi konularda belirlenen standartların belirlenmesi için çabalar devam etmektedir.

Eğitim reformcuları, standart temelli reformun okul içi ve okullar arasındaki öğrencilerin akademik deneyimlerindeki eşitsizliklere yönelik yardımcı olabileceğini belirtmektedir (Cross, 2004). Standart temelli reform, öğretimin odağını belirleyen açık rehberler olan içerik ve performans amaçlarını sağlayarak öğrenciler arasında öğrenme fırsatlarını iyileştirmek için devletler/eyaletler arasında ortak program çerçevesinin oluşturulmasına olanak sağlamıştır. İçerik standartlarının sonucunda, öğretmenlerin neyi öğreteceklerini ve öğrendiklerini anladıklarının bilinmesi gerekmektedir (Finn ve Kanstoroom, 2001).

Performans standartları, öğretmenlerin ne derecede öğretim yaptıklarını ve öğrencilerin belirtilen konuya özel amaçları öğrenip öğrenmediğini değerlendirmek için ölçütler sağlar (Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın Kanunu (NCLB), 2001). Teoride, her bir eyalette standartların geliştirilmesi ortak eğitim deneyimlerinin ve akademik sonuçların, devam edilen okulu, öğretmenlerini veya içinde yer aldıkları öğrenme grubunu dikkate almaksızın tüm öğrenciler için var olduğu ortamı yaratmaktadır. (Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi, [NCES], 2003).

Brookman (1993), kurumların kalitesinin, öğrencilerin onu ne kadar iyi anladıklarına ve öğrencilerin başarı ve ihtiyaçlarının ne kadar iyi karşılandığına bağlı olduğunu, profesyonel eğitim kurumlarının kalite için standartlar oluşturduğunu belirterek, kalite ve standart arasındaki ilişkiyi ifade etmiştir. Lakard (1994: 208) toplam kalite anlayışının sürekli olarak kalite standartlarını oluşturma çabasını gerektirdiğini belirtmektedir. Ellis (1993) de, kaliteyi "standartlar ve mükemmeliyetin bir göstergesi" olarak tanımlamıştır. Matthews (1993:102) ise, toplam kalite felsefesinin üniversitelerde egemen olabilmesi için sistemi oluşturan unsurlara yönelik standartların belirlenmesini önermektedirler. Öyleyse, eğitimde kalitenin sağlanmasının öncelikli şartının sistemdeki unsurlara yönelik standartların belirlenmesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

İngiltere'de Kalite Güvence Kurulu (Quality Assurance Agency)'nin ise, eğitimde kaliteyi etkileyen unsurları altı grupta topladığı ve standartların bu boyutlarda belirlenerek, değerlendirilmelerinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu boyutlar (QAA, 1999); Eğitim programı, öğretme, öğrenme ve değerlendirme, öğrenci gelişimi ve başarısı, öğrenci destek ve rehberlik hizmetleri, öğrenme kaynakları, yönetim olarak ifade edilmiştir.

Türkiye'de ulusal meslek standartlarının belirlenmesi için Mesleki Yeterlikler Kurumu kurulmuştur. Mesleki yeterlik kanununun amacı; ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek için gerekli ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmek, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi ile ulusal yeterlilik çerçevesiyle ilgili hususların düzenlenmesini sağlamaktır (Mesleki Yeterlik Kurumu Kanunu, 2006). Bu süreçte, birçok mesleğin başarılı bir şekilde icra edilmesi için bireysel yeterlikler ve mesleki standartlar belirlenir ve resmi gazetede yayınlanır. Bu kanun, eğitim ve öğretim kurumlarını da kapsamaktadır.

Bir eğitim kurumundaki programların uygulanması, geliştirilmesi, öğretmen ve öğretim programlarının değerlendirilmesi, okul vizyonunun oluşturulması ve stratejik planların yapılması ve performans değerlendirilmesi gibi süreçlerin etkililiği açısından standartlar önem taşımaktadır.

Bu çerçevede, eğitimde standartların belirlenmesi, eğitimdeki başarıyı ve kaliteyi artıracığından, eğitimin her kademesinde standartların belirlenmesi, bu standartlara uygunluğun tespit ve takibinin yapılması büyük bir gerekliliktir. Kurumun eğitim öğretimden, yönetim kademesine kadar her birimdeki personel, bu standartlara erişmek için, mesleki gelişim kanalıyla kendini yetiştirecek ve geliştirecektir, böylece, eğitimde arzulanan kaliteye erişme olanağı doğacaktır.

2.3.6.2. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde standartların gerekliliği

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında da standartların mevcut olması, kurumlar arası uygulamaların eşdeğerliği, tüm üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin, mezun olduklarında asgari düzeyde kazanacakları bilgi ve davranış düzeyi, öğretmen ve yönetici yeterlikleri gibi önemli noktalarda kaynak oluşturacaktır. Bu önemli noktayı destekleyen bir başka nokta da müfredat

standartlarıdır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde standartlara dayalı müfredat içeriğinin gerekliliklerini Van Tassel-Baska (2006) şu şekilde özetlemiştir;

- 1) İletişimi artıracak, maksimum öğrenme sağlayacaktır.
- 2) Kültürümüzde, bilgi disiplinler tarafından organize edilmektedir, meslekler ise içerik uzmanlığına dayanır ve uygarlıklardaki tüm önemli ürünler, disiplinlere dayalıdır (örneğin, tıp, güzel sanatlar, romanlar gibi.)
- 3) Üstün zekâlılık ile ilgili son araştırmalar özel içerikli organizasyonel modeli desteklemektedir. Gagne, Csikszentmihalyi, Bloom gibi kuramcılar üstün zekâlılığın özel bir alan olması gerektiğini belirtmişlerdir.
- 4) Öğretme ve öğrenme süreçleri üzerine yapılan araştırmalar içerik ve sürecin birleştirilmesinin, bilgi transferini artıracığı göstermektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekliler için öğretmen bilgi ve beceri standartlarının oluşturulması sürecinde bazı dernekler Eyaletler Arası Yeni Öğretmenleri Değerlendirme ve Destekleme Birliği (INTASC), Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyonu Derneği (NCATE), öğretmenlere lisans/sertifika verme ve profesyonel gelişim için standartlar oluşturmak amacıyla ulusal bir forum oluşturmuştur. Tanılama ve öğretmen bilgi ve anlayışını içeren standartlar; üstün zekâlı ve yetenekliler alanındaki farklı tarihi ve beşeri bakış açıları, kanun ve politikalar, dünya görüşleri, öğrencilerin özellikleri ve gelişimi, bireysel öğrenme farklılıkları, öğretimsel stratejiler, öğrenme çevreleri ve sosyal etkileşimler, dil ve iletişim, öğretimsel planlama, değerlendirme, profesyonel ve etik uygulama, işbirliği olarak ifade edilebilir.

Uluslararası düzeyde, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere başarılı bir şekilde eğitim sunan İngiltere, İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde, yönetici ve öğretmen standartlarının oluşturulduğu görülmektedir. Bu standartların farklı eğitimler, kurslar yoluyla öğretmen ve yönetici adaylarına kazandırılması sonucunda, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi sürecinde karşılaşılabilecek problemlerin en aza indirgenmesi hedeflenmektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim standartları, mesleki olarak yeterli eğitimciler yetiştirmek açısından oldukça önemlidir. İlgili kuram ve araştırmalar, üstün ve özel yetenekli öğrencilerin gelişim düzeylerini, içerik ve pedagojik temellerini ve sınıf yönetimi tekniklerini anlayan uygulayıcılar, sonunda üstün zekâlılara sundukları hizmet kalitelerini artıracaklardır. Bu alanda eğitimli

öğretmenler sınıflarına, standartlarda belirtilen uygulamaları daha fazla taşırlar. Ayrıca, standartlar üstün zekâlıların eğitimini desteklemektedir. Fikir birliği sağlamakta, üniversitelerde, eyaletlerde ve yerel düzeyde program geliştirme için rehberlik sağlamakta, değerlendirme ve savunma için de kullanılmaktadırlar (Johnsen, 2012).

Standartlar ile ilgili özel eğitim almış olan öğretmenler, üstün zekâlı öğrencilerin ihtiyaçları konusunda müfredatla ilgili ve öğretimsel olarak daha farklı yaklaşımlar sunma eğilimindedirler (Brown ve Abernethy, 2009). Bütün bu görüşlerden, üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki standartların, eğitim sürecini ve personel gelişimini olumlu etkilediği, eğitim kalitesinin artırdığını ve personel gelişimine katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenlerinin belirli standartlara sahip olması, toplumumuzun zirvesindeki öğrencilerin yeterli bir şekilde tanınmış ve tatminkâr bir eğitim imkânı sunulmuş olmasının garanti altına alınabilmesi için gerekli koşullardandır. Eğitim programı, sistematik olarak yeteneklerin araştırılması ve eşitliği netleştirmek için, öğretmenlerin bu alanla ilgili olarak teorik bilgi, araştırma, pedagoji ve yönetim teknikleri alanlarında eğitim alması, sınıf içi etkinliklerin sağlanması ve geliştirilmesi için önemlidir. Standartlara dayalı profesyonel gelişim, üstün zekâlı ve yetenekliler alanında birçok avantaj sağlamaktadır. Standartlar, alanda sapmaları en aza indirgeyecektir ve böylece alana özgü eğitimsel problemler uygulayıcılar tarafından kolayca çözülebilecektir. Ayrıca yeni araştırma alanlarına odaklanma imkânı sunacaktır (Van Tassel-Baska ve Johnsen, 2007).

Eğitimcilerin, profesyonel yeterliklerinin üst düzeyde edinilmesi için alanlarındaki profesyonel standartları bilmeleri gerekmektedir. Johnsen (2012) yaptığı bir çalışmada, üstün zekâlılar alanında öğretmen hazırlama standartlarına odaklanmaktadır. Bu standartlar, Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle çalışan eğitimcilerin başlangıç ve ileri düzey hazırlıkları ile ilgilidir. Başlangıç standartları, Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği-Üstün Zekâlılar Konseyi ve Üstün zekâlılar Derneği (NAGC/CEC-TAG) üstün zekâlılar eğitiminde, öğretmen yeterlik bilgi ve becerisi standartlarını kapsamaktadır ve tüm öğretmen standartları Yükseköğrenim Fırsatı Hareketi (The Higher Education Opportunity Act) için hazırlanmıştır. Araştırmalar, standartların profesyonel yeterlikler üzerinde pozitif etkisi olduğunu göstermiştir.

Üstün zekâlılar eğitimi alanını yasallaştırmak, fikir birliği oluşturmak, üniversite veya bölgesel düzeyde program geliştirmek ve değerlendirme yapabilmek için rehberlik etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Hakel, Koenig ve Elliott (2008) çalıştığı alanda ileri düzeyde sertifika sahibi olan öğretmenlerin, hem öğrencilerle ilgili bilgi ve beceri düzeyini yükselttiği hem de eğitim alanda daha çok uzun ömürlü olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, üstün zekâlılar eğitiminde başarılı olan öğretmenlerin standartlarda belirlenen stratejileri kullandığı ve kendinden fazlasıyla emin ve özgüvenin daha yüksek olduğunu vurgulanmıştır (Siegle ve Powell, 2004; Starko ve Schack, 1989; Story, 1985).

Böylece öğrenciler, yüksek standartlara sahip öğretmenlerden faydalanan kişiler haline gelmektedirler. Sınıftaki öğretimsel uygulamalara pozitif etkilerinin yanında, üstün zekâlılar eğitimi, standartlar sayesinde iyileştirilmektedir (Johnsen, 2006). Ayrıca standartlar üstün zekâlılar öğretmenlerinin arzu edilen uygulamaları hakkında bir görüş birliği sağlamaktadır (VanTassel-Baska ve Johnsen, 2007).

Yüksek Öğrenim Fırsatı Hareketi'ne baktığımızda üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarla ilgili üç temel bölüme işaret edildiğini görüyoruz. Bunlar; öğretmen yeterlikleri, gerekli formlar ile öğretmen hazırlık kalitesi ve eyalet raporudur. Öğretmen yeterlikleri, öğrencinin öğrenmesini artırma, başarı ve bilgiyi uygulama(örneğin; akademik bir konuyu açıklama, üst seviyede ya da analitik değerlendirme, problem çözme ve iletişim becerileri, öğretimsel stratejileri kullanma, öğrencilerin ihtiyaçlarını tanımlama) gibi becerileri kapsamaktadır. Bu gereklilikleri yerine getirdiğini göstermek için tüm öğretmen eğitim programları öğretmenlerin araştırmaya dayalı öğretimsel etkinlikleri uyguladığına dair kanıtları göstermek zorundadır (Johnsen, 2012).

Standartların profesyonel yeterlikler üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu görülmektedir. Standartlar ayrıca, Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında kullanılacak etkili ve araştırmaya dayalı uygulamaları tanımlayarak üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere öğretmek için gerekli olan bilgi ve becerilere dayalı bilimsel bir görüş birliği geliştirmektedir. Standartlar, öğretmen yetiştiren kurumlara hem başlangıç hem de ileri düzeyde program hazırlama konusunda ve okul öncesinden lise son sınıfa kadar liderlerine veya eğitim sürecindeki kişilere, mesleki gelişim etkinlikleri uygulamaları konusunda rehberlik edebilir. Aynı zamanda, uzmanlık geliştirmede ölçüt olarak rol oynayabilir ve anlamlı ilerleme göstergeleri sunabilir. Ancak, her bir

standartın sınıf uygulamalarında nasıl olabileceklerinin netleştirilmesi amacıyla geliştirilmesi gerekir (Gubbins, 2008).

Bu yolla, eğitimciler mesleki gelişim planları geliştirebilir ve sınıflarında başarılı uygulamalar için gereken insan ve materyal kaynaklarını belirleyebilirler. Mesleki gelişim aynı zamanda uygulamanın uygunluğundan emin olmak için sınıf gözlemleri ve yerinde teknik yardım ile de desteklenmelidir (Johnsen, Haensly, Ryser ve Ford, 2002). Kendi mesleki gelişimleri için hedef belirleyen, standartların belirli özelliklerini anlayan ve destek alan eğitimciler, sınıf uygulamalarını üstün zekâlılara uyarlama çabalarında acemi bir öğretmenden uzman öğretmene dönüşmede daha başarılı olacaklardır (Gubbins, 2008; Johnsen ve diğ., 2002).

Standartlar, üstün zekâlıların eğitiminde önemli öğretmen özellikleri hakkındaki tartışmalara temel oluşturabilir. Ayrıca, eğitimsel kuralların ve eyalet düzeyindeki düzenlemelerin etkilerini değerlendirmekte ve sonra da ihtiyaçlarını karşılamakta gerekli olan değişimleri savunmakta kullanılır (Gallagher, 2008).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde kaliteli öğretim standardını sağlamada önemli yeri olan diğer bir faktör de öğretmen hazırlığıdır. Eğitimli öğretmenlere ulaşılması ise özellikle önemlidir; çünkü araştırmalar (Westberg, Archambault, Dobyns ve Slavin, 1993) sınıf öğretmenlerinin akademik olarak üstün öğrenciler için neredeyse hiç değişiklik yapmadıklarını göstermektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında görev yapan öğretmenlerin yanı sıra, yöneticilerin de bazı yeterlik standartlarına sahip olmaları, uygulamaların eşdeğer olması ve etkililiğinin değerlendirilmesi açısından önemlidir. Eğitim liderleri, üstün zekâlılar eğitim programlarının takibi için standartlardan faydalanabilirler. Öğretmenler, NAGC/CEC-TAG'nin öğretmen hazırlığının dört standardını inceleyerek farklılaştıran öğretmenlerin öğrenme ihtiyaçlarını önceden nasıl değerlendireceklerini, içerik alanlarına ileri düzey düşünme ve üst bilişsel beceriler uygulamayı, öğrencilerin ilgi alanlarını keşfetmeleri, geliştirmeleri ve araştırmaları için fırsatlar sunmayı, müfredatın ve öğretimin hızını ayarlamayı, zorlayıcı, çok kültürlü bir müfredat sağlamayı ve yardımcı teknolojiler kullanmayı bildiklerini fark edebilirler (Johnsen, 2012).

Standartlar aynı zamanda kamu politikalarını etkilemede de kullanılabilirler. Yerel düzeyde, standartlar okul bölgeleri ve yöneticiler için personel politikalarını incelemelerine ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğrenimi için daha kesin yeterlilikler

gerçekleştirmelerine rehberlik edebilir. Son olarak, standartlar program değerlendirmede de kullanılabilir. Örneğin, bir okul bölgesi daha fazla farklılaştırma uygulamaları geliştirmek isteyebilir (Johnsen, 2012). Hazırlanan programların değerlendirilme sürecinde, standartların mevcut olması, bu sürecin objektif ve etkili olmasına katkıda bulunacaktır.

2.3.6.3. Bilim ve sanat merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesinin önemi

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, zekâ düzeyi, öğrenme hızı, akademik bilgi düzeyi gibi konularda yaşlılarından belirgin özelliklerle ayrılmaktadırlar. Bu öğrencilerin eğitsel ihtiyaçlarının karşılanması, farklı eğitim olanaklarının, farklı yeterliklere sahip öğretmenlerce verilmesi ile mümkün olabilir. Ayrıca bu öğrencilerin eğitimindeki yöneticilerin de farklı donanımlarla eğitim sürecini ve öğretimsel uygulamaları yönetebilmesi, hem öğretmenlere hem de etkili öğretimin sunulmasına, olumlu bir şekilde yansımaktadır.

İlk ve ortaokullarda, öğretim programları ve öğrenme süreçlerinin çocuk hakları temelinde oluşturulması gerektiği görülür. Bu programlar çocuğun bireysel ihtiyaçlarına ve özelliklerine uygun olmalı, çocuğun yaşama ve gelişme hakkının gerçekleşmesini desteklemelidir. Öğretmenlerin ise bu nitelikteki öğretim programları ve öğrenme süreçlerini uygulayabilmeleri için gerekli donanıma ve uygun koşullara sahip olması sağlanmalıdır. Eğitimin amaçlarını yerine getirebilmesi, farklı çocukların gereksinmelerini karşılayıp karşılamaması ile doğrudan ilgilidir. Çocuk haklarına dair sözleşmenin 29. Maddesi ‘Öğretim programları, çocuğun kişiliğini, zihinsel ve fiziksel becerilerini mümkün olduğunca geliştirmelidir’ hükmü yer almaktadır (Eğitimde Haklar Bildirgesi, 2012).

Normal eğitim ortamları, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin potansiyellerinin kısıtlayıcı bir etkiye sahip olması sebebiyle bu öğrenciler için yeterli olamamaktadır. Bu özellikteki öğrenciler sahip oldukları potansiyellerini geliştiren farklı eğitsel programlarla desteklenmeye ihtiyaç duyarlar (Clark, 2002; Horn, 2002). Çağımız, insanın kendi başına bir varlık ve değer olduğunu kabul eden bir çağdır. Her birimiz içinde yaşadığımız aile ya da toplumun özellikleri bir yana, barındırdığımız özellikler açısından birey olarak değer taşırız. Bunun geliştirilmesi, gerçekleştirilmesi hem birey hem de onun yetiştirilmesi sorumluluğunu taşıyanlar için bir hak ve görevdir. İnsana saygı onu kabulde başlar (Akarsu, 2001). Bu nedenle,

üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin kapasitelerini maksimum düzeyde geliştirip, kullanabilmeleri ve hizmet sunmaları için eğitsel ihtiyaçlarının çok iyi analiz edilmesi gerekir.

Özel eğitim; genel eğitimden farklı bir eğitim gerektiren bireylerin yeterliliklerine ve gelişim özelliklerine dayalı olarak ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için, özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından, özel olarak geliştirilmiş eğitim programları, araç-gereçleri ve yöntemleri ile sürdürülen eğitimidir (MEB, 2013). Araştırmalar, öğrencilerin geneline sunulan eğitim kazanımlarının üstün zekâlı çocukların eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamadığını ortaya koymuştur (Braggett, 1992). Eğitimin adalet ve eşitlik anlayışı süreçlerdeki tüm bireylerin bireysel ilgi, yetenek potansiyelleri doğrultusunda eğitimden yararlanmalarını sağlayacak önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Üstün zekâlıların eğitimi için özel önlemler alınmadığında bir takım sakıncalar ortaya çıkar. İlk akla geleni yeteneklerinin eriyip gitmesidir. Farkında olmadan nice yetenekleri eritmişizdir. Belki de halen okulumuzda, sınıfımızda da eritmeye devam etmekteyiz (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1992).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların, diğerlerinin yetişmesini beklemek için ders süresinin çeyreğiyle yarısı arasında bir zamanı harcadıklarını gösteren önemli miktarda araştırma bulunmaktadır. Üstün yeteneğe, yaratıcılığa ve pratik zekaya sahip çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak programlar sunulmadığında, potansiyellerine uygun bir şekilde değerlendirilmediklerinde, bu durumun dezavantaja dönüşebileceği belirtilmektedir (Kaufman ve Sternberg, 2008:82). Bu nedenle, üstün yetenekli çocukların özel eğitim ihtiyacı birçok uzman tarafından kabul görmüş bir gerçektir.

Demokrasiyi benimsemiş bir toplum düzeninde, eğitimde eşitlik ilkesine büyük önem verilir. Bunun anlamı, bütün çocukların yeteneklerini son sınırına kadar geliştirmesine ve öğrencinin, öğrenmeye güçlü olduğu yönde yeterli düzeyde öğrenebilmesine imkân sağlamaktır (Enç, 2005). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, özel eğitsel ihtiyaçlara sahiptir (Clark, 2002). Bu özellikteki bireylerin öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için ilgi ve yeteneklerini ortaya koyup, geliştirecekleri, onları motive eden, esnek ve yaratıcı etkinliklerin sunulması gerekir (Koshy, 2002). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ortalama öğrenme gücüne sahip bireyler için düzenlenmiş bir eğitim programı içinde uyum ve gelişimsel sorunlar yaşama ihtimali yüksektir (Ataman, 2000). Başka bir ifadeyle üstün zekâlı

ve yetenekli öğrenciler, normal programlar yoluyla sağlanamayan geniş kapsamlı eğitim olanaklarına gereksinim duyarlar (Reis ve Renzulli, 1985). Bu sebepler, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere özel eğitim hizmetlerinin sunulmasını gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimleri yasalarla güvence altına alınmıştır. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 23. Maddesinde (1923) belirtildiği gibi; her çocuğun ilgi, yetenek ve kabiliyetleri yönünden geliştirilerek hayata ve üst öğrenime hazırlanması devletin yükümlülükleri arasındadır. 2684 sayılı ilköğretim ve orta öğretimde parasız yatılı ve burslu öğrenci okutma ve bunlara ilişkin kanun (1982) üstün zekâlı ve yetenekli olup, yurt dışında öğrenim yapacaklara ilişkin kanun (1929), ve üstün zekâlı ve yeteneklilere özel eğitimin gerekliliğini işaret eden 573 sayılı özel eğitim hakkındaki kanun hükmündeki kararname (2000) ve özel eğitim yönetmeliği (2009) ve Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesi (2007) üstün zekâlı ve yetenekliler için belirlenmiş yasalar. Ayrıca, ülkemizde de geçerliği olan insan hakları evrensel beyanname (1948) 26. Madde ve çocuk hakları sözleşmesi (1989) 29. Madde çocukların zekâ ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirilmesi için eğitim fırsatı sağlanmasını öngörmektedir (Akt. Levent, 2011).

Burada belirtilen ulusal yasalar ve resmi mevzuatlar gereğince, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere, kendi seviye ve ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamları sunulmalı, yeterliklerini üst düzeyde geliştirebilecekleri öğretimsel fırsatlar tanınmalıdır.

Ayrıca üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere ayrılan kaynakların topluma artı değerler olarak dönüşü tartışılmaz bir gerçektir. Buluşlar, patentler, telif hakları, tasarım ve sanat ürünleri gibi toplumun gelişimine ivme kazandıran pek çok önemli ürün, üstün zekâ ve yetenek gücünün performansa dönüşmüş biçimidir (Akarsu, 2004).

Buna ek olarak, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik eğitim imkânlarının geliştirilmesi bir ülkede lider, mucit veya bilim adamı yetiştirilmesinin temel girdisidir. Gelişmiş ülkeler, gelişmişliklerini söz konusu bireylere sağladığı eğitim ve istihdam olanaklarına borçludur. Bu ülkeler eğitim olanaklarının yeterince gelişmediği ülkelerdeki üstün zekâlı ve yetenekli bireyleri ülkelerine çekmekte ve

onlara potansiyellerini geliştirebilmeleri için çeşitli fırsat ve ortamlar sunmaktadır(Enç, 2005).

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ihtiyaç duyduğu eğitimi alabilmeleri için yurt içi kaynakların artırılması ve yurt dışı burs olanaklarının sunulması bu bireylerin ülkelerine hizmet ederek farklı alanlarda başarılar kazanmasını ve onlar için sarf edilen maddi olanakların fazlasıyla geri dönüşünü sağlayarak beyin göçünü önleyecektir.

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların bilişsel, duyuşsal ve akademik gelişimlerine uygun öğretimsel hedefleri/kazanımların belirlenerek onların ilgi, bilgi, yetenek ve potansiyellerini üst düzeyde kullanmaları sağlanmalıdır. Burada belirtilen tüm gereksinimler, öğretimsel programların ve hedeflerin ve bu alanda görev yapan öğretmenlerin yetiştirilmesi yönündedir. Kurumda tüm bunların etkili ve başarılı bir şekilde yönetilmesinden sorumlu yöneticiler bulunmaktadır.

Yönetici nitelikleri her öğretim kurumu için önemlidir, fakat Bilim ve Sanat Merkezleri'nin fonksiyonunun ve etkililiğinin tüm ülkenin geleceği için ihtiva ettiği önem düşünüldüğünde bu önem daha da artmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin sahip oldukları potansiyeli fark etmek ve onlara da fark ettirerek bu potansiyeli daha ileriye taşıyabilmek için öğrenme ortamlarının oluşturulabilmesi, öğretmenlere destek olunabilmesi, kurumun hedeflerine doğru gelişen dünyayla uyumlu olarak hızlı adımlar atılabilmesi, Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin yeterlikleri ile çok yakından ilgilidir.

Gerek yapılan bilimsel araştırma sonuçları, gerekse bu araştırmanın başlangıcında yapılan ihtiyaç analizi, yönetici ve öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ve öğrenci kazanımları/öğretimsel hedefler başlıklarında Bilim ve Sanat Merkezlerinin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu güçlendirmenin, Bilim ve Sanat Merkezlerini daha ileriye taşıyacağı ve uluslararası düzeyde kaliteyi yakalayacağı öngörülmektedir.

Bu durumda, belirlenen üç basamakta (yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedef) uluslararası düzeyde başarıyı yakalamış ülkeler model alınarak, Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedef standartları oluşturulmuştur.

Eğitimde kalite çalışmalarının artırılması sürecinde, eğitim kurumlarının etkili yönetilmesi için Töremen ve Kolay (2003) okul yöneticilerinin yeterliklerini

teknik, insancıl ve kavramsal yeterlikler olarak üç gruba ayırmışlardır. Teknik yeterlikler; öğretim yöntem ve teknikleri, süreçleri ve işlemleri konusunda uzmanlığı gerektirir. Yöneticinin muhasebe, inşaat, finansman gibi alanlardaki yeterliklerdir (Açıkgöz, 1994). Ayrıca bu yeterlikler, örgütün yapısı, politikalar ve programlar üzerinde etkilidir (Sergiovanni ve Starratt, 1988). İnsancıl yeterlikler; birey ve grupları anlama ve güdüleme yeterlikleridir. Etkili çalışma ve ortak çaba oluşturabilme, başkaları hakkında varsayım, inanç ve tutumları, bunların kullanılış yöntem ve sınırlarını görebilme, bireysel farklılıkları gözetmedir (Başar, 2000).

Kavramsal yeterlikler; okul yöneticisinin, okulun bulunduğu toplum içinde, eğitim sistemi ve evrensel ölçüler içerisinde görebilme, okulu bütünleyen tüm parçaları karşılıklı etkileşim içinde görebilme, eğitim alanındaki kuramsal gelişmeleri izleyebilme, kavrayabilme ve karşılaştığı durumları bu kavramsal ve kuramsal bakış açısı ile değerlendirme yeteneğidir (Kayıkçı, 2001).

Yapılan bu araştırmada, Bilim ve Sanat Merkezleri için oluşturulan standartlar, bu başlıklar altına yerleştirilmiştir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde, bu özellikler ayrı bir önem kazanmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki etkililiğin sağlanması ve başarılı bir şekilde yönetilmesi, yöneticilerin bu özelliklerle donatılması ve güçlendirilmesine bağlıdır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını, genel özelliklerini, farklılıklarını bilmeden, takip edilen bir müfredatın yokluğunda etkinlikleri uyarlayıp zenginleştiremeden, bu özel çocuklardaki gelişimi gözlemleyemeden, onların aile ve toplum arasındaki iletişimlerinde bir köprü vazifesi üstlenmeden, bu çocukları başarıya ulaştıracak ve hayatlarında anlamlı farklılıklar oluşturacak bir öğretmenliğin varlığından söz edilemez. Bu amaçla, Bilim ve Sanat Merkezleri öğretmenleri için standartların oluşturulması sürecinde aşağıdaki başlıklardan yararlanılmıştır:

MEB Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri (2005):

- 1) Kişisel ve mesleki değerler-Mesleki gelişim
- 2) Öğrenciyi tanıma
- 3) Öğretme- öğrenme süreci
- 4) Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme
- 5) Okul-aile-toplum ilişkileri
- 6) Program ve içerik bilgisi

Bu başlıklar altında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail ülkelerindeki üstün zekâlı ve yetenekliler öğretmenleri için oluşturulan ve önemi vurgulanan standartlardan, Bilim ve Sanat Merkezleri öğretmen yeterlik standartları belirlenmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki öğretim sürecinde takip edilen bir müfredatın olmayışı, öğretimsel hedeflerin bu öğrencilerin seviye ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde belirlenmesi aşamasında öğretmenlerin bazı sıkıntılar yaşamalarına sebep olabilir. Uluslararası düzeyde, özellikle Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’de bu öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel standartlar mevcuttur. Bu ülkelerdeki öğretimsel hedefler incelenerek, Bilim ve Sanat Merkezleri için öğretimsel hedef standartları belirlenmiştir.

2.3.7. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitim Aldıkları Kurumların Yöneticilerinin Yeterlikleri ve Standartları

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri’nde, İngiltere, İsrail ve Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumlarda görev yapan yöneticilerde bulunması gereken nitelikler, yönetim standartları ve yeterliklerine yer verilmektedir.

2.3.7.1. Amerika Birleşik Devletleri’nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri ve standartları

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eyaletlerden Wisconsin’de yöneticiler için belirlenmiş standartlar şöyledir: Yöneticiler, okul öncesinden on ikinci sınıfa kadar üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için eğitim programı sağlamalıdır. Personel gelişimi ile ilgili yapılan planların, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ile ilgili farkındalığı geliştirecek aşamaları ve bununla ilgili kaynak ve materyalleri kapsamamasını önemsemelidir (Wisconsin Eyalet Standartları, t.y.).

Colorado ve Iowa eyaletlerinde, yöneticilerin üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ile ilgili bilgiye ve donanıma sahip olması gereklidir. Yöneticiler, personel gelişimi için işbirliği yapmalı ve şeffaf bir yönetim sergilemelidir. Öğretmenlerin kullandıkları öğretimsel stratejilerin uygulanması ve değerlendirilmesinde liderlik yapmalıdır (Colorado ve Iowa Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı Yönetimsel Standartlar, 2003).

California eyaletinde yönetici, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim programı uygulamalıdır. Öğretmen, danışman ve ebeveynlerin, öğrencilerin eğitimi ile ilgili profesyonel gelişimini desteklemelidir. Maryland eyaletinde, yönetici tanılama prosedürleri, profesyonel gelişim çabaları ve insan kaynaklarını kapsayan uzun vadeli programlar yapmalıdır. Ayrıca iddialı eğitim ve öğretim programlarının hazırlanmasında tam zamanlı koordinatör olmalıdır(California Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Programı Yönetim Standartları, 2005).

DODEA Eğitim Kurumlarında (Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığına bağlı okullar)yönetici, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özelliklerini iyi bilen kişilerden oluşan bir denetim komitesi kurmalı ve toplantılar organize etmelidir. Eğitim programlarının zamanında ve etkili bir şekilde uygulandığını garanti etmeli ve bu öğrencilerin tüm özelliklerini kayıt altında tutulmasını sağlamalıdır (DODEA (Department of Defence education activity: Savunma Bakanlığına Bağlı Okullar) üstün zekâlılar program yönetim standartları, t.y.).

NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği) birçok eyalette kabul gören standartlara sahiptir. Yönetici, üstün zekâlılar alanında ileri düzey eğitim almış veya bir sertifika programına katılmış olmalıdır. Bu alandaki tüm bilgiyi, öğretmen ve velilere aktarmalı, güncel bilgiyi takip etmelidir (NAGC, Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Yönetici Standartları, 2012).

Wynn (2010) yaptığı çalışmada üstün zekâlı ve yetenekliler alanında çalışan yöneticilerin sahip olması gereken yeterlikleri şöyle sıralamıştır: etik yönetimi, vizyon yönetimi, hedef yönetimi, operasyonel sistem yönetimi ve hayat boyu öğrenme. New Mexico eyaletinde yöneticiler, personeli ve personel gelişimini değerlendirmelidir. Kaynak yönetimini etkili yapmalı, personele profesyonel gelişim olanağı sunmalıdır. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını bilmeli, onlar için aile ve eğitimciler ile iletişim halinde olmalıdır.

Ohio eyaletinde ise yöneticiler üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere tanılama ve yerleştirme sürecinde destek olmalı, okul gelişim planlarının hazırlanmasında okul personeli ile eğitimin etkililiğinin değerlendirilmesinde ise velilerle görüş alışverişinde bulunmalıdır. Ayrıca, yönetici, örnek öğretimi

göstermeli, personel gelişimi ve müfredat geliştirme için uygulamalara model olmalıdır (Ohio Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları, t.y.).

2.3.7.2. İngiltere’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri ve standartları

İngiltere’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bireysel eğitimini garanti altına alma, profesyonel gelişim ihtiyaçlarını ve güçlü yanlarını ortaya çıkarma fırsatı ve kaynakları organize etme aracı olarak kurumsal kalite standartları belirlenmiştir.

Bu standartlar, etkili öğrenme ve öğretme stratejileri (tanılama, sınıf içinde etkili olan uygulamalar), müfredat başlıkları, öğrenme için değerlendirme, kurum organizasyonu (liderlik, politika, kurum inançları, personel gelişimi, kaynakları denetleme ve değerlendirme) ve okulun ötesinde güçlü bir işbirliği oluşturma (toplum, aile ve diğer üyeleri bir araya getirme ve sınıfın ötesinde öğrenme) başlıklarını içermektedir ve yöneticilerin başlık içeriklerine etkili bir hakimiyet göstermeleri gerekmektedir.

Ayrıca, İngiltere’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki yöneticiler, bu çocukların özgüven, motivasyon ve performanslarının gelişiminden sorumludur. Tanılama, eğitim süreçleri ve öğrenme kalitesi ile ilgili danışmanlık yapmalıdır. Yöneticiler, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okul dışı fırsatlarının nitelik ve niceliğini artırmak için diğer eğitimci ve öğretmenlere destek olmalıdır.

2.3.7.3. İsrail’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri ve standartları

İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki yöneticiler, yükseköğretim mezunu ve bu alanda pedagojik eğitime ve bu alanda en az dört yıllık öğretmenlik tecrübesine sahip olmaları gereklidir. Gerekli durumlarda müfredat dışı çalışmalarda ve pedagojik anlamda danışmanlık hizmeti sağlamalıdır. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumlardaki yöneticiler, finansman, muhasebe, ofis yönetimi bilgisine sahip olmalı, veliler, öğrenciler ve resmi kurumlarla yazılı ve sözlü müzakere edebilme becerisine sahip olmalıdırlar. İbranice’nin temel dil olmadığı durumlarda okulların dilinde iletişim kurabilmelidir. Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında son dört yıl içinde ileri düzey bir eğitimi başarıyla bitirmiş olmaları ya da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen uzmanlık eğitimini

almaları önemli bir şarttır. Ayrıca, kurum içi iletişim ve iyi ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmalıdırlar (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2004).

2.3.7.4. Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim aldıkları kurumların yöneticilerinin yeterlikleri

Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere ileri düzey eğitim sunmayı hedefleyen Bilim ve Sanat Merkezlerine yöneticilerin atanmasında, MEB yönetici atama kistaslarına ek olarak; “Bilim ve Sanat Merkezi yöneticiliklerine öncelikle bu eğitim kurumlarına seçilerek öğretmen olarak atanıp görev yapan ya da bu eğitim kurumlarında görev yaptıktan sonra herhangi bir nedenle ayrılmış olmakla birlikte yeniden bu eğitim kurumlarına sınavsız atanabilme hakkını kaybetmemiş olanlar arasından atama yapılır” denmektedir (MEB Mevzuat, 2009). Bu merkezlerde yönetici olarak çalışabilmek için ön koşul, öğretmen seçme sınavlarından başarılı olmak gereklidir, bu noktada öğretmenlerin hangi aşamalardan sonra seçildikleri şu şekilde özetlenebilir:

2008’de Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevlendirilmek üzere gerçekleştirilen öğretmen seçiminde başvuru şartları şu şekilde belirlenmiştir: Doktora veya yüksek lisans yapmış olmak ya da Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavından (ALES) belirlenmiş puanı almış olmak, kendi alanında veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında üniversitelerin doktora veya yüksek lisans programını bitirmiş veya devam ediyor olmak, KPDS, ÜDS, TOEFL gibi yabancı dil sınavlarından geçerli not almak, hakemli dergilerde yayınlanmış yazıları ve alanında yayınlanmış kitabı olmak, uluslararası veya ulusal alanda proje yürütücüsü olmak, lisans bitirme notu, kendi alanında lisans, lisansüstü veya doktora düzeyinde eğitime devam ederken, üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında ders almış olmak, uzman öğretmen veya başöğretmen unvanına sahip olmak.

Bu öğretmen seçme kriterleri tüm resmi eğitim kurumlarına yazılı olarak bildirilmiştir. Bunun yanında burada belirlenen kriterlerden, belirlenen ölçütleri karşılayan öğretmenler seçilir ve seçilen adaylar, bir haftalık hizmet içi kursuna çağrılır. Bu kursta; üstün yetenekli çocukların özellikleri, üstün yetenekli çocukların eğitimi, proje tabanlı eğitim (teorik boyutu), proje üretimi/yönetimi, ölçme-değerlendirme yöntemleri, mevzuat konuları işlenip proje hazırlamaları ardından mülakata alınmalarının ardından seçilen öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevlendirilmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atamaları yapılmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde yöneticilik yapabilme ön koşulu olarak öğretmenlik sınavını kazanmış olma şartının gerekçesi, bu merkezlerin yapı ve işleyişini, eğitim sistemini ve bu özel çocukların özelliklerini biliyor olmanın getireceği idari kolaylıktır. Merkez yöneticilerinin gönüllü olarak katılabileceği yetenekli çocukların eğitiminde yeni yaklaşımlar, üstün yeteneklilerin eğitiminde zenginleştirilmiş eğitim programları semineri, üstün ve özel yetenekli öğrencilerin eğitimi, proje hazırlama ve uygulama gibi hizmet içi eğitimler ile yöneticilerin bu alanda yetiştirilmeleri hedeflenmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezlerine yönetici olarak atanabilme, genel eğitim kurumlarına yönetici olarak atanma şartları ile benzerlik göstermektedir. Bilim ve Sanat Merkezi yöneticisi, Milli Eğitim Bakanlığı yönetici seçme ve atama ve bu merkezlere öğretmen seçimi sınavlarından başarılı olduğu takdirde, bu merkezlerde yönetici olma hakkına sahip olacaktır.

Bu bilgilerden yola çıkarak, Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin yeterlikleri şöyle özetlenebilir:

- Türkçe dil bilgisi, resmi yazışma kuralları, Atatürk ilkeleri, Türk inkılap tarihi, ulusal güvenlik, T.C. Anayasası ve genel kültür bilgisi,
 - Kanunlar hakkında genel bilgi (özellikle 657 sayılı devlet memurları, 5018 sayılı kamu mali yönetimi ve kontrol, 3797 sayılı MEB teşkilat ve görevleri, 1739 sayılı milli eğitim temel kanunu, 222 sayılı ilköğretim ve eğitim, 5442 sayılı il idaresi kanunu, 4982 sayılı bilgi edinme hakkı kanunu, 3071 sayılı dilekçe hakkını kullanması, 1702 sayılı ilk ve orta öğretim öğretmenlerinin terfi ve tecziyeleri hakkında kanun, 4483 sayılı memurlar ve kamu görevlilerinin yargılanması hakkında kanun),
 - Bakanlar kurulu kararlarından yönetici ve öğretmenlerin ders ve ekders saatlerine ilişkin karar,
 - MEB yönetmelikleri ve bayrak töreni yönergesi (MEB Müdürlük, müdür başyardımcılığı ve müdür yardımcılığı seçme sınavı kılavuzu, 2011).
- Burada verilen başlıklardan en az %60 düzeyinde bilgi sahibi olmak ve buna ek olarak,
- Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ve eğitimleri hakkında bilgi sahibi olmak,
 - Özel eğitim hakkında bilgi sahibi olmak,
 - Proje tabanlı eğitim bilgisine sahip olmak,

- Kendini ifade edebilme ve iletişim becerisine sahip olmak,
- Profesyonel gelişime önem vermek,
- Genel kültür seviyesi yüksek olmak özellikleri eklenebilir.

2.3.8. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yeterlikleri ve Standartları

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere, İsrail ve Türkiye'deki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenlerinin yeterlikleri veya standartlarına yer verilmiş, bu ülkelerdeki üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarla çalışacak öğretmenlerin seçim kriterlerine ve yetiştirilmelerine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

2.3.8.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri ve standartları

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminden sorumlu olan öğretmenler için belirlenmiş standartlar, kalite göstergeleri ve yeterlikler mevcuttur. Wisconsin eyaletinde bu öğrencilerin öğretmenleri için belirlenmiş standartlar şöyledir: anlamlı öğrenme tecrübeleri sunma, entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimi artırma, farklı ihtiyacı olan öğrencilere kolaylık sağlama, eleştirel düşünme, problem çözme ve performans becerilerini geliştirme, motivasyonu artırma, aktif araştırma, işbirliğini ve etkileşimi artırma, sistematik öğretim sağlama, entelektüel, sosyal ve fiziksel gelişimin sürekliliğini garanti altına alma, ölçme ve değerlendirme stratejileri kullanma, yansıtıcı uygulama becerilerini geliştirme, adalet ve ahlaki değerler içinde hareket etme (Wisconsin Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Standartları, t.y.).

Colorado eyaletinde öğretmenler için belirlenmiş standartlar önemli özellikler içermektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere pozitif bakış açısı sergileme, yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyma, esnek ve sabırlı olma, öğretimi farklılaştırma ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirebilme bu özelliklerden bazılarıdır. California'da bu standartlar şöyle sıralanmaktadır: öğrencilerin eğitimindeki tüm personel ve velilerle işbirliği yapma, bağımsız çalışma ortamları sunma, yenilikleri araştırma ve profesyonel gelişim çabası gösterme (Colorado Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Kalite Göstergeleri, t.y.).

NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği) Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok eyalette kabul gören standartlara sahiptir ve öğretmen standartları bilgi ve beceri standartları olarak iki ayrı bölümde ele alınmıştır. Öğrencilerin özellikleri ve gelişimi, bireysel öğrenme farklılıkları, öğretimsel stratejiler, öğrenme çevreleri ve sosyal etkileşim, dil ve iletişim, öğretimsel planlama, değerlendirme, profesyonel ve etik uygulama, işbirliği başlıkları altında toplanan bilgi ve beceri standartları üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği için önemli görülen yeterliklerdir (NAGC-Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği, Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Öğretmen Bilgi ve Beceri Standartları Washington, 2006).

North Carolina eyaletinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için belirlenmiş kalite göstergeleri mevcuttur. Bu eyalette uygulanan standartlar; tarihsel temelleri anlama ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimiyle ilgili güncel araştırmaları uygulama, bilişsel ve duyuşsal öğretim planını öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değerlendirme, kompleks ve gelişmiş içeriği entegre ederken akademik disiplinlerin anahtar kavramları kullanarak müfredatı tasarlama, öğrencilerin düşünsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını anlama ve karşılama, öğrencilerin eğitiminde kültürün rolünü ve önemini anlama, öğrencilerin tüm çevrelerinde onları savunma gibi içeriklerden oluşmaktadır ve her bir içeriğin farklı göstergeleri bulunur(North Carolina (AIG) Standartlar ve Göstergeleri (2006).

Texas üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin standartları ise şöyledir: öğrenciler, ihtiyaçları, tanılama, değerlendirme ve eğitimleri ile ilgili bilgi sahibi olma, müfredat oluşturma, çevre ile işbirliği ve iletişim halinde olma ve yasal ve etik konuları bilme gibi başlıklardan oluşmaktadır. Wyoming eyaletinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için belirlenmiş yeterlikler; üstün zekâlılar eğitim tarihi, yaygınlık oranları, tanılama araçları, eğitim programı seçenekleri, müfredatın farklılaştırılması, yaratıcı, üretken düşünebilme, liderlik eğitimine önem verme, danışmanlık ve profesyonel gelişim başlıklarından oluşur(Texas Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Öğretmenlerinin Standartları, t.y.).

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin eğitimleri, farklı ihtiyaçlara göre ve farklı dönemlerde verilen eğitim ve seminerlerle ve ilgili alanlardaki akademisyenlerle yapılan çalıştaylarla sürdürülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstünlerin eğitiminde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmelerinde çeşitli sertifika programları ve yaz kursları düzenlenmektedir. Bunlar içinde süper cumartesi programı (Wood and Feldhussen, 1996), zenginleştirici öğrenme (LES) (Clifford, Runions ve Smtyth, 1986), Renzulli'nin zenginleştirme programı (Renzulli ve Reis, 1986), Yaz Zenginleştirme Çalıştayı (SEW) (Newman, Gregg ve Dantzler, 2009) gibi üstün yeteneklilerin eğitim programlarında görev almak isteyen öğretmenler için düzenlenen sertifika programları örnek verilebilir (Levent, 2011).

Amerika Birleşik Devletleri'nde eyaletler içinde üstün yeteneklilerin eğitimi için öğretmenlerin alması gereken ders saati 6 ile 21 arasında değişmektedir. Delaware ve Missouri eyaletlerinde “olağanüstü çocuk eğitimi” kapsamında kurs almaları istenmektedir (Karnes ve diğ. 2000). Winebrenner (2000:54) Amerika Birleşik Devletleri'da öğretmen adaylarının çoğunun özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda en az bir ders almakta olduğunu belirtmiştir. Ayrıca birkaç eyalette öğretmenlerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin fark edilmesi ve eğitimi konusunda ders alması zorunludur.

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlıların eğitiminde profesyonel organizasyonlardan Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC), Üstün Zekâlılar Derneği (TAG) öğretmenlerin yetiştirilmesi ile ilgili bir rapor yayınlamıştır (Landrum ve diğ., 2001). Bu raporda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle çalışacak eğitimcilerin etkili olabilmeleri için özel yetiştirme programı almaları gerektiği belirtilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmelerinde sertifika programları veya yaz kursları düzenlenmektedir. Bazı eyaletlerdeki eğitim kurulları üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev alacak öğretmenlerin sertifika standartları ile ilgili düzenlemeleri oluşturmaktadır. Alaska'da bu eğitim süresi en az altı saattir (NAGC: Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği, 2009). Amerika Birleşik Devletleri'nde bu tür eğitimlerin türleri ve süreleri eyaletler arasında farklılaşmakta olsa da birçok eyalet, üstün zekâlı ve yetenekliler alanındaki öğretmenlerin yetiştirilmesine önem vermektedir.

2.3.8.2. İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri ve standartları

Üstün zekâ ve eğitimi, öğretmen eğitimi programlarında bulunan bir konudur ve öğretmenler için bu alanda profesyonel gelişim ve eğitim oranı gittikçe artmaktadır. Sadece öğretmenler değil psikologlar, danışmanlar, okul müfettişleri, eğitim uzmanları ve yöneticiler de bu eğitime erişebilmektedirler. Oxford Brookes Üniversitesi Wesminster Eğitim Enstitüsü üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi koordinatörleri için EIC (Excellence in Cities) ulusal eğitim programlarını yürütmektedir. Diğer üniversitelerde üstün zekâlı ve yetenekliler alanında zaman geçtikçe popüler olan yüksek lisans programları mevcuttur (Mönks ve Pfluger, 2005).

Üstün yeteneklilik ve üstün yeteneklilerin eğitimi, öğretmen yetiştirme programlarında yer alan bir konudur. Okulda bireysel farklılıkların fark edilmesi ve bu farklılıklara saygı gösterilmesi, bireysel ihtiyaçların belirlenmesi, okulda öğretimin farklılaştırılması, okul sisteminde esneklik ve üstün yetenekli çocukların eğitimi konuları, öğretmen eğitiminde bulunan ders içeriklerinde yer almaktadır. İngiltere yakın zamanda oluşturulan nitelikli öğretmen yeterliklerinde, üstün yetenekli öğrencilerin öğretimi konusu ele alınmıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimi öğretmenlerin profesyonel gelişimi ve eğitiminde önem verilen bir konudur, özellikle öğretmenin bir eğitim kurumundan diğerine geçişinde dikkate alınan bir kriterdir (Levent, 2011).

Üstün zekâlı öğrencilerin eğitimi öğretmen yetiştirme programlarında yer almaktadır. Okulda bireysel farklılıkların fark edilmesi, bu farklılıklara saygı gösterilmesi, okulda öğretimin farklılaştırılması ve esneklik gibi konular öğretmen eğitimindeki ders içeriklerinde mevcuttur. Ulusal müfredat zenginleştirme Derneği (National Association of Curriculum Enrichment), Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC) ile birlikte öğretmenlere yönelik destek hizmeti sunan bir merkez açılmıştır. Bu merkez tarafından öğretmenlere, psikologlara, psikolojik danışmanlara, müfettişlere ve okul yöneticilerine eğitim ve seminerler düzenlenmektedir (George, 1992).

2.3.8.3. İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri ve standartları

İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde görev alan öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik pedagojik eğitimlerde bulunması gereken özellikler, üstün zekâlı ve yetenekliler öğretmenlerinin niteliklerini de vurgulamaktadır. Rachmel

(2005) İsrail'in, üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yeni yaklaşımlar ışığında, kurumsal, sosyal ve ulusal amaçlarımıza ulaşabilmeyi sağlayan bir dönüm noktasında olduğunu vurgulamıştır. İsrail Milli Eğitim Bakanlığı politikası düzeyinde olan yaklaşımlardaki değişim ve öğrencilere davranış şekilleri, prensiplere dayalı pedagojik bir yaklaşımı oluşturmuştur. Bu pedagojik yaklaşımın kapsamında bazı öğretmen nitelikleri vurgulanmaktadır. Bunlar:

- Düzenli sınıflardaki üstün zekâlı ve yetenekli çocukları da kapsayan çerçeveye ek olarak, homojen yapıdaki üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimini geliştirmek ve güçlendirmek,
- Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci popülasyonunun özelliklerini ve ihtiyaçlarını tanımak onların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayan uygun yapı ve eğitimsel cevaplar sunmak,
- Öz yönetim modellerini dengelemek ve bütünleştirmek,
- Uygulama metodlarının koordine içinde olmasını gerektiren üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenimi, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını bilmek ve dikkate almak,
- Etik bakış açılarına işaret eden geniş ve derin düşünme biçimlerini geliştirme ihtiyacını tanımak,
- Açık ve gizli yeteneklerin tespit edilip, geliştirilmesine imkân tanıyan çalışma ortamları ve dinamik şartlar ve öğrenme ortamları yaratmak,
- Birbirine benzeyen üstün zekâlı ve seçkin çocuk nüfusuna yönelmektir.

İsrail'de üstün zekâlılar ve yetenekliler alanında hizmet verecek öğretmenler hizmetiçi eğitimlere tabi tutulurlar. Bu öğretmenlere, iki yılı aşan ve 224 çalışma saatini kapsayan eğitim imkânları sunulur. Danışman öğretmenler, bölgesel ve yerel koordinatörler için de eğitim olanakları mevcuttur (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2004). İsrail'deki öğretmenlerin profesyonel gelişimi Zuzovsky tarafından (2001) kişisel gelişimin dört rotasını tanımlayan modele dayandırılarak incelenir. Bu dört rota şunlardır: (a)klasik profesyonellik (b)esnek profesyonellik (c)uygulamalı profesyonellik (d)genişletilmiş profesyonellik (e)bütünleşik profesyonellik.

Günümüzde bu ülkenin kuzey ve güneyini idare eden bakanlık tarafından onaylanan eğitim merkezlerinde beş adet üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için profesyonel gelişim eğitim merkezleri mevcuttur. Bu eğitim merkezlerinin kurulma ihtiyacı üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde

öğretmenlerin yetersiz kalmalarından ortaya çıkmıştır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için profesyonel gelişimi ve eğitim programlarının amacı üstün zekâlı öğrencilerin eğitimine bütünsel yaklaşımı geliştirmektir. Ülkenin değişik yerlerindeki üniversitelerde programı eğitim fakültelerinde profesyonel gelişimin bir parçası olan üç program uygulanmaktadır. İki program akademik öğretmen kolejlerinde uygulanmaktadır. Kurumsal bakış açısında ve müfredat programlarında çeşitlilik gösterir (Zoran ve Atir, 2008). Bu programları tamamlayanlara bakanlık tarafından üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim alanlarında çalışmalarına izin veren sertifika verilir (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2010).

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın Hareketine(No Child Left Behind Act) benzer bir şekilde, İsrail de üstün zekâlılar alanında eğitim sertifikasına sahip ve lisans sınavından geçmiş öğretmenleri “kalifiye” olarak nitelendirmektedir. Bu tanım kapsamındaki profesyonel gelişim, akademik alandaki öğretmenlik bilgisi ve becerilerini kapsayan çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır (Trahan, 2002).

Üstün zekâlı ve yetenekliler bölümünün amacı, bu çocuklara üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar için bir müfredat ve destek hizmeti sunarak, özel ihtiyaçları tanımlayan bir eğitim sisteminin avantajlarını sunmak ve bu ihtiyaçları yeterli bir şekilde karşılamaktır. Özel eğitimin hedefi, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin potansiyelini gerçekleştirmektir. Hem uygun eğitim haklarını gerçekleştirmek, hem de mükemmelliği geliştirmeye olan inanç, seçkin kişisel yeteneklere sahip olan vatandaşların bir faydasını görmeyi arzu eden bir toplum için anahtar hedeftir (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2003).

2.3.8.4. Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yeterlikleri

Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle çalışmak isteyen öğretmenleri seçmek için Milli Eğitim Bakanlığı tüm illere Bilim ve Sanat Merkezi öğretmen seçimi duyuru yazısı gönderir ve il genelinde tüm okullara bu duyuru ile başvuru süreci iletilir.

2008’de Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevlendirilmek üzere gerçekleştirilen öğretmen seçiminde başvuru şartları şu şekilde belirlenmiştir:

- Doktora veya yüksek lisans yapmış olmak ya da Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavından (ALES) belirlenmiş puanı almış olmak,

- Kendi alanında veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında üniversitelerin doktora veya yüksek lisans programını bitirmiş veya devam ediyor olmak,
- KPDS, ÜDS, TOEFL gibi yabancı dil sınavlarından geçerli not almak,
- Hakemli dergilerde yayınlanmış yazıları ve alanında yayınlanmış kitabı olmak,
- Uluslararası veya ulusal alanda proje yürütücüsü olmak,
- Lisans bitirme notunun en az iyi derecede olması,
- Kendi alanında lisans, lisansüstü veya doktora düzeyinde eğitime devam ederken, üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında ders almış olmak,
- Uzman öğretmen veya baş öğretmen unvanına sahip olmak.

Belirlenen ön koşullara (akademik araştırma, yurt dışı tecrübesi, yabancı dil, hizmet yılı, diploma notu vb.) sahip öğretmenler başvurularını yaparlar. Ülke genelinde belirlenen şehirlere, sınava tabi tutulacak öğretmenler toplanır. Katılımcı öğretmenler, özel eğitim ve üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar gibi konularda bilgilendirilir. Bu süreçle ilgili yazılı sınav yapılır. Buna ek olarak bir haftalık sürede öğretmenlerden özgün bir proje geliştirmeleri istenir. Grup olarak hazırlanan projenin sunumu sonrasında, belirli bir puanı alan öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı mülakata katılırlar ve sonrasında başarılı olanlar, Bilim ve Sanat Merkezine atanırlar. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle ilgili eğitimleri, genel olarak, bununla sınırlıdır.

Bu bilgilerden yola çıkarak, Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri öğretmen yeterlikleri şu şekilde özetlenebilir:

- Resmi kurumlarda öğretmenlik yapıyor olmak (puan durumu eşit olanlar arasından, daha az hizmet yılına sahip olanlar tercih edilir),
- Profesyonel gelişime önem vermek,
- Ulusal/uluslar arası projelerde görev almak,
- Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler hakkında bilgi sahibi olmak,
- Bilimsel araştırma veya çalışmalarda aktif rol almak,
- İyi düzeyde alan bilgisine sahip olmak,
- Özel eğitim ve bireyselleştirilmiş eğitim hakkında bilgi sahibi olmak,
- Grup çalışmalarını uyumlu bir şekilde yürütebilmek, aktif olarak katkıda bulunmak,
- Kendini ifade etme ve iletişim kurma becerisi göstermek.

MEB Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2012), Bilim ve Sanat Merkezlerinde ve diğer üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin bazı araştırma sonuçlarına dayanan özelliklerini, öneri niteliğinde sunmuştur. Bu özellikler:

- Öğrenmeyle ilgili ve yeterli olma,
- Öğretimde sıra dışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma,
- Adil ve tarafsız olma,
- İş birlikçi demokratik tutum gösterme,
- Esnek olma,
- Espri duygusuna sahip olma,
- Ödüllendirme ve takdir etme becerilerine sahip olma,
- İlgi alanında çeşitlilik gösterme,
- İnsanların sorunlarıyla ilgilenme,
- İyi bir dış görünüş ve tavıma sahip olmadır.

Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri olan öğretmenlerin sınıfta kaçınması gereken özellikler de sıralanmıştır. Bu özellikler; üstün yetenekli çocuklara, belirli bir konuda çok uzun ödevler vermemeli, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar, normal zekâyâ sahip çocuklardan daha hızlı öğrendiklerinden, derslerde gereksiz tekrarlardan kaçınmalı, alışılmışın dışındaki görüşlerini reddetmemeli, zamanlarının boşa harcanmasına neden olmamalı, yapılan işte ve ödevlerde gereğinden fazla şekilcilik ve özentî üzerinde durmamalı, akademik konular kadar, resim-iş, beden eğitimi ve müzik gibi dersleri de dikkate almalı olarak sıralanabilir.

Türkiye’de üstün zekâlı öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirilmesi konusunda yaşanan en büyük sorunlardan biri, bu öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik programların hem nitelik hem nicelik olarak yetersiz olmalarıdır. Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi konusunda yalnızca iki anabilim dalı aktif halde çalışmaktadır. Bunlardan biri Anadolu üniversitesinde, diğeri de İstanbul Üniversitesinde yer almaktadır. Her iki anabilim dalı da oldukça yenidir. Anadolu üniversitesinde üstün zekâlılar öğretmenliği tezli yüksek lisans programı, İstanbul Üniversitesinde ise üstün zekâlılar öğretmenliği lisans programı tezli yüksek lisans programı ve doktora programı bulunmaktadır (Sak, 2010).

Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin eğitimleri lisans düzeyinde verilmesine rağmen, bu bölümden mezun olan öğretmenler, Bilim

ve Sanat Merkezlerinde, eğitim aldıkları alanda görev yapamamaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı, bu bölümden mezun olan öğretmenler yerine, belirli süre Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda görev yapmış öğretmenleri seçerek, kısa süreli bir seçme sınavı sürecinden sonra bu merkezlere öğretmen atamasını yapmaktadır. Seçilen öğretmenlerin gönüllü olarak katılabilecekleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen bazı hizmet içi eğitimler mevcuttur.

Tablo 1. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet-içi eğitim faaliyetleri (Kaynak: MEB Üstün Zekâlıların/Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı Hazırlık Dökümanı, 2010: 22)

Eğitim Faaliyetinin Adı	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı	Tarihi	Süresi (gün)
MEB- TÜBİTAK İşbirliğinde Matematik Öğretmenlerine Yönelik Eğitim Etkinliği	Matematik Öğrt.	30	2009	313
BİLSEM'lerde Program Geliştirme Semineri	BİLSEM Öğrt.	30	2009	55
Üstün Yetenekli Çocuklarda Sanat Eğitimi	Resim ve Müzik Öğrt.	60	2007	55
Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Zenginleştirilmiş Eğitim Programları Semineri	BİLSEM'lerde görevli yönetici ve öğrt.	40	2007	55
Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi	BİLSEM Öğrt.	40+40	2007	55
Mesleki Niteliklerin Artırılması Semineri	BİLSEM Öğrt.	42	2007	55
Üstün veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Kursu	BİLSEM Öğrt.	50	2006	55
Yetenekli Çocukların Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar	Yöneticiler	60	2007	55
Toplam		392		549

Tablo 1'de görüldüğü gibi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için TUBİTAK işbirliği ile gerçekleştirilen Matematik eğitimi, BİLSEM'lerde program geliştirme, sanat eğitimi, zenginleştirilmiş eğitim programları, öğretmenlerin mesleki niteliklerinin artırılması, yetenekli çocukların eğitiminde yeni yaklaşımlar gibi konularda hizmetçi eğitim veya seminerle düzenlenmektedir.

2.3.9. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrenciler İçin Belirlenmiş Öğretimsel Hedefler

Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere, İsrail ve Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim programlarında mevcut olan ve onlara uygun bir şekilde belirlenmiş öğretimsel hedefler bulunmaktadır.

2.3.9.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde, bu öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler mevcuttur. Her eğitim programı tamamlandığında, öğrenciler bu kazanımlarla mezun olmaktadır.

Missouri eyaletinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler eğitim programındaki öğretimsel hedefler şu şekilde belirlenmiştir: Öğrencinin, Fen Bilgisi, Matematik, Müzik ve Grafik sanatlarında potansiyel yeteneklerini farkedip, geliştirmek, bilişsel, sosyal ve yaratıcı üstünlüğü geliştirmek, iletişim becerilerini geliştirmek, akademik başarı için moral ve motivasyonu artırmak, yüksek beklentiler oluşturmak, üst bilişsel becerileri ve düşünme becerilerini geliştirmek, çevre ile karşılıklı güven ortamı kurmak, kendine ve topluma faydalı çalışmalar yapmalarını sağlamak, topluma yabancılaşmalarını önlemek, başarıya duygusunu yaşatmak (Missouri Eyaleti Üstün Zekâlılar Eğitim Programı Öğretimsel Hedefler, t.y.).

South Carolina üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim programı ise, derinlik, soyutluk, güçlük gibi öğrenme adımlarında uzmanlık sağlamak, disiplinler arası ilişkileri geliştirmek, araştırma becerilerini geliştirmek, yönetsel becerileri geliştirmek, problem çözme, karar verme, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek, kavramlar ve soyut fikirler ile ilgili bağlantılar kurma becerilerini geliştirmek gibi öğretimsel hedefleri kapsamaktadır(South Carolina Üstün Zekâlılar Eğitim Programı ve Öğretimsel Hedefler, t.y.).

Florida eyaletinde mekan, tanım ve bilgi alanlarındaki karmaşayı fark etme, çeşitli alanlarda sorunlar yaratabilme, uyarılma ve değerlendirme, araştırma ve buluş becerileri sergileme, problemi tanımlama ve çözme için yaratıcı ve eleştirel düşünebilme, lider ve katılımcı bir rol üstlenme, bireysel, akademik ve kariyer hedefleri belirleme, disiplinler arası alanda ürünler sergileme, etkili bilişsel stratejiler sergileme, etkili çalışma becerileri sergileme, ileri düzeyde araştırma ve iletişim becerileri sergileme, bilimsel yöntemleri tercih etme, teknoloji bilgisi sergileme ve sosyal ve duygusal gelişim gösterme gibi öğretimsel hedefler üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim programlarında mevcuttur(Florida Üstün zekâlılar Programı Öğretimsel Hedefler, 2007, 2009).

2.3.9.2. İngiltere’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

İngiltere’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için ulusal eğitim programında mevcut olan öğretimsel hedefler şu şekilde sıralanabilir: Bireylerin öz güven, motivasyon, ilham ve performanslarını geliştirmek, beklenenden daha az başarı gösteren grupları iyileştirmek ve geliştirmek, okul dışı fırsatların nitelik ve niceliğini artırmak ve diğer eğitimciler için destek sağlamak, yenilikçi ve yaratıcı ürünler ortaya çıkarmak, karmaşık ve ileri düzey konu terimlerini özgüven içinde kullanmalarını teşvik etmek, kapsamlı ve transfer edilebilir düşünme becerisi etkinliklerinin kullanılması, yüksek düzeyde etkileşimin olduğu öğrenme hızı iyi ayarlanmış dersler geliştirme, öğretimi bağımsız öğrenme için gerekli olan araştırma ve düşünme becerileri ile donatma (Mönks ve Pflüger, 2005).

İleri düzey öğrenme ortamları ve fırsatları sunabilmesi için bazı faktörler vardır (Excellence in Schools, 1997):

- Öğrenme üzerinde etki, kontrol duygusu ve öz farkındalık
- İyi derecede akademik dil konuşma ve ileri düzey kelime bilgisi
- Öz güven ve motivasyon
- Yüksek puan-not almanın gerektirdikleri
- İyi konuşma, dinleme ve eleştirel düşünme becerileri
- İyi derecede sosyal beceriler
- Bağımsız çalışma becerileri
- Müfredat programının ötesinde öğrenme (derinlik)
- Öğrenme sürecinde gerçek dünya ile ilgili bağlantılar kurma
- Önemli aile kaynakları ve desteği (Bilgisayar ve internete erişim, yüksek öğretim tecrübesi, akademik çalışma)

İngiltere’de faaliyet gösteren Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC), üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için önemli olan öğretimsel hedefler belirlemiştir. Öz farkındalık, öz kontrol, araştırma becerisi, yaratıcı beceriler, manevi beceriler, yüksek düzeyde düşünme becerisi, iletişim ve liderlik becerisi gibi öğretimsel hedeflere ulaşılması, eğitim programının etkililiğini göstermektedir(NAGC, 2009).

2.3.9.3. İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenen öğretimsel hedefler kurumsal anlamda bazı farklılıklar göstermektedir. Aktif olarak faaliyet gösteren Genç İnsanlar Enstitüsü (The Young Persons’ Institute)’ nün belirlediği eğitimsel (genel) ve öğretimsel (özel) hedefler şunlardır (The Young Persons’ Institute for the Promotion of Creativity and Excellence, 2012).

- Eğitiminin üstün zekâlılık ve üstün zekâlılığın göstergeleri ile ilgili bilgisini derinleştirmek,
- İsrail toplumunun bütün sosyo-ekonomik katmanlarındaki üstün zekâlılara ulaşmak ve yetenekli öğrencileri seçip, tanılamak için yöntemler bulmak,
- Üstün zekâlı çocuklara, yeteneklerini keşfedip, geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Çeşitli alanlarda düşünme ve yaratıcılığı geliştirmek,
- İsrail formal eğitim sisteminin yapamadığı şekilde katılımcıların meraklarını tatmin etmek,
- Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri, İsrail toplumunda ve tüm dünyadaki problemlerden haberdar ederek, bireysel değerler sistemi oluşturmalarını teşvik etmek.
- İsrail Sanat ve Bilim Akademisi (IASA)’nın öğretimsel hedefleri şöyledir:
- Fen, matematik, müzik ve grafik sanatlarındaki sıra dışı yetenek potansiyelini doyurmak için eğitimsel bir ortam yaratmak,
- Bilişsel, duyuşsal, sosyal ve yaratıcı mükemmelliği beslemek,
- Mükemmelliğe ulaşan diğer hedefler için öğrenme ortamları sağlayarak, müfredat ve öğretim hakkında bilgi sahibi olmak.

Bu programın dört elementi vardır:

- 1) Özel yetenek alanlarında birinci sınıf eğitim. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri, seçilen alanlardaki fikirleri üreten kişiler ve sıra dışı uygulayıcılar olabilmeleri için yetiştirmek
- 2) Genel çalışma ve disiplinler arası çalışmalar. Bu element öğrencilerin geniş bir kültürel bakış açısına sahip olmalarını amaçlar. Disiplinler arası alanlarda kapsamlı fırsatlar sunarak, sanat ve fen öğrencileri arasında takdir etme ve karşılıklı anlayış geliştirmeyi hedefler.

3) Topluma hizmet etme fırsatları bu element öğrenciler-okul ve toplum arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Sorumluluk duygusu ve topluma bağlılığı artırmak için düzenlenmiştir. Buna ek olarak, toplum, okul dışı imkânları zenginleştirilmesi için kaynak ve laboratuvar imkânı sunar.

4) Toplumsal değerleri korumak.

İsrail Keşfetme Programı (Discovery Program)'nın belirlediği öğretimsel hedefler, hedef kitleye uygun olarak belirlenmiştir.

Ortalamanın üzerinde zekâ ve yetenek potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiş, ekonomik açıdan dezavantajlı bölgedeki okulların 7., 8., ve 9. Sınıf öğrencilerini kapsar.

Öğretimsel Hedefler

- Dezavantajlı toplumlarda keşfetme ve yetenek potansiyellerini geliştirmek amacıyla fırsatlar sunan zenginleştirilmiş ortamlar yaratmak
- Yeteneklerini geliştirecek kültürel ya da eğitimsel avantajlara sahip olmayan, liderlik, üstün zekâ gibi potansiyellere sahip olan dezavantajlı toplumlardan gelen öğrencileri eğitimsel olarak tanılayıp, fırsatlar sunmak
- Bölgesel eğitim sistemlerinin hedeflerinin gelişmesi amacıyla mükemmelliği yakalayabilmek için çaba göstermek
- İsrail Bilim ve Sanat Akademisi için başvuru havuzunu artırmak

İsrail Genç İnsanların Yaratıcılık ve Mükemmelliğini Geliştirme Enstitüsü (Young Persons' Institute for the Promotion of Excellence and Creativity)'nün genel hedefi, düzenli okul programındaki, eğitimsel fırsatları zenginleştirme imkânı sunmaktır. Programın hedef kitlesi, 5-15 yaşlar arasındaki üstün zekâlı ve yetenekli çocuklardır. Bu enstitüde, öğrenciler düşünme ve yaratıcı olma becerilerini geliştirmeleri için cesaretlendirilir. Ait olma ve kabul edilme ihtiyaçlarının farkına varmaları sağlanır. Enstitü, yaratıcı bakış açısı geliştirilmesine ayrıca önem vermektedir.

İsrail AMUTA (Kudüs Fizik ve Matematik Okulu)'da eski Sovyetler Birliği'nden gelen göçmenlerin, üstün zekâlı çocuklarına İsrail eğitim sistemine uyum sağlamaları ve aynı zamanda bilgi beceri ve tecrübelerini kullanmaları için Rusya'dan gelen öğretmenlere imkân tanımaktadır. Bu kurumun hedef kitlesi; Rusya'dan gelen ve matematik ve fen alanlarında üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanmış 4-18 yaş arası çocuklar

İsrail’de Matematik alanındaki doktora öğrencileri için de bir program mevcuttur. Lisedeki derslerinde üstün başarı gösteren kasaba veya kenar mahalledeki gençlerin matematik alanında liderlik becerisine sahip olmalarını sağlamaktır. Bu öğrencilerin üniversitedeki bilim ve matematik derslerine katılımları sağlanarak gelişimleri desteklenir.

2.3.9.4. Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere uygun eğitim sunmayı hedefleyen Bilim ve Sanat Merkezleri’nin eğitimsel hedefleri şu şekilde belirlenmiştir (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007:3):

- “Bilim ve Sanat Merkezleri, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin;
- Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenen birey olma bilincinin kazandırılmasını,
 - Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,
 - Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini,
 - Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,
 - Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
 - Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
 - İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,
 - Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalarda kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini,
 - Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini hedeflemektedir.”

Bilim ve Sanat Merkezleri, yönerge ile belirlenmiş hedefler ve ilkeler çerçevesinde varlığını sürdürmektedir. Merkezlerde birimlerde belirlenecek öğretimsel hedefler ilkelere uygun olacak şekilde öğretmenlerce belirlenmektedir. Bu ilkeler (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007:3):

- Bireysel eğitim-öğretim yapılması ve çocuk/öğrencilerin ihtiyacına göre hazırlanmış Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının geliştirilmesine çalışılır.
- Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretiminde bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal gelişimleri bir bütünlük içerisinde ele alınır.
- Eğitim-öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür.
- Çocuk/ öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında izledikleri programlar ile merkezlerde yapacakları çalışmalar arasında işbirliği sağlanır.

- d) Çocuk/ öğrencilere benlik algısı ve iletişim becerileri kazandırılır.
- e) Eğitim-öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ve denetim yerine, içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.
- f) Çocuk/ öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmaları sağlanır.
- g) Çocuk/ öğrencilerin, Türkçe'yi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetişmeleri sağlanır.
- ğ) Eğitim-öğretim sürecinin; çocuk/öğrenci, örgün eğitim kurumu, veli ve merkez ile iş birliğinde devam ettirilmesine çalışılır.”

Bu merkezlerde, eğitim öğretim etkinlikleri hazırlanırken bazı önemli faktörler göz ardı edilmemelidir. Bu faktörler; öğretimsel etkinliklerin öğrenci odaklı, disiplinler arası ve modüler yapıda hazırlanması, bireysel öğrenmeye uygun olması, yaratıcılık, problem çözme becerilerine ve ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma odaklı, analiz sentez ve değerlendirme gibi üst bilişsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve değerler eğitimine yer verilmesidir (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2007).

2.3.10. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, araştırma konusuna temel oluşturan, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine, bu eğitimde karşılaşılan problemlere, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde görev alan öğretmen ve yöneticilere yönelik çalışmalara yer verilmektedir.

2.3.10.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik araştırmalar

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik çalışmalar çeşitlilik göstermektedir. Sak, Karabacak ve Kılıç (2009)'ın “Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP): Tanılama, Öğretim ve Değerlendirme Biçimleri ve Programın Öğrenciler Üzerindeki Etkileri” adlı araştırmaları ÜYEP program modelinin etkililiğini saptamak amacıyla 76 üstün yetenekli öğrencinin gelişimleri öntest ve sontest ölçümleri ile karşılaştırılmış ve SBS performansları belirlenmiştir. Toplanan verilerin analizi, programa devam eden öğrencilerin matematik ve fen bilimleri alanlarında yaratıcı düşünme düzeylerinin -özellikle akıcı düşünme ve esnek düşünme düzeylerinin- manidar olarak arttığını ve SBS performanslarının programa kabul edilmeyen öğrencilerin performanslarına göre çok daha yüksek olduğunu ve programa devam eden öğrencilerin ÜYEP derslerini çok yararlı bulduklarını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, ÜYEP'in, Türkiye'nin üstün yetenekli

öğrencilerinin eğitimlerinde örnek bir program olma yolunda önemli mesafeler kaydettiğini gösteren bilimsel kanıtlar olarak düşünülebilir.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili başka araştırma matematik alanında üstün zekâlı öğrencileri belirlemeye yöneliktir. Budak (2007), çalışmasını matematikte üstün yetenekli çocukları belirlemede kullanılacak MÜYÖB (Matematikte Üstün Yetenekli Öğrencileri Belirleme) Modelini geliştirmek, değerlendirmek ve belirleyiciliğini irdelemek amacıyla yapmıştır. Pilot çalışmayla MÜYÖB Modelinde yer alan veri toplama araçlarından, öğretmen, veli ve akran aday gösterme formlarının geliştirilmesi; Bilişsel Yetenekler Testi ve Problem Çözme Tutum Envanterinin Türkçe'ye adaptasyonu gerçekleştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonunda, MÜYÖB Modelinin geçerli bir belirleyici model olduğu; belirlediği öğrencilerin üstün yeteneklilik niteliği taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Karaduman (2011), karşılaştırma yöntemiyle yaptığı çalışmada, özellikle üstün yetenekliler üzerine politikaları hedef alarak gelişmiş ve gelişmekte olan, Batı, Doğu, Kuzey ve Güney ülkelerindeki eğitim politikası literatürünün geniş bir incelemesi üzerine temellendirilmiştir. Bu amaçla seçilmiş bazı ülkelerdeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik olan uygulamalar anlatılmıştır. Ülkeler arasındaki üstün yeteneklilerin eğitimi konusundaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulmaktadır. Aynı zamanda yapılan karşılaştırmalar sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda, ülkeler bazındaki yapılan yararlı çalışmalar ve eksiklikler vurgulanarak, bu konuda eğitimcilerin bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle ülkemizdeki gerçekleştirilen çalışmalara katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Kontaş (2010) araştırmasında, üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin öğrenme sürecinde hangi öğrenme stratejilerini kullandıklarının belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır: Araştırma sonuçları üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal stratejileri sıklıkla kullandıklarını göstermiştir. Kız öğrenciler, anlamlandırma, örgütleme ve duyuşsal stratejileri erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla kullanmaktadırlar. Erkek öğrenciler yineleme stratejilerini kızlara göre anlamlı düzeyde daha fazla kullanmaktadırlar. Altıncı sınıf öğrencileri anlamayı izleme stratejilerini yedinci sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha fazla kullanmaktadırlar. Altıncı sınıf öğrencileri örgütleme

stratejilerini yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha fazla kullanmaktadırlar.

Ewing ve Yong (1992) farklı etnik kökenli üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerini karşılaştırdıkları çalışmada gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Afrika kökenli üstün yetenekli öğrenciler, kendilerini daha çok yüksek motivasyonlu, sorumluluk sahibi olarak karakterize etmiş ve öğleden sonra çalışmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Meksika kökenli öğrenciler de kendilerini yüksek motivasyonlu ve sorumluluk sahibi olarak değerlendirirken daha çok kinestetik öğrenme stilini tercih ettikleri görülmüştür. Çin kökenli üstün yetenekli öğrencilerin ise ısrarcı ve sorumlu olmanın yanı sıra, öğleden sonraki zaman diliminde ve iyi aydınlatılmış ortamda çalışmayı tercih ettikleri saptanmıştır.

Mahmoudi (2011) tarafından yapılan “Asya ülkelerindeki üstün yetenekli öğrenciler için okul kuralları ve akademik standartlar: Karşılaştırmalı bir çalışma” adlı çalışmada üstün zekâlılar için hazırlanan eğitim sistemleri gözden geçirildiğinde İran ve Hindistan gibi Asya ülkelerinin üstün zekâlılar eğitim sisteminde daha yüksek standartları yakalayabilmek için çaba gösterdikleri görülmektedir. Ülkede tek yöntem olan genel test yöntemi sebebiyle birçok İranlı üstün zekâlı çocuğun tanılanmadığı dikkate değer bir durumdur. Genel okullarda birçok yüksek zekâ düzeyine sahip İranlı öğrenci olmasına rağmen ülkedeki üstün zekâlı öğrencilerin tanılanması ve seçimi için daha iyi bir sisteme ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

Morgan (2007)’in İngiltere’de yaptığı araştırmasında ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin deneyimlerini, beş ve yedi yaş arasındaki üstün yetenekli ve üstün zekâlı çocuklar için zenginleştirme programının (zenginleştirme kümeleri) etkisini araştırmaktadır. Öğrencilerle (16 ve 24 çocuk) yapılan etkinlikler sonucunda aileler ve çocuklar özellikle çeşitli öğretim yöntemleri ve üstün yetenekli ve üstün zekâlı diğer çocuklarla etkileşimin olduğu gruplamayı yüksek olarak değerlendirmişlerdir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri, zekâ türleri, veli görüşleri, öğrenme stilleri gibi alanlarda yapılan akademik çalışmalar bu alan hakkında daha fazla bilgi sahibi olunmasına ve bu çocukların daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamaktadır.

2.3.10.2. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim sürecinde karşılaşılan problemlere yönelik çalışmalar

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde hem öğrencilerin, hem velilerin, hem de eğitimcilerin karşılaştığı bazı problemler vardır. Bu problemler, eğitim öğretim sürecini etkilemektedir ve eğitimin kalitesinin sağlanması ve etkili öğretim yapılabilmesi için bu etkenlerin bilinmesi ve ihtiyaç duyulan iyileştirmelerin yapılması gereklidir.

Saranlı ve Metin (2012) tarafından yapılan araştırmanın amacı, üstün yetenekli çocukların uygun ortam ve ihtiyaçlarına yönelik destek sistemleri sağlanamadığında yaşayabilecekleri sosyal-duygusal sorunları ve bunlarla ilgili yanlış inanışları ortaya koyarak, bu sorunların önüne geçilmesi için ailelerin ve eğitimcilerin farkındalığının artırılmasıdır. Araştırmada, öncelikle üstün yetenekli kavramı tanımlanmış ve üstün yetenekli çocukların sosyal-duygusal ihtiyaçlarındaki farklılığın sebepleri açıklanmıştır. Üstün yetenekli çocukların yaşadıkları sosyal-duygusal sorunların önemli kaynaklarından biri olarak görülen eş zamanlı olmayan gelişim konusuna değinilmiştir. Üstün yetenekli çocuklarda görülebilen sosyal-duygusal sorunlardan olan sosyal izolasyon (dışlanma/yalnızlık), mükemmeliyetçilik, stres, depresyon ve intihar konuları, sebepleriyle ve ilgili araştırma sonuçlarıyla birlikte ele alınarak açıklanmıştır.

Gökdere ve Çepni (2003) yılında yaptıkları araştırmalarında, ülkemizdeki üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerine yönelik lisans eğitimi, sertifika yolu ile eğitim, öğretmen seçim süreci, seçim sonrası eğitim, performans takip süreci ve hizmet içi eğitim aşamalarındaki mevcut problemler uluslararası literatür kullanılarak karşılaştırmalı olarak analiz etmişler ve tartışmalar neticesinde ortaya çıkarılan problemlere çözüm niteliğinde altı aşamalı bir model önerisi yapmışlardır.

Gökdere, Ayvacı ve Küçük (2004) “Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Temel Problemler” başlıklı araştırmalarında zihinsel alanda üstün yetenekli çocukların eğitim sürecinde karşılaştıkları problemleri ortaya koymuştur. Araştırmanın örneklemini Bursa, İzmir ve Trabzon illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışan 11 fen bilgisi öğretmeni ile bu merkezlerde zihinsel alanda eğitim gören 65 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre okulların merkezlere karşı olan tavırlarının öğrenciyi olumsuz etkilediği, ailelerin merkezleri bir dersane olarak algıladıkları, merkezlerdeki öğretmenlerin öğrencilerin

ihtiyaçlarını karşılamada merkezleri fiziksel donanım yönünden eksik bulduklarını ortaya koymuşlardır.

Ataman (1976)'ın “Üstün Zekâlı Öğrencilerin Eğitsel Sorunları” üzerine yaptığı çalışma, Fen Lisesinin, fen ve matematik alanında üstün yetenekli çocukları seçip seçmediğini ve bu öğrencileri amacına uygun biçimde bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirip yetiştirmediğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Kontrol grubu içinde de Fen Lisesi veya benzer nitelikteki öğretimden yararlanabilecek yetenek ve yeterlikte birçok öğrenci bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Sezginsoy (2007)'un “Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi” adlı tez çalışmasında 2005 yılı itibari ile 227 Bilim ve sanat Merkezi öğretmeninden tutum ölçeği tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırmada Bilim ve Sanat Merkezi uygulaması öğretmen görüşlerine göre eğitim öğretim, rehberlik, fiziksel donanım ve okul-çevre-merkez işbirliği açısından dört boyutta incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmenler merkezlerdeki eğitim öğretim durumunun belirtilen niteliklere uygun olarak gerçekleştirildiğine “katıldıklarını” ifade etmişlerdir. Merkez öğretmenleri merkezlerin bina donanım durumlarını, materyal, malzeme, oyun aracı, oyun alanı, bilgisayar, kütüphane kaynak durumlarını yeterli bulmamıştır. Okulların Bilim ve Sanat Merkezleri uygulaması konusunda yeterli şekilde bilgilendirilmediği, eğitim-öğretim sürecinin öğrencinin okuluyla işbirliği içinde devam etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bütün bu araştırmalar, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan problemleri göz önüne sermektedir. Bu alanda eğitim ve öğretimin iyileştirilmesinde gerekli düzenlemelerin yapılması açısından, bu çalışmalardan yararlanılması önem arz etmektedir.

2.3.10.3. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili araştırmalar

Bu bölümde, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde görev alan öğretmenlerin, eğitimi ve yetiştirilmesi, ihtiyaçları, programı farklılaştırma ve öğretim programına bakış açıları, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özellikleri ve eğitim ihtiyaçları alanlarında yapılan bilimsel araştırmalar incelenmiş ve içerikleri özetlenmiştir.

Hansen ve Feldhusen (1994) tarafından yapılmış bir çalışmada, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik eğitim almış ve almamış öğretmenlerin

özellikleri, becerileri karşılaştırılmış, eğitim almış öğretmenlerin eğitici sınıf ortamı ile eğitim almamış öğretmenlerin eğitici sınıf ortamlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Eğitim almış öğretmenler, sertifika programındaki üç ile beş kursu tamamlayan ve uygulama derslerinin bir parçası olarak çeşitli okullarda üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerdir. Araştırma sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almış öğretmenlerin, üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almamış öğretmenlerden daha iyi öğretim becerileri sergilediği ve daha olumlu sınıf ortamı sağladıkları belirlenmiştir. Eğitim almış öğretmenlerin farklı yöntem ve tekniklere yer verdiği, eğitim almamış öğretmenlerin ise yöntem ve teknik kullanımında daha sınırlı davrandıkları tespit edilmiştir. Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almış öğretmenlerin öğrencilerinde, bu eğitimi almamış öğretmenlerin öğrencilerine göre bilgilerin derinlemesine analizi, sentezi ve değerlendirilmesi gibi üst düzey düşünme ve tartışma becerilerinin daha fazla önemsendiği, eğitim almamış öğretmenlerin ise, tartışmaları, bilgi düzeyindeki sorulara indirgeyerek sınırladıkları belirtilmiştir. Eğitim almış öğretmenlerin öğrencileri, eleştirel düşünme ve bilgiye ulaşma becerisini geliştirici etkinliklerde bulunmuşlar, eğitim almamış öğretmenlerin öğrencileri ise zamanlarının çoğunu bilgiyi ezberlemek için harcamışlardır. Aynı zamanda eğitim almış öğretmenlerin, almamış öğretmenlere göre, öğrencilerini öz yönlendirmeye daha fazla teşvik ettikleri görüşü desteklenmiştir.

Chan (2001) “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Özellikleri ve Yeterlikleri: Hong Konglu Öğretmenlerin Görüşleri” başlıklı bir çalışma yapmıştır. Çalışma Hong Kong’daki Çin Üniversitesinde doktora eğitimi alan 50 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 15’i üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda deneyimli, diğerleri deneyimi olmayan öğretmenlerden oluşmuştur. Çalışmada Feldhusen tarafından geliştirilen 25 karakteristik özellik ve on dört yeterlik ölçütünden oluşan bir anketi öğretmenlerin yanıtlamaları istenmiştir. Belirlenen bu kriterlerin büyük bölümü felsefi idealler ve profesyonel eğilimleri içermektedir. Aynı zamanda anket maddeleri iyi bir üstün yetenekli öğretmenin nasıl olması gerektiğini içermiştir. Çalışmaya katılan öğretmenler, yanıtladıkları bu anket maddelerinin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Çalışma sonucunda yüksek düzeydeki öğretimsel idealler ve kişisel özellikler,

öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemeye odaklı özel öğretim becerileri ile ilişkili bulunmuştur.

Mills (2003)'in “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Etkili Öğretmenlerin Karakteristik Özellikleri: Öğretmenlerin Geçmiş Yaşantıları ve Öğrencilerin Kişilik Tipleri” adlı araştırması, öğretmenlerin karakteristik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma 1247 üstün yetenekli öğrenci ve 63 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu içerik alanında yeterli düzeyde olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili bir kurs almadıklarını ve herhangi bir sertifikaya sahip olmadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin kişilik tiplerinin birçok açıdan üstün yetenekli öğrencilerle benzer olduğu saptanmıştır. Üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin daha çok soyut konu ve içerikleri tercih ettiği, açık ve esnek oldukları, mantıksal analiz ve nesnellığe değer verdi.

Ekinci (2002), öğretmenlerin ilköğretim okullarının üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine elverişlilik düzeyi konusundaki görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmada yansız atama ile seçilen Batman il merkezindeki 25 ilköğretim okulundan toplam 456 denek örneklem grubu olarak alınmıştır. Yapılan değerlendirme sonucu, öğretmenlerin %59,2'sine göre, ilköğretim okullarında üstün yetenekli bireylerin eğitimine “hiç” yer verilmediği, %56,5'inin ilköğretim düzeyinde üstün yeteneklilere yönelik olarak önerilen eğitim modellerinden “özel sınıf” uygulaması yönünde görüş belirttiği, %26,7'sinin ise “özel okul” modelinin üstün yeteneklilere yönelik eğitimde uygulanması gerektiği yönünde görüş belirttiği tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin %53,9'unun üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik eğitim formasyonu bilgisine “az” derecede sahip oldukları yönünde görüş belirttiği ortaya çıkmıştır.

Gökdere ve Ayvacı (2004) sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilik kavramı hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik olarak ilköğretim okullarında görev yapan 55 öğretmen ile yürütülen bir çalışma yapmışlardır. Örneklemdaki sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin özellikleri ile ilgili yeterli bilgi seviyesine sahip olmadıkları belirlenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin bu bilgi eksikliğinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitim sürecini olumsuz etkilememesi için hem hizmet

öncesi, hem de hizmet içi eğitim sürecinde bu konuya gereken önemin verilmesi vurgulanmıştır.

Kurt (2006), Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevli Fen Bilimleri öğretmenlerinin destek eğitimi aşamasında karşılaştıkları problemlerin tespiti ile ilgili tez çalışması yapmıştır. Bu çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevli öğretmenler; planlamaya kaynaklık teşkil eden yönergesindeki bilgilerin, kendileri için yetersiz olduğunu, yönergede destek eğitim aşamasında belirtilen her bir ünite ile ilgili hedeflerin belirtilmesi, hedef kazandırmak için nasıl bir yol izleneceğine yönelik bilgilerin netlik kazanması gerektiği vurgulanmıştır.

Kontaş (2009)'ın "Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği" adlı tez çalışması, Bilim ve Sanat Merkezlerinde üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin program geliştirme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik hazırlanan ve uygulanan hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Öğretim programının değerlendirilmesine yönelik öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre, öğretmenlere verilen bu eğitimin oldukça yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programının öncesinde ve sonrasında yapılan gözlem sonuçları, öğretmenlerin program geliştirme konusundaki bilgi ve uygulamalarının bu hizmet içi eğitim çalışmasına dayalı olarak daha etkili düzeye ulaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yakmacı-Güzel (2009)'ın Türk öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili görüşlerinin belirlendiği çalışmasının kapsamında, "Üstün Yeteneklilerin Eğitime Bakış Anketi"ni 28 öğretmene uygulanmıştır. Bu ölçeğin uygulanması sonucunda, katılımcılar, aşağıdaki noktalara kuvvetle katıldıkları yönünde görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır: Üstün yeteneklilerin Türk toplumu için önemi, bu grubun da bazı özel hakları sahip olması gerektiği, zenginleştirme yönteminin üstün yeteneklilerin ihtiyaçlarını karşılama açısından yararlı olduğu, üstün yeteneklilerin öğretmeni olabilmek için bazı özel niteliklere sahip olunması gerekliliği, üstün yeteneklilerin de psikolojik desteğe ihtiyaç duyabileceği, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda yapılmakta olan çoğu itirazın anlamsız olduğu.

Maguire (2008) Pennsylvania üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi programlarından sorumlu eğitimcilerle görüşme yöntemi ile yaptığı araştırmasına

139 kişiyi dahil etmiştir. Eğitimcilerin %80'i müdürlerin sınıf içi gözlemlerinde öğretim programını farklılaştırmayı dahil etmediklerini ortaya çıkmıştır.

Schneider (2006) araştırmasında, Iowa'daki üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminin iyileştirilmesi amacıyla oluşturulan eyalet yetkileri ve hesap verebilirlik ölçümlerinin üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki müdür ve öğretmen algılarını etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Katılımcıların %45'i bu etkenlerin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini güçlendirdiği ve pozitif olarak etkilediği görüşündedirler.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimindeki öğretmen ve yöneticilerin yaşadığı sıkıntılar, ulusal ve uluslararası düzeyde bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevenin genelinde ise, bu özel öğrencilerin eğitimindeki yönetici ve öğretmenlerin, normal süreçten ayrı olarak değerlendirildiği, genel yasa ve yönetmeliklerin, üstün zekâlı ve yetenekliler alanına etkisinin özel olarak incelendiği, müdürlerin, öğretimsel uygulama sürecinde farklı özelliklere sahip olmaları gerektiği, bu eğitim müfredatının zenginleştirilmesine ve bilimsel kuruluşlardan desteğe ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

2.3.10.4. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki yöneticilere yönelik çalışmalar

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim kurumlarının yöneticileri, bazı önemli sorumluluklara sahiptir. Bunlardan bazıları; okul politikalarını geliştirmek, komite toplantılarına başkanlık etmek, tanılama programlarını organize etmek, geliştirmek ve değerlendirmek, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine katkıda bulunmak, kültürel eğitimlerde personeli yetiştirmek, ebeveynlerle birlikte hareket etmek, bilgiyi yaygınlaştırmak ve danışmanlık yapmaktır (Whitfield Devlet Okulu üstün zekâlılar programı politika ve uygulama planı, 2008).

Queensland Üstün Zekâlılar Programı (2012)'nda belirtildiği gibi, bu alanda görev yapan yöneticiler, öğretmenlerin eğitim uzmanlarının, ebeveynlerin danışmanlığında düzenli olarak programları değerlendirmeli, okul politikalarını geliştirmeli ve uygulamalı, eğitimcilere profesyonel gelişim imkânı sunmalı, programlara, uzmanlığa, etkinliklere ve bilgiye erişimi artırmak için okul içi ve dışı işbirliğini artırmalı, toplumu dahil edip desteğini alarak okul kapasitesini artırmalı, okul yıllık planlarına ve uygulamalı planlara özel stratejiler dahil ederek üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmalıdır

Van Tassel-Baska (2008)'nin yaptığı araştırmanın sonucunda, başarılı bir üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programlarının yöneticilerinin mükemmeli hedefledikleri, ulusal standartlarla örtüşen hedefler koydukları, konferanslara katılarak güncel bilgiyi takip ettikleri görülmektedir. Farkındalığı artırmak ve sistematik değişiklikler yapmak için hedefler koymakla sorumludurlar.

Etkili okulların yöneticilerinin öğretimsel lider olmaları gerekmektedir. Aynı şekilde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okullarının yöneticilerinin de, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 'No Child Left Behind' hareketinde belirtildiği gibi, üstünlerin eğitimindeki müfredat ve değerlendirilmesi alanında ileri düzey eğitim almış öğretimsel lider olmaları gerektiği vurgulanmıştır (Avery, 2001). Buna ek olarak okullarındaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanınması ve farklı ihtiyaçlarının karşılanması için öğretmenlere profesyonel gelişim imkânı sağlarlar (Landrum ve diğ., 2001). Bu müdürler, yaratıcılardır ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için etkileyici olan öğrenme ortamları yaratma da değişim araçlarıdır (DiPaola ve Tschannen-Morgan, 2003).

Okul yöneticileri; okul yapısı, müfredat ve öğretimsel uygulamalar ve öğretmenlerin çabalarını etkileyen profesyonel gelişim ile ilgili liderlik kararları almaktadırlar. Okul müdürlerinin yönetim tarzı ve kurumsal kararları, öğretmenlerin öğretimsel uygulamalarını etkileyebilmektedir. Birçok araştırmanın bulguları, öğretmenlerin, işbirliği içinde planlama yapmanın eksikliğini programı farklılaştırmak için gayret göstermelerine engel olduğunu vurgulamışlardır (Maguire, 2008).

Üstün zekâlıların eğitimi ile ilgili öğretmen uygulamalarının denetimi ve yönetimsel desteğin etkisi üzerinde çok az araştırma bulunmaktadır. Buna rağmen yapılan araştırmaların çoğu, öğretmenlerin, yeni öğretimsel etkinlikleri uygulama ve öğretimi üstün zekâlılar için farklılaştırma becerisi üzerinde yönetimsel desteğin olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir (Cortina, 2011). Ayrıca bu çalışmalarda, planlama eksikliğine karşı öğretmenlerce hissedilen kızgınlığın, yıllar geçtikçe artması ilginçtir. Öğretmenlerin sınıf uygulamalarını etkileyen yorumlar ve algılar, öğretmenler ve müdürlerce farklılık göstermektedir.

Moon ve arkadaşları (1995) çalışmalarında, öğrenme ortamlarının kısıtlılığına dair açıklamalarında müdür ve öğretmen algılarında farklılıklar tespit etmişlerdir. Müdürler, bu durumu öğretmen kapasitesi ve bilgi eksikliği ile

bağdaştırmış, öğretmenler ise kendi kontrollerinin dışında olan bir durum olarak yorumlamışlardır. Müdürler, farklılaştırma ile ilgili sınıf uygulamaları hakkında doğru bilgiye sahip olmayabilirler ya da öğretmenlerin kendi uygulamaları ve üstün zekâlı öğrencilere öğretim hakkındaki farkındalıkları sınırlıdır. Müdürlerin tek başlarına öğretimsel uygulamaları şekillendirmeleri mümkün değildir.

Spillane, Hallett ve Diamond (2003) öğretmen gözlemleri ve mülakatlarına dayalı bir araştırmalarında, öğretmen uygulamalarını etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%83) müdürlerin, öğretimsel uygulamaları şekillendirdiğini belirtmişlerdir. Birçok öğretmen ise (%70.2) müdürlerin liderlik stillerinin etkili olduğunu ve daha az sayıda öğretmen ise (%21.4) bilgi ve uzmanlığın etkili olduğunu söylemişlerdir. Üstün zekâlılar eğitimi ile ilgili kararlarda okul müdürlerinin problem çözme süreçleri, stratejileri ve yeterlikleri oldukça etkilidir.

Müdürlerin problem çözme süreçleri ile ilgili olarak, Leithwood and Stager (1989) araştırmalarında, uzman ve uzman olmayan müdür görüşleri arasında farklılıklar bulmuşlardır. Uzman müdürler, problemleri, geçmiş tecrübelerle bağlantılar kurarak, yeni bilgiler toplayarak ve varsayımlarda bulunarak anlamaya çalışmaktadır. Uzman olmayan müdürler ise bilgi toplamak yerine problem çözme engelleri üzerinde varsayımlarda bulunmaktadır. Uzman olmayan müdürler, engelleri görürken, uzman olanlar problem çözümünde düşünülecek meselelere odaklanırlar. Uzman olan müdürler, öğrencilerin akademik gelişimleri ve tüm kurumu ilgilendiren sonuçları düşünürken, uzman olmayanlar ise diğerlerinden çok bireysel sonuçları dikkate almaktadır. Uzman olanlar, sorunu net olarak yorumlayabilmekte, bilgilenmeye ve problemle ilgili olan kişileri bilgilendirmeye daha fazla önem vermektedir. Uzman olan müdürler, personelin kurumun hedeflerini anladığını kesinleştirirken, uzman olmayan müdürler, onların mutlu olmasıyla ilgilenir. Uzman olanlar, sorunu detayları ile düşünüp, süreci planlarken, uzman olmayanlar planlamaya önem vermezler.

Cortina (2011) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili okul müdürlerinin ve öğretmenlerin profesyonel gelişimi adlı doktora tezinde, öğretmenlerin, yeni öğretimsel etkinlikleri uygulama ve öğretimi üstün zekâlılar için farklılaştırma becerisi üzerinde yönetsel desteğin olumlu bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Birçok müdürün, üstün zekâlı ve yetenekliler için farklılaştırma ve

uygulama etkinliklerine danışmanlık yapmadığını ve bu durumun üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki kavramların tam olarak ele alınamamasına ve mevcut uygulamanın farkında olmadan, gerçeklere değil de varsayımlara dayalı kararlar alınmasına sebep olabileceğini belirtmiştir. Birçok müdür, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için programın farklılaştırılması ve uygulamasını denetlemezler, bu yüzden, üstün zekâlılar eğitimi çerçevesindeki konuların önemi ve büyüklüğüne bütünsel olarak yaklaşmayabilirler. Güncel olan uygulamaların doğru olarak farkındalığı oluşmadan, müdürler gerçeklerden öte, körü körüne, varsayımlara dayalı olarak karar verirler.

Wynn (2009) “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim aldıkları ilköğretim okullarının başarılı programlarını yöneten etkili müdürlerinin özellikleri” adlı tez çalışmasında, müdür özelliklerini şu şekilde tespit etmiştir: Etik yönetimi, vizyon yönetimi, amaç yönetimi, kaynak yönetimi, operasyonel sistem yönetimi ve hayat boyu öğrenme kültürü.

Okul müdürleri, üstün zekâlı öğrencileri ve onlar için hazırlanmış eğitim programları ve öğretmen uygulamalarını etkileyecek bakış açıları ve davranışlara sahiptirler. Birçok doktora tezi bulgularına göre, müdürler, bu alanlara yönelik olumlu tutum içerisindedirler. Dowies (1989)’ in bölgeler arası yaptığı araştırmasının raporunda, ilkokul, ortaokul ve lise müdürlerinin büyük bir çoğunluğu (%88.6) üstün zekâlılar programlarını destekleyen yönde görüş belirtmiştir. Bu davranış Argyris and Schon'ın (1978) bulguları ile örtüşmektedir. Araştırmada, müdürler üstün zekâlılar eğitimini desteklediklerini belirtmişlerdir. Araştırma bulguları, okul müdürlerinin liderlik karakterlerinin ve inançlarının, öğretmenlerin öğretimsel uygulamaları değiştirme ve iyileştirme becerilerini etkilediğini göstermiştir. Öğretmenler, etkili uygulamaların karmaşıklığından kaynaklanan rahatsızlığın ötesine geçebilmek için duygusal destek ve kaynak desteğini kapsayan yönetsel desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Argyris ve Schon'dan aktaran Bolman ve Deal, 2008).

Özkan (2009)'ın “Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Örgütsel Etkinliği” adlı tez çalışmasında, şu sonuçlara ulaşmıştır; Bilim ve Sanat Merkezi yönetici ve öğretmenlere göre bu merkezler iklim ve amaç boyutunda etkili kurumlardır. En az etkili boyutu örgütlenme boyutudur. Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan programın MEB tarafından hazırlanıp

üniversiteler ve TÜBİTAK gibi kurumlar tarafından zenginleştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu, Bilim ve Sanat Merkezlerinin yönetmelik yerine yönergeye dayalı yürütülmesinin sorun yarattığını, öğretmen ve yöneticilerin gelişimlerine katkı sağlayacak; üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerini yeterli bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Dowies (1989) ilk, ortaokul ve lise (K12) müdürleri ile yaptığı çalışmasında büyük bir çoğunluk (%86) üstün zekâlı öğrencilerin özel imkânlarla ihtiyaç duyduğunu ve katılımcıların %75.9'u ise eyalet yetkilerinin yeterli eğitim programının bu bireylere sunulduğunun garanti altına alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ulusal ve uluslararası alanda yapılan araştırmalarda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki kurum yöneticilerinin, denetim, profesyonel gelişim ve öğretimsel uygulamalar gibi önemli boyutlarda etkili oldukları ve gerek öğretmenlerin gerekse kurumun başarısının sağlanmasında büyük role sahip oldukları görülmektedir. Yapılan bu araştırmada da öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi, öğretimsel hedeflerin belirlenmesi ile yönetici sorumluluklarının ve rollerinin bütünlük içerisinde eşgüdümlü olarak iyileştirilmesinin gerekliliği belirtilmektedir. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin başarılı eğitim almalarına önemli katkısı olacağı vurgusu yapılmaktadır.

2.3.10.5. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan öğretimsel hedeflerle ilgili olan araştırmalar

Treffinger (1975), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin, kendi kendine öğrenme becerileri geliştirme sürecinde ne yapacaklarını bilemeseler bile, öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi, değerlendirme basamaklarının planlanması ve öğretimsel hedeflerin belirlenmesinde yeterli olduklarını vurgulamıştır. Öğretmen, öğrencinin öğretimsel hedefleri belirleme, davranışlarını analiz etme, öğrenme etkinliklerini uygulama ve öz değerlendirme yapma eğilimlerini desteklemelidir (Akt. Van Deur, 2011).

Anderson ve Krathwohl (2001) üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için hazırlanan ve zaman içinde daha karmaşık hale gelen müfredat içeriğine eğitimsel hedeflerin yerleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu hedefler, yüksek düzeyde öğrenme becerileri kapsamında olan, hatırlama, anlama, uygulama, analiz etme, değerlendirme ve yaratıcı olma becerileridir.

Hubschmidt ve Van Zoeren (2008) tarafından, Hopewell Crest Okulu'nda üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler eğitim programı için belirlenen öğretimsel hedefler şu şekildedir: Problem çözme, karar verme, araştırma becerileri geliştirme, yapıları anlama ve deneyler geliştirme, hipotezler kurma, aktif dinleme yapma, veriyi gözlemleme, yorumlama ve analiz etme, sonuç çıkarma ve sonuçları tartışma, mantık yeteneğini geliştirme, öğrenme motivasyonunu artırma ve yaratıcı düşünme.

Feldhusen (1991), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özel eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için genel okullarda olmayan sekiz aşama belirlemiştir. İddialı öğretimsel etkinlikler, yeni materyalleri hızlı adımlarla öğrenme fırsatları, yüksek beceri ve kavramsal seviyede öğretim, öğrencilerin yeteneklerini netleştirme, yüksek düzeyde beklenti oluşturma, iddialı akranlarla etkileşim kurma, farklı disiplin ve içeriklere erişim sağlama, derinlemesine araştırma yapma, keşif incelemeleri ve fikirlerin yaratıcı sentezlerini sunma fırsatları oluşturma (Akt. Chan, 1997).

Bevan-Brown ve Taylor (2008) Wellington Eğitim Bakanlığı (Yeni Zelanda) için hazırlamış oldukları çalışmalarında, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere gelişmiş öğrenme ortamları sunabilmek için farklı becerilerin, alışkanlıkların ve bakış açısının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Gelişmiş öğrenme ortamlarında olması gereken hedefler şu şekilde sıralanabilir: Yaratıcılığı teşvik etme, aykırı ve yüksek düzeyde düşünme becerileri, öğrenme, öğretme ve çalışma becerilerini geliştirme, kişisel nitelik, duygu, değerler ve bakış açılarını kuruyabilme, dil ve iletişim becerilerini geliştirme.

Florida Üstün Yetenekli Öğrenciler (K12) İçin Çerçeve Planı (2007)'nda, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin düzenli devam ettikleri ve geleneksel eğitimin sunulduğu sınıfların ötesinde öğrenme ihtiyacı olan bireyler olduğu ifade edilmektedir. Yeteneklerin doğası, potansiyelin geliştirilmesi için farklılaştırılmış öğrenme tecrübeleri ve fırsatlarının sunulması gerekmektedir. Öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, öğrenci deneyimlerinin kalitesini ve derinliğini geliştirmeleri gerekmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylere uygun öğretimsel hedefler şu şekilde belirlenmiştir: Bilginin zorluğunu eleştirel bir şekilde inceleyebilme, farklı disiplinlerde çok yönlü soruları üretebilme, adapte edebilme ve değerlendirme, çeşitli alanlarda, araştırma ve incelemeler yapılandırabilme, gerçek yaşam problemlerini tespit edip çözümler üretebilme, grup

çalışmalarında katılımcı ve lider olarak roller üstlenebilme, kişisel, akademik ve kariyer hedefleri belirleyip, bunlara ulaşabilme.

Kanada Alberta Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrenciler İçin Eğitim Planlaması (2006), öğrencilerin gelişimsel takiplerinin, mükemmellik, düşük başarı, eşzamanlı olmayan gelişim ve öğrenme güçlükleri göz önünde bulundurularak yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitim planlarında mevcut olan öğretimsel hedefler, yüksek düzeyde düşünme becerileri, biliş ötesi düşünme becerileri, bireysel öğrenme, gerçekçi beklentiler belirleme ve mükemmeliyetçiliği dengeleme, kazanımları ve ilerlemeyi takdir etme, daha fazla motive olup daha fazla sorumluluk almadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili ulusal ve uluslararası araştırmalar incelendiğinde bu çalışmaların genelde program modelleri, belirli derslerde üstün yetenek sergileyen öğrencilerin tespiti, ülkelerin eğitim sistemlerinin karşılaştırılması, öğrenme stratejileri ve stilleri ile okul kuralları ile ilgili olduğu görülmektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde karşılaşılan problemler incelendiğinde, bu problemlerin farkındalık, öğretmen eğitimi ve eğitsel sorunlarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu alandaki öğretmenlerle ilgili araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırmaların çoğunlukla, eğitim almış öğretmenler ile almamış öğretmenlerin karşılaştırılması, öğretmen özellikleri ve yeterlikleri, öğretmenlerin üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine uygunluk ve bilgi düzeyleri hakkında olduğu görülmektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yöneticiler ile ilgili ulusal ve uluslararası yayınlar incelendiğinde, bu çalışmaların ağırlıklı olarak, yönetici nitelikleri, yöneticilerin öğretimsel liderlik becerileri, öğrenme ortamlarının kısıtlılığı, profesyonel gelişim imkânları ve örgütsel etkililik ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için belirlenen öğretimsel hedeflerin genellikle problem çözme, karar verme, araştırma becerileri geliştirme, hipotezler kurma, analiz etme, disiplinler arası etkileşim kurabilme, liderlik rolleri ve yüksek düzeyde düşünme becerileri üzerinde yoğunlaştığı saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırma deseni, çalışma grubu ve özellikleri, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1.1. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntem ve teknikleri ile iç içe geçmiş durum çalışması modeli kullanılarak yapılandırılmıştır.

Tablo 2. Araştırma aşamaları, kullanılan yöntem ve teknikler

Aşama	İşlem	Araç ve Gereç	Yöntem ve Teknik
1.Aşama: İhtiyaç analizi	Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerinin görüşlerinin alınması	Yazılı görüşme formu, literatür tarama	Nitel araştırma yöntemleri, Literatür tarama ve içerik analizi
2.Aşama: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminin yönetici, öğretmen yeterlik, standartları ve öğretimsel hedeflerin tespit edilmesi	Bu ülkelerdeki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedeflerin incelenmesi, en çok tekrarlanan özelliklerin tespiti	Doküman, çeşitli kitaplar, makaleler ve yayınlar, internet	Nitel araştırma yöntemleri, belge analizi, literatür tarama, içerik analizi
3.Aşama: Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi	Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programları, yönetici, öğretmen standartları ve öğretimsel hedeflerin incelenmesi	Çeşitli kitaplar, makaleler ve yayınlar, internet	Nitel araştırma yöntemleri, belge analizi, literatür tarama, içerik analizi
4. Aşama: Belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartların uygulanabilirliği ile ilgili akademisyen, öğretmen, yönetici ve veli görüşlerinin alınması	Akademisyenlerin, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerinin görüşlerinin alınması	Yazılı görüşme formu	Nitel araştırma yöntemleri, Literatür tarama ve içerik analizi

Tablo 2’de araştırmada kullanılan yöntemler belirtilmiştir. Türkiye’de Bilim ve Sanat Merkezlerindeki yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedef ile ilgili problemler ve ihtiyaçların tespit edilmesi için yapılan ihtiyaç analizi ve standartlar ile ilgili görüşlerin incelenmesi sürecinde uygulanan yazılı görüşme formunun hazırlanmasında literatür tarama ve akademisyen, yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin incelenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Uluslararası düzeyde, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi konusunda başarıyı yakalamış ülkelerden Amerika Birleşik Devletleri’ndeki, İsrail ve İngiltere’deki, yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedeflerle ilgili standartların incelenmesi ve sunulması sürecinde belge analizi, literatür tarama ve Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi sürecinde ise içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu araştırmada, konunun derinlemesine incelenebilmesi için nitel araştırma metot ve prosedürleri tercih edilmiştir.

Araştırmada yapısal olarak dört temel aşama bulunmaktadır. Birinci aşamada ihtiyaç analizi yapılmıştır. Witkin ve Altschuld (1995) ihtiyaç belirlemeyi programla ilgili karar vermek ve ilkeler oluşturmak veya kurumsal gelişim amacıyla belirlenen bir dizi sistematik yöntemler olarak tanımlamaktadır. İhtiyaç belirleme, belirli problemlerin yaşanması durumunda, bu sıkıntıların giderilmesi amacıyla izlenecek yol ve takip edilecek planların hazırlanması ve ideal, arzu edilen noktaya ulaşmak için yapılır. İhtiyaç analizi kısa veya uzun süreli olarak, bireysel ve kurumsal gelişimi sağlamak bu gelişmeyi sürekli hale getirmek için uygulama aşamasında karşılaşılan ve karşılaşılabilecek sorunlarla birlikte ihtiyaçları tespit ederek, uygun çözüm yolları bulmaktır (Karadağlı ve Bozkurt, 2012). İhtiyaç analizi sürecinde çalışma grubundan toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme, belge tarama gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı olguların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Creswell (1998) nitel araştırmayı, sosyal yaşamı ve insanla ilgili problemleri kendine özgü metotlarla sorgulayarak, anlamlandırma süreci olarak ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda araştırmacı, verileri teker teker okuyarak, kodlar ve kategorize eder. Bu elde ettiği kodlara ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarını ortaya koyar (Merriam,

1998:58). Ayrıca, içerik analizi, metinlere ve kullanıldıkları bağlamlara yönelik anlamlı ve geçerli çıkarımlar yapabilmek için kullanılan bilimsel bir araştırma yöntemidir (Krippendorff, 2004: 18). Çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve teknikler bütünü olan içerik analizi, kontrollü bir yorum çabası ve genellikle tümdengelim dayanan bir 'okuma' aracı olarak değerlendirilebilmektedir (Bilgin 2003: 157).

3.1.2. Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yöntem ve teknikleri çerçevesinde desenlenmiştir. Creswell (1998) nitel araştırmayı, sosyal yaşamı ve insanla ilgili problemleri kendine özgü metotlarla sorgulayarak, anlamlandırma süreci olarak ifade etmektedir. Nitel araştırma sürecinde araştırmacı bütüncül bir araştırma tablosu ortaya koyarak; kelime analizleri, detaylı katılımcı görüşme raporları kullanır ve araştırmayı doğal ortamda düzenler. Nitel araştırmada genel olarak takip edilen araştırma süreci parçadan bütündür [tümevarım]. Genel itibari ile nitel araştırmacı gözlem, görüşme ve dokümanlardan yola çıkarak kavramları, anlamları ve ilişkileri açıklayarak süreci sürdürür (Merriam, 1998).

Bu araştırmada gelişmiş ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında başarıyı yakalamış ülkelerdeki (Amerika Birleşik Devletleri, İsrail, İngiltere) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim yönetimi ve öğretim süreci incelenmiştir. Araştırmada, katılımcılardan verilerin toplanması, verilerin içerik analizine tabi tutularak temaların ve alt temaların oluşturulması, ülkelere dair belgelerin toplanması ve analizi ile literatür tarama yöntemlerini bir bütün olarak kapsayan iç içe geçmiş durum çalışması modeli [case study] kullanılmıştır. İç içe geçmiş durum çalışmasında, ele alınan veya araştırmaya dâhil edilen her bir durum, kendi içinde çeşitli alt birimlere ayrılarak çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.1.3. Çalışma Grubu ve Özellikleri

Veri toplama sürecinde çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik, ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilirlik ilkelerine göre seçilmiştir. Maksimum çeşitlilikteki amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Çalışma

grubu seçilirken Bilim ve Sanat Merkezlerinin tüm paydaşlarına ulaşabilmek hedeflendiğinden maksimum çeşitlilik ilkesi önem arz etmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan öğretmen ve veliler 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Adana Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenler ve bu kuruma öğrenci gönderen velilerdir. Araştırmaya katılan Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin belirlenme sürecinde kolay ulaşılabilirlik ilkesine göre Adana, Mersin ve Gaziantep Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerine ulaşılmıştır, ancak bu merkezlerin yöneticilerinin gerekli resmi izinler alınmasına rağmen katılım gönüllülük esasına dayalı olduğu için soru formunu yanıtlamak istemedikleri görülmüştür. Bu durumda, Türkiye'deki altı Bilim ve Sanat Merkezi yöneticisine telefon aracılığı ile ulaşılmıştır ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan üç yönetici seçilerek, görüşme formları kendilerine e-posta ile iletilmiştir. Çalışma grubundaki akademisyenlerin seçimi ise ölçüt örnekleme yoluyla yapılmıştır. Buradaki ölçüt, araştırmaya dahil edilmek üzere seçilen akademisyenlerin, üstün zekâlı ve yetenekli bireyler ve eğitimleri alanında akademik çalışmalarının bulunması ve Bilim ve Sanat Merkezi yapı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmalarıdır.

Araştırmaya katılan çalışma grubunun özellikleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubu özellikleri

Katılımcılar	Bilsem'de Hizmet Yılı	Katıldığı Hizmet içi Eğitim Programı
Yönetici 1	10	8
Yönetici 2	3	3
Yönetici 3	6	4
Öğretmen 1	5	Hiç katılmadı
Öğretmen 2	5	2
Öğretmen 3	6	3
	Eğitim Durumu	Kaç yıldır Bilsem velisi
Veli 1	Üniversite	3
Veli 2	Üniversite	7
Veli 3	Lise	7
Katılımcı akademisyenlerin çalışma alanları		
Akademisyen 1: Üstün zekâlı ve yeteneklilerin hakları, eğitimlerine yönelik politikaların incelenmesi		
Akademisyen 2: Üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğrenme stratejileri, tutum ve inançları		
Akademisyen 3: Eğitim Bilimleri, Ölçme ve Değerlendirme, Program Geliştirme		

Tablo 3'te görüldüğü gibi, katılımcı yöneticilerden birincisi 10, ikinci yönetici 3, üçüncü yönetici ise 6 yıllık hizmet süresine sahiptir. Birinci yönetici 8, ikinci yönetici 3, üçüncü yönetici ise 4 tane hizmet içi eğitim programına katılmıştır. Birinci ve ikinci öğretmen 5, üçüncü öğretmen 6 yıllık hizmet süresine sahiptir.

Birinci öğretmen, hiç hizmet içi eğitim programına katılmamış, ikinci öğretmen 2, üçüncü öğretmen ise 3 hizmet içi eğitim programına katılmıştır. Katılımcı velilerden 2'si üniversite, birisi lise mezunudur. İki veli 7, bir veli ise 3 yıldır BİLSEM velisidir.

Katılımcı akademisyenlerden birincisinin çalışma alanı üstün zekâlı ve yeteneklilerin hakları, eğitimlerine yönelik politikaların incelenmesi; ikincisinin üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğrenme stratejileri, tutum ve inançları ve üçüncüsünün çalışma alanı ise eğitim bilimleri, ölçme ve değerlendirme, program geliştirmedir.

3.1.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Verileri toplama sürecinde, çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ilkesine göre seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Patton, 1987). Maksimum çeşitlilikteki amaç, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Kaynak taraması sonucunda çok çeşitli kaynaklara ulaşmak mümkündür. Araştırmacı ayırım yapmadan konu ile ilgili gördüğü tüm kaynakları toplamalıdır. Gerekirse kaynakları (birincil ve ikincil kaynaklar), çeşidine göre (bilimsel dergi, kitap, ansiklopedi vb) ve araştırma problemi açısından önemine göre tasnif edebilir. Bu şekilde; araştırma problemi ile doğrudan ilintili olan, okuma ve özet çıkarmada öncelik verilecek nitelikli kaynaklar üzerinde yoğunlaşılabilir (Sümer, Demirutku ve Özkan 2005: 38).

Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen yazılı görüşme formu, daha önce yapılmış araştırmaların incelenmesiyle ve araştırma problemi ışığında hazırlanmıştır. Ayrıca, farklı akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda düzenlenerek veri toplama aracına son şekli verilmiştir (EK1).

Tablo 4. Araştırma sorularına cevap bulma sürecinde kullanılan veri toplama araçları

Araştırma Sorusu	Veri Toplama Aracı
Araştırmaya katılan akademisyenlerin Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, Bilim ve Sanat Merkezinde yaşanan sıkıntılar, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, yaşanan sıkıntılar, yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci gönderen velilerin Bilim ve Sanat Merkezi yönetici ve öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedefler standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
ABD, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim veren kurumların yöneticileri için belirlenmiş standartların ve yeterliklerin ortak özellikleri nelerdir?	Literatür tarama, internet, çeşitli kitaplar, makaleler ve akademik yayınların, dökümanların analizi ve incelenmesi
ABD, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için belirlenmiş yeterliklerin ve standartların ortak özellikleri nelerdir?	Literatür tarama, internet, çeşitli kitaplar, makaleler ve akademik yayınların, dökümanların analizi ve incelenmesi
ABD, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim veren kurumlardaki öğretimsel hedefler nelerdir?	Literatür tarama, internet, çeşitli kitaplar, makaleler ve akademik yayınların, dökümanların analizi ve incelenmesi
Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenecek standartlar ve özellikleri nelerdir?	Literatür tarama, internet, çeşitli kitaplar, makaleler ve akademik yayınların, dökümanların analizi ve incelenmesi
Araştırmaya katılan akademisyenlerin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu
Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci gönderen velilerin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?	Yazılı görüşme formu

Tablo 4’te görüldüğü gibi araştırmanın ilk aşamasındaki araştırma problemlerine cevap olacak görüşler, yazılı görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan ABD, İngiltere ve İsrail’deki öğretmen,

yönetici ve öğretimsel hedefler ile ilgili belirlenmiş standartların ve yeterliklerin tespiti için literatür tarama, internet, çeşitli kitaplar, makaleler ve akademik yayınların analizi ve incelenmesi yöntemleri kullanılmıştır. Üçüncü aşamada, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenecek standartların özellikleri için literatür tarama, internet, çeşitli kitaplar, makaleler ve akademik yayınların analizi ve incelenmesi yöntemleri ve dördüncü aşamadaki katılımcıların, belirlenen standartların uygulanabilirliği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi için yazılı görüşme formu kullanılmıştır.

3.1.5. Verilerin Toplanması

Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi süreçlerinde örneklem olarak seçilen üç ülke- Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail- üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim yönetimi ve öğretim süreci ile ilgili bilgi ve belgelerin toplanması ve alan yazın incelemesi belge analizi ve literatür tarama yöntemi ile, ihtiyaç analizi ve görüşlerin incelenmesi sürecindeki verilerin toplanması, akademisyenlere, Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerine, öğretmenlerine ve velilerine uygulanan yazılı görüşme formu aracılığıyla yapılmıştır. Yazılı görüşme formu, katılımcılara e-posta yoluyla gönderilmiştir. Yazılı görüşme formunun hazırlanmasında öncelikle ilgili alan yazın taranmış ve araştırma amacına uygun sorular hazırlanmıştır. Bu sorular, uzman görüşüne sunulmuştur. Öneriler doğrultusunda gereken düzenlemeler yapılmıştır.

İncelenmek üzere seçilen ülkelerdeki (Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim yönetimi, eğitim programları ve öğretim süreci ile ilgili kaynaklara, makalelere, elektronik kitaplara internet ortamında erişilmiştir. Orijinal kitaplar yurt dışından posta aracılığı ile getirtilmiştir. Yükseköğretim kurumu web sayfasından, Hacettepe Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi'nin tez tarama veri tabanından erişilemeyen yüksek lisans ve doktora tezleri ise satın alınmıştır. İsrail üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi, yönetici yeterlikleri ve öğretimsel hedefler ile ilgili kaynaklardan İbranice olanlar, bu dilde uzman çevirmenler tarafından tercüme edilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim kurumları yönetici standartları ve yeterlikleri için verilerin toplandığı ülke ve eyaletler; Amerika Birleşik Devletleri (Wisconsin, Colorado, Iowa, California, Wyoming, Maryland, DODEA, New

Mexico, NAGC, ve Ohio), İngiltere ve İsrail; üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğretmenleri için belirlenmiş standartlara ve yeterliklere yönelik verilerin toplandığı ülke ve eyaletler; Amerika Birleşik Devletleri (Wisconsin, Colorado, California, NAGC, Wyoming, North Carolina ve Texas), İngiltere ve İsrail; üstün zekâlı ve yetenekliler için belirlenmiş öğretimsel hedeflere yönelik verilerin toplandığı ülke ve eyaletler ise Amerika Birleşik Devletleri (Missouri, South Carolina, Florida), İngiltere ve İsrail'dir.

3.1.6. Verilerin Analizi

Katılımcı görüşleri elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile kodlanmış, tematik kodlamalar yapılarak belirgin özellikler tespit edilmiştir. Bu standartlar belirlenirken, Töremen ve Kolay (2003) okul yöneticileri için belirlediği sınıflandırmalar ve Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği öğretmen yeterlikleri göz önünde bulundurulmuştur.

Verilerin toplanması sürecinde bağlı kalınan nitel araştırma yöntemi, verilerin çözümlenmesi sürecinde de kullanılmıştır. Yazılı görüşme formlarından elde edilen bilgiler, içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz türünde araştırmacı bir metinde veya metinler grubu içerisinde yer alan belirli sözcük veya kavramların bulunma durumunu inceler. Metinde yer alan kavramların anlamına ve kavramların birbiriyle ilişkisine bakılarak metin yorumlanır ve değerlendirilir (Şencan, 2005). İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmiştir. Bunlar:

- 1) Verilerin kodlanması: Bu aşamada, araştırmacı elde ettiği verileri irdeleyerek anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışır (Creswell, 2003).
- 2) Temaların bulunması: İçerik analizinde elde edilen verilerin kodlanması ve bu kodlara göre yapılacak olan sınıflandırma yeterli olarak kabul edilemez (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu noktada ortaya konulan kodlardan yola çıkılarak verileri genel bir çerçevede açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temaların bulunması gereklidir. Tematik kodlama işleminde en önemli nokta iç tutarlılık ve dış tutarlılıktır. İç tutarlılık, oluşturulan temanın altında yer alan verilerin anlamlı bir bütün oluşturması, dış tutarlılık ise, oluşturulan temaların tamamının araştırma sonucu elde edilen verileri anlamlı bir biçimde açıklayabilmesidir (Şencan, 2005: 88).

- 3) Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması: Bu aşamada veriler, okuyucuların anlayabileceği şekilde tanımlanır, organize edilir ve sunulur.
- 4) Bulguların yorumlanması: Burada belirtilen üç aşama sonucunda araştırmacının bulguları yorumlayıp sonuca ulaşması aşamasıdır.

Elde edilen veriler içerik analizi tekniği (Yıldırım ve Şimşek, 2005) kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Veriler, incelenerek çözümlenmiş, elde edilen veriler kodlanmış ve belirli temalar altında toplanmıştır. Katılımcı görüşlerinden elde edilen temalar ve ifadeler Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Katılımcı görüşlerinden elde edilen temalar, açıklamalar ve ifadeler

Tema	Açıklama	İfade	Tema	Açıklama	İfade
Yönetici ve öğretmen standartları ile ilgili beklentiler	Yönetimsel kalite ve özdeşliğin sağlanması	Yöneltilme, Bütünleştirme Uyumun sağlanması Problemlerden uzaklaştırma Özdeşlik, Kalite Değerlendirme süreci Esneklik	HİE-Seminerlerin standartlara ulaşmada katkısı	Bilgi ve uygulama katkısı	Derinlemesine bilgi Öğretimsel fayda Pratik fayda İyileştirilme Araştırma, Takip Zenginleştirme
Standartların öğretimsel sürece etkisi ile ilgili yargılar	BİLSEMLer arası eşit, objektif ve özdeş uygulamalar Öğretmen özellikleri	Bilimsel ve mantıksal gereklilik Adalet, Özdeşlik Profesyonel gelişim Öğretmen kişiliği Eşitlik, Alan bilgisi Araştırma becerisi, Uyum	Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin katkıları	İhtiyaca cevap verme ve uygulamayı iyileştirme	Tanınma, Uygulamada zenginlik Derinlemesine bilgi Öğretimsel fayda, doyum Gelişmelerin takibi Farklılıkların gözetilmesi
Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin etkileri	Etkili ve eşit öğretim	Özdeşlik İhtiyaçların karşılanması Etkili öğretim Objektif değerlendirme Değişiklik, Daha iyi bilgi Bilgi aktarımı, Farkındalık Memnuniyet, Öğretimin iyileştirilmesi	Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Olumlu etkiler	Eşit uygulamalar Kalite Güven ortamı Fark etme Geliştirme Birliktelik Gereklilik
Yöneticilik görevinde yaşanan sıkıntılar	Yönetim, öğretim ve yönerge kaynaklı sıkıntılar	Danışma süreci Tanılama sıkıntıları Özdeşlik, Beklentiler Farklılıklar, Sınırlılıklar Yetersizlik a) Öğretim programı b) Standartlar c) Kadro d) Yönerge e) Uygulama	Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Olumlu etkiler	Nitelik Gelişmelerin takibi Yetiştirme Seçim Düzenleme Çözüm Özdeşlik

Yönetici ve öğretmen standartları hakkındaki görüşler	Yapı ve işleyişe katkı sunması	Karmaşanın bitmesi Katkı sunması Sağlamaştırma Görev tanımı, Netlik	Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Problemlere çözüm sunması	Personel yetiştirme Görüş birliği Yönergenin geliştirilmesi Denetim, Seçim, Kalite
Öğretimsel hedeflerin belirlenmesi ile ilgili görüşler	Yönetimsel uygulama ve kazanımlar	Donanım Netlik Yeterlikler Kazanımlar	BİLSEM yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının olmasının etkileri	Olumlu etkiler	Donanımlı yönetici ve öğretmenler Üstün çocuklara yetebilecek niteliklerle sahip öğretmenler Kendini geliştirme Tanımak BİLSEM katkısı İlgi ve alan belirlenmesi Doğru yönlendirmek Akademik çalışmalar yapabilmek
BİLSEM’de çalışmaya başlandığında yaşanan sıkıntılar	Alana özgü eğitim ve uygulama yöntemi yetersizliği	Bilgilendirme İçerik yetersizliği Teori-uygulama çatışması Hayal kırıklığı Belirsizlik a) İçerik b) ulaşılacak kişi	Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Olumlu etkiler	Kalite Yetiştirilme Bilimsellik Eşleşme Açığı kapatma Uygulamalar Eşdeğerlik
Standartların gerekçesi	Üstün öğrenci eğitiminin farklı nitelikler gerektirmesi	Farklılık Donanımlı öğretmen, yönetici Öğretimsel yeterlik a)Alan bilgisi b)Pedagojik yeterlik Teori uygulama çatışması Doğru aktarım Eğitim hakkı			

Tablo 5'te, araştırma aşamalarında ana problem ve alt problemlere cevap bulabilmek amacıyla katılımcılara yöneltilen sorulara verilen yanıtlardan oluşan temalar ve açıklamalar görülmektedir. Tema ve alt temalara şu şekilde bir örnek verilebilir: Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerine sorulan yönetici ve öğretmen standartları ile ilgili beklentilere yönelik olarak “yönetimsel kalite ve özdeşliğin sağlanması” ana teması belirlenmiş, yöneltme, bütünleştirme, uyumun sağlanması, problemlerden uzaklaştırma, özdeşlik, kalite, değerlendirme süreci, esneklik alt temaları tespit edilmiştir.

3.1.7. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Yapılan nitel araştırmada geçerlik, güvenilirliği ve niteliği artırmak için denetleme stratejisine yönelik başlıklar oluşturulmuştur (Twycross ve Shields, 2005).

1. Verilerin kopyalanması: Yazılı görüşme formlarından elde edilen veriler, orijinaline sadık kalarak kopyalanmıştır.
2. Elde edilen kopyalar, orijinaline dayalı olarak düzeltmelere karşı yeniden kontrol edilmiştir.
3. Çözümleme kriterleri kullanılarak veriler kodlanmış, temalar ve alt temalar oluşturulmuştur.
4. Her bir bölümle ilgili olarak toplananlar tekrar çözümlenerek kodlamalar kontrol edilmiştir.
5. Elde edilen sonuçlar, çalışma grubundan elde edilen orijinal metinlerle karşılaştırılmıştır.
6. Elde edilen veriler ve ulaşılan yorumların sebepleri alanda uzman olan araştırmacılarla tekrar gözden geçirilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formundaki sorular oluşturulurken ilgili alan yazın incelenmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen ve açık uçlu sorulardan oluşan yazılı görüşme formlarının kapsam geçerliğinin sağlanması için bir akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşüne dayalı olarak yeterli dönüt sağlayacağı kanaatine varılan görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Yazılı görüşme formundaki sorulara verilen cevaplardan elde edilen veriler kodlandıktan sonra ölçme ve değerlendirme alanında uzman akademisyen tarafından yapılan kodlamalarla karşılaştırılmıştır. [Güvenirlik=Benzer kodlamalar/Benzer ve

farklı kodlamaların toplamı] hesaplamasından elde edilen güvenilirliğin %80 olduğu ortaya çıkmıştır.

Daymon ve Halloway (2003) bu stratejinin uygulanması konusunun araştırmaya sağlayabileceği avantajları şu şekilde belirtmiştir: Mevcut olan ve uygun olmayan özneliği belirlemek, araştırmacıya alternatif bakış açıları sağlamak, farklı araştırmacıların verilerle ilişkili olmayan yorumlar konusunda farkındalık yaratabilmesi.

Araştırmaya birden fazla araştırmacının dahil olması, araştırma sürecinin açık bir şekilde ortaya konması, ham verilerin saklı olması, araştırma verilerinin teyit edilmesi nitel araştırmadaki güvenilirlik ölçütlerini karşılamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yine Marvasti (2004) tarafından güvenilirlik, bir araştırmadan elde edilen sonuçların farklı araştırmacılar tarafından da elde edilmesi şeklinde yorumlanmıştır. Mayring (2000) güvenilirlik için, ölçümün doğruluğunu, yaklaşımın doğruluğunu anlatmaktadır ifadesini kullanmıştır.

Tablo 6. Araştırmada inandırıcılık ve aktarılabirlik (iç ve dış geçerlik) ile tutarlık ve teyit edilebilirliğin (iç ve dış Güvenirlik) sağlanması
(Kaynak: LeCompte ve Goetz, 1982; Lincoln ve Guba, 1985; Kirk ve Miller, 1986; Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005; Miles ve Huberman, 1994; Shenton, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2006'dan derlenmiştir).

Inandırıcılık ve Aktarılabirlik	Tezde mevcut olma durumu	Tutarlık ve teyit edilebilirlik	Tezde mevcut olma durumu
Meslektaş/akran teyidi	✓	Birden fazla araştırmacının analizinin karşılaştırılması (uzman incelemesi)	✓
Katılımcı teyidi	✓	Araştırmada veri kaynağı olan bireylerin tanımlanması	✓
Ayrıntılı rapor hazırlama- Araştırma aşamalarının detaylı biçimde sunulması	✓	Kavramsal çerçevenin ve varsayımların tanımlanması	✓
Görüşlere dair doğrudan alıntılara yer verme	✓	Ham verilerin saklanması ve sunulması	✓
Bulguların kaynaklarla- genellenen verilerle örtüşmesi/uyumu	✓	Araştırma sorularının açık bir biçimde ifade edilmesi, pilot uygulamada kullanılması	✓
Çeşitleme/güçlendirme	✓		
Araştırma sorularının alan yazın taramasından sonra belirlenmesi, meslektaş ve uzman görüşüne sunulması	✓		
Örnekleme çeşitliliği (amaçlı örnekleme)	✓		
Derinlik odaklı veri toplama	✓		

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesinin amaçlandığı araştırmanın bu bölümünde, bulgulara, yorumlara ve tartışmaya yer verilmiştir. Bulgular ve yorumların verilmesinde araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtı aranan soruların sırası izlenmiştir.

4.1. BULGULAR

Araştırmanın birinci aşamasında, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki mevcut problemlerin ve standartların belirlenmesi ile ilgili görüşlerin tespit edilmesi amacıyla ihtiyaç analizi yapılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yönetici, öğretmen yeterlikleri/standartları ve öğretimsel hedefler incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü aşamasını Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenen standartlar ve özellikleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular oluşturmaktadır. Araştırmanın dördüncü aşamasında ise, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili akademisyen, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerinin görüşlerinin alınması sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Birinci Aşama: İhtiyaç Analizi Bulguları

Araştırmanın birinci aşamasında Bilim ve Sanat Merkezleri için ihtiyaç analizi ve standartların belirlenmesi ile ilgili verilerin toplanabilmesi için akademisyen, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerinin görüşleri

alınmış, bu görüşlerin içerik analizi yöntemiyle analiz edilmesi sonucunda oluşturulan tema ve alt temalara yer verilmiştir.

4.1.1.1. Akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi

Bu bölümde araştırmanın 1.3.1.1. numaralı alt problemi olan “*Araştırmaya katılan akademisyenlerin Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?*” Sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 7. Akademisyenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar
Yöneticive öğretmen standartları ile ilgili beklentiler	Yönetimsel kalite ve özdeşliğin sağlanması	Yöneltilme Bütünleştirme Uyumun sağlanması Problemlerden uzaklaştırma Özdeşlik Kalite Değerlendirme süreci Esneklik
Standartların öğretimsel sürece etkisi ile ilgili yargılar	BİLSEMler arası eşit, objektif ve özdeş uygulamalar	Bilimsel ve mantıksal gereklilik Adalet Özdeşlik Profesyonel gelişim
Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin etkileri	Öğretmen özellikleri	Öğretmen kişiliği Eşitlik Alan bilgisi Araştırma becerisi Uyum
	Etkili ve eşit öğretim	Özdeşlik İhtiyaçların karşılanması Etkili öğretim Objektif değerlendirme Değişiklik Daha iyi bilgi Bilgi aktarımı Farkındalık Memnuniyet Öğretimin iyileştirilmesi

Tablo 7’de akademisyenlere Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili yöneltilen sorulara verilen yanıtların analizi verilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici standartlarının olması ile ilgili soruya verilen yanıtlar üç alt boyutta değerlendirilebilir: a)Yönetim standartları hakkındaki beklentiler b) Öğretimsel sürece etkisi ile ilgili yargılar c) Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin etkileri.

Akademisyenler, yönetici standartlarının yüksek kalitede olması, öğretmen ve öğrenciyi dar kalıplara sokmaması, bütünleştirici olması, çalışanları hedefe yöneltmesi, çalışanları idari problemlerden uzak tutması, yönetici seçimlerinde standartlarla ilgili yeterlik sınavı olması ve Bilim ve Sanat Merkezleri arasındaki zıtlıkları kaldıracak nitelikte olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretimsel sürece etkisi ile ilgili olarak; bilimsel ve mantıksal olarak gerekli olduğu, problemlere adil çözümler bulmak adına gerekli olduğu, ülke genelinde eşitliği sağlamanın bir yöntemi olarak düşünüldüğü yargılarının olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın bu alt probleminde, akademisyenlerin öğretmen nitelikleri ile ilgili beklentilerinin ileri düzey alan bilgisi ve araştırma becerisi niteliğini taşıması gerektiği, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, öğrencilerin saygısını kazanması, yanlısını kabul edebilmesi, araştırarak birlikte öğrenmeyi hazmedebilmesi, çalışma arkadaşları ile uyumlu olması, öğrenci özelliklerini iyi bilmesi ve bu alanda eğitiminin olması gerektiği vurgulanmıştır. Tüm Bilim ve Sanat Merkezlerindeki öğretmenlerin niteliklerinin eşit olması gerektiği akademisyenler tarafından ifade edilmiştir.

Bu alt probleme araştırmaya katılan akademisyenlerin, öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin etkilerini vurgulayarak verdikleri cevapların ortaya koyduğu bulgular şu şekildedir:

- 1) Öğretime bakış açısında değişiklik yaratması,
- 2) Hazırlanan etkinliklerin öğrencilere daha iyi iletilmesi,
- 3) Kurumun ve öğretmenin sorumluluklarının ne kadarını yerine getirdiğinin farkına varılması,
- 4) Veli memnuniyetinin yükselmesi,
- 5) Öğrencinin kendi yeteneklerini daha iyi tanınması,
- 6) Öğrenci, veli ve öğretmenin daha mutlu olması,
- 7) Öğrencilerin, öğrenme ihtiyaçlarına cevap verilebilmesi,
- 8) Bireyselleştirilmiş ve zenginleştirilmiş sınıf ortamları sağlamasıdır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden birisi bu konudaki düşüncesini *“Tüm merkezler arasındaki eşitliğin ve uyumun sağlanması için standartların olması başarıyı ve etkili öğretimi beraberinde getirebilir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan diğer bir akademisyen (A1), bu konuyla ilgili farklı bir görüş belirtmiştir. Öğretimsel hedefler konusunda sınırları kesin olarak belirlenmiş

standartların getirilmemesi gerektiği, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim hizmetinin sınırları olmaması gerektiği ve öğretmenlere proje yönetimi konusunda mutlaka hizmet-içi eğitim verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

4.1.1.2. Bilim ve sanat merkezi yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi

Bu bölümde, araştırmanın birinci aşamasının 1.3.1.2. numaralı alt problemi olan “*Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin yaşadığı sıkıntılarla, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?*” sorusuna ait bulgular Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. Bilim ve sanat merkezi yöneticilerinin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana tema	Alt tema	Kodlar
Yöneticilik görevinde yaşanan sıkıntılar	Yönetici, öğretim ve yönerge kaynaklı sıkıntılar	Danışma süreci Tanılama sıkıntıları Özdeşlik Beklentiler Farklılıklar Sınırlılıklar Yetersizlik a) Öğretim programı b) Standartlar c) Kadro d)Yönerge e) Uygulama
Yönetim ve öğretmen standartları hakkındaki görüşler	Yapı ve işleyişe katkı sunması	Karmaşanın bitmesi Katkı sunması Sağlamlaştırma Görev tanımı Netlik
Öğretimsel hedeflerin belirlenmesi ile ilgili görüşler	Yönetimsel uygulama ve kazanımlar	Donanım Netlik Yeterlikler Kazanımlar

Tablo 8’de yöneticilerin yanıtları yönetimsel, öğretimsel ve yönerge kaynaklı sıkıntılar olarak üç kategoride düzenlenmiştir. Yönetimsel sıkıntıların; Bilim ve Sanat Merkezleri arasında yönetici standartlarının olmaması, daha eski Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin görüşlerine ihtiyaç duyulması olduğu tespit edilmiştir. Öğretimsel sıkıntıların; atamaların uzun süredir yapılmayışı ve kadrolu öğretmen sayısının yetersizliği, velilerin yüksek düzeyde akademik başarı bekleme,

Bilim ve Sanat Merkezleri arasındaki eğitim öğretimde farklılıkların olması, standardın olmaması, öğrenci tanınması sürecindeki sıkıntılar olduğu belirlenmiştir. Yönerge kaynaklı sıkıntılar ise; Eğitim öğretim programları ve uygulamalar açısından sınırlılıklar taşınması, yetersiz olması, tanılama süreci bilgilerinin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Yöneticiler, standartların ve öğretimsel hedeflerin belirlenmesi ile ilgili yaşanan karmaşanın sona ermesi, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimine olumlu katkı sağlaması, yapı ve işleyişi sağlamlaştırması, yöneticilerin görev tanımlarının netleştirilmesi açısından faydalı olacağı şeklinde görüş belirtilmiştir. Bir yönetici; *“BİLSEM’lerin ne olduğu tespit edilmeli, yapıları ve işleyişleri sağlamlaştırılmalıdır.”* cümlesiyle görüşünü belirterek Bilim ve Sanat Merkezlerindeki içeriğin ve kapsamın net olması gerektiğini vurgulamış, bu durumun merkezleri sağlamlaştıracağını belirtmiştir.

Ayrıca, öğretimsel hedeflerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere göre belirlenmesi ile ilgili Bilim ve Sanat Merkezi yöneticileri, programları tamamlayan öğrencilerin donanımlarının netleşmesi ve yeterliklerin tespit edilip, ortaya konması açısından katkılar sunacağı görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüşlere dayalı olarak elde edilen bulgularda standartların Bilim ve Sanat Merkezlerine katkı sağlayacağı, yapı ve işleyişi sağlamlaştıracağı, öğrenci niteliklerinin netleşmesini sağlayacağı saptanmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak, Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretimsel hedeflerin gerek öğrenci niteliklerinin belirlenmesinde gerekse kurum başarısının tespit edilmesinde gerekli ve önemli olduğu yorumu yapılabilir.

4.1.1.3. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi

Bu bölümde, araştırmanın birinci aşamasının 1.3.1.3. numaralı alt problemi olan *“Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin yaşanan sıkıntılar, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedefler standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?”* Sorusuna ait cevaplardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 9. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar
BİLSEM’de çalışmaya başladığında yaşanan sıkıntılar	Alana özgü eğitim ve uygulama yöntemi yetersizliği	Bilgilendirme İçerik yetersizliği Teori-uygulama çatışması Hayal kırıklığı Belirsizlik a) İçerik b) ulaşılacak kişi
Standartların gerekçesi	Üstün öğrenci eğitiminin farklı nitelikler gerektirmesi	Farklılık Donanımlı öğretmen Donanımlı yönetici Öğretimsel yeterlik a)Alan bilgisi b)Pedagojik yeterlik Teori uygulama çatışması Doğru aktarım Eğitim hakkı
HİE-Seminerlerin standartlara ulaşmada katkısı	Bilgi ve uygulama katkısı	Derinlemesine bilgi Öğretimsel fayda Pratik fayda İyileştirilmesi Araştırma Takip Zenginleştirme Araştırma
Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin katkıları	İhtiyaca cevap verme ve uygulamayı iyileştirme	Tanınma Uygulamada zenginlik Derinlemesine bilgi Öğretimsel fayda Gelişmelerin takibi Farklılıkların gözetilmesi Öğretimsel doyum

Tablo 9’da Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin yazılı görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlara ait tema ve alt temalar verilmiştir. Öğretmenlerin yaşadığı sıkıntıların; görev tanımının net olmaması, Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması, hizmet öncesi kursun yeterli gelmemesi, ders içerikleri hakkında emin olunmaması, hizmet öncesi anlatılanlarla birebir örtüşmediği, hayal kırıklığı yaşanması, danışacak kimsenin bulunmayışı, etkinliklerin nasıl olacağı ve nasıl sunulacağı hakkındaki bilgi eksikliği olması hususlarıyla ilgili olduğu görülmüştür. Bir öğretmen bu konuda “*BİLSEM’lerin amacına yönelik bir yol haritası yoktur. Bu nedenle öğretmenler ne yapacağına karar veremezler. Görev tanımı belli değildir.*” diyerek görev tanımının net olmamasının getirdiği olumsuzlukları vurgulamıştır. Bu bulguya dayalı olarak öğretmenlerin karar vermelerine yardımcı olacak bir yol haritasının ve danışmanın

yokluğunun problemlere sebep olduğu, hizmet öncesi eğitimin hizmet süresinde karşılaşılan sorunları çözmeye yardımcı olmadığı yorumunda bulunulabilir.

Öğretmenler, sistem, çocuklar ve ailelerin farklı olması ve bunun için öğretmenin yetiştirilmesi ve adapte olabilmesi için, bu özel çocukların donanımlı öğretmenleri hak ettiği yönünde görüşlerini sunmuşlardır. Psikolojik ve pedagojik olarak donatılmaları gerektiğinden, bilgi düzeyinin netleşmesi için, sahip olduğu bilgi ve deneyimin doğru aktarılması için, diğer öğretmenlerden farklılıkların ortaya çıkması için, bu yeterlikleri içselleştirip, teoriden kurtulabilmek için bu standartların olmasının gerekli olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, yöneticilerin daha donanımlı olmaları açısından standartların olumlu etkisi olacağını vurgulamışlardır. Bu bulgular, öğretmen niteliklerinin netleşmesi, teori-uygulama bütünlüğünün sağlanması ve yönetici donanımlarının geliştirilmesinin önemini saptanmasını sağlamaktadır.

Öğretmenler, Bilim ve Sanat Merkezlerinin daha iyi tanınabilmesi, öğrenci özelliklerinin bilinmesi, etkinliklerin zenginleştirilmesi, ülkemizde ve dünyadaki gelişmelerin ve uygulamaların takibi, ülkemizden ileri ülkelerin neler yaptıklarının bilinmesi, konuyla ilgili derinlemesine araştırma yapılabilmesi için hizmet içi, hizmet öncesi eğitim ya da seminerlerin olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri; öğrencilerin yeteneklerinin bilinmesi, öğretimin yapılandırılması, etkinliklerin zenginleştirilmesi, öğretimsel ihtiyaçlara cevap verilmesi, bireysel farklılıkların gözetilmesi için öğretimsel hedeflerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere uygun olarak belirlenmesi gerektiği görüşünü paylaşmaktadırlar. Öğrenci niteliklerinin iyileştirilmesi ve öğretimsel ihtiyaçların karşılanması için öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin olumlu etkilerinin olacağı bulgusu tespit edilmiştir.

4.1.1.4. Bilim ve sanat merkezine öğrenci gönderen velilerin görüşlerinin incelenmesi

Araştırmanın birinci aşamasının 1.3.1.4. numaralı alt problemi olan “*Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci gönderen velilerin Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?*” Sorusuna cevap aranmış, analiz sonucunda elde edilen veriler Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Bilim ve sanat merkezi velilerinin bilim ve sanat merkezlerindeki yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Soru	Ana tema	Alt temalar
BİLSEM yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının olmasının etkileri	Olumlu etkiler	Donanımlı yönetici ve öğretmenler Üstün çocuklara yetebilecek niteliklerle sahip öğretmenler Kendini geliştirme Tanınmak BİLSEM katkısı İlgi ve alan belirlenmesi Doğru yönlendirmek Akademik çalışmalar yapabilme

Tablo 10’da görüldüğü gibi, Bilim ve Sanat Merkezi velilerine sorulan “Bilim ve Sanat merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının olması ile ilgili görüşünüz nelerdir?” sorusuna veliler tarafından verilen cevaplar kodlandıktan sonra alt temalar oluşturulmuştur. Bu temalara göre; Donanımlı yönetici ve öğretmenlerin olması, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara yetebilecek nitelikte öğretmenlerin olması, öğrencilerin kendini geliştirecek aktivitelere yönlendirmek, akademik çalışmalarda alanının belirlenebilmesi, Bilim ve Sanat Merkezindeki eğitimden sonra varılan noktayı bilmek ve hangi alanda yetenekli ve donanımlı olduğunu bilmek için bu standartların gerekli olduğu görüşündedirler. Bir veli “*Öğretimsel hedefleri bilseydim, çocuğumu kendini geliştirecek aktivitelere yönlendirmem, akademik çalışmasında hangi alanlara yönelmesi gerektiği hakkında yol gösterici olurdu.*” cümlesiyle görüşünü ifade etmiştir. Bu bulgular sonucunda, Bilim ve Sanat Merkezi velilerinin, öğretimsel hedeflerin üstün zekâlı ve yetenekli bireylere uygun bir şekilde belirlenmesinin, öğrenci donanımlarının ve ilgi alanlarının netleştirilmesi için velilere bir yol haritası niteliğinde rehberlik edeceği yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

4.1.2. İkinci Aşama: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitiminde Yönetici, Öğretmen Standartları/Sorumluluklarına ve Öğretimsel Hedeflere Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci aşamasında katılımcıların görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde yaşanan sıkıntılar ve standartların belirlenmesi ile ilgili ihtiyaçlar tespit edilmiştir. Yöneticilerin, kadrolu öğretmen sayısının yetersizliği, velilerin yüksek düzeyde akademik başarı beklentisi içinde olmaları, BİLSEM’ler arasında eğitim- öğretim farklılıklarının olması, standartların olmaması ve öğrenci

tanılaması sürecinde sıkıntılar yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca eğitim öğretim programları ve uygulamalar açısından sınırlılıkların ve yetersizliklerin olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin, BİLSEM ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, hizmet öncesinde alınan kursun yetersiz olduğu, ders içerikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, hizmet öncesi kursta edinilen bilgilerin uygulamayla örtüşmediği, danışman eksikliği ve görev tanımlarının net olmaması gibi problemler yaşadıkları araştırma bulguları arasındadır.

Araştırmaya katılan ve görüş belirten akademisyen, öğretmen, yönetici ve veliler standartların belirlenmesi ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Akademisyenler, standartların bilimsel ve mantıksal olarak gerekli olduğunu, ülke genelinde eşitliği sağlamanın bir yöntemi olduğunu ve problemlere adil çözümler bulma açısından önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, akademisyenlere göre standartlar, öğretime bakış açısında değişiklik yaratması, hazırlanan etkinliklerin öğrencilere daha iyi iletilmesi, kurumun ve öğretmenlerin sorumluluklarının ne kadarını yerine getirdiklerinin bilinmesi bakımından önemlidir. Araştırma bulguları akademisyenlerin, veli memnuniyetinin yükselmesi, öğrencilerin kendi yeteneklerini daha iyi tanımaları, öğrenci ve öğretmenin daha mutlu olması, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına cevap verilebilmesinin bu standartlarla mümkün olabileceği düşüncesinde oldukları saptanmıştır. Son olarak akademisyenlerin tüm BİLSEM'ler arasındaki eşitliğin ve uyumun sağlanması için standartların olmasının başarıyı ve öğretimin etkililiğini olumlu etkileyeceğine dair düşünceleri araştırma bulguları arasındadır.

Araştırmaya katılan yöneticiler standartların, yaşanan karmaşanın sona ermesi, üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimine katkı sağlaması, yapı ve işleyişi sağlamlaştırması, yöneticilerin görev tanımlarının netleşmesini açısından önem arz ettiği görüşündedirler. Ayrıca, yöneticilerin öğretimsel hedef standartlarının olmasının öğrencilerin donanımlarının netleşmesi, yeteneklerinin tespit edilip ortaya konması açısından da katkılar sunacağına ilişkin görüşleri araştırmanın bir başka bulgusudur.

Araştırmaya katılan öğretmenler, donanımlı öğretmen ve yöneticilerin olması, bilgi düzeyinin netleşmesi, bilgi ve deneyimin doğru aktarımı, teori-uygulama çelişkisinin ortadan kalkması açısından standartların önemli bir yere sahip

olduğu düşüncesinde oldukları saptanmıştır. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular, öğrenci yeteneklerinin bilinmesi, öğretimin yapılandırılması, etkinliklerin zenginleştirilmesi, öğretimsel ihtiyaçlara cevap verilmesi, bireysel farklılıkların gözlemlenmesi için öğretimsel hedeflerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere uygun bir şekilde belirlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan velilerin görüşlerinden elde edilen bulgular, BİLSEM'deki eğitimden sonra varılan noktayı, öğrencinin hangi alanlarda yetenekli ve donanımlı olduğunu bilmek için öğretimsel hedeflerin belirlenmesi gerektiğini göstermektedir.

İhtiyaç analizi sonucunda elde edilen tüm bulgulara dayanarak standartların belirlenmesinin problemlere çözüm olacağı kanısına varılabilir. Bu amaçla, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde standartların belirlenmesi için üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi konusunda en başarılı ülkelerin tespit edilmesi gerekli görülmüştür.

4.1.2.1. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumların yöneticileri için belirlenmiş standartlar/yeterlikler

Araştırmanın ikinci aşamasının 1.3.1.5. numaralı alt problemi olan “*Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumların yöneticileri için belirlenmiş standartların ve yeterliklerin ortak özellikleri nelerdir?*” Sorusuna bu bölümde cevap aranmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri eyaletlerinden Wisconsin, Colorado, Iowa, California, Maryland, New Mexico, Ohio ile Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığına bağlı okullar (DODEA), NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği), Wynn's Framework çalışması ile İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlılar eğitim programları yönetici standartları/yeterlikleri (EK2) ortak özellikleri şu şekildedir:

Tablo 11. Amerika Birleşik Devletleri, İsrail ve İngiltere üstün zekâlılar eğitim programı yönetici standartları/yeterlikleri

Standart içeriği	Wisconsin	Colorado	Iowa	California	Maryland	New Mexico	Ohio	DODEA	NAGC	İngiltere	İsrail	Wynn's Framework
Bilgi yönetimi		✓	✓						✓		✓	
Danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma	✓			✓							✓	
Personel gelişimini destekleme	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓
Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama	✓	✓	✓	✓		✓						✓
Kaynakları hazır bulundurma, etkin kullanma	✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓
Uzmanlar, veliler ve diğer kurumlar ve personel ile iletişim kurma		✓			✓	✓	✓				✓	
Farklılıklara saygı duyma		✓	✓						✓			✓
İşbirliği ve dayanışma		✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	
Eğitim programları hazırlama, uygulama, öğretimsel destek sağlama	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Adil ve güvenilir olma												✓
Okul gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi							✓					✓
Öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma		✓	✓			✓			✓			✓
Araştırma tabanlı uygulamaları destekleme												✓
Tanılama ve yerleştirme	✓				✓		✓			✓		✓

Tablo 11’de Amerika Birleşik Devletleri’nin belirlenen eyaletlerinde, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin okul yöneticileri için yeterlikleri belirleyen Wynn’s Framework (2009) çalışmasında yer alan yönetici standartları verilmiştir. Bu bulgular yönetici standartlarının bilgi yönetimi, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma, personel gelişimini destekleme, öğrenci ihtiyaçlarını karşılama, kaynakları hazır bulundurma ve etkin kullanma, uzmanlar, veliler ve diğer kurumlar ve personel ile iletişim kurma özelliklerini kapsadığı bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca, bu bulgular, farklılıklara saygı duyma, işbirliği ve dayanışma, eğitim programları hazırlama, uygulama, öğretimsel destek sağlama, adil ve güvenilir olma, okul gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi, öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma, öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma, araştırma tabanlı uygulamaları destekleme, tanılama ve yerleştirme başlıklarının da önemini ifade etmektedir.

Colorado ve Iowa eyaletlerinde bilgi yönetiminin önemi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçları ile alakalı bilgi ve anlayışa dayalı bir eğitime pozitif bakış açısı ve destek sergilemek maddesi ile vurgulanmaktadır. Ulusal üstün zekâlılar derneği (NAGC) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev yapan bir yöneticinin bu alanda ileri düzey bilgi sahibi olması, bu özel çocukların eğitimi ile genel eğitim arasında güçlü ilişkiler kurabilmesini, öğretimsel alandaki güncel bilgiyi takip etmeleri ve kurum personeli ve velilere aktarması gerektiği önemli görülmektedir. İsrail’de ise bilgi yönetimi, yöneticinin üstün zekâlı ve yetenekliler alanında akademik bir dereceye sahip olması gerektiği, yönetsel ve pedagojik alanda danışmanlık hizmeti sağlayabilecek kadar bilgili olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında yönetici standartlarından danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma özelliği vurgulanan eyaletler ve ülke Wisconsin, California ve İsrail’dir. Wisconsin de yöneticilerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmaları gerekli görülmektedir. California’da yöneticilerin risk altındaki öğrencilere danışmanlık yapabilmeleri, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması için hizmet sağlamaları gerektiği vurgulanmaktadır. İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yöneticilerin müfredat dışı çalışmalarda ve pedagojik anlamda danışmanlık hizmeti sağlayabilmeleri gerekmektedir.

Personel gelişimini destekleme özelliği Wisconsin, Colorado, Iowa, California, Maryland, NAGC, Wynn's Framework, New Mexico, Ohio eyaletleri ile İngiltere üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitim yönetiminin ortak noktasıdır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde paydaşlarla kişisel gelişim ve yüksek başarı için işbirliği yapma, öğretmen, danışman ve ebeveynlerin profesyonel gelişimini destekleme, personel uzmanlığını geliştirme, bu alandaki personelin, eğitimindeki güncel uygulamalar ve temel politikalarla ilgili bilginin yaygınlaştırılmasına önem verme maddeleri ile personel gelişiminin önemini ifade eden bulgular tespit edilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama standardı/yeterliği Wisconsin, Colorado, Iowa, California, New Mexico eyaletlerinde önem arz etmektedir. Personel gelişim planı üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak bilgiyi içermeli, eğitimsel ihtiyaçlar tespit edilmeli, bu öğrencilerin yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim programı uygulanmalı ve öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ile okul gelişim planının bütünleştirilmesi gibi kıstaslar saptanan bulgular arasındadır.

Kaynakları hazır bulundurma ve etkin kullanma özelliği, Wisconsin, Colorado, Iowa, Maryland, NAGC, Wynn's Framework, New Mexico, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim yöneticilerinin sahip olması gereken yeterliklerden birisidir. Müfredatın iddialı kaynakları kapsamasını sağlamak, eğitim ihtiyaçlarına yönelik önemli insan kaynaklarını, finansal ve materyal kaynakları tahsis edilmesine öncelik vermek, materyalleri, zamanı ve insan kaynaklarını etkili kullanmak, müfredat adaptasyonunu kapsayan kaynakları kullanmak gibi maddeler bir başka araştırma bulgusudur.

Uzmanlar, veliler, diğer kurum ve personel ile iletişim kurma standardı/yeterliği Colorado, Iowa, New Mexico, Maryland, Ohio ve İsrail de mevcuttur. Yazılı ve sözlü iletişim becerisine sahip olmak, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları ve özellikleri için velilerle, sosyal çevre ve diğer öğretmenlerle iletişim kurmak, beklentileri öğrenmek için iletişim kurmak maddeleri ile belirtilmektedir.

Colorado, Iowa eyaletlerinde ve Wynn's Framework çalışmasında üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanında görev yapan yöneticilerin farklılıklara saygı duyan kişiler olması gerektiği vurgulanmıştır. Bireysel farklılıklara değer veren

bir öğrenme ortamının oluşturulmasına liderlik etmek özelliği tespit edilen araştırma bulguları arasındadır.

İşbirliği ve dayanışma standardı/yeterliği Colorado, Iowa, California, Maryland, NAGC, Ohio, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimindeki yöneticilerin sahip olması gereken niteliklerdendir. İleri düzey öğrenme planının gözden geçirilmesi için personel ile işbirliği yapma, eğitim öğretim etkinliklerine ebeveynlerin katılımını teşvik etme, genel eğitimdeki paydaşlarla güçlü ilişkiler kurma, okul gelişim planları ve stratejik planların hazırlanmasında okul personeli ile görüş alışverişinde bulunma, toplum, aile ve diğer üyeleri bir araya getirme gibi maddeleri kapsamaktadır.

Eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve öğretimsel destek sağlama, Wisconsin, Maryland, DODEA, Wynn's Framework, Ohio, Colorado, Iowa, NAGC, İngiltere ve İsrail tarafından önemli görülmektedir. Araştırma bulguları, eğitim programının başarısı için öğrencilere danışmanlık ve rehberlik yapma, öğretimsel stratejinin değerlendirilmesine, uygulanmasına ve geliştirilmesine liderlik etme, öğrencilerin eğitimsel fırsatlarını geliştirme, eğitim öğretim programlarının hazırlanmasını koordine etme gibi görevlerinde bulunduğunu göstermektedir.

Wynn's Framework çalışmasından elde edilen bulgular arasında, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yöneticilerin adil ve güvenilir olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, okul gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi standardı/yeterliği Wynn's Framework çalışmasında, Ohio eyaletinde ve İngiltere'de mevcuttur ve okul gelişim planları ve stratejik planlamada üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili okul personeli ile görüş alışverişinde bulunmak gibi maddelerin de bulunduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin akademik haklarını koruma ve yüksek beklentiler oluşturma standardı/yeterliği, Wynn's Framework, New Mexico, Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC), Colorado ve Iowa yönetici standartları arasında bulunmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik haklarını korumak ve onlar için yüksek beklentiler oluşturmak ve bu öğrencilerin eğitim programının bir savunucusu olmak bu standardın kapsamındadır. Bulgular arasında yer alan araştırma tabanlı uygulamaları destekleme ve öğrenci başarısına etkisini denetleme özelliklerinin Wynn's Framework çalışmasında mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Tanılama ve yerleştirme Wisconsin, Ohio, İngiltere, Maryland yönetici yeterlikleri/standartları arasında ve Wynn's Framework çalışmasında vurgulanmaktadır. Okul öncesinden on ikinci sınıfa kadar olan tüm kademelerde, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim programı sağlamak, tanılama sürecindeki test programı bilgisine sahip olmak, profesyonel gelişim çabası göstermek, eğitim programlarının planlanmak, tanılama ve eğitim hizmetleri için sorumluluk almak ve bu sürece rehberlik etme nitelikleri bu standart kapsamında olduğu araştırma bulguları arasındadır.

4.1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim aldıkları kurumların öğretmenleri için belirlenmiş standartlar, yeterlikler

Araştırmanın ikinci aşamasının 1.3.1.6. numaralı alt problemi olan “*Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenleri için belirlenmiş standartların ve yeterliklerin ortak özellikleri nelerdir?*” Sorusuna bu bölümde cevap aranmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri eyaletlerinden Wisconsin, Colorado, California, NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği), North Carolina, Texas, Wyoming ile İsrail ve İngiltere'deki üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programları öğretmen yeterlikleri ve standartlarının içeriği ve ortak özellikleri şu şekildedir:

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırma bulguları, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail öğretmen standartları/yeterliklerinin, ilgi ve yeteneklere dayalı, esnek bağımsız öğrenme ortamlarını destekleme, eleştirel düşünme, problem çözme becerileri geliştirme, kişisel gelişimi ve motivasyonu artırma, yüksek beklentiler oluşturma, farklılıkları gözetme, etkileşimi ve işbirliğini artırma, öğretimi planlama ve farklılaştırma, değerlendirme stratejileri geliştirme, adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket etme özelliklerini kapsadığını göstermektedir. Buna ek olarak, yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, pozitif bakış açısı sergileyen neşeli ve esprili karakter özelliklerine sahip, profesyonel gelişime önem veren, etkili iletişim kurabilen, üstün zekâlı ve yetenekliler ile ilgili genel bilgiye sahip öğretmenlerin, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerle çalışmasının gerekliliği tespit edilmiştir.

İlgilerine ve yeteneklerine dayalı, esnek, bağımsız öğrenme ortamlarını destekleme Wisconsin, Colorado, California, NAGC, North Carolina, İsrail ve İngiltere’de önemli olan standartlardan/yeterliklerden biridir. Öğrencilerin öğrenme yeteneklerini nasıl geliştireceğini bilme, öğrencilerin duyuşsal ve akademik ihtiyaçlarına göre öğretimi farklılaştırma, bağımsız çalışma ortamları sunma, bağımsız öğrenmeyi desteklemek için araştırma becerilerini kullanma, öğrenciler için fırsatları geliştiren stratejileri başlatma ve destekleme maddeleri öğretmenlerde bulunması gereken standartlar/yeterlikler arasında olduğu araştırma bulguları arasındadır.

Eleştirel düşünme, problem çözme becerilerini geliştirme Wyoming, North Carolina, Wisconsin eyaletlerinde önemli görülmektedir. Araştırma destekli stratejileri anlama ve kullanma (probleme dayalı öğrenme, eleştirel düşünme becerileri vb.) eleştirel düşünme, problem çözme, performans becerilerini geliştirecek öğretim stratejilerini bilme üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenlerde bulunması gereken standartlar/yeterlikler arasındadır.

Kişisel gelişim ve motivasyonu artırma, Wisconsin ve California eyaletlerinde önemli görülmektedir. Entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimi artırma ve grup motivasyonunu artırma, pozitif sosyal etkileşimi ve motivasyonu destekleyen öğrenme ortamları yaratma öğretmen nitelikleri arasındadır.

Farklılıkları gözetme Wisconsin, California, NAGC, North Carolina ve İsrail’de önemli görülen standartlar/yeterlikler arasındadır. Farklı ihtiyacı olan

öğrencilere kolaylık sağlama, öğrencilerin öğrenme ile ilgili yaklaşımlarda farklılık göstereceğini ve öğrenme engellerini bilme, farklı dil, sosyoekonomik çevre ve kültürel geçmişe sahip potansiyel öğrencileri yönlendirme, öğrencilerin eğitiminde farklı kültürlerin rolünü anlama, farklı yapıya ve kültüre sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını anlama gibi maddeler önemlidir.

Etkileşim ve işbirliğini artırma Wisconsin, California, NAGC, North Carolina, Texas, İngiltere’de önemli görülen özelliklerdendir. Pozitif sosyal etkileşimi artırma, aktif araştırma ve işbirliğini destekleme, sınıf içi ve sınıflar arası gruplar oluşturarak ilgi ve yeteneklerine dayalı olarak akranları ile işbirliği içinde öğrenme fırsatları sağlama, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin sosyal duygusal gelişimlerini bu öğrencilerin kişiler arası ilişkilerinin ve öğrenme süreçleri üzerindeki etkisini bilme, işbirliği ortamı içinde bağımsız öğrenmeyi destekleme, öğrenci, veli, meslektaş, yöneticiler, profesyoneller ve kamu kuruluşları ile işbirliği ve iletişim içinde olma maddeleri bu standardın/yeterliğin içeriği olarak belirlenmiştir.

Öğretimi planlama ve farklılaştırma Wisconsin, Colorado, California, NAGC, North Carolina, Texas, Wyoming, İngiltere ve İsrail üstün zekâlılar öğretmen standartları/yeterlikleri arasında gösterilmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin öğrenme ile ilgili yaklaşımlarda farklılık göstereceğini bilme, öğrencilerin duyuşsal ve akademik ihtiyaçlarına göre öğretimi farklılaştırma derinlik, karmaşıklık hızlandırma yoluyla farklılaştırılmış müfredat oluşturma, öğrencilerin eğitimini farklılaştırmaya yarayan kaynakları bilme ve bilişsel ve duyuşsal öğretim planını öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değerlendirme gibi özelliklerin olduğu saptanmıştır.

Değerlendirme stratejileri geliştirme, Wisconsin, NAGC, North Carolina, Texas ve İngiltere’de mevcuttur. Entelektüel, sosyal ve fiziksel gelişimin sürekliliğini garanti altına alan ölçme ve değerlendirme stratejilerini kullanma, farklı geçmişe sahip bireyleri de kapsayan istisnai öğrenme ihtiyaçları olan bireyleri tanımak için çoklu değerlendirme yapabilme bu standardın/yeterliğin içeriğini oluşturmaktadır.

Adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket etme standardı/yeterliği Wisconsin, NAGC ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenleri için belirlenmiş bir diğer standarttır. Bu standardın kapsamında tarafsız değerlendirme ilkelerini bilme, eğitim desteğinin gözden geçirilmesi ve tüm okul değerlendirmesi

için okul liderlik ekibini destekleme, etik uygulamaların standartlarla, politikalarla ve kanunlarla uyumlu olma, etik bakış açısına sahip olma gibi özellikler bulunduğu tespit edilmiştir.

Yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyma, esprili ve neşeli olma, üretken düşünme yeterliği Colorado, NAGC ve Wyoming üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğretmen özellikleri arasındadır. Bu öğrencilere pozitif bakış açısı sergileme, esnek ve sabırlı olma gibi karakter özellikleri vurgulanmaktadır.

Profesyonel gelişime önem verme, California, NAGC, North Carolina, Wyoming ve İngiltere’de önemli görülen bir standart/ yeterliktir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin müfredat ve pedagojisindeki iyi uygulamaları bilme, araştırma, profesyonel gelişimde görev alma, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili kurumları dernekleri ve yayınları bilme, araştırma destekli profesyonel gelişimle uygulamayı geliştirme, eğitimi iyileştirmek için kişisel uygulamaları geliştirme, Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi ile ilgili yasal mevzuatı bilme, alanında uzmanlaşma, etkili uygulamaları kendi profesyonel gelişimi için kullanma gibi özellikler bu kapsamda yer aldığı tespit edilmiştir.

Etkili iletişim kurma/standardını, yeterliğini Wisconsin, California, Colorado, NAGC, North Carolina ve Texas üstün zekâlılar öğretmenleri için belirlenmiş yeterlikler arasında göstermektedir. Sözel ve sözel olmayan iletişimi etkili kullanma, profesyonellere, yöneticilere velilere öğrenci ihtiyaçları ve öğretimsel ilerleme ile ilgili danışma ve etkili iletişim kurma, öğrenci ilerlemesini denetleme, değerlendirme ve veli ve öğrencilerle paylaşma çeşitliliğin iletişim üzerindeki etkisini bilme nitelikleri bu kapsamdadır.

Genel özellikler bilgisi, Wisconsin, California, Colorado, NAGC, North Carolina, Texas, Wyoming, İngiltere ve İsrail tarafından üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenleri için önemli görülen standart/yeterliktir. Bu standardın/yeterliğin kapsamında; üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özelliklerini, gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayan en uygun eğitimsel hizmeti sunmak, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin en uygun programa seçilmiş olduğundan ve gerekli destek hizmetlerinin sunulduğundan emin olmak, üstün zekâlılar eğitim tarihi ve bu bireylerin karakteristik özelliklerini bilmek, bu eğitimi destekleyen temel modeller, teoriler ve felsefeleri bilmek, farklı dil çevre ve kültürel geçmişe sahip bireyleri onlara uygun programlara yönlendirmek gibi özellikler bulunmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin özelliklerinin belirlenmesi için araştırma sonucunda elde edilen bu bulguların, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde görev yapan öğretmenlerin etkili bir eğitim sunmalarına, sistematik ve programlı çalışmalarına ve profesyonel gelişimlerine ışık tutacağı öngörülmektedir. Ayrıca, bu özelliklerin, hem öğretmenlerin hem de onların sunduğu eğitimin uluslararası standartlara sahip olmasında etkili olacağı düşünülebilir.

4.1.2.3. Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

Araştırmanın ikinci aşamasının 1.3.1.7. numaralı alt problemi olan “*Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumlardaki öğretimsel hedefler nelerdir?*” Sorusuna bu bölümde cevap aranmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (South Carolina, Missouri ve Florida), İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki öğretimsel hedefler incelenmiş ve aşağıda belirtilen başlıklar altında toplanmıştır.

Tablo 13. Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

Ülke / Eyalet	Öğretimsel Hedef Başlığı	Öğretimsel Hedef Örneği
South Carolina	Disiplinler arası ilişkiler	Bilgi sistemi olarak bir disiplini kavradığını gösterebilme
	Araştırma becerileri	Araştırma sorularını oluşturan problemi tanımlayabilme
	Problem Çözme Becerileri	Problem ya da kavram için uygun olan araştırma yöntemini seçebilme
	İletişim Becerileri Bilgi ve teknoloji kullanımı Dil ve anlatım	Etkili iletişim kurma bilgi ve becerisini sergileme Kaynakları ve bilişim teknolojisini etkin kullanma Etkili sunum becerilerini sentezleme
Missouri	Yüksek düzeyde düşünme becerileri Sosyal ve duygusal gelişim	Üst bilişsel becerileri ve düşünme becerilerini geliştirmek Çevreye karşı farkındalık kazanma, toplumla kaynaşabilme İlişkilerde karşılıklı güven geliştirme Üstün yönleri artırma ve geliştirme Sahip olduğu potansiyel sanat yeteneğinin farkında olma
	Bağımsız öğrenme Estetik ve sanat bilimleri	
Florida	Eleştirel düşünme	Bir sorunu belirleyip, onu araştırmak ve çok yönlü bakış açılarıyla destekleyebilme
	Etkili çalışma becerileri	Zamanı ve araçları etkili bir şekilde organize edebilecek Hesap yapma araç gereçlerini kullanmada yeterli gösterebilme
	Problem çözme becerileri	Etkili yazma becerileri sergileme
	İletişim Becerileri Bilgi ve teknoloji kullanımı	Seçilen bilgi alanı ile ilgili tanımları bilme ve organize etme Çalışma ve araştırma sürecinde etik ölçütlere başvurma
	Toplumsal ve etik değerler	Güçlü ve zayıf yönlerini bilme ve kabul etme Kelime hazinesini geliştirme
	Öz kontrol becerileri Dil ve anlatım Liderlik becerileri	Liderlik nitelik ve özelliklerini tanımlama Görev analizi yapıp, grupları organize edebilme
İsrail	İletişim Becerileri Öz farkındalık	Etkili dinleme becerileri sergileme Ait olma ve kabul edilme ihtiyaçlarını fark edebilme
	Yönetimsel Beceriler Disiplinler arası çalışma becerisi	Başkalarına rehberlik edebilme Olguları geniş kültürel bakış açısıyla değerlendirme
	Toplumsal ve etik değerleri bilme ve koruma	Topluma bağlılığın artırılması için toplumsal değerleri bilme ve koruma
İngiltere	Öz kontrol becerileri Bağımsız öğrenme Sosyo-duygusal gelişim Yüksek düzeyde düşünebilme	Öfke kontrolünün faydalarını bilme Konu dışında araştırmalar yapabileme, örneklendirebilme Öz güven sahibi olma Analiz etmenin başarısızlığı önlediğine dair farkındalık geliştirme

Tablo 13'te görüldüğü gibi, Amerika Birleşik Devletleri'nde, İsrail ve İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programlarında bulunan öğretimsel hedeflerin, dil ve anlatım becerileri, araştırma ve çalışma becerileri, yönetim becerileri, iletişim becerileri, iletişim, öz kontrol, problem çözme, toplumsal ve etik değerleri bilme, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknoloji

kullanımı, sosyal ve duygusal gelişim, yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat bilimleri, öz farkındalık ve disiplinler arası ilişkiler başlıkları altında verildiği bulgusu tespit edilmiştir.

4.1.3. Üçüncü Aşama: Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenecek standartların kapsamındaki özelliklere ilişkin bulgular

Araştırmanın üçüncü aşaması için belirlenen 1.3.1.8 numaralı alt problem olan; *Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler için belirlenen standartlar ve özellikleri nelerdir?* sorusuna yanıt aranmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimin yönetiminde bulunan ve bu önemli kurumların etkili ve başarılı bir şekilde yönetilmesinde kaynak oluşturan standartlar ve yeterlikler ortaya çıkarılmıştır. Bu bulgulara dayanarak, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici standartlarının şu özellikleri taşıması gerektiği uygun görülmektedir: Bilgi ve bilgi yönetimi, kaynak yönetimi, öğretimsel liderlik, iletişimci liderlik, performans ve gelişim yönetimi, işbirlikçi liderlik, etik liderlik, vizyoner liderlik ve operasyonel bilgi yönetimi. Belirlenen bu standartların, ABD, İngiltere ve İsrail ülkelerini etkili bir eğitime ve üst düzey başarıya götürdüğü göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezi standartlarının bu alandaki eğitimi ileriye taşıyacağı ve başarıya ulaştıracağı yorumu yapılabilir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekliler öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterlikler ve standartlar incelenmiş, bu öğrencilere gerçekçi hayat becerilerinin kazandırılması, başarılı bir eğitim öğretim hizmetinin sunulması, ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkarılıp, potansiyellerinin geliştirilmesi için gerekli olan özellikler tespit edilmiştir. Buna bulgulara dayalı olarak, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, espri anlayışı olan, farklılıklara saygı duyan bir karaktere sahip olan; profesyonel öğrenme, gelişim imkânları takip edip, araştırarak aktif katılım sağlayarak, seminer konferans ve eğitimlerden faydalanan kendini geliştiren öğretmenler olması gerekmektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımları, tanılama ve yerleştirme süreci, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve duygusal özellikleri ve gelişimleri, birbirleri ile

ve diğ er çocuklara benzerlikleri ve onlardan farklılıkları, eğ itimsel ihtiya çlarını bilen, öğ retimi farklılaştırabilen ve bağımsız çalışma ortamları sunabilen kişiler olmalıdırlar. Öğrenci ihtiya çlarını bilme, işbirliği, etkileşim ve iletişim kurabilme, gerekli mercilerden destek ve danışmanlık isteyebilme, bu çocukların eğ itim programları ile ilgili detaylı bilgiye sahip olma önemli görülen öğ retmen niteliklerindedir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğ itim aldıkları kurumların eğ itim programlarında mevcut olan ve bu çocuklara uygun olarak hazırlanmış öğ retimsel hedefler incelenmiştir. Bu inceleme süreci sonucunda, Bilim ve Sanat Merkezleri için öğ retimsel hedef standartları belirlenmiştir. Bilim ve Sanat Merkezleri, bu hedefler doğ rultusunda, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere uygun ileri düzey bir eğ itim hizmeti sunarak, başarı yakalanabilir ve bu bireylerin eğ itim hayatlarında anlamlı farklılıklar oluşturabilir. Bu öğ retimsel hedeflerin; dil ve anlatım, araştırma ve çalışma becerileri, yönetim becerileri, öz kontrol, problem çö zme becerileri, toplumsal, etik değerleri bilme ve koruma ve karakter eğ itimi, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknoloji kullanımı, sosyal ve duygusal gelişim, yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat bilimleri, öz farkındalık, disiplinler arası ilişkiler kurabilme başlıklarından oluştuğu bulgusu tespit edilmiştir.. Elde edilen bulgular, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin hangi niteliklerle mezun olmaları gerektiği ve hem kendileri hem de aileleri için yol gösterici olacak bu hedeflerin uluslararası düzeyde niteliklere sahip olabilme açısından önemini açığ a kavuşturmaktadır.

4.1.4. Dördüncü Aşama: Belirlenen Standartların Uygulanabilirliği ile İlgili Akademisyen, Bilim ve Sanat Merkezi Yönetici, Öğretmen ve Velilerinin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğ retmen yeterlik ve öğ retimsel hedef standartları ile ilgili akademisyen, yönetici, öğ retmen ve veli görüşleri yer almaktadır.

4.1.4.1. Akademisyen görüşlerinin incelenmesi

Araştırmanın dördüncü aşamasındaki 1.3.1.9. numaralı alt problem; *“Araştırmaya katılan akademisyenlerin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri*

yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?” Sorusudur ve bu bölümde bu soruya yanıt aranmıştır.

Tablo 14. Akademisyenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar
Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Olumlu etkiler	Kalite Yetiştirilme Bilimsellik Eşleşme Açığı kapatma Uygulamalar Eşdeğerlik

Tablo 14’te görüldüğü gibi, akademisyenler, standartların katkıda bulunacağı noktaları ifade etmişlerdir. Bu standartlar, yönetici ve öğretmen kalitesine, onların yetiştirilmesinde bu standartların etkili olacağını vurgulamışlardır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki standartlar konusundaki ciddi eksikliklerin, bilimsel doğrularla eşleşme konusunda problemlere sebep olduğunu belirten akademisyenler, oluşturulan bu standartların önemli bir açığı kapatacağı inancında olduklarını vurgulamışlardır. Ayrıca, oluşturulan standartların, hem eğitim hem de yönetsel uygulamaları olumlu etkileyeceği kanısında olduklarını bulgusu tespit edilmiştir. Belirli eğitim programları ile bu standartların kazandırılması, hem Bilim ve Sanat Merkezleri arasındaki eşdeğerliğin sağlanması hem de teori uygulama çatışmasını ortadan kaldıracığı görüşündedirler. Bu konuda Akademisyen 1: “*Bilim ve sanat merkezlerinde yönetici ve öğretmen kalitesi başlı başına bir sorun. En başta onların yetiştirilmesi ve standartlara kavuşturulması, diğer problemlerin de çözümüne katkıda bulunacaktır.*”Düşüncesiyle standartların öğretmen ve yönetici kalitesini artıracağını vurgulamışlardır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin görüşlerine dayalı bulgular neticesinde, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının bu kurumların daha bilimsel bir eğitim verilmesini sağlaması, eşleşme, özdeşlik hususlarında yaşanan problemleri gidermesi, uygulama-teori çatışmasının ortadan kalkması gibi hususlarda katkıda bulunacağı saptanmıştır.

4.2.4.2. Bilim ve sanat merkezi yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi

Araştırmanın dördüncü aşamasındaki 1.3.1.10. numaralı alt problemi olan; “*Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?*” Sorusuna ait bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Tablo 15. Yöneticilerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları hakkındaki görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar
Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Problemlere Çözüm Sunması	Personel yetiştirme Görüş birliği Yönergenin geliştirilmesi Denetim Seçim Kalite

Tablo 15’te görüldüğü gibi, Bilim ve Sanat Merkezi yöneticileri, bu merkezlerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin bu standartları ve yeterlikleri kazanabilmeleri için farklı eğitim sürecinden geçirilerek, iyi bir şekilde yetiştirilmelerinde belirlenen standartların katkısı olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca bir yönetici, çalışmaya kazanımların takibi boyutunun eklenebileceği önerisinde bulunmuştur. Yöneticiler, Bilim ve Sanat Merkezlerinin, yönetici ve öğretmenlerin kişisel gayretleri ile devam ettiğini ve içinde bulunduğu problemlili sürece bu standartların çözüm olabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca yönetici 3; “*Standartlar, resmiyete ve uygulamaya geçirildiği takdirde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında bir görüş birliği sunabilir. Belirtilen standartlara dayalı olarak yönerge geliştirilebilir ve bakanlığın denetimi, öğretmen ve yönetici seçimi kolaylaşabilir.*” ifadeleriyle oluşturulan standartların görüş birliğini, yönetici ve öğretmen seçimini ve bakanlık denetimini kolaylaştıracağını vurgulamıştır.

Ulaşılan bulgulara dayalı olarak Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, belirlenen standartların uygulanması ile bu alandaki yönetici ve öğretmen yetiştirilmesi ve üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin iyileştirilmesi konusunda görüş birliğinin sağlanması ve denetlenmesi konularında standartları vurguladıkları tespit edilmiştir.

4.1.4.3. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi

Araştırmanın dördüncü aşamasındaki 1.3.1.11 numaralı alt problem; “*Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?*” Sorusuna ait bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Tablo 16. Öğretmenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar
Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Olumlu etkiler	Nitelik Gelişmelerin takibi Yetiştirme Seçim Düzenleme Çözüm Özdeşlik

Tablo 16’da görüldüğü gibi, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri, belirlenen standartların, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin niteliğinin ve onların hayatında yaratılan olumlu gelişmelerin takibi açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenler öğretmen ve yönetici seçimlerinde bu çalışmada belirlenen standartların kriter olarak kullanılabileceği, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimindeki personelin yetiştirilmesinde bu standartlardan faydalanılabileceği ve eğitim politikalarının düzenlenebileceğini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen bu konuda; “*Eğitimin kalitesi ile öğretmenin kalitesi birbirine denk olduğuna göre öğretmenler bu niteliklerde olduğu takdirde eğitimin niteliği de değişecektir.*” görüşüyle standartların eğitime kalite sunacağı görüşünü belirtmektedir.

Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular bütünsel olarak değerlendirildiğinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin niteliğinin iyileştirilmesi, öğretmen ve yönetici seçimi ve yetiştirilmesi ve bu alandaki eğitimin kaliteye ulaşmasında standartların öneminin vurgulandığı saptanmıştır.

4.1.4.4. Bilim ve sanat merkezine öğrenci gönderen velilerin görüşlerinin incelenmesi

Araştırmanın dördüncü aşamasındaki 1.3.1.12. numaralı alt problem; “*Bilim ve Sanat Merkezi velilerinin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri nelerdir?*” sorusuna ait bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Tablo 17. Velilerin bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşlerinden elde edilen tema ve alt temalar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar
Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri	Olumlu etkiler	Eşit uygulamalar Kalite Güven ortamı Fark etme Geliştirme Birliktelik Gerekliklik

Tablo 17’de görüldüğü gibi, Bilim ve Sanat Merkezi velileri, belirlenen standartların tüm Bilim ve Sanat Merkezleri arasında birliktelik sağlayacağını ve iller arası eşit olmayan uygulamaların önüne geçeceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere eşit düzeyde eğitim sunma ve eşit kalitede öğretmenler çalışma gibi katkıları olacağını ifade etmişlerdir. Bahsedilen standartların uygulanması ile Bilim ve Sanat Merkezlerine olan güvensizliğin ortadan kalkacağı kanısını vurgulamışlardır. Öğrencilerin yeteneklerinin fark edilip, geliştirilmesinin ancak bu standartların uygulanması ile mümkün olacağı da belirtilen görüşler arasındadır. Veli 3 bu konuda: “*Bu standartların uygun ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Bahsedilen standartların kazanılması ve uygulanması ile Bilim ve Sanat Merkezlerine olan güvensizliğin ortadan kalkacağı kanısındayım.*” düşüncesiyle standartların önemini vurgulamıştır.

Veli görüşlerinden elde edilen bulgular, araştırmaya katılan öğretmenlerin, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının tüm BİLSEMLER arasındaki eşitsizliği gidereceği ve eşit nitelikte öğretmenlerle çalışma imkânı sunacağı görüşünde birleştiklerini göstermektedir.

4.2. Tartışma

Ülkemizde, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev alan yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bazı maddi destek ve olanaklar sunulmaktadır. Belirlenen alanlarda gönüllülük esasına dayalı olarak kurs veya hizmet içi eğitim almaları, onların, üstün zekâlı ve yeteneklilerle çalışma ortamında gerekli olan nitelikleri kazanmalarına yeterli olmamaktadır.

Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezlerindeki öğretimin başarısının farklılık göstermesi, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirilmesinde mevcut olan yetersizlikler, yönetici yeterliklerinin üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimine uygun olmaması, bu merkezlerdeki üç temel ayağın –yönetici, öğretmen, öğretim- ihmal edilmesinden kaynaklanmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında yapılmış bir çok araştırma mevcuttur. Ancak, üstün zekâlılar eğitimindeki yönetici ve öğretmen yeterlik standartları ile öğretimsel hedef standartlarının bütünsel bir yaklaşımla ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki örgütsel değişimin sağlanması, örgütsel etkiliği de beraberinde getirecektir. Bu merkezler için standartların belirlenmesi ile gerek öğretimsel uygulamalardaki eşitlik ve başarı, gerekse yönetici ve öğretmen yeterliklerini açıkça ortaya konması ve uluslararası düzeyde geliştirilmesi sağlanacaktır.

Gelişmiş ve üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde başarıyı yakalamış üç ülke (Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail) örnek alınarak, sosyokültürel yapı, beklentiler ve Milli Eğitim Bakanlığı kriterleri göz önünde bulundurularak Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi bu araştırmanın temel amacıdır.

Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili yapılan bir standart geliştirme çalışmasında, tüm paydaşlara ulaşılması ve görüşlerinin alınması bir gereklilik olarak görülmüştür. İhtiyaç analizi sürecinde, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velileri ile üstün yetenekliler alanında akademik çalışmaları olan ve Bilim ve Sanat Merkezi yapı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olan akademisyenlere ulaşılarak görüşleri alınmıştır. Hem ihtiyaç analizi sürecinde hem de belirlenen standartların uygulanabilirliği ile ilgili önemli veriler elde edilmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici standartlarının belirlenmesi ile ilgili akademisyen ve yönetici görüşleri standartların gerekliliği ve sunacağı katkılar açısından olumlu yöndedir. Katılımcılara göre standartlar, tüm Bilim ve Sanat

Merkezleri arasındaki yönetsel sürecin bütünlüğü ve uyumu açısından faydalı olacaktır. Yöneticilerin yaşadığı bazı problemlerden uzaklaştıracağını, Bilim ve Sanat Merkezlerine özdeşlik ve kalite getireceğini ve değerlendirme sürecindeki öznelliğin önüne geçeceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, akademisyen ve öğretmenlere, öğretmen yeterlik standartları hakkındaki görüşleri sorulduğunda tüm katılımcıların bu yönde olumlu yargılarda buldukları ve öğretmen standartlarının kapsamında olması gereken bazı özellikler ve bunun öğretim sürecine katkısı vurgulanmıştır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki uygulamaların, aynı amaca hizmet etmesi, öğretmenlerin profesyonel gelişim ihtiyacının karşılanması, alan bilgisi ve araştırma becerisinin kazandırılması ve Bilim ve Sanat Merkezleri arası adaletin yakalanabilmesi için, standartların gerekliliği ifade edilmiştir. Buna benzer olarak literatürde de standartların olumlu yönde katkı sağladığı ve eğitim öğretim sürecine olduğu kadar, kurum başarısına da destek ve katkı sunduğu vurgulanmaktadır.

Standartlar değişik şekillerde uygulanabilir ve program geliştirme çabasına odaklanma ve yön gösterme imkânı sunarlar. Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için gelişim imkânı sunmaya yardımcı olurlar ve gösterilen çabalar için önemli bir dayanaktır (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği: NAGC, 2012).

Bu alanda en fazla akademik çalışma yapılmış olan Amerika Birleşik Devletleri'nde, üstün zekâlı ve yetenekliler alanındaki 200 eğitimci ile yapılan anket çalışmasının bir sonucu olarak, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerini yetiştirme standartları oluşturulmuştur. Standartların oluşturulması sürecinde rol alan kuruluşlar; Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Ulusal Birliği (NAGC-*National Association for gifted Children*), Özel Çocuklar Konseyi (CEC-*Council For Exceptional Children*) Bilgi ve Beceriler Alt Komitesi (KSS-*Knowledge and Skills Subcommittee*) ve Profesyonel Standartlar ve Uygulama Komitesi (PSPC-*Professional Standards and Practice Committee*), Öğretmen Eğitimi Akreditasyonu Ulusal Konseyi (NCATE-*The National Council for Accreditation for Teacher Education*) ve son olarak da bu konseyin Politika Kurulu'dur (Policy Board) (VanTassel Baska ve Johnsen, 2007: 183).

Standartlar, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirilmesinde daha belirgin özelliklerin ortaya konmasını sağlayacağı gibi, bu öğrencilerin eğitimcilerinin arzu edilen niteliklere ulaşmasını ve eğitimlerin arzu

edilen nitelikleri sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesini daha somut hale getirmektedir (Sak, 2010: 334).

Araştırma bulgularını destekleyen başka bir araştırma da Gümüşeli (2006) tarafından yapılmıştır. Gümüşeli (2006)'ne göre gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri ile uyum sağlayacak biçimde bir standardizasyona gidilerek, ulusal eğitim sisteminin niteliğinin artırılması için okul yöneticilerinin standartlarının belirlenmesi gereklidir.

Bir kurum veya alanda gerçekleştirilen standartların, o kurum ve alanın amaçları ile uyumlu olması, ürünün (öğrencinin) istenilen nitelikte olmasını sağlar ve bu da kalite olarak nitelendirilebilir (Özden, 2000: 157). Bu açıdan standartlar amaçlar için son derece önemlidir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Wisconsinos Eyalet Eğitim Komisyonu, standartların olmamasını amaçların olmamasına eşdeğer görmektedir (Colleen, 1999:28).

Standartlar, öğrenciler, öğretmenler, veliler, okul yöneticileri ve toplum için net bir görüntü sunarlar. Standartlar öğretme, öğrenme ve öğrencilerin nasıl, niçin ve ne öğrenmeleri gerektiğine dair değerlendirme sürecini karmaşık olan noktalardan arındırırlar. Politikaları, programları, sınıf uygulamalarını kapsayan eğitim sisteminin tüm bölümlerini ilgilendiren referans noktaları olarak hizmet eden istikrarlı performans hedefleridir. Tüm kararlar, standartlara ulaşmak için gösterilen çabaları desteklemelidir (Hawaii Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı, 2012).

Ulusal kalite standartları, kurumların üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için koşulları iyileştirmeleri ve analiz etmelerine yardımcı olmakta ve desteklemektedir. Bu standartlar, öğrenci ve okul başarısını artırmak için bir araç, gelişim için önemli olan uygulamalarda profesyonel bir görüş birliği, öğrenme ve öğretme sürecinin kalitesini artıracak bir rota, yenilikçi uygulamaları öne çıkaran bir mekanizma, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitimi güvence altına alma aracı, güçlü yönleri ve ihtiyaçları ortaya çıkarma fırsatı olarak nitelendirilmektedir (İngiltere Ulusal Kalite Standartları, 2005).

Aynı şekilde alan yazın tarandığında öğretmen yeterliklerini belirleyen standartların varlığının, eğitimin kalitesine katkıda bulunacağı ifade edilmektedir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimindeki öğretmen standartları, toplumumuzun zirvesindeki öğrencilerin yeterli bir şekilde tanılanmış ve tatminkâr bir eğitim imkânı sunulmuş olmasının garanti altına alınabilmesi için gerekli koşullardandır. Eğitim programı, sistematik olarak yeteneklerin araştırılması ve eşitliği netleştirmek için,

öğretmenlerin bu alanla ilgili olarak teorik bilgi, araştırma, pedagojik ve yönetim teknikleri alanlarında eğitim alması sınıf içi etkinliklerin sağlanması ve geliştirilmesi için önemlidir. Standartlara dayalı profesyonel gelişim, üstün zekâlı ve yetenekliler alanında birçok avantaj sağlamaktadır. Standartlar, alanda sapmaları en aza indirgeyecektir ve böylece alana özgü eğitimsel problemler uygulayıcılar tarafından kolayca çözülebilecektir. Ayrıca yeni araştırma alanlarına odaklanma imkânı sunacaktır (Van Tassel-Baska ve Johnsen, 2007).

Öğrenciler yönünden hedefleri açıkça belirlenmemiş öğretimde, başarı düzeyi düşük çıkabilir. Bu nedenle, öğrencilerin ne bilmeleri ve ne yapmaları gerektiğinin açık ve anlaşılır biçimde ortaya konması, onların başarıları için gereklidir. Öte yandan öğrencilere kazandırılacak gerekli bilgi ve beceriler için okul yeterli olanakları sağlamalıdır. Wisconsin Eyalet Eğitim Komisyonu, standartların öğretmen eğitiminde iki önemli amacı olduğunu belirtir (Wisconsin, 2004):

- 1) Standartlar kesin öğretim-öğrenme amaçlarına hizmet eder.
- 2) Standartlar, belli zaman dilimi içerisinde ne öğrenilmesi gerektiğini ailelerin, eğitimcilerin ve öğrencilerin bilmesini sağlar.

Standartlar öğrencilerin 21.yy'da bilmeleri gereken ve öğrenmeye ihtiyaç duydukları yüksek seviyede fonksiyonları öğrendiklerini garanti altına alınmasına yardımcı olurlar. Her öğrencinin iddialı bir müfredat ve pedagojik destek alma hakkı vardır (Wang, Haertel ve Walberg, 1993).

Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyonu Konseyi (2013) (NCATE: National Council for Accreditation for Teacher Education) öğretmen yetiştirme standartlarını vurgulamaktadır. Bu standartlar profesyonel yeterlikleri, bilgi ve becerileri en iyi şekilde kullanma üzerine kurulmuş bir modeldir.

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların öğretmenlerinin eğitimindeki büyük farklılıklardan yola çıkarak NAGC, The Council of Exceptional Children (CEC: Üstün Çocuklar Konseyi), The Association for the Gifted (TAG: Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Derneği) işbirliği içinde çalışarak bu alanda görev yapan eğitimciler için standartlar oluşturmuşlardır.

Üstün zekâlı ve yetenekliler için öğretmen bilgi ve beceri standartlarının oluşturulması sürecinde bazı dernekler The Interstate New Teacher and Assessment and Support Consortium (Yeni Öğretmenleri Değerlendirme ve Destekleme Birliği: INTASC), The National Council for Accreditation for Teacher Education (NCATE),

öğretmenlere lisans/sertifika verme ve profesyonel gelişim için standartlar oluşturmak amacıyla ulusal bir forum oluşturmuştur. Tanımlama ve öğretmen bilgi ve anlayışını içeren on standardın özeti şöyledir: Kurum ve kuruluşlar: üstün zekâlı ve yetenekliler alanındaki farklı tarihi ve beşeri bakış açıları kanun ve politikalar, dünya görüşleri, öğrencilerin özellikleri ve gelişimi, bireysel öğrenme farklılıkları, öğretimsel stratejiler, öğrenme çevreleri ve sosyal etkileşimler, dil ve iletişim, öğretimsel planlama, değerlendirme, profesyonel ve etik uygulama ve işbirliği.

Uluslararası düzeyde de öğretmen standartlarının, uygulanması mecburi olan bir gereklilik olduğu görülmüş ve bu standartlar alana katkı sağlayacak değişik kurumların ve uzmanların işbirliği sonucunda oluşturulmuştur.

Yazılı görüşme formunda, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici ve öğretmenleri bu merkezlerde göreve başladıklarında yaşadıkları sorunları, karşılaştıkları problemleri dile getirmişlerdir. Öğretmenler, bilgilendirme ve içerik yetersizliği, uygulama ve teori çatışmasını konularında problem yaşattığını ifade etmişlerdir. Merkezde göreve başlayan müdürler, Bilim ve Sanat Merkezleri arası özdeşlik, standartların ve öğretim programının olmayışının, mevcut kadro ve yönergenin yetersizliğinin yaşadıkları problemler arasında olduğunu belirtmişlerdir. Hem müdürler, hem de öğretmenler, beklentilerinin karşılanmaması ve hayal kırıklığı yaşadıklarını belirterek, içerik, danışacak ya da ulaşılabilecek kişi konularında sıkıntı yaşadıklarını vurgulamışlardır.

Bu sıkıntılara benzer bir şekilde, Levent (2011), araştırmasında görüşme yaptığı öğretmenlerin, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik yasal düzenlemelere ilişkin politika önerileri içerisinde, mevcut Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesinin ihtiyaca cevap vermediği ve yeni bir yönetmeliğe ihtiyaç olduğu vurgusudur. Bu bağlamda Bilim ve Sanat Merkezlerinin işleyişindeki belirsizliğin ortadan kaldırılması için bir yönerge yerine özel bir yönetmeliğin çıkartılmasına gereksinim duyulmaktadır. Üstün zekâlılar-yetenekliler çalıştay Bilim ve Sanat Merkezleri Raporu (2009)'ndaki tespit edilen; örgün eğitimdeki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine eğitim verilmemesi, ailelerin kısa vadeli yüksek beklentileri, kadrolu öğretmen sıkıntısı, Bilim ve Sanat Merkezleri arası öğretimsel ve yönetsel farklılıklardan kaynaklı sıkıntılar, araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlikler taşımakta ve bulgularımızı desteklemektedir.

Aynı şekilde Sezginsoy (2007)'un araştırmasının sonuçları ise eğitim-öğretim durumuna yönelik karşılaşılan sorunların, öğretmenlerin yeterli hizmet içi eğitimi alamadıkları, bu yüzden merkezlerde üstün yetenekli öğrencilere yönelik nasıl bir eğitim uygulamaları gerektiği konusunda ne yapacaklarını bilemedikleri hususunda olduğunu göstermektedir. Bu soruna paralel olarak belirtilen problem, öğretmenlerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik takip edecekleri düzenli bir eğitim programının olmayışıdır.

Bu araştırmada öğretmenler, uygulama farklılıkları, özdeşlik ve standartların olmayışından kaynaklanan sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Basinger'e göre (2000:12) öğretmenler için standartların önemsenmesi gerekmektedir. Standartlar, amaçlanan performansın başarılmasını sağlar. Bu nedenle okullarda görev yapacak öğretmenlerden beklenen bilgi ve becerilerin, hizmet öncesinde öğretmen adaylarına kazandırılması için öğretmen eğitimi programlarında öngörülen nitelik düzeyine ilişkin program standartlarının belirlenmesi önemli bir gerekliliktir.

Uluslararası kuruluşlardan Avrupa Uluslararası Okullar Konseyi (The European Council of International Schools-ECIS) eğitim alanında en çok tanınan ve en iyi standart geliştiren kuruluşlardan birisidir. ECIS'in en başta öğretmen eğitimi olmak üzere tüm okul ve eğitim basamakları için 2003 yılında geliştirdiği ve uyguladığı standart alanları şu başlıkları içermektedir: Eğitim programlarına ilişkin standartlar, yönetime ilişkin standartlar, personele ilişkin standartlar, öğrenci destek hizmetlerine ilişkin standartlar, kaynaklara ilişkin standartlar, okul yaşamına ilişkin standartlar. Burada da vurgulandığı gibi ECIS'in gerekli gördüğü standartlar, bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Carr (2001:19), program standartlarının öğretmen ve yöneticiler için yararlarını şöyle sıralamaktadır: Standartlar, öğretim ve değerlendirme derecesi ve sıklığı ile ilgili karar vermede destek olur ve öğrenci değerlendirme profilini gösteren bilgilerin kaydedilmesini ve korunmasını sağlar. Tanımlanan standartlarla ilgili olarak öğrenci öğrenmesini desteklemek için okul ve yerel yönetimlerin öğretimsel rehberlik için yaklaşımlar planlamasını sağlar.

Bu araştırmaya katılan akademisyen, öğretmen, müdür, velilerin hepsi-sadece bir akademisyen hariç (A1)- öğretimsel hedeflerin, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki belirsizliği ve gerekliliği konusunda hemfikirlerdir. İki akademisyen, programın özdeşliği, ihtiyaçların karşılanması, etkili öğretim, objektif

değerlendirme, etkili bilgi aktarımı, farkındalık ve memnuniyet oluşturma ve öğretimin iyileştirilmesi açısından, öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Öğretimsel hedeflerin sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş olması konusunda görüş ayrılığı olduğunu belirten akademisyen, öğretimsel hedefleri netleştirmenin Bilim ve Sanat Merkezlerindeki hizmeti sınırlandıracağı görüşündedir, fakat proje aşamasında öğretmenlerin detaylı olarak bilgilendirilmesi ve eğitimlerin alınması gerektiğini belirtmiştir. Veliler, öğrencilerin kendilerini geliştirme, daha iyi tanımaları, Bilim ve Sanat Merkezinin katkısını, çocukları üzerindeki görebilmek, ilgi ve alanlarının belirlenmesi, doğru yönlendirme ve akademik çalışmaların yapılabilmesi için öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bilim ve Sanat Merkezi müdür ve öğretmenleri, öğretimsel süreçteki donanımın sağlanması, netlik oluşturulması ve yeterliklerin belirlenmesi, uygulamada zenginlik oluşturulması, derinlemesine bilgiye ulaşabilme, gelişimin takip edilmesi ve öğretimsel doyuma ulaşılabilmesi için, öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin gerekli olduğu görüşündedirler.

Colleen (1999:30)'e göre, ülkeler ve uluslararası kuruluşlar, öğretmen eğitiminde kaliteyi sağlamak amacıyla belirlenen bazı alanlarda standart geliştirme gereksinimi duyarlar. Bu alanlar: açık olarak tanımlanan öğretimsel amaçlar, olumlu çıktı dereceleri, sürekli gelişim sağlayan koşullardır.

2009 yılında yapılan Üstün Yetenekliler-Zekâlılar Çalıştayı-Bilsem Modeli Raporu'nda, Bilim ve Sanat Merkezlerinde beceri öğretimi ile ilgili öğretmen yeterliği eksikliği ve beceri alanlarının davranışsal olarak çocukta hangi kazanımları gerçekleştirdiğini değerlendirmede gözlemlenen yetersizlikler tespit edilmiştir ve analiz sentez değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerilerin eksikliği problem olarak görülmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler bilişsel uyarılmaya, karmaşık bilgileri öğrenmeye, ele aldıkları konuları derinlemesine araştırmaya, sürekli sorgulamaya ve incelemeye ihtiyaç duyarlar. Bununla birlikte bu çocuklar bir konu üzerinde derinlemesine düşünmek, ilgileri doğrultusunda hareket etmek, bağımsız çalışmak ve kendinden yaşça büyük kişilerle etkileşim kurmak isterler. Çünkü özel yeteneklerinin onaylanması ve desteklenmesi, meraklarını gidermeleri, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını uygulamaya geçirmeleri üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar için çok önemlidir (Koshy, 2002: 1).

Öğretimsel hedeflerin üstün zekâlı ve yeteneklilere uygun olarak belirlenmesi tamamen öğretmen yeterlikleri ile ilgili bir durumdur. Etkili öğretmenler, öğrencilerinin neleri başarıyla yapabileceklerini önceden kararlaştırmalı ve etkinlikleri buna göre planlayıp, uygulamalıdır (Doğanay ve Sarı, 2011). Hedefler davranışsal olarak, davranışsal olmadan ve sınıflama sistemleri kullanılarak ifade edilebilir. Ayrıca, Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu (2005) dikkatleri, davranışsal olmayan öğretimsel hedeflerin yazılmasına çekmiştir. Ayrıca Bilim ve Sanat Merkezlerinde, öğretimsel hedefler arasında etik değerler ile ilgili başlıklara da yer verilmelidir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programlarındaki öğretimsel hedeflerinde bu konuya ayrı bir önem verilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin birçoğunda, zekâ ile ahlak gelişimi arasında yüksek bir korelasyon görülmektedir. Bu nedenle bu öğrenciler, "duygusal yoğunluk ve entelektüel komplekslik" lerinin her ikisine de hitap eden bir eğitim ortamına ihtiyaç duymaktadır (Folsom, 1998). Bu çerçevede; üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde karakter eğitiminin ihmal edilmesi büyük bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Özellikle bu öğrencilere etik tartışmalar yapma fırsatı verilmeli ve onların zekâ ve bilgilerini geliştirme yanında bu yönlerini de geliştirmelerine imkân tanınmalıdır (Barksdale, 1996). Levent (2011)'in çalışmasında görüşme yaptığı öğretmenler de karakter eğitiminin önemini vurgulamışlardır.

Araştırmalar, öğrencilerin geneline sunulan eğitim kazanımlarının üstün zekâlı çocukların eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamadığını ortaya koymuştur (Braggett, 1992). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği hedefler doğrultusunda, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların seviyelerine ve özelliklerine uygun olarak öğretimsel hedefleri belirlemelidir. Üst düzey öğretimsel hedeflerin belirlenmesi, bu merkezlerde görev yapan öğretmenler için, bu alanda özel ve derinlemesine eğitim almadan, asgari yeterlikleri kazanmadan biraz zor gibi görünse de, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişimlerine, öğrenme stillerine ve özelliklerine uygun olacak şekilde hazırlanmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulu (TTK)'nin oluşturduğu komisyon, eğitim programlarının geliştirmek sorumluluğunu üstlenmiştir (Korkmaz, 2011). Fakat Bilim ve Sanat Merkezlerinin resmi tek

dayanağı olan yönergesinde, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin seviye ve ihtiyaçlarına göre oluşturulmuş öğretimsel hedefleri mevcut değildir.

Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerine, hizmet içi eğitim veya seminerlerle ilgili soruya öğretmenler olumlu yanıtlar vererek, bu eğitimlerin farklı yönlerden katkısının büyük olacağını vurgulamışlardır.

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki öğretmenlerin %22'si üstün yeteneklilerle ilgili herhangi bir eğitim almadan görevlerinin sürdürmektedir. Hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenli aralıklarla yapılmamaktadır ve 2010 yılı için hizmet içi eğitim faaliyeti düzenlenmemiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda, anket uygulamasına katılan katılımcıların tamamına yakını üstün yetenekliler eğitiminde görev almak isteyen öğretmenlerin ilave bir sertifika programı veya yaz kursu verilmesini gerekli görmüşlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ayırt edici özellikleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığını bu riskin aday gösterilebilecek durumda olan öğrencilerin aday gösterilmeyerek mağdur olmasına neden olabilecektir. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin bilgilerini güncel tutmak adına üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili kongrelere yurt dışı eğitim programlarına katılmaları bakanlık tarafından teşvik edilmeli ekonomik olarak desteklenmelidir. Göreve yeni başlamış öğretmenler ise proje konusunda bilgi edinebilmek için başka bir Bilim ve Sanat Merkezinde uygulamalı eğitime alınmalıdır (Bilim ve Sanat Merkezi Süreci, İç Denetim Raporu, 2010). Bu konuda Amerika Birleşik Devletleri, öğretmenlerin hizmet içi eğitime ya da sertifika sahibi olmalarına gereken önemi vermektedir. Karnes ve arkadaşları (2000) tarafından Amerika Birleşik Devletleri genelinde yapılmış bir araştırmada, toplam 28 eyalette üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev yapacak öğretmenlere özel eğitimler sonucunda sertifika verildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerle çalışan personelin, farklı eğitim programları ile desteklenmesinin büyük katkıları olacaktır. Levent (2011) "Üstün yeteneklilerin eğitime yönelik görüş ve politikaların incelenmesi" adlı çalışmasında, görüşme yapılan öğretmenlerden büyük bir kısmı (13/20) Bilim ve Sanat Merkezlerinde göreve başladığından beri hiç hizmet içi eğitime dahil olmamışlardır ve öğretmenlerden büyük bir çoğunluğu (18/20) hizmet içi eğitimlerin çok faydalı olacağına inandığını belirtmiştir.

Araştırma sonucunu destekleyen bir başka çalışmada üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında eğitim almamış öğretmenler genellikle bu öğrencilere nasıl davranacakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı vurgulanmıştır (Winebrenner, 2000). Folsom (2006) normal sınıflarda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermeye yönelik uygulanması gereken etkinliklerin genellikle öğretmenler tarafından kullanılmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin hizmet öncesinde aldıkları lisans eğitiminde üstün zekâ ve yetenekliler hakkında yeterli altyapı bilgisi verilmemektedir (Goerss ve diğerleri, 2006).

Bilim ve Sanat Merkezlerine yönetici ve öğretmen seçiminde kullanılan kriterlerin yeterli olmadığı, onların göreve başladıktan sonra yaşadıkları problemlerle ortaya çıkmaktadır. Uluslararası düzeyde, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimindeki öğretmenlerin, normal eğitim sürecindeki öğretmenlerden farklı niteliklere sahip olmaları beklenir. Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında başarıyı yakalamış birçok ülkede bu alanda görev yapan yönetici ve öğretmenler için belirlenmiş standartlar mevcuttur. Bu standartlara ulaşabilmeleri için yönetici ve öğretmenlere hizmet içi seminerler ve kurslar verilmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde, mevcut eğitimin kalitesinin ve etkililiğinin ölçülememesinin sebeplerinden biri de ulaşılmak ve kazandırılmak istenen öğretimsel hedeflerin mevcut olmayışıdır. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerine başladıktan sonra, onların davranışlarında veya eğitim düzeylerinde anlamlı farklılıklar yaratacak etkililikte değişiklikler oluşturacak bir eğitimin sunulup sunulmadığı, hangi kazanımlarla eğitim programlarını tamamladıkları belirsizlik içindedir.

Bu çalışmada, elde edilen bulgular sonucunda, Bilim ve Sanat Merkezlerinde hem yönetici ve öğretmen yeterlik standartlarının hem de öğretimsel hedeflerin bulunmayışının büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler bir toplumda çok nadir olarak bulunabilen (nüfusun yaklaşık %2'si) kaynaklardır. Bu önemli kaynağın etkili değerlendirilmesi ancak iyi bir eğitimle mümkün olabilir. Eğer bir ülke, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere uygun bilimsel bir eğitim imkânını iyi yetiştirilmiş personel ile sağlayamazsa, bu “özel” bireyler toplum ve normal eğitim içerisinde eriyerek “üstün” niteliklerini kaybedecek ya da kendilerine bu eğitimi sunabilecek ülkelere göç edecektir. Yapılan bu

araştırmanın, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde görevli öğretmen ve yöneticilerin niteliğinin artırılması için hangi becerilerle donatılmaları gerektiği belirlenmiştir. Uluslararası düzeyde başarıyı yakalamış ülkelerden ABD, İngiltere ve İsrail’de olduğu gibi standartlarca çerçevelenmiş bir profesyonel gelişim planları doğrultusunda yetiştirilmeleri ile uluslararası nitelikte başarının yakalanabileceğinin tespit edildiği düşünülmektedir. Ayrıca, bu araştırmanın, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir eğitim ortamının nasıl sağlanması ve eğitim sürecinin sonunda hangi becerilerle donatılmaları gerektiğini ortaya çıkardığı, bu alandaki eğitim sisteminin değerlendirilmesine daha bilimsel bir yaklaşım imkânı sunduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

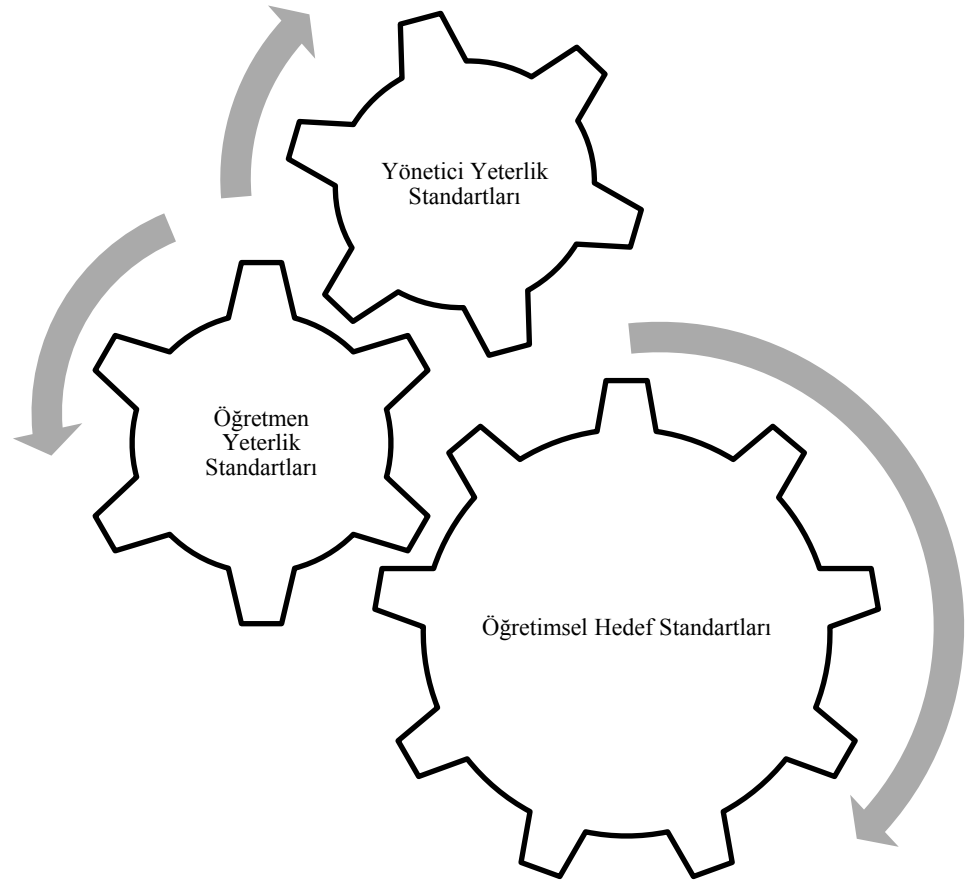
SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın ilk aşamasındaki ihtiyaç analizi sürecindeki, araştırmaya katılan akademisyen, yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin analizinden, ikinci aşamasındaki Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının incelenmesinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlara yer verilmektedir. Ayrıca, araştırmanın üçüncü aşamasındaki Bilim ve Sanat Merkezleri için belirlenen yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarından ve özelliklerinden, dördüncü aşamadaki, akademisyen, Bilim ve Sanat Merkezi yöneticileri, öğretmenleri ve velilerinin, belirlenen standartların uygulanabilirliği ile ilgili görüşlerinin analizinden elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇLAR

Yapılan bu araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail örnekleri baz alınarak belirlenen standartların, Türkiye'de Bilim ve Sanat Merkezleri için uygulanabileceği tespit edilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezleri için belirlenen yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının, katılımcı görüşlerinin incelenmesi sonucunda uygulanabilir olduğu, etkili ve başarılı bir eğitimi beraberinde getirebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde başarıyı yakalamış ülkelerden Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yönetici ve öğretmen standartları ile öğretimsel hedeflerin incelenmesi neticesinde, Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları belirlenmiştir.

Şekil 2. Bilim ve sanat merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları

Şekil 2’ de görülen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici yeterlik standartları, bilgi ve bilgi yönetimi, kaynak yönetimi, öğretimsel liderlik, iletişimci liderlik, performans ve gelişim yönetimi, işbirlikçi liderlik, etik liderlik, vizyoner liderlik ve operasyonel bilgi yönetimi özelliklerinden oluşmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezleri öğretmen yeterlik standartları karakter özellikleri, profesyonel gelişim, farklı kültürlere yaklaşım, bilgi, öğretimi uyarlama, farklılaştırma, zenginleştirme, bağımsız çalışma ortamları yaratma, öğrenci ihtiyaçları ve öğrenme ortamı, işbirliği, etkileşim ve iletişim, program ve içerik bilgisi özelliklerinden oluşmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezleri öğretimsel hedef standartlarında mevcut olan özellikler şöyle sıralanmaktadır: Dil ve anlatım, araştırma ve çalışma becerileri, yönetim ve liderlik becerileri, iletişim becerileri, öz kontrol becerileri, problem çözme, toplumsal, etik değerleri bilme, koruma ve karakter eğitimi, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknoloji kullanımı, sosyal ve duygusal

gelişim, yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat bilimleri, öz farkındalık ve disiplinler arası ilişkiler kurabilme.

Araştırmanın dört aşamasından elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

5.1.1. Araştırmanın Birinci Aşamasındaki İhtiyaç Analizine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ilk aşamasında, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici ve öğretmenlerine eğitim öğretim sürecinde yaşadıkları problemleri ifade etmeleri istenmiştir. Yöneticiler, eğitim tanılama, öğretim sürecinin ve personel yönetimi sürecinde danışmanlık ihtiyacından ve danışacak kimse bulunmayışından kaynaklanan sıkıntılar yaşadıklarını, BİLSEM'ler arasında özdeşliğin ve standartların olmaması, görev tanımlarının net olmaması ve beklentilerin karşılanamaması gibi önemli sorunların yanında kadro, yönerge ve uygulama konularında yetersizliklerin mevcut olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin, BİLSEM öğretmen seçimi sürecinde bilgilendirme eksikliğinden kaynaklanan zorluklar yaşadıkları, aldıkları eğitimin içeriğinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin danışmana ihtiyaç duydukları, teori-uygulama çatışması yaşadıkları ve görev tanımlarının net olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte, öğretmenlerin, öğretmen seçim sürecindeki beklentilerinin, göreve başladıktan sonra karşılanmadığı ve hayal kırıklığı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinin etkinliğinde ve başarısında çok önemli yere sahip olan öğretmen ve yöneticilerin yaşadıkları problemlerden, BİLSEM yönetici ve öğretmen seçim ve atama sürecinin tekrar gözden geçirilmesi ve kapsamının düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin BİLSEM'de göreve başlamadan önceki seçim sürecindeki eğitimin daha derin ve detaylı bilgiler içermesi, uygulama süreci hakkında bilgi verilmesi, danışmanlık veya koçluk eksikliğinin giderilmesi ve görev tanımlarının yapılması doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan paydaşların görüşleri neticesinde, Bilim ve Sanat Merkezlerinde standartların belirlenmesinin yönetsel kalitenin sağlanması, profesyonel gelişime katkıda bulunması, donanımlı yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi, etkili ve eşit öğretimin sağlanması, öğretimsel uygulamaların

iyileştirilerek öğretimin yapılandırılması konularında uzlaştıkları sonucuna varılmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesinin akademisyen, yönetici ve öğretmenler tarafından oldukça faydalı olacağı ve yaşanan problemlere çözüm olabileceği belirtilmiştir. Bu görüşler, standartların, gerek yöneticilerin gerekse öğretmenlerin niteliklerinin artırılması, öğretim sürecini geliştirmesi, adalet ve özdeşlik getireceği, mesleki gelişimin sağlanabileceği, Bilim ve Sanat Merkezlerinde yapı ve işleyişe katkıda bulunacağı gibi olumlu sonuçlar vereceğine işaret etmektedir. Öğrenci kazanımların netlik oluşacağı, bireysel farklılıkların ön planda tutulacağı veli ve öğrencilerde farkındalık yaratacağı düşünüldüğünde, Bilim ve Sanat Merkezlerinde standartların mevcut olmasının doğru bir yaklaşım olduğu ortaya çıkmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezlerine öğrenci gönderen velilerin görüşlerine göre, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri daha iyi tanımak, Bilim ve Sanat Merkezi'nin katkısını bilmek, öğrenci ilgi ve alanlarının belirlenmesi ve onları doğru yönlendirmek için öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Standartların, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı kurumlarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin donanımlarının artıracığı saptanmıştır. Bu sonuçlar akademisyen, yönetici ve öğretmen görüşleriyle ortaya çıkan sonuçlarla paralellik göstermektedir. Katılımcıların tümünün görüşleri, standartlarının belirlenmesinin Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitim öğretim sürecine, etkili yönetimin oluşturulmasına ve donanımlı insan kaynaklarının yetiştirilmesine ilişkin olumlu sonuçlar vereceğine işaret etmektedir.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Aşamasına Ait Sonuçlar

Araştırmanın ikinci aşamasında, örneklem olarak seçilen üstün zekâlı ve yetenekliler alanında başarılı olan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere ve İsrail'deki yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef yeterlikleri/standartları incelenmiş, bu alanlarda belirlenen nitelikler tespit edilmiştir. Yönetici yeterliklerinin; bilgi yönetimi, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma, personel gelişimini destekleme, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama, kaynakları hazır bulundurma ve etkin kullanma, uzmanlar, veliler ve diğer kurum ve kişiler ile iletişim kurma, farklılıklara saygı duyma, işbirliği ve dayanışma, eğitim programları

hazırlama, uygulama, öğretimsel destek sağlama, adil ve güvenilir olma, okul gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi, öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma, araştırma tabanlı uygulamaları destekleme, tanılama ve yerleştirme olduğu sonucuna varılmıştır.

Ülkemizde de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması ve eğitimi sürecinde kurum yönetiminin bu standartlara sahip olması önem arz etmektedir. Başarılı üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programlarının uygulanması ve hedeflere ulaşılmasında bu basamakların tümünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Araştırmada Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim veren kurumların öğretmenleri için belirlenmiş standartların ortak özellikleri tespit edilmiştir. Bu özelliklerin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine dayalı bağımsız öğrenme ortamlarını destekleme, eleştirel düşünme, problem çözme becerileri geliştirme, kişisel gelişimi ve motivasyonu artırma, yüksek beklentiler oluşturma, farklılıkları gözetme, etkileşimi ve işbirliğini artırma olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, eğitimi planlama ve farklılaştırma, değerlendirme stratejileri geliştirme, adalet ve ahlaki değerler çerçevesinde hareket etme, yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, pozitif bakış açısı sergileyen, neşeli ve esprili karakter özelliklerine sahip, profesyonel gelişime önem veren, etkili iletişim kurabilen ve üstün zekâlı ve yetenekli bireyler hakkında detaylı bilgi sahibi olma gibi özelliklerin belirlenen bu alanda görev yapan öğretmenlerde bulunması gereken nitelikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerde, bu özelliklerin bulunması uygulama sürecine de yansiyacak ve eğitimin kalitesini artıracığı öngörüsünde bulunulabilir. Bu süreç, Bilim ve Sanat Merkezleri öğretmen seçiminin yapıldığı kısa sürede, bu özelliklerin kazandırılması mümkün olmasa da yerel ya da merkezi olarak düzenlenecek eğitimler ve eğitim sonrası değerlendirme ve izleme süreçleri ile öğretmenlerin yetiştirilmesine katkıda bulunabilir.

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimin programındaki öğretimsel hedefler; dil ve anlatım becerileri, araştırma, çalışma becerileri, yönetim ve liderlik becerileri, iletişim ve öz kontrol becerileri, problem çözme, toplumsal ve etik değerleri bilme, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknolojiyi kullanma, sosyal ve duygusal gelişim,

yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat anlayışı geliştirme, öz farkındalık ve disiplinler arası ilişkiler kurabilme olarak belirlenmiştir.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Aşamasına Ait Sonuçlar

Bu bölümde Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yönetici, öğretmen ve öğretimsel hedefler için belirlenecek standartların kapsamına ait sonuçlar verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimin yönetiminde bulunan ve bu önemli kurumların etkili ve başarılı bir şekilde yönetilmesinde kaynak oluşturan standartlar ve yeterlikler tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici standartlarının kapsamındaki özelliklerin bilgi ve bilgi yönetimi, kaynak yönetimi, öğretimsel liderlik, iletişimci liderlik, performans ve gelişim yönetimi, işbirlikçi liderlik, etik liderlik, vizyoner liderlik ve operasyonel bilgi yönetimi olduğu sonucuna varılmıştır.

Eğitimde kalite çalışmalarının artırılması sürecinde, eğitim kurumlarının etkili yönetilmesi için Töremen ve Kolay (2003), okul yöneticilerinin yeterliklerini teknik, insancıl ve kavramsal yeterlikler olarak üç gruba ayırmışlardır. Teknik yeterlikler; öğretim yöntem ve teknikleri, süreçleri ve işlemleri konusunda uzmanlığı gerektirir (Açıkgöz, 1994). Ayrıca bu yeterlikler, örgütün yapısı, politikalar ve programlar üzerinde etkilidir (Sergiovanni ve Starratt, 1988). İnsancıl yeterlikler; birey ve grupları anlama ve güdüleme yeterlikleridir. Kavramsal yeterlikler ise; okul yöneticisinin, okulu bütünleyen tüm parçaları karşılıklı etkileşim içinde görebilme, eğitim alanındaki kuramsal gelişmeleri izleyebilme, kavrayabilme ve değerlendirme yeteneğidir (Kayıkçı, 2001).

Yukarıda verilen bilimsel araştırmalar, teknik, insancıl ve kavramsal yeterliklerin, yöneticilerin sahip olması gereken önemli nitelikler olduğunu vurgulamaktadır. Bu sebeple, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim yönetimi için oluşturulan standartlar, bu başlıklar altına yerleştirilerek sentezlenmiştir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde, bu özellikler ayrı bir önem kazanmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki etkililiğin sağlanması ve başarılı bir şekilde yönetilmesi, yönetsel yapının, bu özelliklerle donatılması ve güçlendirilmesine bağlıdır.

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlikler ve standartlar incelenmiştir. Tespit edilen öğretmen özelliklerine dayalı olarak, Bilim ve Sanat

Merkezi öğretmenleri için standartlar belirlenmiştir. Bu standartlar şöyle sıralanabilir: Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, espri anlayışı olan, farklılıklara saygı duyan bir karaktere sahip olan; profesyonel öğrenme, gelişim imkânları takip edip, araştırarak aktif katılım sağlayarak, seminer konferans ve eğitimlerden faydalanan kendini geliştiren öğretmenler olması gerekmektedir. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımları, tanılama ve yerleştirme süreci, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve duygusal özellikleri ve gelişimleri, birbirleri ile ve diğer çocuklara benzerlikleri ve onlardan farklılıkları, eğitimsel ihtiyaçlarını bilen, öğretimi farklılaştırabilen ve bağımsız çalışma ortamları sunabilen kişiler olmalıdırlar. Öğrenci ihtiyaçlarını bilen, işbirliği, etkileşim ve iletişim kurabilen, gerekli mercilerden destek ve danışmanlık isteyebilen kişiler olmaları, bu çocukların eğitimleri ve eğitim programları ile ilgili detaylı bilgiye sahip olmaları, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmen yeterlik standartları kapsamındaki özellikler olduğu, ulaşılan sonuçlardan bir diğeridir.

Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini bazı başlıklar altında yayınlamıştır. Bu özelliklere sahip olmak, özellikle üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim sürecinde görev yapan öğretmenler için bir gerekliliktir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını, genel özelliklerini, farklılıklarını bilmeden, takip edilen bir müfredatın yokluğunda etkinlikleri uyarlayıp zenginleştiremeden, bu özel çocuklardaki gelişimi gözlemleyemeden, onların aile ve toplum arasındaki iletişimlerinde bir köprü vazifesi üstlenmeden, bu çocukları başarıya ulaştıracak ve hayatlarında anlamlı farklılıklar oluşturacak bir öğretmenliğin varlığından söz edilemez. Bu amaçla, Bilim ve Sanat Merkezleri öğretmenleri için standartların oluşturulması sürecinde aşağıdaki başlıklardan yararlanılmıştır:

MEB Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri (2005):

- 1) Kişisel ve mesleki değerler-Mesleki gelişim
- 2) Öğrenciyi tanıma
- 3) Öğretme- öğrenme süreci
- 4) Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme
- 5) Okul-aile-toplum ilişkileri
- 6) Program ve içerik bilgisi

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim aldıkları kurumların eğitim programlarında mevcut olan

ve bu çocuklara uygun olarak hazırlanmış öğretimsel hedefler incelenmiştir. Bu inceleme süreci sonucunda, Bilim ve Sanat Merkezleri için öğretimsel hedef standartları oluşturulmuştur. Bu öğretimsel hedefler standartlarının; dil ve anlatım, araştırma ve çalışma becerileri, yönetim becerileri, öz kontrol, problem çözme becerileri, toplumsal, etik değerleri bilme ve koruma ve karakter eğitimi, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknoloji kullanımı, sosyal ve duygusal gelişim, yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat bilimleri, öz farkındalık, disiplinler arası ilişkiler kurabilme başlıkları altında toplandığı sonucuna varılmıştır.

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Aşamasına Ait Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü aşamasında, belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri belirlenmiştir. Akademisyenlerin, belirlenen standartların, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesini ve kalitesini olumlu etkileyeceği görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki standart eksikliğinin, bilimsel doğrularla eşleşme konusunda problemlere sebep olduğu belirtilmiş, oluşturulan bu standartların bu açığı kapatacağı ortaya çıkmıştır. Belirlenen standartların, hem eğitimi hem de yönetsel uygulamaları olumlu etkileyeceği ve farklı illerdeki Bilim ve Sanat Merkezleri arasındaki eşdeğerliği sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Akademisyenler, bu araştırmada belirlenen Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime, yönetici ve öğretmen niteliğine olumlu katkılar sunacağı konusunda ortak görüşe sahip oldukları ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, belirlenen standartların başarılı yönetici ve öğretmen yetiştirilmesine katkıda bulunacağı, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi için bir görüş birliği sunacağı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu kurumları denetlemesini ve bu kurumlara yönetici ve öğretmen seçimini kolaylaştıracağı konusunda yöneticilerin uzlaşmaya vardıkları sonucunun ortaya çıktığı görülmektedir.

Öğretmenler, belirlenen standartların, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin hayatındaki olumlu gelişmelerin takibi açısından önemli olduğu ve bu kurumlara

kalifiye öğretmen ve yöneticilerin seçimi ve yetiştirilmesine katkıda bulunacağı görüşünde hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda geliştirilecek bir eğitim politikası için kaynak oluşturabileceği konusunda da uzlaşmaya varmışlardır.

Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci gönderen velilerin görüşlerinden, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere, eşit düzeyde eğitim sunma ve eşit kalitede öğretmenlerle çalışma imkânlarının bu standartlarla sunulabileceği sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, Bilim ve Sanat Merkezlerine yönelik güvensizliğin, bu standartların getireceği netlik ile ortadan kalkabileceğini ve öğrencilerin yeteneklerinin fark edilip geliştirilmesinde de katkısı olacağını göstermektedir.

Genel olarak katılımcı görüşlerine dayalı olarak elde edilen sonuçlar şöyledir: Araştırmaya katılan akademisyenler, Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen ve velileri, belirlenen standartlarla ilgili olumlu görüşlere sahiptirler. Bu standartların, merkezlerin yaşadığı birçok probleme çözüm olabileceği, büyük bir açığı kapatabileceği, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere sunulan eğitimin eşitliği ve kalitesinin sağlanabileceği, öğretmen ve yönetici niteliklerinin geliştirilebileceği, zenginleştirilmiş eğitim ortamlarının oluşturulması sürecine katkıda bulunacağı, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitimin belirsizliğinden kaynaklanan güvensizliğin giderilebileceği ve merkezlerdeki yönetsel ve eğitsel uygulamalardaki görüş birliğini sağlayacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bütün alt problemler sonucunda ana probleme yanıt olarak Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail örnekleri üzerinden Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedefler bağlamında belirlenen standartlar Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 18. Bilim ve sanat merkezleri yönetici standartları önerisi

Yönetici Standartları, örnek alındıkları ülke ve eyaletler	Alt Başlıkları	Standart Özellikleri
Teknik Yeterlikler (Colorado, Iowa, NAGC, İsrail, Wisconsin, Maryland, Wynn's Framework, New Mexico, İngiltere, DODEA, Ohio)	Bilgi ve Bilgi Yönetimi	Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımı, tanılama ve yerleştirme süreçleri, beklentileri ve haklarını bilir ve korur. Bu alandaki yeni bilgiyi, gelişmeleri takip etme görevleri arasındadır.
	Kaynak Yönetimi	Etkili ve yeterli bir öğrenme ortamı yaratmak için okul toplumunun bütün kaynaklarını etkin kullanır.
	Öğretimsel Liderlik	Öğretim sürecini ve öğrencileri ile ilgili değerlendirmelerini, okul toplumu ile paylaşır ve öğrenme ortamının iyileştirilmesini sağlar.
	İletişimci Liderlik	Kurumun işleyişi ve amaçlarını gerçekleştirmek için kurum içi ve dışında bilgi ve düşünce alışverişini sağlar.
	Performans ve Gelişim Yönetimi	Çalışanların ihtiyaç duyduğu eğitim desteğini tespit ederek, performansını artırmayı hedefler, profesyonel gelişimleri için onları teşvik eder.
	İşbirlikçi Liderlik	Öğretmenlerin birbirleri ile velilerle ve çevre ile işbirliği ve etkileşimin sağlanmasına katkıda bulunur.
İnsancıl Yeterlikler (Colorado, California, Wisconsin, Maryland, NAGC, Wynn's Framework, New Mexico, Ohio, İngiltere, İsrail)	Etik Liderlik	Kurum içinde tüm iş ve iletişim sürecinde adil, güvenilir, alçak gönüllü ve şeffaftır.
	Vizyoner Liderlik	İnsanları topluca etkileyebilecek ve harekete geçirebilecek vizyonları oluşturabilme ve iletebilme yeteneğine sahiptir.
Kavramsal Yeterlikler (Maryland, DODEA, Wynn's Framework, Ohio, İngiltere, İsrail)	Operasyonel Bilgi Yönetimi	Kuruma odaklanarak, bilgi, beceri ve donanımların, uygulamalara ve çıktılarının başarısına katkıda bulunur.

Tablo 18'de görüldüğü gibi, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici standartlarının önemli özellikleri belirtilmiştir. Bu özellikler;

1) Teknik Yeterlikler

a) Bilgi ve Bilgi Yönetimi: Bilim ve Sanat Merkezi yöneticisi, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımı, tanılama ve yerleştirme süreçleri, beklentileri ve haklarını bilir ve korur. Üstünler alanındaki bilgiyi, yenilikleri ve gelişmeleri araştırma, takip etme, seminer, konferans ve eğitimlere katılma, öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılanması için öğretimsel programlama sürecini yakından bilme, doğru ve güncel bilgiyi doğru yerde paylaşma, gereken zamanda ve en uygun biçimde sağlama öncelikli görevleri arasındadır.

b) Kaynak Yönetimi: Güvenli, yeterli, etkili bir öğrenme ortamı yaratmak için okul toplumunun bütün kaynaklarını etkin kullanarak ve güncel kaynak ve donanımı sağlayarak öğrencilerin tümünün başarısını desteklenir. Bilim ve sanat merkezi yöneticisi, okul toplumunun kaynaklarını; ebeveynlerin, iş çevrelerinin, sosyal servislerin uzmanlıklarını öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik çıkarları için kullanır. Öğrencilerin hepsine yüksek kalitede eğitim sağlamalı, öğrencilerin tümü için katılımcı eğitim olanağı geliştiren programlara öncülük etmeli ve bilgi kaynaklarını etkin bir şekilde okul hedeflerine ulaşmaya yönelik kullanılmalıdır.

c) Öğretimsel Liderlik: Kurum misyonunu ve amacını tanımlamak, pozitif bir öğrenme ortamını desteklemek, öğretmenleri gözleyerek geri bildirim sağlamak öğretimsel liderliğin önemli adımlarıdır. Öğretim sürecini ve öğrencileri değerlendirip bulgular okul toplumu ile paylaşılmalıdır. Öğrenme ortamının iyileştirilmesini, öğrenci başarısını önemsenmesini, öğretim stratejileri, programların ve hizmetlerin değerlendirilmesi ve zamanında uygulanmasını sağlar.

2) İnsancıl Yeterlikler

a) İletişimci Liderlik: Kurumun işleyişi ve amaçlarını gerçekleştirmek için örgüt içi ve dışında bilgi ve düşünce alışverişini sağlayarak disiplinler arası bilginin yaygınlaştırılmasına katkıda bulunur. Yazılı, sözlü ya da iletişim davranışlarıyla oluşturulan sosyal süreçte, pozisyona bakılmaksızın diyalog yoluyla herkesin erişebildiği uygulamalara önem verip, motivasyonlarını ve kurumsal bağlılığı artırır. Öğrenci ihtiyaçları ile ilgili personel, veli, danışman ve diğer paydaşlarla iletişim kurma, öğrenci beklentiler için öğretmenlerle iletişim kurmak önemlidir.

b) Performans ve Gelişim Yönetimi: Çalışanların ihtiyaç duyduğu eğitim desteğini, süreç içinde performans değerlendirilmesi yoluyla tespit ederek, potansiyellerini ve becerilerini ortaya çıkarıp, bireysel performansı artırmayı hedefler, profesyonel gelişimleri için onları teşvik eder, destekler.

c) İşbirlikçi Liderlik: öğretmenlerin birbirleri ile etkileşimde bulunmasını ve işbirliğini ortamı sağlanması, velileri dahil ederek, kurum içi ve dışı uzmanlığa erişme ve çevre ile etkileşimde bulunmadır. Dinleme, etkileme ve esnek bir şekilde uyarılama yaparak, sahip olduğu güç ve yetkisini paylaşarak sinerji yaratma, gerektiğinde danışmanlık ve koçluk hizmeti sunarak kalite geliştirilmesinde süreklilik sağlanması için destek olmaktır.

d) Etik Liderlik Bir rol model olarak, kurum için tüm iş ve iletişim sürecinde adil, güvenilir, alçak gönüllü ve şeffaf olarak kurumsal kenetlenmeyi sağlayarak, okul toplumu arasında yüksek beklentiler oluşturmaktır.

3) Kavramsal Yeterlikler:

a) Vizyoner liderlik: Vizyoner liderlik, insanları topluca etkileyebilecek ve harekete geçirebilecek vizyonları oluşturabilme ve iletebilme yeteneğidir. Vizyoner lider, vizyonu örgütün bütün kademelerine başarıyla iletebilir ve kurumsallaştırabilir. Bu lider, sadece güce sahip değildir; düşünceleriyle kendini izleyenleri etkileyebilir.

b) Operasyonel Bilgi Yönetimi: Operasyon kurumlar üzerine odaklanan, maddi ve insan kaynaklarının, becerilerin, bilgi ve teknolojinin kullanımı anlamına gelmektedir. Operasyonel sistemler, hizmet veren kurumların performans hedeflerine ulaşmada bir araçtır ve kurumsal etkililik ve verimlilik hedeflerini karşılarken fiziksel kaynakları kullanarak arzu edilen faydaları sunabilmek için girdileri çıktılara dönüştürme sürecidir.

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenleri için oluşturulan standartların incelenmesi sonucunda belirlenen öğretmen yeterlik standartları Tablo 18' de verilmiştir.

Tablo 19. Bilim ve sanat merkezi öğretmen yeterlik standartları önerisi

Öğretmen Standartları ve örnek alındıkları ülke ve eyaletler	Alt başlıkları	Standartın özellikleri
Kişisel ve Mesleki Değerler- Mesleki Gelişim (NAGC, Wisconsin, Colorado, North Carolina, California, Texas, Wyoming, İngiltere, İsrail)	Karakter Özellikleri	Yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, espri anlayışı olan, neşeli, önyargısız, iddialı, eşitlikçi ve güvenilir bir karakter sergiler.
	Profesyonel Gelişim	“Profesyonel öğrenme, gelişim imkânları takip edip, araştırarak aktif katılım sağlayarak, seminer konferans ve eğitimlerden faydalanır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ile ilgili güncel yayınları ve mesleki örgütleri bilir.
Öğrenciyi tanıma (Wisconsin, California, Colorado, North Carolina, Texas, Wyoming, NAGC, İsrail, İngiltere)	Farklı kültürlere yaklaşım	Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların gelişimini etkileyen farklı kültür, gelenek, dil ve değerler bağlantısını, çevre etkisini bilir, kültürlerarası farkındalığın gelişmesi ve anlayışın yaygınlaştırılması için çaba gösterir.
	Bilgi	Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımları, tanılama ve yerleştirme süreci, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve duygusal özellikleri ve gelişimleri, birbirleri ile ve diğer çocuklara benzerlikleri ve onlardan farklılıkları, eğitimsel ihtiyaçlarını bilir.
Öğrenme- öğretme süreci (Wisconsin, California, Colorado, NAGC, North Carolina, Texas, Wyoming, İsrail, İngiltere)	Öğretimi uyarlama, farklılaştırma, zenginleştirme	Öğretimi üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin duyuşsal, sosyal, düşünsel, duygusal ihtiyaçlarına göre farklılaştırır, öğrencilerin öğrenme stillerine, ilgi ve yeteneklerine dayalı öğrenme fırsatları oluşturur.
	Bağımsız çalışma ortamları yaratma	Öz-farkındalık, öz-yeterlik ve liderlik özelliklerinin oluşmasına destek olur. Araştırma destekli, aktif katılımlı öğrenme ortamları oluştururken, öğrencilerin iddialı ve meydan okuyan tavrını pekiştirir.
Öğrenmeyi ve gelişmeyi izleme ve değerlendirme (Wisconsin, Colorado, NAGC, North Carolina, Texas, İngiltere, İsrail)	Öğrenci ihtiyaçları ve öğrenme ortamı	Öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için uygun öğretim planı ve uygulamalar yapar, kurumdaki öğretim planının etkililiğini ve başarısını değerlendirir, bağımsız öğrenme ve soruşturma becerileri geliştirmek için çaba sarfeder.
	Okul aile ve toplum ilişkileri (Colorado, NAGC, North Carolina, Wisconsin, California, Texas, İngiltere)	İşbirliği
Çevreyle işbirliği içerisinde, etkili bir iletişim becerisiyle, öğretim programlarına yardımcı olacak kaynak ve profesyonellerle etkileşim içerisinde fırsatlar yaratma ve değerlendirme, öğrencilerle alakalı her şey için velilerle etkileşimde bulunma becerileri sergiler.		
Program ve içerik bilgisi (NAGC, North Carolina, Texas, Wyoming, Wisconsin, Colorado, California, İsrail, İngiltere)	Etkileşim ve iletişim	Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programları ile ilgili bilgi, deneyim, uygulama ve gelişmeleri takip eder, yeniliklere açık olarak başarılı uygulamaları öğrenerek kendisini yetiştirir.
	Program ve içerik bilgisi	

Tablo 19’da öğretmen yeterlik standartlarının içerdiği başlıklar ve özellikleri sunulmuştur. Bunlar:

Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim

a) Karakter Özellikleri: Yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, espri anlayışı olan, neşeli, önyargısız, iddialı, eşitlikçi ve güvenilir bir karakter sergiler.

b) Profesyonel Gelişim: Profesyonel öğrenme, gelişim imkânları takip edip, araştırarak aktif katılım sağlayarak, seminer konferans ve eğitimlerden faydalanır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ile ilgili güncel yayınları ve mesleki örgütleri bilir. Müfredat ve pedagojik konularda en başarılı örnekleri takip eder, değerlendirir. Bu alandaki araştırmaları, modelleri, felsefeleri, mevzuat ve politikaları, öğretim yöntem ve stratejileri bilir ve teknolojiyi yakından takip eder, gereken teknolojik bilgiye ve ileri düzey iletişim araçlarını kullanma becerisine sahiptir.

1) Öğrenciyi Tanıma

a) Farklı Kültürlere Yaklaşım: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların gelişimini etkileyen farklı kültür, gelenek, dil ve değerler bağlantısını, çevre etkisini bilir, kültürlerarası farkındalığın gelişmesi ve anlayışın yaygınlaştırılması için çaba gösterir.

b) Bilgi: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımları, tanılama ve yerleştirme süreci, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve duygusal özellikleri ve gelişimleri, birbirleri ile ve diğer çocuklara benzerlikleri ve onlardan farklılıkları, eğitimsel ihtiyaçları, sosyal ilişkilerin ve gelişimlerinin öğrenme süreçlerine etkisini bilir, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarla ilgili tarihsel bilgiye sahiptir.

2) Öğretme ve Öğrenme Süreci

a) Öğretimi Uyarılama, Farklılaştırma, Zenginleştirme: Öğretimi üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin duyuşsal, sosyal, düşünsel, duygusal ihtiyaçlarına göre farklılaştırır, öğrencilerin öğrenme stillerine, ilgi ve yeteneklerine dayalı öğrenme fırsatları oluşturur, başarılı öğretim programlarını entegre eder, yeni ve özgün eğitim öğretim programları tasarlar.

b) Bağımsız çalışma ortamları yaratma: Öz-farkındalık, öz-yeterlik ve liderlik özelliklerinin oluşmasına destek olur. Araştırma destekli, aktif katılımlı öğrenme ortamları oluştururken, öğrencilerin iddialı ve meydan okuyan tavrını pekiştirir.

3) Öğrenmeyi ve gelişmeyi izleme ve değerlendirme

a) Öğrenci İhtiyaçları ve Öğrenme Ortamı: Öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için uygun öğretim planı ve uygulamalar yapar, kurumdaki öğretim planının etkinliğini ve başarısını değerlendirir, bağımsız öğrenme ve soruşturma becerileri geliştirmek için çaba sarfeder. Öğrenciler için yüksek beklentiler oluştururken öğrenmeyi eğlenceli kılar. Akademik gelişim ve ilerlemeyi destekler ve denetler.

4) Okul, Aile ve Toplum İlişkileri

a) İşbirliği: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların velilerinin, kurum içi kurum dışı uzmanların desteğini alır, bu öğrencilerle ilgili gereken konularda diğer öğretmenlerle, ailelerle ve diğer profesyonellerle işbirliği yapar

b) Etkileşim ve İletişim: Çevreyle işbirliği içerisinde, etkili bir iletişim becerisiyle, öğretim programlarına yardımcı olacak kaynak ve profesyonellerle etkileşim içerisinde fırsatlar yaratma ve değerlendirme, öğrencilerle alakalı her şey için velilerle etkileşimde bulunma becerileri sergiler.

5) Program ve içerik Bilgisi:

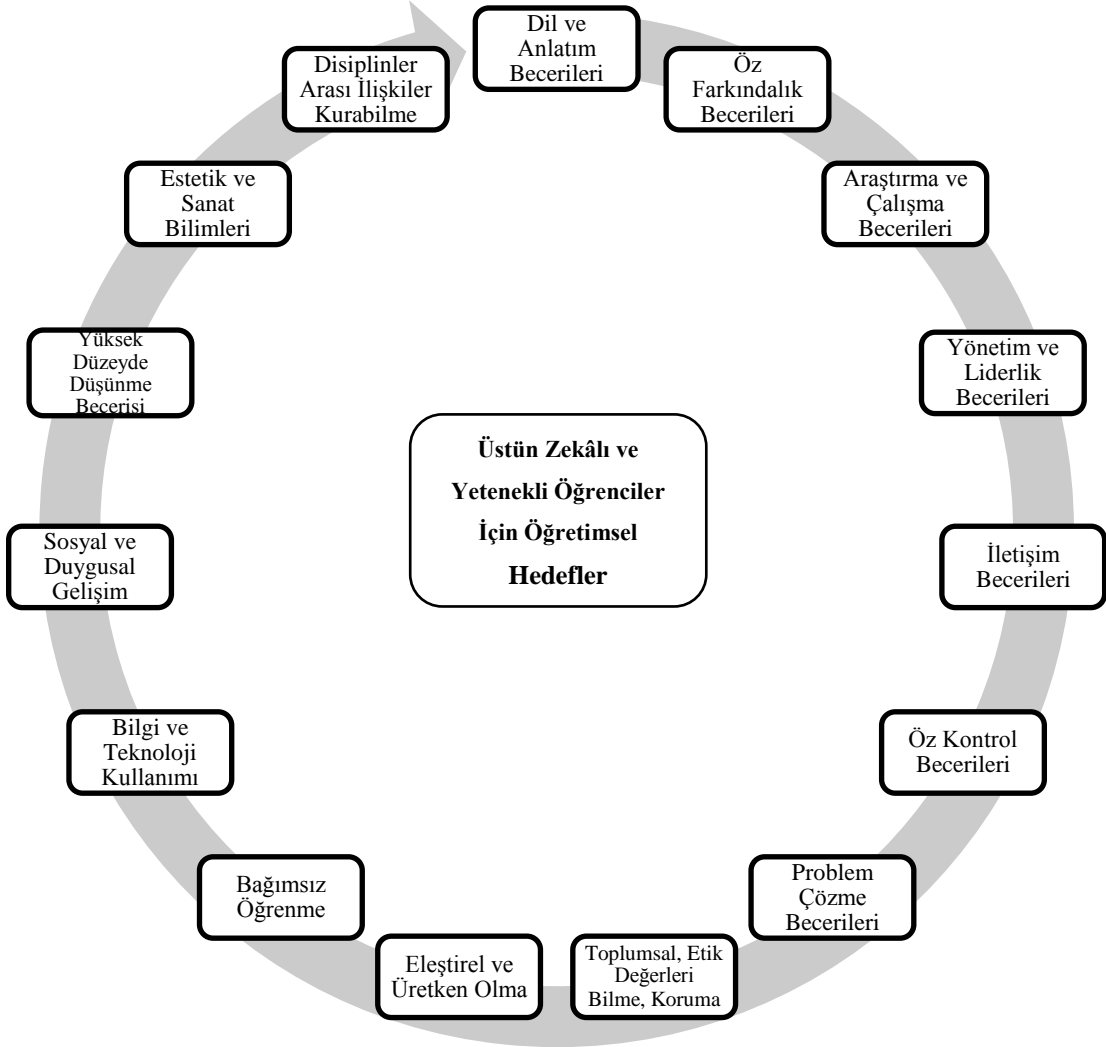
a) Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programları ile ilgili bilgi, deneyim, uygulama ve gelişmeleri takip eder, yeniliklere açık olarak başarılı uygulamaları öğrenerek kendisini yetiştirir. Uyguladığı programın amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilir. Öğrenme planlarına akademik kariyer danışmanlığını dahil eder. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere uygun öğretimsel hedefler, kazanımlar belirleyebilir, bu hedeflere uygun etkinlikler ve uygulamalar düzenleyebilir.

Amerika, İngiltere ve İsrail üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitim programlarındaki öğretimsel hedeflerin (EK 4) incelenmesi sonucunda belirlenen öğretimsel hedef standartları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 20. Bilim ve sanat merkezleri öğretimsel hedef standartları önerisi

Öğretimsel Hedefin Belirlendiği Eyalet ve Ülke	Öğretimsel Hedef Başlığı	Öğretimsel Hedef İçeriği
Florida, South Carolina, İngiltere, Missouri, İsrail	Dil ve Anlatım Becerileri	Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan edindiği bilgiyi özetleme, bu kaynaklara dayalı olarak bir tartışmayı yapılandırma, akıcı doğal bir anlatım ile sunma
South Carolina, Florida, İsrail, İngiltere	Araştırma ve Çalışma Becerileri	Sorun tespiti yapabilecek ve çözüm yollarını bulabilme Araştırma yöntemleri ve araçlarını tespit etme Analiz sentez ve değerlendirme yapma
Florida, İngiltere, İsrail South Carolina, Missouri, Florida, İngiltere, İsrail	Yönetim ve Liderlik Becerileri İletişim Becerileri	Rehberlik etme, İşbirliği içinde çalışma, Etkili karar verme Etkili iletişim kurma İzleyici dinleyicileri kontrol etme ve etkileme
Florida, İngiltere, İsrail	Öz kontrol Becerileri	Diğer kişilere zarar vermekten kaçınma Öz değerlendirme ve öz eleştiri yapma Öz kontrol sağlamanın faydalarını bilme
South Carolina, Florida, İngiltere, İsrail	Problem Çözme Becerileri	Problem tanınması olası çözümleri ve değerlendirme yapma Sembol resim nesne ve bilgileri organize etme Nitel akıl yürütme yapabilme
South Carolina, İsrail	Toplumsal, Etik Değerleri Bilme ve Koruma ve Karakter Eğitimi	Problem ve fikirlerin etik boyutlarını analiz etme Etik değerleri bilme ve uygulama
Missouri, South Carolina, Florida, İsrail, İngiltere	Eleştirel ve Üretken Olma	Ürünlerin kalitesi ve etkililiğini belirleme Özgün ve üretici fikirlerin nasıl oluşturulabileceğini öğrenme
Florida, İsrail, İngiltere	Bağımsız Öğrenme Becerisi	Bağımsız olarak çalışma yöntemleri belirleme Yüksek hedefler belirleme
Florida, İngiltere	Bilgi ve Teknoloji Kullanımı	Bilgi yönetimi (yerini bulma, birden fazla kaynaktan araştırma) Bilgiyi organize etme
Missouri, İngiltere, İsrail	Sosyal ve Duygusal Gelişim	Sorunlarla başa çıkma, Birlikte çalışma
Missouri, İngiltere	Yüksek Düzeyde Düşünme Becerileri	Öğretim programının ötesinde öğrenme (derinlik) Analiz sentez ve değerlendirme becerisi kazanma
South Carolina, İsrail, İngiltere	Estetik ve Sanat Bilimleri	Yaratıcı fikirler sunabilme Estetik ve sanat tarihi bilgisine sahip olma
İngiltere, İsrail	Öz farkındalık	Kendine ait çalışmaların zaman yönetimini yapabilme Çalışma ve ilgi alanlarını bilme Güçlü ve zayıf yönlerini bilme
İngiltere, İsrail, South Carolina, Florida	Disiplinler Arası İlişkiler Kurabilme Becerisi	Bir disiplinin temel kavramları ve temaları ile birlikte içeriğini analiz edebilme Disiplinler içi ve disiplinler arası önemli sorunları belirlemek

Tablo 20’ de Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlılar eğitim programlarında bulunan öğretimsel hedefler görülmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler; tüm eğitim programlarını tamamladığında aşağıdaki on beş alanda belirlenmiş becerileri sergilenmesi beklenmektedir:

Şekil 3. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

Şekil 2’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerden sergilemeleri beklenen öğretimsel hedefler gösterilmektedir. Bu hedeflerin içeriği şu şekilde verilebilir:

Dil ve Anlatım Becerileri

- Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan edindiği bilgiyi özetleme, bu kaynaklara dayalı olarak bir tartışmayı yapılandırma, akıcı doğal bir anlatım ile sunma,
- Akıcı bir dil kullanarak kendini tam anlamıyla ifade etme

- Farklı yapılarla sahip uzun ve karmaşık metinleri anlama ve bu metinlerdeki dolaylı anlatımları ve imaları fark etme,

Araştırma ve Çalışma Becerileri

- Sorun tespiti yapabilecek ve çözüm yollarını bulabilme,
- Araştırma yöntemleri ve araçlarını tespit etme,
- Analiz sentez ve değerlendirme yapma,
- Kaynaklara ulaşım onları etkili bir şekilde kullanabilme,
- Kısa vadeli hedefler koyabilme,
- Görevleri zamanında tamamlayabilme
- Araştırma sürecinde periyodik olarak değerlendirme yapabilme,
- Süreci ve yöntemleri belirleme,
- Veri toplama ve organize etme,
- Bulguları sunma

Yönetim ve Liderlik Becerileri

- Rehberlik etme,
- Liderlik etme
- Etkili karar verme,
- İşbirliği içinde çalışma,
- İletişim kurma,
- Kendini yönetme,
- Başarılı liderleri inceleyerek kendini geliştirme,
- Grupla çalışma,
- Toplumsallık ve birliktelik duygusu,
- Aktif katılım gösterme,
- Grup üyelerini iyi tanıma,
- Görev dağılımını isabetli yapabilme,
- Liderlik nitelik ve özelliklerini tanımlama
- Görev analizi yapıp, grupları organize edebilme

İletişim Becerileri

- Etkili iletişim kurma,
- İzleyici dinleyicileri kontrol etme ve etkileme,
- Gerekli durumlarda yazılı iletişim özelliklerine uygun iletişim kurma,
- Sözel iletişim kurma sürecinde beden dilini etkili kullanma,
- Karşıdaki kişiye duyarlı davranma,
- Dikkatli ve etkin dinleme,
- Etkili pazarlama, tanıtma, yazma, tartışma, röportaj yapma, topluluk önünde konuşma hızlı okuma ve yazma,
- Kelime hazinesini geliştirme,
- Temel tartışma şekillerini (tüme varım/tümden gelim) uygulama,

Öz Kontrol Becerileri

- Diğer kişilere zarar vermektten kaçınma,
- Öz değerlendirme ve öz eleştiri yapma,
- Öz kontrol sağlamanın faydalarını bilme,
- Öz kontrol kaybetme sebeplerini bilme,
- Empati kurma becerisi,

Problem Çözme Becerileri

- Problemin tanımlanması olası çözümleri ve değerlendirme yapma,
- Sembol resim nesne ve bilgileri organize etme,
- Nitel akıl yürütme yapabilme,
- Matematiksel bilgiyi kullanma,

Toplumsal, Etik Değerleri Bilme ve Koruma ve Karakter Eğitimi

- Problem ve fikirlerin etik boyutlarını analiz etme,
- Etik değerleri bilme ve uygulama (sorumluluk, saygı, sevgi, yardımlaşma ve işbirliği, iyilik ve hoşgörü, barış, özgüven),
- Kendi kendini yönlendirebilme ve hayatına dair seçimler yapabilme,
- Yakın çevresine karşı sorumluluk geliştirebilme (yardımsever, merhametli, dürüst, vefalı olma),

- Gelenekleri ve toplumsal değerleri bilme, saygılı olma,
- Evrensellik: bütün insanları ve doğayı anlamak, korumak, sevmek,

Eleştirel ve Üretken Olma Becerileri

- Ürünlerin kalitesi ve etkililiğini belirleme
- Özgün ve üretici fikirlerin nasıl oluşturulabileceğini öğrenme
- Fikirler üretip onları sınıflayıp değerlendirme

Bağımsız Öğrenme Becerileri

- Bağımsız olarak çalışma yöntemleri belirleme
- Yüksek hedefler belirleme
- Hedeflere ulaşmada ilerleme gösterme, aşama kaydetme
- Bilgiyi bulma
- Başarı için gerçekçi ve sistemli planlar geliştirme

Bilgi ve Teknoloji Kullanımı Becerileri

- Bilgi yönetimi (yerini bulma, birden fazla kaynaktan araştırma),
- Bilgiyi organize etme,
- Gerçek ile görüş-fikir arasındaki farkı bilme,
- Taslak ve rapor hazırlama etkili sunum becerileri sergileme,
- Teknolojik araçları kullanarak kaynaklara ulaşabilme,

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Sorunlarla başa çıkma,
- Birlikte çalışma,
- Başkalarının fikir ve çalışmasına saygı duyma,
- Başkalarını da düşünme,
- Çalışma programı hazırlama,
- Öz kontrolü sağlama,
- Risk alabilme,
- Merak duygusu,
- Ait olma ve kabul edilme,

- Güçlü ve zayıf yönlerini keşfetme,

Yüksek Düzeyde Düşünme Becerisi

- Öğretim programının ötesinde öğrenme (derinlik),
- Analiz sentez ve değerlendirme becerisi kazanma,
- Keşfetmeye ve öğrenmeye karşı isteğin artırılması,
- Not alma,
- Yorumlama,

Estetik ve Sanat Bilimleri

- Yaratıcı fikirler sunabilme,
- Estetik ve sanat tarihi bilgisine sahip olma,
- Estetik düşünme ve sanat eserlerini değerlendirme,
- Sanat eserlerini tarihsel ve kuramsal açıdan değerlendirme,
- Sanat konusunda farklı görüşlere saygı duyma,
- Bireysel araştırma ve çalışmaları uygulama,
- Ulusal ve uluslararası sanat eserleri ve sanatçıları tanıma

Öz Farkındalık Becerileri

- Kendine ait çalışmaların zaman yönetimini yapabilme,
- Çalışma ve ilgi alanlarını bilme,
- Güçlü ve zayıf yönlerini bilme,
- Değişime açık olma,
- Çalışmalarını, günlük işlerini organize edebilme,
- Akademik ve kariyer hedeflerini belirleme

Disiplinler Arası İlişkiler Kurabilme Becerileri

- Bir disiplinin temel kavramları ve temaları ile birlikte içeriğini analiz edebilme,
- Disiplinler içi ve disiplinler arası önemli sorunları belirlemek,
- Farklı disiplinler arası çalışmalarla geniş bir kültürel açısına sahip olma,
- Sahip olduğu bilgiyi farklı disiplinlere transfer edebilme.
- Olguları geniş kültürel bakış açısıyla değerlendirme
- Farklı bakış açıları ile düşünüp, değerlendirme yapabilme

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartları belirlenmiştir ve bu alanda yapılacak çalışmalar için öneriler oluşturulmuştur.

Uygulamacılara yönelik öneriler:

- 1) MEB (2011), İç Denetim Raporuna göre üstün yeteneklilerle ilgili eğitimi olmadan görevlerini sürdüren öğretmen ve yöneticiler mevcuttur. Bu yönetici ve öğretmenlere hizmet içi eğitim ve seminerler yoluyla bu araştırma sonucunda oluşturulan standartlar kazandırılabilir.
- 2) Belirlenen standartların belirli bir döngüyü kapsayan eğitimler aracılığı ile kazandırılmasının sonrasında bu standartların periyodik olarak kontrolünün sağlanması ve sürekliliğinin sağlanması için ulusal akreditasyon ve mesleki yeterlik kuruluşlarından hizmet alınabilir.
- 3) Bilim ve Sanat Merkezlerine yönetici olarak atanacak müdür ve müdür yardımcılarının daha etkili yöneticiler olabilmeleri ve öğretmenlerin daha başarılı olabilmeleri için, atama ve seçim kriterlerinde, bilgi ve uygulama sınavı sürecinde Bilim ve Sanat Merkezi yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının olmasını sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.
- 4) Öğretmen ve yönetici yeterlik standartlarının kazandırılmasına destek sağlayacak yurt dışı kurs-seminerlere katılım imkânı sunan burslarla ilgili düzenlemeler yapılabilir. Bu durumun, uluslararası kaliteye ulaşılmasında, başarılı uygulamaların ülkemize taşınmasına ve personel gelişimine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.
- 5) Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde sertifika programları, seminerler veya lisansüstü eğitim imkânları için kolaylaştırıcı ve teşvik edici olanaklar sunulabilir. Öğretmenler ve yöneticiler, Bilim ve Sanat Merkezleri, öğretmen seçimindeki bilgi ve uygulama sürecindeki bilgilerin göreve başladıktan sonra yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. İlave eğitimler ve sertifika programları bu problemlerin giderilmesine destek olabilir.
- 6) Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretmen ve yönetici seçimlerinde aranan kriterler arasında, iletişim, işbirliği, liderlik becerileri, eleştirel düşünme, problem çözme, esnek ve sabırlı olma, farklılıklara saygı duyma gibi karakter özellikleri de dikkate alınabilir.

7) Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlılar eğitim programları baz alınarak oluşturulan öğretimsel hedeflerin Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerine kazandırılması sürecinde birimler arası dayanışma, birlikte çalışma ve etkinlikleri bu hedefler çerçevesinde buluşturma gibi uygulamaların yapılması, kurumsal olarak hedeflenen başarıya ulaşmada katkıda bulunabilir.

8) Standartların uygulanabilmesi, bu alandaki eğitime uluslararası bir kaliteyi yakalama imkânı sunacağı düşünülmektedir. Bu kurumların, denetleme mekanizması için de ulusal ve/veya uluslararası akreditasyon kurumlarına başvurulabilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

1. Bu araştırmada sadece İngiltere, İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri ile ilgili veriler ortaya konmuştur. Diğer başarılı ve gelişmiş ülkelerdeki üstün zekâlılar ve yeteneklilerin eğitimi, yönetimi ve öğretiminin ne durumda olduğunu ortaya çıkaran ve ülkemizdeki mevcut duruma katkı sağlayacak öneriler sunan çalışmalar yapılabilir.
2. Daha geniş kitlelerden veri toplanarak, deneysel çalışmalar yapılabilir.
3. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitimin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını tespit eden boylamsal çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. (1994). *Eğitimde Etkili Yönetici Davranışları*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Akarsu, F. (2004). *Üstün Yetenekliler*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A.E. Bilgili (der.), 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı(127–153). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akarsu, F. (2001). *Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*, Ankara, Eduser Yayınları.
- Akkanat, H. (2004). *Üstün veya Özel Yetenekli Çocuklar*,I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı (Mustafa Ruhi Şirin, Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu, Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akkuş, N. (2007). *Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği Olan Çocuklara Günümüzde Uygulanan İlköğretim Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anderson, L.W., Krathwohl, D.R. (Eds.), (2001). *Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman
- Argyris, C. ve Schon, D. (1978). *Organizational Learning: A Theory Of Action Approach*. Reading, MA: Addison Wesley.
- Ataman, A. (1976). *Üstün Zekâlı Öğrencilerin Eğitsel Sorunları*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Ataman, A.B. (1998). *Üstün Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler*. (Ed:Süleyman Eripek). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1018.
- Ataman, A. (2000). *Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri Ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler, Sınıf Yönetimi* (Ed: L. Küçükahmet), Ankara: Nobel Yayıncılık, 213-230.

- Ataman, A. B. (2008). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul Bilsen Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Avery, C. (2001). *Teamwork Is An Individual Skill: Getting Your Work Done When Sharing Responsibility*. San Francisco: Barrett-Koehler Publishers, Inc
- Barksdale, J. M. (1996). New teachers: Why schools of education are still sending you staff you'll have to train in technology. *Electronic Learning*, 38-45.
- Basinger, J. (2000). Teaching Accreditor Issues New Standards, *The Chronicle of Higher Education*. 46, (46), 12–16.
- Başar, H. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri. Ankara.
- Bevan-Brown, J., Taylor, S. (2008). Nurturing gifted and talented children a parent-teacherpartnership<http://gifted.tki.org.nz/content/download/270/1355/file/Nurturing%20Gifted%20and%20Talented%20Children%20%E2%80%93%20A%20Parent-Teacher%20Partnership.pdf> (30.06.2014).
- Bernard, H. R., ve Ryan, G. W. (2010). Analyzing qualitative data: Systematic Approaches. <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR15-5/bernard.pdf> (12.12.2013).
- Bilgin, N. (2003). *Sosyal Psikoloji Sözlüğü - Kavramlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayınları
- Bilgiç, N., Erdoğan, M.N, Ağaoğlu, O., Ağaoğlu, F.C. (2012) Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında uluslar arası politika ve uygulamaların incelenmesi ve değerlendirilmesi raporu http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/201302/12114109_stnyeteneklerineitimi.pdf (28.02.2013).
- Bilgili, A.E. (2004). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu, I.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul,2004,ss:.
- BM Kalkınma Programı. (2009). <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2009> (30.04.2014).
- Bolman, L. G., Deal, T. E. (2008). *Reframing Organizations. Artistry, Choice and Leadership*, CA: Jossey-Bass
- Braggett, E. J. (1992). *Pathways for Accelerated Learners*. Cheltenham, Vic: HawkerBrownlow Education.
- Brookman, J. (1993). *Bordered By Red Tape. The Higher*.
- Brown, E. F., Abernethy, S. H. (2009). Policy Implications at the State and District Level with RtI for Gifted students. *Gifted Child Today*, 32(3), 52-57.

- Budak, İ. (2007). *Matematikte Üstün Yetenekli Öğrencileri Belirlemede Bir Model*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Budak, İ. (2008) Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci, Journal of Qafqaz University, S. 22. <http://www.qafqaz.edu.az/journal/20082216%20ustunyeteneklilik.pdf> (05.01. 2009).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- California Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları (2005), <http://www.cde.ca.gov/sp/gt/gt/> (12.05.2012).
- California Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Kalite Göstergeleri (t.y.). <http://www.cde.ca.gov/sp/gt/gt/> (22.05.2012)
- Campbell, R. J., Eyre, D., Muijs, R. D., Neelands, J, G .A., Robinson, W. (2004). The social origins of giftedness (Occasional Paper 2). The National Academy for Gifted and Talented Youth, University of Warwick.
- Campbell, J., Eyre, D. (2007): *The English Model of Gifted and Talented Education: Policy, Context, and Challenges*. In: Philipson, Shane N. and McCann, Maria (ed.). *Conceptions of Giftedness. Sociocultural Perspectives*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associated Publishers.
- Carr, M. (2001). *Assessment In Early Childhood Settings: Learning stories*
- Chan, D.W. (1997). Education for the Gifted and Talented: What Programs Are Best Suited for Hong Kong? <https://www.ln.edu.hk/osl/newhorizon/abstract/v38/4.pdf> (30.06.2014).
- Chan, D. W. (2001). Characteristics and Competencies of Teacher of Gifted Learners: Hong Kong Teacher Perspective. *Roeper Review*, 23 (4).
- Clark, D. A. (2002). Development ethics: a research agenda. *International Journal of Social Economics*, 29(11), 830-848.
- Clifford. J.A., Runions. T. ve Smyth.E. (1986). *The Learning Enrichment Service (LES): A Participatory Model For Gifted Adolancents*. In J.S. Renzulli(ed) *System and models for developing programs for the gifted and talented* Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- Colangelo, N., Davis, G.A. (2003). *Handbook of Gifted Education*. (2nd ed.).
- Colorado Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Kalite Göstergeleri.(t.y.). <http://www.giftedteam.org/pdf/links/GTGuidlines.pdf> (22.05.2012).

- Colorado ve Iowa Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı Yönetim Standartlar. (2003). <http://www.giftedteam.org/pdf/links/GTGuidlines.pdf> (10.04.2012).
- Colleen, L. (1999). *Managing Universities and College: Guides to good practice Quality and Standards*, Buckingham-Philadelphia: Open University Pres.
- Cortina, L. (2011) School administrators and the Professional learning of general education teachers related to gifted education, a delphi study, Dissertation [http://domapp01.shu.edu/depts/uc/apps/libraryrepository.nsf/resourceid/F1EC4F2578B0F3B48525787700499C37/\\$File/Cortina-Lenore_Doctorate.pdf](http://domapp01.shu.edu/depts/uc/apps/libraryrepository.nsf/resourceid/F1EC4F2578B0F3B48525787700499C37/$File/Cortina-Lenore_Doctorate.pdf)? Open (12.09.2012).
- Creswell, G. (1998). Qualitative, quantitative, and mixed method approach. <http://www.stibamalang.com/uploadbank/pustaka/RM/RESEARCH%20DESIGN%20QUA%20QUAN.pdf>(07.07.2013).
- Cross, T. (2004). Technology and the unseen world of gifted students: Social emotional needs. *Gifted Child Today*, 27(4), 14–15.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. http://www.zgefdergi.com/Makaleler/884159134_11_03_Cakmak.pdf (12.05.2013).
- Çelik, V. (1997) Eğitim Yönetiminde Vizyoner Liderlik, *Eğitim Yönetimi Yıl 3 (4) ss. 465-474* <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/859-20120209164915-celik.pdf> (22.05.2012).
- Çelik, V. (1999) *Eğitimsel Liderlik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Çolak, M. (2010). Eğitim ve beşeri sermayenin kalkınma üzerine etkisi. <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1135.pdf> (12.05.2013).
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). *İlkokul 2.-5. Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (1990). *Üstün Çocuklar*. Yaşadıkça Eğitim, 13.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün Çocuklar. Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* (Hazırlayanlar: MR Şirin-A. Kulaksızoğlu-AE Bilgili), Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Davis, G., Rimm, S. (1998). *Education of the Gifted and Talented* (4th ed.). Engleweed Cliffs N.J: Prentice-Hall.
- Davis, G. A. ve Rimm, S. B. (2004). *Education of the Gifted and Talented* (5th ed.), Allyn and Bacon, MA, USA.

- Department of School Education Policy and implementation strategies for the education of Gifted and Talented Students. (2004). <http://www.grc.nsw.edu.au/files/Penshurst/Gifted%20and%20Talented%20Policy%202012.pdf> (20.09.2012).
- DiPaola, M., ve Tschannen-Moran, M. (2003). The principalship at a crossroads: A study of the conditions and concerns of principals. *NASSP Bulletin*, 87(634), 43-65.
- DODEA (Department of Defence education activity: Savunma Bakanlığına Bağlı Okullar) üstün zekâlılar program yönetim standartları. (t.y.). [dodea.edu/-Curriculum/giftedEduc/upload/ge_program Guide_sectioni.pdf](http://dodea.edu/-Curriculum/giftedEduc/upload/ge_program%20Guide_sectioni.pdf) (22.05.2012).
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde Program Ve Öğretim Tasarımı*. Önder Matbaacılık.
- Doğanay, A., Sarı, M. (2011). *Öğretim Amaçlarının Belirlenmesi, İfade Edilmesi Ve Uygun İçeriğin Seçimi*, A. Doğanay (Edit.), Öğretim İlke ve Yöntemleri, 37-81, PegemA Yayınları, Ankara.
- Dowies, T. (1989). The influence of myths and other factors on the attitudes of Texas principals toward mandated gifted and talented programs. <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=746072681&sid=15&Fmt=2&clientId=2945&RQT=309&VName=PQD> (22.09.2012).
- Daymond, C. ve I. Holloway. (2003). *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications*, London: Routledge Taylor and Francis Group.
- Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu. (2004). 1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi İstanbul.
- The European Council of International Schools-ECIS. (2003). Standards for Accreditation. www.ecis.org/about/about.htm (13.07.2012).
- Eğitimde Haklar Bildirgesi. (2012). www.egitimdehaklar.org adresinden 11.09.2012 tarihinde erişilmiştir.
- Ekinci, A. (2002). *İlköğretim Okullarının Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzeyi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır
- Ellis, R. (1993). *Quality Assurance for University Teaching*. Buckingham: Open University Press.
- Enç, M. (1979). *Üstün Beyin Gücü*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları No: 83.

- Enç, M. (2005). *Görme Özürlüler: Gelişim, Uyum Ve Eğitimleri*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Erişen, Y. (2001). *Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi Ve Fakültelerin Standartlara Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Ewing, N. J., Yong, F. L. (1992). A Comparative Study Of The Learning Style Preferences Among Gifted African-American, Mexican-American, And American Born Chinese Middle Grade Students. *Roeper Review*, 14 (3), 120-124.
- Excellence For All: A Gifted and Talented Approach-School Improvement. (2010). <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/nsonline.org.uk/node/255788> (15.11.2012).
- Feldhussen, J. F. (1986). A conception of giftedness: conception of giftedness. In R.J. Steinberg, J.E Davidson (Eds), *Conception of Giftedness*. New York: Cambridge University press.
- Feldhusen, J.F. (1997). "Educating teachers for work with talented youth". In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of Gifted Education* (pp. 547-555).
- Feldhusen, J. F. (June 1998). Programs for the gifted few or talent development for the many? *Phi Delta Kappan*, 79(10), 735-738..
- Finn, C. E., Kanstoroom, M. (2001). *Getting better teachers: Time for experimentation. Tomorrow's Teachers*, 149-169. In M. C. Wang and H.J. Walberg (Eds.), *Tomorrow's teachers* (pp. 149-173). Richmond, CA: McCutchan.
- Florida Üstün Yetenekliler Programı Öğretimsel Hedefler. (2007). <http://etc.usf.edu/flstandards/sss/frameworks.pdf> (20.05.2012).
- Florida Üstün zekâlılar programı öğretimsel hedefler. (2009) <http://www.palmbeachschools.org/ese/documents/GiftedHandbook.pdf> (20.09.2012).
- Florida Üstün zekâlılar programı öğretimsel hedefler. (2009). <http://www.palmbeachschools.org/ese/documents/GiftedHandbook.pdf> (22.09.2012).
- Folsom, C. (1998). From a Distance: Joining the Mind and Moral Character. http://vnweb.hwwilsonweb.com/hww/shared/shared_main.jhtml?_DARGS=%2Fhw%2Fogin.jhtml.1 (12.10.2013).

- Folsom, C. (2006). Making conceptual connections between gifted and general education: Teaching for intellectual and emotional learning (TIEL) Ropper Review, 28, 79-87.
- Freeman, J. (2001). *Gifted Children Grown Up*. London: David Pulton Publishers.
- Freeman, J. (2002). Out-Of-School Educational Provision For The Gifted And Talented Around The World. (2002).http://www.joanfreeman.com/pdf/Text_part_one.pdf (30.06.2014).
- Gallagher, S. K. (1994). Doing their share: Comparing patterns of help given by older and younger adults. *Journal of Marriage and the Family*, 567-578.
- Gallagher, J.J. (2000). Unthinkable thoughts: Education of gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 44, 5-12.
- Gallagher, J. J. (2000). *Changing Paradigms for Gifted Education in United States*. Kurt Heller (Ed.). *International Handbook of Giftedness and Talent*. (681–695). Oxford: Elsevier Science Ltd.
- Gallagher, J. J. (2008). *Psychology, Psychologists, And Gifted Students*. In *Handbook of giftedness in children*(pp. 1-11). Springer US.
- George, D. (1992). Gifted education in England. *Roeper Review*, 14(4), 210-204.
- Gilheany, S. (1995). *Nurturing Talent. Individual Need and Social Ability*. The Netherlands: Van Gocum.
- Geoffrey, D. D. (1994). *Developing Quality Systems in Education*. Great Britain: Routledge.
- Goerss, J., Amend, E. R., Webb, J. T., Webb, N., ve Beljan, P. (2006). Comments on mika's critique of hartnett, nelson, and rinn's article, "gifted or adhd? the possibilities of misdiagnosis". *Roeper Review*, 28(4), 249-251.
- Gökdere M ve Çepni S. (2003). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin eğitimine yönelik bir model önerisi <http://www.tojet.net/articles/v2i3/2318.pdf> (19.10.2012).
- Gökdere, M.,ve Çepni, S. (2003). Üstün yeteneklilerin fen öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik bir model önerisi. *Tojet*. Cilt 2 (3).
- Gökdere, M. ve Ayvaci, H. Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 17-26.

- Gökdere, M., Ayvaci, H., Ş. Ve Küçük, M. (2004). Üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları temel problemler. *Çağdaş Eğitim Aylık Eğitim Öğretim Dergisi*, 29 (313), Ekim, ss.23-32.
- Gubbins, E. J. (2008). *Professional Development*. Critical issues and practices in gifted education. What the research says, 535-562. Waco, TX: Prufrock Press, Inc.
- Gümüşeli, A. (2006). Okul kültürü ve liderlik. *Artı Eğitim Dergisi*, 8 (14).
- Grinder, R. E. (1985). The gifted in our midst: By their divine deeds, neuroses, and mental test scores we have known them. In F. D. Horowitz & M. O' Brien (Eds.), *The gifted and talented: Developmental perspectives* (pp. 5-35). Washington, DC: American Psychological Association.
- Hakel, M. D., Koenig, J. A. ve Elliott, S. W. (Eds.). (2008). *Assessing Accomplished Teaching: Advanced-Level Certification Programs*. National Academies Press.
- Hansen, J. B. ve Feldhusen, J. F. (1994). Comparison of Trained and Untrained Teachers of Gifted Students. *Gifted Child Quarterly*, 38 (3).
- Hanushek, E. A. (2007). *Educational Production Functions: Developed Country Evidence*. In International Encyclopedia of Education. 3rd ed. 8 vols., edited by Penelope Peterson, Eva Baker, and Barry McGaw. Oxford, UK: Elsevier Science
- Hanushek, E.A., Woessmann, L. (2007). The Role of Education Quality for Economic Growth, *World Bank Policy Research Working Paper* No. 4122.
- Hanushek, E.A. (2007). The Single Salary Schedule and Other Issues of Teacher Pay. *Peabody Journal of Education*, 82(4).
- Haslam, N. (2007). The latent structure of mental disorders: A taxometric update on the categorical vs dimensional debate. *Current Psychiatry Reviews*, 3(3), 172-177.
- Hattie, J. (2003). Teachers Make a Difference What is the research evidence?
Building Teacher
Quality.[https://cdn.auckland.ac.nz/assets/education/hattie/docs/teachers-make-a-difference-ACER-\(2003\).pdf](https://cdn.auckland.ac.nz/assets/education/hattie/docs/teachers-make-a-difference-ACER-(2003).pdf) (22.12.2013).
- Hawaii Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı, 2012) for gifted and talented http://gt.k12.hi.us/files/GT_Guide.pdf (12.08.2012).
- Hill, F. M., Taylor, W. A. (1991). Total quality management in higher education. *International Journal of Educational Management*, 5(5).

- Hirsch, B. T. (2004). What do unions do for economic performance? *Journal of Labor Research*, 25(3), 415-455.
- Horn, R. (2002). Coupled movements in voltage-gated ion channels. *The Journal of general physiology*, 120(4), 449-453.
- Hubschmidt, L., Van Zoeren, T. C. (2008). Gifted and Talented Education. <http://www.hopewellcrest.org/hwc/Curriculum/Gifted%20and%20Talented%20Curriculum.pDf> (30.06.2014).
- İngiltere Öğretim Hedefleri. (2004). http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/http://nsonline.org.uk/node/97623?uc=force_uj (10.12.2012).
- İngiltere Ulusal Kalite Standartları. (2004). <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/http://nsonline.org.uk/node/430217> (10.12.2012).
- İngiltere Ulusal Kalite Standartları. (2011). <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/nsonline.org.uk/search/inclusion/results/nav%3A49610> (13.09.2012).
- Imbeau, M. (1999). A century of gifted education: Who and what made a difference. *Gifted Child Today*, 22(6), 40-43.
- İngiltere Ulusal Kalite Standartları. (2005). <http://www.torbay.gov.uk/dfes-iqs-userguide.pdf> (20.09.2012).
- İngiltere Öğretim Hedefleri. (2008). Handbook for leading teachers for gifted and talented education <http://www.teachfind.com/national-strategies/handbook-leading-teachers-gifted-and-talented-education> (15.11.2012).
- İsrail Milli Eğitim Bakanlığı (2004). <http://cms.education.gov.il/educationcms/units/owl/english/about/ministry+structure.htm> (11.10.2013).
- İsrail Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). <http://cms.education.gov.il/educationcms/units/owl/english/about/ministry+structure.htm> (10.01.2014).
- İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler için birlikte öğrenme programları. (2012). <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Education/three.html> (12.10.2012).
- İsrail Milli Eğitim Bakanlığı. (2003). <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Gifted/English/English.htm> (12.10.2012).
- İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler için birlikte öğrenme programları. (2012). <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Education/three.html> (12.10.2012).

- İsrail üstün zekâlılar eğitimi öğretimsel hedefler. (2012). The Young Persons' Institute for the Promotion of Creativity and Excellence. <http://www.erika-landau.net/ypipce-en.htm> (07.06.2012).
- İngiltere Öğretimsel Hedefler. (2008). Handbook for leading teachers for gifted and talented education <http://www.teachfind.com/national-strategies/handbook-leading-teachers-gifted-and-talented-education> (15.11.2012).
- Johnsen, S. K. (Ed.). (2012). *NAGC Pre-K-Grade 12 gifted education programming standards: A guide to planning and implementing high-quality services*. Waco, TX: Prufrock Press.
- Johnsen, S. K., Haensly, P., Ryser, G. ve Ford, R. (2002). Changing general education classroom practices to adapt for gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 46, 45-63.
- Karadağlı, M., Bozkurt, C. (2012). İhtiyaç analizi nedir? <http://ihtiyacanalizi.blogspot.com.tr/2012/03/ihciyacanalizi-ihciyac-analizi-nedir.html> (03.03.2014).
- Krippendorff K (2004) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Sage Publications, Inc., Thousand Oaks, CA.
- Karaduman, G.B.(2011).Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Yaklaşımlar: Uluslararası Karşılaştırma <http://iconte.org/FileUpload/ks59689/File/060.pdf> (17.12.2013).
- Karahan, A. (2009). *Bilgi Liderliğinin Verimlilik Üzerine Etkisi: Sağlık Sektöründe Bir Araştırma*. Bilgi Dünyası.
- Karnes, F. A., Stephens, K. R. ve Whorton, J. (2000). Certification and specialized competencies for teachers in gifted education programs. *Roeper Review*, 22 (3), 201-202.
- Kaufman, S. B., ve Sternberg, R. J. (2008). *Conceptions Of Giftedness*. In Handbook of giftedness in children (pp. 71-91). Springer US.
- Kaya, Y. K. (1991). *Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye'deki Uygulama*. Set Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Kayıkçı, K. (2001). Yönetici yetiştirme sorunu. *Milli Eğitim Dergisi*, 150.
- Kirk, J. ve Miller, M. L. (1986). *Reliability and Validity in Qualitative Research, Qualitative Research Methods Series*, SAGE Publications, Newbury Park.
- Kitano M.K., Kirby D.F. (1986). *Gifted education: A comprehensive view*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kontaş, H. (2010). Üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin öğrenme stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(2), 1148-1158.

- Korkmaz, İ. (2011). Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi. A. Doğanay (Edit.), Öğretim İlke ve Yöntemleri, 37-81, *PegemA Yayınları*, Ankara.
- Koshy, V. (2002). *Teaching Gifted Children 4-7*. David Fulton Publishers Ltd. London.
- Kontaş, H. (2009). *BİLSEM Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kurt, L. (2006). *Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görevli Fen bilimleri Öğretmenlerinin Destek Eğitimi Aşamasında Karşılaştıkları Problemleri Tespiti*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Küçükahmet, L. (1992). *Öğretmen Yetiştirme Programları*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Lakard, B.A. (1994). Total Quality Management: Application in Vocational Education. *Eric Digest* No: ED347404.
- Landrum, M., Shaklee, B. ve Callahan, C. (Eds.) (2001). *Gifted Education Programming Standards Guide*. Waco, TX: Prufrock Press.
- Leana, M. Z. (2005). *Üstün Zekâlı ve Normal Çocuklarda Yönetmel Fonksiyonlar: Londra Kulesi Testi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- LeCompte, M. D., Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52, 31-60.
- Leithwood, K., Stager, M. (1989). Expertise in principals' problem solving. *Educational Administration Quarterly*, 25, 2, 126-161
- Levent, F. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın No. 87.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikaların İncelenmesi ve BİLSEM Öğretmenlerinin Politika Önerileri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lincoln, Y. S., Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Maguire, K. G. (2008). *Gifted education: In-class differentiation and acceleration in Pennsylvania schools*. (Doctoral dissertation, Columbia University: New York). Proquest tez veri tabanından edinilmiştir (UMI No. 3348582).
- Mahmoudi, E. (2011). The beta generalized Pareto distribution with application to lifetime data. *Mathematics and computers in Simulation*, 81(11), 2414-2430.

- Marvasti, A.B. (2004). *Qualitative Research In Sociology*. London: Sage Publications Ltd.
- Matthews, R. M. (1993). Constructivism and Science Education: Some Epistemological Problems, *Journal of Education and Technology*, 2, 1, 359-370.
- Marland SP Jr. (1972). *Education of the Gifted and Talented, Vol 1. Report to the Congress of the United States by the US Commissioner of Education*. Washington, DC, US Government Printing Office.
- Maryland Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları. (t.y.). <http://www.marylandpublicschools.org/NR/rdonlyres/04AFAD1F-8EC8-4EFE-B183-16C2B0C4F84B/13371/MDGTProgramGuidelines.pdf> (10.12.2012).
- Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis. *Forum: Qualitative Social Research*, 1(2). <http://217.160.35.246/fqs-texte/2-00/2-00mayring-e.pdf> (20.03.2009).
- Merriam, S.B. (1998). *Qualitative Research And Case Study Applications In Education*. San Francisco: Josey Bass Publications.
- MEGEP. (2009). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Üstün Zekâlı ve Özel Yetenekli Çocuklar Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ankara http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/modul_pdf/141EO0015.pdf (21.05.2011).
- MEB. (1991). I. Özel Eğitim Konseyi, Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri. Ankara: MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı.
- MEB. (2001). Talim ve Terbiye Kurulu 25.10.2001 tarih ve 370 sayılı kararı, Ankara.
- MEB.(2007). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi http://orgm.meb.gov.tr/mevzuat/yonergeler/bilim_sanat_yeni_yonerge.doc. (24.06.2010).
- MEB. (2010). Üstün Zekâlıların/Yeteneklilerin Eğitim Çalıştayı, Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2011). Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü www.orgm.meb.gov.tr(13.01.2013).
- MEB. (2012). Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü www.orgm.meb.gov.tr(13.01.2013).
- MEB. (2012). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. www.ogm.meb.gov.tr (10.06.2012).

- MEB. (2013). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. <http://orgm.meb.gov.tr/> (23.04.2013).
- Mesleki Yeterlik Kurumu Kanunu. (2006). <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/mevzuat> (03.09.2013).
- Miles, M. B., Huberman, M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Milgram, R. M. (1979). Perception of teacher behavior in gifted and nongifted children. *Journal of Educational Psychology*, 71 (1), 125-128.
- Milgram, R. M. (2000). Gifted Education and Talent Development Around the World-an Introduction. *Roepers Review* (76-77). V 22.
- MEB. (2000). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulları Müdürlüğü Görev Tanımları. Tebliğler Dergisi, Sayı: 2508, <http://www.yalova.merkezeml.k12.tr/belgeler/dosya/2508.pdf> (10.12.2012).
- MEB Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri <http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/otmg/Yeterlikler.pdf> (01.10.2013).
- MEB Müdürlük, müdür başyardımcılığı ve müdür yardımcılığı seçme sınavı kılavuzu. (2011).http://yegitek.meb.gov.tr/Sinavlar/Klavuz/2011/EgitimKurm_MudurYrdSe.pdf (06.09.2013)
- MEB Mevzuat. (2009). <http://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.asp?ara=7> (10.10.2013).
- Milgram, R. M. (1980) Gifted Children in Israel: Theory, Practice, and Research. *I* (3), 10-13. doi:10.1177/014303438000100305
- Mills, C. J. (2003). Characteristics of Effective Teachers of Gifted Students: Teacher Background and Personality Styles of Students. *Gifted Child Quarterly*, 47 (4).
- Missouri Eyaleti Üstün Zekâlılar Eğitim Programı Öğretimsel Hedefler (t.y.): <http://www.leesummit.k12.mo.us/gifted/giftedlsr7/handbook/default.htm> (10.12.2012).
- Moon, T., Tomlinson, C.A. ve Callahan, C.M. (1995). Academic diversity in the middle school: Results of a national survey of middle school administrators and teachers. (Research monograph 95124) Storrs, CT; The National Research Center on the Gifted and Talented University of Connecticut.
- Morgan, A. (2007). Experiences of a Gifted and Talented Enrichment Cluster For Pupils Aged Five to Seven. *British Journal of Special Education*, 34 (3).

- Mönks, F.J. ve Pflüger, R. (2005). *Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective*. Njmegen: Radboud Universitypup.
- NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği). Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitim Programı Yönetim Standartları. (2006).
<http://www.nagc.org/GiftedEducationStandards.aspx> (10.12.2012).
- NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği). Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Öğretmen Bilgi ve Beceri Standartları Washington (2006).
[http://www.nagc.org/uploadedFiles/Information_and_Resources/NCATE_standards/final%20standards%20\(2006\).pdf](http://www.nagc.org/uploadedFiles/Information_and_Resources/NCATE_standards/final%20standards%20(2006).pdf) (10.12.2012).
- NAGC Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitim Programı Yönetim Standartları (2006).
<http://www.nagc.org/GiftedEducationStandards.aspx> (10.12.2012).
- NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği). Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Yönetim Standartları, (2012) [nagc.org/index2.aspx?id=548](http://www.nagc.org/index2.aspx?id=548) (30.10.2012).
- NAGC (2009) (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği) <http://www.nagc.org/index.aspx?id=6300> (12.12.2012).
- National Quality Standards in England. (2005). İngiltere Ulusal Kalite Standardları
<http://www.torbay.gov.uk/dfes-iqs-userguide.pdf> (05.05.2013).
- Nazarro, J. N. (1977). *Exceptional timetables: Historic events affecting the handicapped and gifted*. Reston, VA: Council for Exceptional Children.
- National Center for Education Statistics (NCES). (2003). *Trends in International Mathematics and Science Study: TIMSS 2003 results*.
<http://nces.ed.gov/timss/Results03.asp> (12.12.2013).
- New Mexico Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Programı. (2011).
ped.state.nm.us/gifted/Gifted%20TA%20manual.pdf (10.10.2012).
- Nevo, B., Rachmel, S. (2009). *Education Of Gifted Children: A General Roadmap And The Case Of Israel*. In R. Leikin, A. Berman & B. Koichu (Eds.), *Creativity in Mathematics and the Education of Gifted Students* (pp. 243-451). Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.
- New Mexico Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları. (2011).
<http://ped.state.nm.us/gifted/Gifted%20TA%20manual.pdf> (10.12.2012).
- Newman, J. L., Gregg, M. ve Dantzler, J. (2009). Summer enrichment workshop (SEW): A quality component of The University of Alabama's gifted education preservice training program. *Roeper Review*, 31(3), 170-184.

- New South Wales Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitim Programı. (2004). <http://www.curriculumsupport.education.nsw.gov.au/policies/gats/index.htm> (25.07.2012).
- No Child Left Behind Act. (2004). <http://www.nshss.org/media/1542/booth.pdf> (12.03.2014).
- North Carolina (AIG) Standartlar ve Göstergeleri. (2006). <http://www.ncpublicschools.org/academicservices/gifted/aiglicensure/> (10.12.2012).
- OECD. (2009). Annual Report. <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/43636332.pdf> (20.02.2012).
- Ohio Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları. (t.y.). <http://education.ohio.gov/GD/Templates/Pages/ODE/ODEDetail.aspx?page=3&TopicRelationID=962&ContentID=49482&Content=122365>(10.12.2012).
- Onuncu Kalkınma Planı (2013). www.cka.org.tr/dosyalar/10_kalkinma_plani.doc (15.04.2014).
- Özcan, K. C. (1997). Yüksek Öğretimde Kalite. Yükseköğretimde Sürekli Kalite İyileştirme Sempozyumu". Mithat Çoruh (Ed.). Ankara.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Özden, Y. (2000). Eğitimde Dönüşüm-Eğitimde Yeni Değerler. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özel yeteneklerin geliştirilmesi strateji ve uygulama planı 2013-2017 http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_10/25043741_zelyeteneklibireylerstratejiveuygulamaplan20132017.pdf (13.03.2014).
- Özgüven, İ. E. (2007). *Psikolojik Testler*. PDREM Yayınları. Ankara
- Özkan, D. (2009). *Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Örgütsel Etkinliği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek S. (1992). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*, Ankara-Karatepe Yayınları
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (2001). *Özel Öğretime Muhtaç Çocuklar*. (II. Baskı), Ankara: Karatepe Yayınları.
- Patton, M.Q. (1987). Chapter 5 Depth interviewing. *How to use qualitative methods in evaluation*. <http://people.ucsc.edu/~ktellez/Pattonch51987.pdf> (23.09.2013).
- Passow, A. H. (1988). Educating gifted persons who are caring and concerned. *Roeper Review*, 11(1), 13-15.

- Persson, R.S. (2009). Gifted Education in Europe. In Barbara A. Kerr (eds.). Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent (Volume one). Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Planning for students who are gifted (2006) <https://education.alberta.ca/media/525558/ipp92.pdf> (30/06/2014).
- Poelzer, G. H., Feldhusen, J. F. (1997). The International Baccalaureate: A program for secondary students. *Roeper Review* 19(3), 168-171.
- Queensland framework of gifted education policy (2012) <http://education.qld.gov.au/publication/production/reports/pdfs/giftedandtalfrwk.pdf> (20.07.2012).
- Rachmel, S. (2007). The New Policy for Promoting Education for Outstanding and Gifted Students in Israel. The Division for Outstanding and Gifted Students. The Ministry of Education, Jerusalem, Israel.
- Rashi Vakfi: Geleceğin Bilim İnsanları ve Mucitleri. (2011). http://gtep.technion.ac.il/userfiles/outreach_future_scientists_english_11-12-2011_sensp.pdf (12.12.2013).
- Reis, S. M., Renzulli, J. S. (1985). *The Secondary Triad Model: A Practical Plan For Implementing Gifted Programs At The Junior And Senior High School Levels*. Mansfield Center, Connecticut: Creative Learning Press.
- Robbins, J. (2010) An Explanatory History of Giftedness: 1940-1960 https://beardocs.baylor.edu/xmlui/bitstream/handle/2104/7946/Jennifer_Robins_phd.pdf?sequence=4 (20.10.2012).
- Renzulli, J.S. (Ed.). (1986). *Systems And Models For Developing Programs For The Gifted And Talented*. Mansfield Center, CN: Creative Learning Press, Inc.
- Renzulli, J. S. (2005). *The Three-Ring Conception Of Giftedness: A Developmental Model For Promoting Creative Productivity*. R. J. Sternberg ve J. E. Davidson (Ed.), *Conceptions of giftedness içinde* (s. 248-280). New York: Cambridge University Press.
- Robinson, A., Clinkenbeard, P. R. (1998). Giftedness: An exceptionality examined. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 117-139.
- Sak, U. (2010). *Üstün Zekâlılar, Özellikleri Tanılanmaları Eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Sak, U., Karabacak, F. ve Kılıç, A. (2009). Üstün Yetenekliler Eğitim Programları: Tanılama, Öğretim ve Değerlendirme Biçimleri ve Programın Öğrenciler

- Üzerindeki Etkileri. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart 2009, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Saranlı, A. G., ve Metin, N. (2012). Social-emotional problems observed in gifted children. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, 45(1), 139-163.
- Schneider, J. S. (2006). Effects of a legislative mandate: The comprehensive school improvement process and middle-level gifted and talented programming. *Roeper Review*, 28, 224-231.
- Schultz, A. R., Harmon, A., (2001) Negotiating the sands of time: The first Hundredth XX Journal of Secondary Gifted Education 12 (3), p: 177
- Sergiovanni, T. J. Starratt. RJ (1988). Supervision: Human perspectives. New York.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Shenton, A. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Siegle, D., ve Powell, T. (2004). Exploring teacher biases when nominating students for gifted programs. *Gifted Child Quarterly*, 48(1), 21-29.
- Sisk, D. (1987). *Creative Teaching of The Gifted*. USA: Mc Graw-Hill Inc.
- South Carolina Üstün Zekâlılar Eğitim Programı ve Öğretimsel Hedefler (t.y.) [http://www.nagc.org/uploadedFiles/Gifted_by_State/Affiliates/2011_Affiliate_Conference/curric%20page%20from%20SC%20\(for%20common%20core.pdf](http://www.nagc.org/uploadedFiles/Gifted_by_State/Affiliates/2011_Affiliate_Conference/curric%20page%20from%20SC%20(for%20common%20core.pdf) (10.12.2012)
- Sönmez, V. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Sönmez, H. (2011) Üstün Yeteneklilerin Eğitimi, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim http://www.ustunyetenek.com/wpcontent/uploads/2012/03/BILSEM_Modeli_Raporu.pdf (13.12.2012).
- Spearman, C. (1904). " General Intelligence," Objectively Determined and Measured. *The American Journal of Psychology*, 15(2), 201-292.
- Spillane, J.P., Hallett, T. ve Diamond, J.B. (2003). Forms of capital and the construction of leadership: Instructional leadership in urban elementary schools. *Sociology of Education*, 76,1,1-17.

- Starko, A. ve Shack, G. (1989). Perceived need, teacher efficacy and teaching strategies for gifted and talented, *Gifted Child Quartely*, 33(3), 118-122.
- Stepanek, J. (1999) Meeting the Needs of Gifted Students: Differentiating Mathematics and Science Instruction.
<http://educationnorthwest.org/sites/default/files/12.99.pdf> (30.06.2014)
- Sternberg, R. J. (2003). What is an “expert student?”. *Educational Researcher*, 32(8), 5-9.
- Sternberg, R. J. (2005). There are no public-policy implicatons: A reply to Rushton and Jensen.
- Story, C. (1985). Facilitator of learning; A micro ethnographic study of the teacher of the gifted, *Gifted Child Quartely*, 29(4),155-159
- Summak, S., ve Çelik Şahin, Ç. (2013). Bilim ve Sanat Merkezi müdürlerinin öğretimsel lider olarak öğretimsel uygulamalar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2).
- Subhi T. ve Maoz, N. (2000). *Middle-East Region: Efforts, Policies, Programs and Issues*. Kurt Heller (Ed.). International Handbook of Giftedness and Talent. (743–757). Oxford: Elsevier Science Ltd.
- Sümer, N., Demirutku, K. ve Özkan, T. (2005). *Araştırma teknikleri*. İstanbul: Morpa.
- Şahin, M. (2004). *Üstün Yetenekli Ergenlerle Psikolojik Danışmanlık: Bir Çalışma Yöntemi Önerisi*. (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan) Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam matbaası, İstanbul, s.417-425.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. 1.Baskı, 107-113, 166-169, 381-390, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Şenol, C. (2011). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bilsem Örneği)* Yüksek lisans tezi http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_69331.pdf (12.12.2013).
- Şişman, M. (1996). Etkili Okul Yönetimi Araştırma Raporu, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Tannenbaum, A.J. (2000). *A History Of Giftedness In School And Society*. In K.A. Heller, F.J. Mönks, R.J. Sternberg & R.F. Subotnik (Eds.) International Handbook of Giftedness and Talent (2nd ed., pp. 23-53). Oxford: Pergamon.

- TBMM Raporu (2012). Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyon RaporuAWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1393497079&Signature=YcmgkTbZiAWCWIKFqMaN%2F7vHqVA%3D (25.02.2014).
- Tebliğler dergisi. (2007). http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Tebliğler_Dergisi/2598.pdf (15.04.2012).
- TDK. (1998). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.670
- TDK. (2012). Türk Dil Kurumu. www.tdk.gov.tr (15.05.2012).
- TDK. (2013). Türk Dil Kurumu. www.tdk.gov.tr (10.01.2013).
- TDK. (2014). Türk Dil Kurumu. www.tdk.gov.tr (10.01.2014).
- Tekışık, H. H. (2008). Milli eğitimdeki başarısızlık ve ÖSS. *Çağdaş Eğitim*, 354, 15.
- Texas Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Öğretmenlerinin Standartları (t.y.). <http://www.sbec.state.tx.us/> (22.05.2012).
- TEVİTÖL. (2011). *TEV İnanç Türkes Özel Lisesi*. <http://www.tevitokl2.tr/hakkimizda/Sayfalar/default.aspx> (18.01.2011).
- TÜYÇEV (Türkiye Üstün Zekâlı Çocuklar Vakfı). (2012).www.tuycev.org adresinden 22.01.2012 tarihinde erişilmiştir.
- Töremen,F., Kolay, Y. (2003). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Sahip Olması Gereken Yeterlikler. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/toremen-kolay.htm (10.12.2012).
- Trahan, C. (2002). *Implications Of The No Child Left Behind Act Of 2001 For Teacher Education*. Washington, DC. ED477723.
- TSE. (2003). <http://www.tse.org.tr/Turkish/Standard/Genel.asp> (12.12.2004).
- TUBİTAK. (2005). Teknoloji Öngörü Projesi, Eğitim ve İnsan Kaynakları. http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/Vizyon2023_Strateji_Belgesi.pdf (20.05.2014).
- Türk Eğitim Derneği Öğretmen Yeterlikleri Özet Raporu (2009). http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.pdf (25.12.2012).
- Twycross, A., Shields, L. (2005). Validity and reliability-what's it all about? Part 3 issues relating to qualitative studies. *Paediatric Nursing*, 17, 36.

- Ulusal eğitim istatistikleri merkezi (NCES) (2003). <https://nces.ed.gov/pubs2003/2003601.pdf> (20.03.2014).
- UNESCO. (2007). Education For All. <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001547/154743e.pdf> (01.11.2013).
- Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri İçin Tüm Okul Eğitimi Modülü. (2002). <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/http://wsassets.s3.amazonaws.com/ws/nso/pdf/6202e744d835b1fdf1a6d4f08f2952f3.pdf> (16.11.2012).
- Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu. (2004). 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Üstün Zekâlılar/Yetenekliler Çalıştayı: BİLSEM Raporu (2009) http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_08/16110749_stnyeteneklilerzekallaraltayblsemmodeliraporu2009.pdf (20.05.2013).
- Valencia, R. R., Suzuki, L. A. (2001). *Intelligence Testing And Minority Students*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Van Deur, p. (2011). Views of Gifted Elementary Students about Self-Directed Learning. [http://www.world-gifted.org/sites/default/files/GTI%2026\(1&2\)%202011.pdf](http://www.world-gifted.org/sites/default/files/GTI%2026(1&2)%202011.pdf) (30.06.2014).
- Van Tassel-Baska, J., Ed. (2006). *Comprehensive Curriculum For Gifted Learners* 3rd edition Boston, MA: Allyn&Bacon.
- VanTassel-Baska, J., Quek, C. ve Feng, A., (2007). Developing structured observation scales for instructional improvements in classrooms accommodating gifted learners. *Roepers Review*.
- VanTassel-Baska, J. (2008) Curriculum development for gifted learners in science at the primary level. *Revista Espanola de Pedagogia*, 66, 240, 283-296.
- VanTassel-Baska, J., Johnsen, S. (2007) National teacher education standards: A vision for the 21st Century. *Gifted Child Quarterly*. Spring 2007, Vol 51, No.3
- Vialle, W. (1994). "Termanal" science? The work of Lewis Terman revisited. *Roepers Review*, 17(1), 32-38.
- Vidergor, H. E. (2010). Teachers of the gifted in Israel: Cognitive aspects of teachers' professional development programs. Unpublished dissertation, University of Haifa, Israel.

- Wang, M. C., Haertel, G. D., ve Walberg, H. J. (1990). What influences learning? A content analysis of review literature. *Journal of Educational Research*, 84, 30–43.
- Westberg, K. L., Archambault, F. X., Dobyms, S. M. ve Salvin, T. J.(1993). An observational study of instructional and curricularpractices used with gifted and talented students in regularclassrooms (RM 93104). Storrs: University of Connecticut, The National Research Center on the Gifted and Talented.
- Whitfield State School Gifted and Talented Program policy and Implementation Plan. (2008). <http://www.whitfieldss.eq.edu.au/GiftedEdProgram.pdf> (20.09.2012).
- Winebrenner, S. (2000).Gifted students need an education, too. *Educational Leadership*, 17, 52-56.
- Winner, E. (1996). *Gifted Children Myths and Realities*. New York: Basic Books.
- Wisconsin Standards. (2004). <http://www.dpi.state.wi.us/dpi/dlsis/tel/pi34.html#teacherstandards3402> (10.01.2010).
- Witkin, B. R., Itschuld, J. W. (1995). *Planning And Conducting Needs Assessment: A Practical Guide*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Wisconsin Eyalet Standartları (t.y.). <http://www.hasd.org/curriculum/wisconsinstandardsforgiftededucation.cfm>(10.12.2012).
- Wisconsin Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Standartları. (t.y.). <http://dpi.wi.gov/cal/pdf/gtguide.pdf> (10.12.2012).
- Wood. B., Feldhusen J.F. (1996). Creating special interes programs for gifted youth: Purdue’s Super Saturday Serves as Successful model. *Gifted Child Today Magasine* V19 p22.
- Wynn, J. E.(2010). *Attributes of effective elementary principals who lead successful gifted programs: A case study* Dissertation: Mercer University.
- Yakmacı-Güzel, B. (2009). *Türk öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi konusundaki görüşleri*. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart 2009. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu. (2005). [http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu\[1\].pdf](http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu[1].pdf) (07.07.2014).

- Yıldırım, A., ve Şimşek, H., (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. 3. Baskı, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zuzovsky, R. (2001). Teachers' professional development: an Israeli perspective. *European journal of teacher education*, 24(2), 133-142.

EKLER

EK 1: Katılımcılar ve Görüşme Soruları

Akademisyen

- 1) Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici yeterliklerini belirleyen standartların olması hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 2) Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretmen yeterlik standartlarının olması hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 3) Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretimsel hedeflerin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere göre belirlenmiş olması bu kuruma, öğrencilere, velilere ve öğretmenlere nasıl katkılar sunar?

Bilim ve Sanat Merkezi Yöneticileri

- 1) Bilim ve Sanat Merkezinde göreve başladıktan sonra, yönetsel farklılıklardan(personel ve öğretim programlarının değerlendirilmesi, yönetim uygulamaları vb.) doğan sıkıntılar yaşadınız mı? Eğer yaşadıysanız hangi tür sıkıntılar yaşadınız, bahsedebilir misiniz?
- 2) Sizce Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici ve öğretmen yeterlik standartları olmalı mı, bu konudaki görüşleriniz nelerdir?
- 3) Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretimsel hedeflerin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere göre belirlenmiş olması bu kuruma, öğrencilere, velilere ve öğretmenlere nasıl katkılar sunar?

Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenleri

- 1) Bilim ve Sanat Merkezinde göreve başladıktan sonra ne tür sıkıntılar yaşadınız, ne ile karşılaşacağınızı biliyor muydunuz? Görev tanımınız belirlenmiş miydi?
- 2) Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri ve yöneticileri için yeterlikleri belirleyen standartlar olmalı mı? Neden?

3) Bu standartlara ulaşabilmek için hizmet içi/hizmet öncesi eğitim ya da seminerlerin olmasını ister miydiniz, ne tür katkısı olurdu? Nasıl kolaylıklar sağlardı?

4) Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretimsel hedeflerin, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere göre belirlenmiş olması bu kuruma, öğrencilere, velilere ve öğretmenlere nasıl katkılar sunar?

Bilim ve Sanat Merkezi Velileri

1) Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının olması ile ilgili görüşlerini nelerdir?

EK 2: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimindeki Yönetim Standartları-Yeterlikleri

Türkiye’deki üstün zekâlı ve yeteneklilere ileri düzey eğitim sunmayı hedefleyen Bilim ve Sanat Merkezleri için oluşturulan yönetici ve öğretmen standartlarının oluşturulmasına kaynak sağlayan, Amerika Birleşik Devletleri’nde, İngiltere ve İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitim aldıkları kurumların yöneticileri için belirlenmiş standartlar, sorumluluklar şu şekildedir:

Wisconsin Eyalet Standartları (t.y.).

Yönetim standartları:

- 1) Okul bölgeleri, okul öncesinden 12. Sınıfa kadar olan sınıflardaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için eğitim programları sağlamalıdır. Bu standart her çocuğun kaliteli eğitim programına hakkı vardır felsefesiyle tutarlıdır.
- 2) Personel gelişim planları, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları ile ilgili anlayışı ve farkındalığı geliştirecek bilgiyi ve sınıf içi etkinliklerde kullanmak üzere uygun stratejiler, kaynak ve materyalleri içermelidir.
- 3) Tüm programın başarısı için kritik öneme sahip olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmalıdır.
- 4) Bölgesel müfredat planları, herhangi bir sınıftaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci için iddialı kaynakları, içerikleri ve hedefleri kapsamalıdır.
- 5) Birçok üstün zekâlı ve yetenekli çocuk, risk altındadır ve potansiyellerinin farkına varmak için desteğe ihtiyaç duyarlar.
- 6) Üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanan öğrenciler, mezuniyet için gerekli olan standartların veya derslerin normal aşamalarının dışında kalan özel kolaylıklara ihtiyaç duyabilirler.
- 7) Tanılama sürecindeki çoklu kriterlerin bir parçası olarak test programından edinilen veriler kullanılabilir.
- 8) Her okul bölgesi kurulu üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitimini koordine etmesi için bir kişiyi görevlendirmeli ve bir plan oluşturmalıdır.

Colorado ve Iowa Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı Yönetim Standartları (2003).

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçlarıyla alakalı bilgi ve anlayışa dayalı eğitime karşı pozitif bakış açısı ve destek sergileme
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde paydaşlarla kişisel gelişim ve yüksek başarı için işbirliği yapma
- 3) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili hesap verme sürecini destekleme ve denetleme
- 4) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde kullanılan öğretimsel stratejileri ve program hizmetlerinin değerlendirilmesine, uygulamasına ve geliştirilmesine liderlik yapma
- 5) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik önemli insan, finansal ve materyal kaynakları tahsis etme ve edinme
- 6) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin ve öğrenci ihtiyaçlarının tüm yönleriyle ilgili olarak diğer eğitimcilere ve velilere danışıp iletişim kurma
- 7) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları ve eğitimleri ile ilgili temel bilgiye sahip olma
- 8) Bireysel farklılıklara değer verilen ve doyurulan bir öğrenme ortamı oluşturulmasına liderlik etme
- 9) Çeşitli kaynaklardan üstün öğrencilerin verilerini toplama, yorumlama ve paylaşma
- 10) Kurumsal hedeflerle uyumlu bir eğitim öğretim programı hazırlama
- 11) Öğretmenleri, öğretim, bireyselleştirilmiş eğitim ve değerlendirme konusunda destekleme
- 12) Öğrenci başarısını sağlamak için destek yapılar oluşturma (danışmanlık, uygun sınıf programları vb.)
- 13) İleri düzey öğrenme planının gözden geçirilmesi için personel ile işbirliği yapma
- 14) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların öğretimsel hedeflerinin geliştirilmesi için sürece velileri dahil etme
- 15) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitiminde liderlik eğitimini destekleme
- 16) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin profesyonel gelişimine olanak sağlama

- 17) Öğretmen değerlendirmeleri, beklentileri ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin farklı ihtiyaçlarının karşılanmasını derleyip, birleştirme
- 18) Kurum genelindeki ve sınıf ortamındaki üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim programı ile ilgili öğretmenleri gözlemlene ve onlara pozitif dönüt sağlama
- 19) Karar verme sürecine sınıf ihtiyaçlarını ve kurum ekiplerini ve velileri dahil etme.

California Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları (2005).

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim programını uygulama
- 2) Öğretmen, danışman ve ebeveynlerin üstünlerin eğitimi ile ilgili profesyonel gelişimini destekleme
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimsel fırsatlarını geliştirme
- 4) Eğitim öğretim etkinliklerine ebeveyn katılımını teşvik etme
- 5) Risk altındaki öğrencilere müdahale ya da danışmanlığı içeren üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması için hizmet sağlama
- 6) Resmi ve resmi olmayan öğrenci değerlendirmelerini teşvik etme ve sonuçları üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ve eğitim programlarının iyileştirilmesi ve sunulan hizmetin etkisi ve değerini tartışmak için kullanma.

Maryland Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları. (t.y.).

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim programının başarılı bir şekilde yönetilmesi için kurum yöneticisinin sorumlulukları

- 1) Tanılama prosedürlerini profesyonel gelişim çabalarını eğitim programlarının planlanmasını maddi ve insan kaynaklarının paylaşılması ve değerlendirme sürecini kapsayan uzun vadeli programlar yapma
- 2) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi için tam zamanlı koordinatör olma
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere iddialı eğitim ve öğretim programlarının hazırlanmasını koordine etme
- 4) Okul gelişim planı içinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için hedef ve amaç belirleme
- 5) Personel uzmanlığını geliştirme

6) Personel veli öğrenci ve sosyal çevre ile etkili iletişim sağlama

DODEA (Department of Defence education activity: Savunma Bakanlığına Bağlı Okullar) üstün zekâlılar program yönetim standartları (t.y.).

- 1) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin genel özellikleri ve davranışları hakkında uzman olan en az üç üyeden oluşan daimi bir üstün zekâlı ve yetenekliler denetim komitesi kurmak(Bir öğretmen, yönetici ve danışman da bu komitenin bir parçası olmalıdır. Öğrenciyi iyi tanıyan kişilerin arkadaşlarının, ebeveynin, öğretmenlerin değerlendirmeleri ve öz değerlendirme verileri toplanmalıdır).
- 2) En az 3 ayda bir toplantılar organize etme.
- 3) Üstünlerin denetim komitesinin öğrenciler hakkındaki görüşlerini kayıt altında tutma
- 4) Eğitim programlarının öğrenciler için zamanında uygulandığından emin olur.
- 5) Bütün öğrencilerin güçlü yönlerinin ve niteliklerinin kayıt altına alındığından emin olur.

NAGC Program Yönetim Standartları (2006).

- 1) Yönetici üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında bir sertifika programı ya da ileri düzey derece programını tamamlamış olmalıdır.
- 2) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi için gereken sorumluluk, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim programı ve genel eğitim arasındaki güçlü ilişkilerin olmasını gerektirir.
- 3) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim programındaki personel, üstünlerin eğitimindeki uygulamalarla ve temel politikalarla ilgili bilgiyi, kurum personeline, velilere vb. yaygınlaştırmaya olanak sağlamalıdır.
- 4) Velilere, üstün zekâlı ve yeteneklilerin program koordinatörü ile program uygulamaları hakkındaki önerilerini paylaşmak için düzenli olarak fırsatlar verilmelidir.
- 5) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim programı diğer eğitimsel alanlardaki ve güncel olan konuları dikkate almalıdır.
- 6) Program uygulamalarını desteklemek için kaynak çeşitliği olmalı ve bunlar ulaşılabilir olmalıdır.

- 7) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim programı uygun hizmetleri desteklemek için en gelişmiş teknolojiyi temin etmelidir.
- 8) Kuruma yeni materyallerin alımını içeren edinme planı, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını yansıtmalıdır.

Wynn's Framework (2010).

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ve programları için yöneticilerin rolleri

- Etik Yönetimi: Bütünlük, alçak gönüllülük, adalet, güvenilirlik sergileyerek üstün öğrencilerin başarısını destekleme çabası içinde personel ve öğrenciler için rol model olarak hizmet etmeye isteklidir.
- Vizyon Yönetimi: Okul çapındaki gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi içinde üstün öğrencilerin öğrenme ihtiyacıyla birleştirmeyi olduğu kadar, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri tanılama ve onlara hizmet etmek için sorumluluğu aldığını bildirir.
- Hedef Yönetimi: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik haklarını korumak için mevcut duruma-statükoya meydan okur. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için yüksek beklentiler kurar ve üstünlerin programının bir savunucusudur.
- Kaynak Yönetimi: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için programı devam ettirme çabası içinde tesis kaynaklarını, materyalleri ve zamanı olduğu kadar kurulu aramak için insan kaynaklarını etkili kullanır, öğrenci, öğretmen, veli ve sosyal çevre ile güçlü ilişkiler kurar.
- İşletimsel Sistem Yönetimi: Güvenli, etkili öğrenme çevresini destekler, araştırma tabanlı üstün uygulamalarının etkililiğini ve öğrenci başarısına etkisini denetler.
- Hayat Boyu Yönetim: Sürekli öğrenme kültürünü kurmak için öğretimsel lider olarak hizmet eder. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için entelektüel girişim, farklılaştırma ve titizliğe odaklanan profesyonel öğrenim kursları planlayıp, geliştirerek bu çocukların özellikleri hakkındaki bilgisini kullanır.

New Mexico Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları (2011).

- 1) Personeli, personel gelişimini, personel performans değerlendirmesini ve program değerlendirmeyi denetleme
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için düzenli olarak gelen profesyonel gelişim, materyal edinimi, müfredat adaptasyonunu kapsayan kaynakları etkili yönetme
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını kabullenme ve savunma
- 4) Personel için üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimiyle ilgili profesyonel gelişim olanağı sunma
- 5) Beklentiler için iletişim kurma

Ohio Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları (t.y.).

- 1) Öğrenci tanılanmasında ve yerleştirilmesine yardımcı olur.
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim hizmetlerinde okul personeline yardımcı olur.
- 3) Okul gelişim planları ve stratejik planlamada üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi konusu ile ilgili okul personeliyle görüş alışverişinde bulunur.
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin velilerinden gelen dönütleri de içeren üstün zekâlı ve yetenekli eğitiminin etkililiğinin değerlendirilmesinde okul personeline yardımcı olur.
- 5) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yazılı eğitim planının uygun bir şekilde geliştirmesi yaygınlaştırılması değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi için okul personeline yardımcı olur.
- 6) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özellikleri ve eğitimsel ihtiyaçları için velilerle ve diğerleriyle iletişim kurar.
- 7) Öğretim stratejileri materyaller müfredat adaptasyonu ve geliştirilmesi ile ilgili okul personeli ile görüş alışverişinde bulunur.
- 8) Disiplinler arası ve bağımsız çalışmaları özel seminerler ileri düzey çalışmalar görsel sanatlar uzaktan öğrenme ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için eğitimsel seçenekleri değerlendirme ve yönetme gibi hizmetleri koordine eder.
- 9) Sınıf yönetimi stratejileri veya uygun öğretim uygulamalarına model olmak için örnek öğretimi gösterme, personel gelişimi ve müfredat geliştirir.

10) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler okul personeli toplum üyeleri üniversiteler arasında irtibat kişisi konumundadır.

İngiltere Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitiminde Ulusal Kalite Standartları

Ulusal kalite standartları, tüm kalite standartlarını kapsayan bir şemsiyedir. Kurumsal Kalite Standartları (IQS, 2004) kurum çapındadır ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuldaki eğitimini iyileştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Sınıf Kalite Standartları üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki sınıf uygulamalarının iyileştirilmesi için özel olarak oluşturulmuştur.

Kurumsal kalite standartlarının 3 seviyesi vardır (Başlangıç, gelişmekte olan ve örnek niteliğinde olan). Tüm bu seviyeler bireyin ya da tüm kurumun başarısını yükseltmek ve üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitiminde öncelikli olarak nitelendirilmiş kurumlardaki ihtiyaçların derinlemesine incelenebilmesi için bir araçtır. Kurumsal kalite standartları, gelişim için önemli olan uygulamalardaki profesyonel bir fikir birliği, bir anlaşma olarak görülebilir. Öğretim ve öğrenimin kalitesi için bir rota, yenilikçi uygulamaları öne çıkaracak bir mekanizmadır. Uygulama yoluyla gözlenebilir olan belirlenmiş bir performans düzeyidir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bireysel eğitimini garanti altına alma aracıdır. Sürekli profesyonel gelişim ihtiyaçların ve güçlü yanları ortaya çıkarma fırsatıdır. Sürekli profesyonel gelişim ihtiyaçları ve güçlü yanları ortaya çıkarma fırsatı ve destek sağlamak için tüm kaynakları organize etme aracıdır.

Tablo 21. İngiltere kurumsal kalite standartları unsurları

Bireyselleştirilmiş Eğitim Başlıkları	Kurumsal Kalite Unsurları
A: Etkili Öğrenme ve Öğretme Stratejileri	1) Tanılama 2) Sınıf içinde etkili olan uygulamalar 3) Standartlar
B: Müfredat Başlıkları ve Seçme Hakkı	4) Müfredat Başlıkları ve Seçme Hakkı
C: Öğrenme için Değerlendirme	5) Öğrenme için Değerlendirme
D: Kurum Organizasyonu	6) Transfer ve Geçiş 7) Liderlik 8) Politika 9) Kurum İnançları 10) Personel Gelişimi 11) Kaynaklar 12) Denetleme ve Değerlendirme
E: Okulun Ötesinde Güçlü İşbirliği Oluşturma	13) Toplum, aile ve diğer üyeleri bir araya getirme 14) Sınıfın ötesinde öğrenme

İngiltere Üstün Zekâlı ve Yetenekliler İçin Ulusal Program Yönetim Amaçları

- 1) 4-19 yaş arası üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanmış bireylerin özgüven motivasyon ilham ve performans ve kazanımlarını geliştirmek artırmak
- 2) Dezavantajlı üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ve akranları arasındaki eksiklikleri azaltmak için beklenenden daha az başarı gösteren grupların kazanımlarını geliştirmek, iyileştirmek
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanılama, eğitim ve destek süreçlerinde özellikle öğretim ve öğrenmenin kalitesiyle ilgili okul ve kolejlere yardımcı olmak
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okul dışı fırsatlarının nitelik ve niceliğini artırmak ve diğer eğitimciler ve öğretmenler için destek sağlamak
- 5) Genç Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Programı (Young Gifted and Talented Program) ve Ulusal Stratejiler, bu amaçları gerçekleştirmek için ulusal, bölgesel ve lokal olarak birlikte çalışmaktadırlar (Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Öğretmenleri İçin El Kitabı, 2008).

İsrail Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitim Programları Yönetici Yeterlikleri

- 1) İsrail'de ya da başka bir ülkedeki yüksek öğretim kurumundan akademik bir dereceye sahip olmak, (tercihen yüksek lisans ya da doktora derecesi)
- 2) Öğretmen eğitimi veren bir kurumdan pedagojik eğitim sertifikasına sahip olmak
- 3) İsrail'de bir ilk okul ya da lisede en az beş yıllık öğretim tecrübesine sahip olmak, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ile eğitimci olarak üç yıl çalışma tecrübesine sahip olmak
- 4) İsrail'deki okullarda görev yapan, yönetsel alanda eğitimi olan müdürler önceliklidir.
- 5) Müfredat dışı çalışmalarda ve pedagojik anlamda danışmanlık hizmeti sağlayabilme
- 6) Yönetimsel yeterlikler: Eğitim kurumlarında finansman, muhasebe, ofis yönetimi bilgisine sahip olmak
- 7) Veliler, öğrencilerle ve resmi kurumlarla yazılı ve sözlü müzakere edebilme yeteneğine sahip olmak
- 8) İbranice yazılı ve sözel iletişim ve ifade yeteneğine sahip olmak, İbranice'nin temel dil olmadığı okullarda da o dilde iletişim kurabilmek

9) Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında son dört yıl içinde ileri düzey bir eğitimi başarılı bir şekilde tamamlamak, ya da üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde milli eğitim bakanlığı tarafından kabul edilen uzmanlık eğitimi tamamlamak.

10) Öğretim program bilgisine sahip olmak, genel eğitimle ilgili eğitimsel prensipleri bilmek, bir eğitim kurumunun müdürünün görevleri ile ilgili bilgi sahibi olmak

11) Çalışma ortamında iyi ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmak

EK 3: Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Standartlar/Yeterlikler

Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenlerinin sahip olması gereken bilgi, beceri, sorumluluk ve standartlar şöyledir:

Wisconsin Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Standartları (t.y.).

- 1) Anlamlı öğrenme tecrübeleri sunma: Üstün zekâlı ve yetenekliler öğretmeni, alanı ile ilgili yapıları, araştırma araçlarını ve kavramları anlar, konuyu öğrenciler için anlamlı hale getiren öğrenme ortamları yaratabilir.
- 2) Entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimi artırma: Öğrencilerin öğrenme yeteneklerini nasıl geliştireceğini bilir ve onların kişisel, sosyal ve entelektüel gelişimlerini destekleyen bir öğretim sunar.
- 3) Farklı ihtiyacı olan öğrencilere kolaylık sağlama: Öğrencilerin öğrenmeyle ilgili yaklaşımlarda farklılık göstereceğini ve öğrenmeye engel olan bariyerleri anlar. Yetersizlikleri ve istisnai durumu olanlara kolaylıklar sağlar.
- 4) Eleştirel düşünme, problem çözme ve performans becerilerini geliştirme: Öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve performans becerilerinin gelişimini destekleyen, teknoloji kullanımını da içeren çeşitli öğretim stratejilerini bilir ve kullanır.
- 5) Grup motivasyonunu ve kişisel motivasyonu artırma: Pozitif sosyal etkileşimi öğrenmede aktif katılımı ve kişisel motivasyonu destekleyen öğrenme ortamları yaratır, kişisel motivasyona ve grup motivasyonuna önem verir.
- 6) Aktif araştırma, işbirliği, sınıftaki destekleyici etkileşimi artırma: Aktif araştırma, işbirliği, sınıftaki destekleyici etkileşimi hızlandıran öğretimsel araç ve teknolojiyi olduğu kadar sözel ve sözel olmayan iletişimi etkili bir şekilde kullanır.
- 7) Sistematik öğretim sağlama: Konu, öğrenciler, toplum ve müfredat hedefleri bilgisine dayanan sistematik öğretimi planlar ve organize eder.
- 8) Entelektüel, sosyal ve fiziksel gelişimin sürekliliğini garanti altına alan ölçme ve değerlendirme stratejileri: Entelektüel, sosyal ve fiziksel gelişimin sürekliliğini garanti altına almak ve değerlendirmek için resmi ve resmi olmayan değerlendirme stratejilerini anlar ve kullanır.

9) Yansıtıcı uygulama becerilerini geliştirme: profesyonel olarak gelişme fırsatlarını araştıran, seçimlerinin ve eylemlerinin öğrenme toplumdaki uzmanlar, ebeveynler çocuklar üzerindeki etkilerini sürekli olarak değerlendiren yansıtıcı bir uygulayıcıdır.

10) Bütünlük, adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket etme: Bütünlük, adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket ederek, öğrencinin öğrenmesini güçlendirme için meslektaşları, ebeveynleri ve toplumdaki diğer kurumlarla işbirliğini güçlendirir.

Colorado Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Öğretmenleri Kalite Göstergeleri (t.y.).

1) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere pozitif bakış açısı sergiler, bu öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçlarını ve öğrenme prensipleri ile ilgili anlayış ve bilgisini yansıtır.

2) Yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyar.

3) Öğrencilerle sınırları korurken esnek ve sabırlı davranır.

4) Espri anlayışına sahiptir, neşelidir ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirir.

5) Öğrencilerin duyuşsal ve akademik ihtiyaçlarına göre öğretimi farklılaştırır.

6) Diğer profesyonellere, müdürlere ve velilere öğrenci ihtiyaçları ve eğitimsel ilerleme ile ilgili danışır ve etkili iletişim kurar.

California Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Öğretmenleri Kalite Göstergeleri (GATE: Gifted and Talented Education) (t.y.).

1) Farklı dil, sosyoekonomik çevre ve kültürel geçmişe sahip potansiyel öğrencileri GATE program tanınmasına yönlendirir.

2) Üstün zekâlı öğrencilerin eğitimindeki personel ve velilerle işbirliği içinde öğrenme fırsatları ve farklılaştırılmış müfredat geliştirir.

3) Derinlik ve karmaşıklık, tamamlama, hızlandırma yoluyla farklılaştırılmış müfredat oluşturur.

4) GATE öğrencilerinin standartları karşılayıp, daha ileriye geçebilmeleri için yüksek beklentiler oluşturur.

5) Sınıf içinde veya sınıflar arasında esnek gruplarca esnek gruplar oluşturarak ilgilerine ve yeteneklerine dayalı olarak akranlarıyla ve diğer öğrencilerle işbirliği içinde öğrenme fırsatları sağlar.

6) Bağımsız çalışma ortamları sunar.

7) GATE öğrencisinin ilerlemesini denetler, değerlendirir, veli ve öğrencilerle paylaşır.

8) GATE müfredatı ve pedagojisindeki en iyi uygulamalar üzerindeki literatür, araştırma ve GATE öğrencilerinin özellikleri ile ilgili profesyonel gelişimde görev alır.

NAGC-Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği: Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Öğretmen Bilgi ve Beceri standartları-Washington (2006).

Standart 1: Esaslar

Bilgi 1: Farklı geçmişe sahip bireylerin katkıları ve bakış açılarını kapsayan üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tarihi temellerini bilir.

Bilgi 2: Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini destekleyen temel araştırmalar, modeller, teoriler ve felsefeleri bilir.

Bilgi 3: Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimiyle ilgili bölgesel ve federal kanun ve politikaları bilir.

Bilgi 4: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin, farklı geçmişe sahip olanlar da dahil olmak üzere, tanınması, tanımlanmalarına ilişkin güncel fikirleri ve konuları bilir.

Bilgi 5: Baskın kültürün okulları şekillendirmedeki etkisi ve ev ve okul arasındaki gelenek, dil ve değerler arasındaki farklılıkları bilir.

Bilgi 6: Üstün zekâlı ve yeteneklilerin gelişimin engelleyen ya da hızlandıran anti-entelektüalizm ve entelektüel elitizm karşıtı tutumlar da dahil olmak üzere, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörleri bilir.

Bilgi 7: Genel, özel ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime bağlı olan, dahil etme ve farklılığı da içeren anahtar konuları bilir.

Standart 2: Öğrencilerin Özellikleri ve Gelişimi

Bilgi 1: Farklı geçmişleri, entelektüel, akademik, yaratıcı, liderlik ve sanatsal bilgi alanlarını da kapsayan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerini bilir.

Bilgi 2: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin gelişimi üzerinde çevre ve kültürün etkileri ve özelliklerini bilir.

Bilgi 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin gelişimini destekleyen toplum ve ailelerin rollerini bilir.

Bilgi 4: Erken çocukluktan ergenliğe kadar üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ileri düzey gelişimsel dönüm noktalarını bilir.

Bilgi 5: Genel ortalamayla kıyaslandığında üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin grup içindeki benzerlik ve farklılıklarını bilir.

Standart 3: Bireysel Öğrenme Farklılıkları

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler üzerinde farklı faktörlerin etkisini bilir.

Bilgi 2: Üstün zekâlı ve yetenekliler ve yetersizlik yaşayan bireylerin öğrenme ihtiyaçları ve akademik ve duyuşsal özelliklerini bilir.

Bilgi 3: Farklı geçmişe sahip bireyleri de kapsayan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin kendilerine özgü öğrenme modellerini bilir.

Bilgi 4: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler, aileleri, okulları ve sosyal çevreleri arasındaki ilişkilerin üzerindeki farklı inanç, gelenek ve değerlerin etkilerini bilir.

Beceri 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için farklı grup perspektiflerini, öğretimi planlamaya entegre eder.

Standart 4: Öğretimsel Stratejiler

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimlerini farklılaştırmaya yarayan kaynakları bilir.

Bilgi 2: Özel öğrenme ihtiyaçları olan bireyler için etkili olan müfredatla ilgili, öğretimsel ve yönetim stratejilerini bilir.

Beceri 1: Pedagojik içerik bilgisini üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretimine uygular.

Beceri 2: Yüksek düzeyde düşünme ve metabilişsel modelleri, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için içerik alanlarına uygular.

Beceri 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylere keşfetmek, geliştirmek ya da ilgi ve yetenek alanlarını araştırmak için fırsatlar sağlar.

Beceri 4: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin farklı bilgi alanlarında öğrenme ihtiyaçlarını önceden ölçer ve değerlendirir; öğretimi program boyunca yapılan değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak farklılaştırır.

Beceri 5: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ihtiyaçlarıyla tutarlı öğretim ve müfredatı takip eder.

Beceri 6: Tüm üstün zekâlı ve yetenekli bireyleri iddialı ve kültürler arası bir müfredata dahil eder.

Beceri 7: İstisnai öğrenme ihtiyaçları olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için yardımcı teknoloji ve bilgiyi kullanır.

Standart 5: Öğrenme Çevreleri ve Sosyal Etkileşim

Bilgi 1: İnsanların ayrımcılığa maruz kaldığı durumları ayrımcılığın yapılma yollarını ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere karşı yapılan veya yapılabilecek olan negatif ayrımcılık durumlarını bilir.

Bilgi 2: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin sosyal, duygusal gelişimlerinin bu öğrencilerin kişiler arası ilişkilerin ve öğrenme süreçlerinin üzerindeki etkileri bilir.

Beceri 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin arkadaşlık ilişkilerini, farklı kültürler konusunda deneyim edinmelerini, özfarkındalıklarını, özyeterliklerini ve liderlik vasıflarını destekleyen öğrenme ortamları oluşturur.

Beceri 2: Bağımsızlığı, birbirine bağlılığı ve pozitif akran ilişkilerini artıran grup ya da bireysel etkinliklerde aktif katılımı cesaretlendiren üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için güvenli öğrenme ortamları yaratır.

Beceri 4: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin kendi ve başkalarının dilini ve kültürel mirasını takdir etmesini sağlayan kültürlerarası tecrübeler ve öğrenme çevreleri yaratır.

Beceri 5: Ayrımcılık ve kalıplaşmışlığı kapsayan kişisel ve sosyal konuları gösteren üstün zekâlı ve yetenekli bireylerdeki sosyal etkileşim ve baş etme becerileri geliştirir.

Standart 6: Dil ve İletişim

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi üzerinde dil, davranış ve kültür etkilerini bilir

Bilgi 2: Çeşitliliğin iletişim üzerindeki etkileri

Bilgi 3: Farklı geçmişlere sahip olanları da kapsayan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine temel olan iletişim metotları ve şekilleri

Beceri 1: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirme amacıyla gerekli olan kaynakları ve stratejileri belirler.

Beceri 2: Özel öğrenme ihtiyaçları olan bireylerin öğrenme deneyimlerini kolaylaştırmak için yardımcı teknolojileri de kapsayan ileri düzey sözlü ve yazılı iletişim araçları kullanır.

Standart 7: Öğretimsel Planlama

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için öğretimsel uygulama ve müfredat geliştirme temelini oluşturan araştırma modelleri ve teorilerini bilir.

Bilgi 2: Özel öğrenme ihtiyacı olan bireyler için farklılaştırılmış müfredatı genel müfredattan ayıran özellikleri bilir.

Bilgi 3: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik müfredatın içermesi gereken dilsel, sosyal, estetik, duyuşsal ve bilişsel yönleri bilir.

Beceri 1: Farklılaştırılmış öğretimsel planları bölgesel ve ülkesel müfredat standartları ile sıralar

Beceri 2: Farklı geçmişlere sahip olanları da kapsayan üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için farklılaştırılmış öğrenme planları hazırlar.

Beceri 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için kapsam ve anlam planları geliştirir.

Beceri 4: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler arasında kültürel, dilsel ve entelektüel farklılıklara cevap veren ürün tercihleri müfredat kaynakları ve stratejileri seçer.

Beceri 5: Seçkin, karmaşık, ayrıntılı, iddialı içerikle birleşen çeşitli farklılaştırılmış müfredat seçip adapte eder.

Beceri 6: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için öğrenme planlarına akademik ve kariyer danışmanlığı entegre eder.

Standart 8: Öğretimsel Planlama ve Değerlendirme

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanınması için süreç ve prosedürlerini bilir.

Bilgi 2: Farklı geçmişe sahip bireyleri de kapsayan istisnai öğrenme ihtiyaçları olan bireyleri tanılamak için farklı konularda çoklu değerlendirme yorumları, sınırlandırmaları ve kullanımını bilir.

Bilgi 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin akademik gelişimlerini belirlemek amacıyla yapılan değerlendirmelerin kullanımlarını ve sınırlılıklarını bilir

Beceri 1: Farklı geçmişe sahip olanlar da dahil olmak üzere üstün zekâlı ve yetenekli bireylere önyargısız ve eşitlikçi bir yaklaşım kullanır.

Beceri 2: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyleri tanılama ve yerleştirme için teknik olarak yeterli olan nicel ve nitel değerlendirme yöntemleri kullanır.

Beceri 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için öğretimsel planlarda kullanılmak üzere farklılaştırılmış müfredata dayalı değerlendirme geliştirir.

Beceri 4: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğrenmesini değerlendirmek için alternatif değerlendirme ve teknoloji kullanır.

Standart 9: Profesyonel ve Etik Uygulama

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimlerini etkileyen bireysel ve kültürel değerleri bilir

Bilgi 2: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimleri ile ilgili kurumları, dernekleri, örgütleri ve yayınları bilir.

Beceri 1: İstisnai öğrenme ihtiyaçları olan bireylere öğretim yaparken kişisel beceri ve sınırlılıklarını saptar.

Beceri 2: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerle güvenilir iletişim sürdürür.

Beceri 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler arasındaki farklılıklara saygı duyar.

Beceri 4: Etik uygulamaların standartları, politikalar ve kanunlarla uyumlu olarak üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde etkinlik oluşturma

Beceri 5: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi ve ilgili alanlarda araştırma destekli profesyonel gelişimle uygulamayı geliştirme

Beceri 6: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili profesyonel organizasyon etkinliklerinde görev alma

Beceri 7: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde profesyonel gelişime öncülük etme ve öğretimi iyileştirmek için kişisel uygulamaları derinlemesine düşünme

Standart 10: İşbirliği

Bilgi 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler, aileleri, okul personeli ve sosyal çevre ile işbirliği ve etkili iletişimi etkileyen davranışları ve tutumları bilir.

Beceri 1: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ailelerinin endişe ve isteklerine cevap verir.

Beceri 2: İstisnai öğrenme ihtiyaçları olan bireylere ve ailelerine hizmet götüren okul dışındaki paydaşlarla işbirliği yapma

Beceri 3: Üstün zekâlı ve yetenekli bireyleri ve ailelerini savunma

Beceri 4: Kapsamlı bir okul öncesi eğitiminden lise eğitimine kadar, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin aileleri, genel ve özel eğitimciler ve diğer personel ile işbirliği

Beceri 5: Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin değerlendirilmesinde profesyoneller, sosyal çevre ve aileler ile işbirliği

Beceri 6: Farklı geçmişe sahip bireyleri de kapsayan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ihtiyaçları ve özellikleri hakkında okul personeline danışma ve onlarla iletişim kurma

North Carolina (AIG) Standartlar ve Göstergeleri (2006).

Standart 1: Yetenekli öğrencilerin öğretmenleri tarihsel temelleri anlar ve üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili güncel araştırmaları uygular.

Gösterge 1: Öğretmenler tarihsel temelleri, önemli araştırmaları ve üstün yetenekli eğitim alanındaki önemli katkıları bilir.

Gösterge 2: Öğretmenler devlet ve yerel tanımları da dahil olmak üzere üstün, yetenekli öğrencilerin, eğitim ile ilgili devlet mevzuatını bilir.

Gösterge3: Öğretmenler yeteneklilerin eğitim alanı ile ilgili dergi, kitap ve mesleki örgütleri bilir.

Gösterge 4: Öğretmenler güncel araştırma sonuçlarını anlar ve üstün yeteneklilerin eğitim alanındaki önemli sorunlarını ifade eder.

Gösterge 5: Öğretmenler öğretim uygulamasında araştırma bulgularını uygularlar.

Gösterge 6: Öğretmenler seminerler, çalışmalar, enstitü ve konferans katılımı ile üstün yeteneklilerin eğitim çalışmalarına katılımının önemini anlar.

Standart 2: Yetenekli öğrencilerin öğretmenleri, bu yetenekler nasıl -veya ne zaman - ortaya konulursa konulsun, bilişsel ve duyuşsal öğretim planını öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değerlendirir.

Gösterge 1: Öğretmenler üstün yetenekli öğrenciler için yerel adaylığı ve kimlik işlemlerini açıklayabilir.

Gösterge 2: Öğretmenler yasal hükümler, terminoloji, yönetmelik ve tarafsız değerlendirmesi ile ilgili kuralları bilir.

Gösterge 3: Öğretmenler üstün yetenekli öğrencileri tespit etmek ve planlamak ve uygun eğitimi sağlamak için birden fazla performans temelli değerlendirmeler kullanır.

Gösterge 4: Öğretmenler yeteneklilerin (üstün yetenekli bireyler dahil) özelliklerinin bilişsel ihtiyaçlarının farkına varır ve buna göre öğretim planı hazırlar.

Gösterge 5: Öğretmenler yeteneklilerin kişisel özelliklerini ve özel bilişsel ihtiyaçlarını diğer farklı olanlarla (örneğin, öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği /

hiperaktivite bozukluğu ve otizm) uygun öğretimi birleştirmenin öneminin farkına varır.

Gösterge 6: Öğretmenler zekâ üstünlüğü okul öncesi kadar erken ortaya çıkabilir ve ergenlik boyunca devam edebileceğinin farkına varır: Bu ortaya çıktığı zaman öğretmenler zaman üstün zekâ gelişiminin beslenmesi için stratejilerini kullanmalılar.

Standart 3: Yeteneklilerin öğretmenleri kompleks ve gelişmiş içeriği entegre ederken akademik disiplinlerin anahtar kavramları kullanarak müfredatı tasarlarlar.

Gösterge 1: Öğretmenler yetenekliler için araştırma destekli stratejileri anlar ve kullanır. (örneğin kavramsal gelişim, probleme dayalı öğrenme, eleştirel düşünme becerileri, disiplinler arası müfredat ve kavramsal tabanlı birimler)

Gösterge 2: Öğretmenler, bir işbirliği ortamı içinde bağımsız öğrenmeyi desteklemek için soruşturma becerilerini kullanır.

Gösterge 3: Öğretmenler karmaşık sorular, yansıtma ve öz-değerlendirme kullanarak öğrencilerin bilişsel düşüncelerini geliştirir.

Gösterge 4: Öğretmenler Kuzey Carolina Standart Eğitim Kursunu ve diğer ayırt edici uygun içerikli değişiklikleri, süreci, ürünü ve öğrenme ortamının müfredatının farkına varır.

Gösterge 5: Öğretmenler üstün yeteneklilere çeşitli, analiz, uygulama yapabilir ve farklı, yöntem ve modellerle değerlendirebilir.

Gösterge 6: Öğretmenler iki veya daha fazla yıl sınıf düzeyi ötesinde konu içeriğini dahil edebilir.

Standart 4: Yeteneklilerin öğretmenleri yetenekli öğrencilerin düşünsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını anlar ve karşılar.

Gösterge 1: Öğretmenler aşırı duyarlılık, mükemmelliyeçilik ve akran baskısı gibi konuları anlar.

Gösterge 2: Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin başarısızlıklarına yönelik stratejiler uygular.

Gösterge 3: Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları ile ilgili olarak cinsiyet, etnik köken, yoksulluk ve ana dil sorunlarını çözmede onları anlar ve yol gösterir.

Gösterge 4: Öğretmenler yeteneklilerin başarı güdüsü, duygusal gelişim, sağlık ve sosyal davranışlarını ele almak için uygun okul personeli ile işbirliği yapar.

Gösterge 5: Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin özel gereksinimlerini anlar ve karşılar.

Standart 5: Yeteneklilerin öğretmenleri yetenekli öğrencilerin eğitiminde kültürün rolünü anlar.

Gösterge 1: Öğretmenler zekâ ve yetenekleri tanıma ve ölçümde kültürün rolünü anlar.

Gösterge 2: Öğretmenler yetenekli öğrencilerin kültürel konularını (etnik, sosyoekonomik ve ana dil durumunu) anlar ve bunların eşit belirlenmesi ve uygun hizmet almasını sağlar.

Gösterge 3: Öğretmen yetenekli öğrencilerin kültürel ve dilsel özelliğini hassasiyet ile kapatır.

Standart 6: Öğrencilerin eğitiminde kültürün rolünü anlar.

Yeteneklilerin öğretmenleri çoklu mekanlarda üstün yetenekli öğrenciler için bir savunucudur.

Gösterge 1: Öğretmenler üstün yetenekliler için bir dizi hizmet ve seçenek sunmak için genel ve özel eğitimde meslektaşlarıyla birlikte işbirliği içinde olur.

Gösterge 2: Öğretmenler üstün yetenekli öğrenciler için uygun hizmetleri savunmak için çeşitli grupları(ebeveynler, yöneticiler, toplum örgütleri ve siyasi liderler) ile iletişim ve işbirliği içinde olur.

Gösterge 3: Öğretmenler üstün yetenekli öğrenciler için okul dışında da kaynak bir bağlantı (örneğin, okul dışı etkinlikler, yaz programları, internet siteleri ve üniversite imkânları) olarak hizmet vermektedir.

Texas Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Öğretmenlerinin Standartları (t.y.).

Standart 1: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmeni, bu eğitimin tarihi, hukuki ve kavramsal temelleri hakkındaki bilgileri anlar ve uygular.

Standart 2: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenin bilişsel, sosyal ve duygusal özellikleri bilgisi ve öğrencilerin ihtiyaçlarıyla ilgili kapsamlı bilgisi vardır.

Standart 3: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmeni üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle ilgili değerlendirme konularının yanında tanı ve değerlendirme de yapabilir.

Standart 4: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmeni sistematik programı ve müfredatın oluşturulması ile ilgili bilgiyi anlar ve uygular.

Standart 5: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmeni araştırma destekli öğretim uygulamaları yansıtan bir öğrenme ortamı oluşturur.

Standart 6: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmeni öğrenciler, veliler, meslektaşları, yöneticiler meslekteki profesyoneller, sanayi ve üniversiteler, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimini destekleyen kamu ile işbirliği ve iletişim içindedir.

Standart 7: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmeni mesleki rolleri ve sorumlulukları yerine getirir ve bu öğrencilerin eğitimi ile ilgili yasal ve etik konuları anlar.

Wyoming(Karnes, Stephens ve Whorton, 2000).

Wyoming'da, bu alanda öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik yeterlikler hazırlanmıştır. Bu yeterliklerde belirtilen genel bilgi alanları şunlardır:

- 1) Üstün yeteneklilerin eğitimi tarihi;
- 2) Üstün yetenekli çocukların ve gençlerin karakteristik özellikleri;
- 3) Üstün yetenekli öğrenci tipleri ve üstün yeteneklilerin yaygınlık oranı;
- 4) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması ve tanılama araçları;
- 5) Program seçenekleri;
- 6) Öğretim modelleri (zenginleştirme ve hızlandırma);
- 7) Müfredatı farklılaştırma;
- 8) Yaratıcı ve üretken düşünme, eleştirel düşünme, liderlik eğitimi / öğrenme hizmeti, görsel ve performans sanatları ve teknoloji;
- 9) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için danışmanlık teknikleri;
- 10) Profesyonellik

İngiltere üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretmen rolleri

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için bir avukat gibi davranmak,
- 2) Okul eğitimi boyunca uygun programa uygun olarak tanınmış olduğundan ve destek imkânı sunulduğundan emin olmak,
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim desteğinin gözden geçirilmesi ve tüm okulun değerlendirilmesi için okul liderlik ekibini desteklemek,
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için etkili uygulamaları kendi profesyonel uygulamalarında örnek göstermek,
- 5) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenmesini bireyselleştirmek için okul ya da grup kapasitesini iyileştirmek,
- 6) Öğretmenlere destek için meslektaş ve uzman danışmanlığını sağlamak-kolaylaştırmak,

- 7) Öğrencilere destek için meslektaş ve uzman danışmanlığını sağlamak-kolaylaştırmak,
- 8) Diğer eğitim hizmeti sunan kişi veya kurumlara işbirliği içinde, öğrenciler için fırsatları geliştiren stratejileri başlatmak veya desteklemek.

İsrail Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Öğretmenlerinin Nitelikleri

İsrail’de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminde görev alan öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik pedagojik eğitimlerde bulunması gereken özellikler, üstün zekâlı ve yetenekliler öğretmenlerinin niteliklerini de vurgulamaktadır. Rachmel (2005) İsrail’in, üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yeni yaklaşımlar ışığında, kurumsal, sosyal ve ulusal amaçlarımıza ulaşabilmeyi sağlayan bir dönüm noktasında olduğunu vurgulamıştır. İsrail Milli Eğitim Bakanlığı politikası düzeyinde olan yaklaşımlardaki değişim ve öğrencilere davranış şekilleri, prensiplere dayalı pedagojik bir yaklaşımı oluşturmuştur. Bu pedagojik yaklaşımın kapsamında bazı öğretmen nitelikleri vurgulanmaktadır. Bunlar:

- 1) Düzenli sınıflardaki üstün zekâlı ve yetenekli çocukları da kapsayan çerçeveye ek olarak, homojen yapıdaki üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimini geliştirmek ve güçlendirmek
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci popülasyonunun özelliklerini ve ihtiyaçlarını tanımak onların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayan uygun yapı ve eğitimsel cevaplar sunmak,
- 3) Öz yönetim modellerini dengelemek ve bütünleştirmek,
- 4) Uygulama metodlarının koordine içinde olmasını gerektiren üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenimi, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını bilmek ve dikkate almak,
- 5) Etik bakış açılarına işaret eden geniş ve derin düşünme biçimlerini geliştirme ihtiyacını tanımak,
- 6) Açık ve gizli yeteneklerin tespit edilip, geliştirilmesine imkân tanıyan çalışma ortamları ve dinamik şartlar ve öğrenme ortamları yaratmak
- 7) Birbirine benzeyen üstün zekâlı ve seçkin çocuk nüfusuna yönelmektir.

Üstün zekâlı ve yetenekliler bölümünün amacı, bu çocuklara, müfredat ve destek hizmeti sunarak, özel ihtiyaçları tanımlayan bir eğitim sisteminin avantajlarını sunmak ve bu ihtiyaçları yeterli bir şekilde karşılamaktır. Özel eğitimin hedefi, üstün

zekâlı ve yetenekli öğrencilerin potansiyelini gerçekleştirmektir. Hem uygun eğitim haklarını gerçekleştirmek, hem de mükemmelliği geliştirmeye olan inanç, seçkin kişisel yeteneklere sahip olan vatandaşların bir faydasını görmeyi arzu eden bir toplum için anahtar hedefdir (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2003).

EK 4: Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler İçin Belirlenmiş Öğretimsel Hedefler

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar/gençler için hazırlanan eğitim programlarının genel hedefleri:

Misouri Eyaleti Üstün Zekâlılar Eğitim Programı Öğretimsel Hedefler (t.y.).

- 1) Fen Bilgisi, Matematik, Müzik ve Grafik sanatlarında potansiyel yeteneğin gelişmesi için eşsiz bir eğitim ortamı yaratmak,
- 2) Bilişsel, sosyal ve yaratıcı üstünlüğü geliştirmek.
- 3) Öğretim programı ve öğretme hakkında bilgi sahibi olmak, öğrencilerdeki üstünlüğü artıracak / geliştirecek diğer esaslarla birlikte, bir öğrenme ortamı yaratmak.
- 4) Çocuklara sıkça iletişim kurabilecekleri etkin bir rol sağlamak ve sınıf içerisinde daha yetersiz durumda bulunan öğrencileri desteklemek.
- 5) Öğrencileri üniversiteye akademik bir çalışma yapmaları için hazırlamak; ortaöğretimle başarıyla başa çıkmalarına yardımcı olmak ve de akademik konulara çalışmak için onların motivasyonlarını artırmak.
- 6) Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin yüksek başarı elde etme umutlarını artıracak bir öğrenme ortamı yaratmak ve bu beklentileri karşılayacak araçları sağlamak.
- 7) Çocukların, onlara potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmek üzere gerekli olan yeteneği kazandıracak olan üst bilişsel becerilerini ve düşünme becerilerini geliştirmek.
- 8) Bu genç nüfusu, toplum içerisinde eğitim, akademik çalışma, iş, kültür gibi kendi kuralları bulunan etkinliklerle bütünleşmelerini sağlayacak anlamlı ilişkiler ve karşılıklı güven geliştirmek.
- 9) Her bir genç bireye mevcut potansiyelini geliştirip hayata geçirmesi için yardımcı olmak ve böylece hem toplumun çıkarına hem de kendi çıkarlarına bir faydası olmasını sağlamak
- 10) Gençlerin içinde buldukları toplum ve çevreden dışlanmalarını, çevrelerine yabancılaşmalarını önlemek. Öğrencilerin moralini yükseltmek ve başarıya duygusu deneyimini yaşatmak.

South Carolina Üstün Zekâlılar Eğitim Programı ve Öğretimsel Hedefler (t.y.).

Okul bölgeleri akademik olarak üstün zekâlı ve yetenekli olan öğrencilerin potansiyelini ve ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş bir müfredat hazırlanmalıdır. Bu müfredat, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin hedeflerine ulaşabilmeleri için fırsat olmalıdır

Hedef 1) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için uygun olan derinlik, soyutluk, güçlük ve öğrenme adımlarının temel alanlardaki uzmanlığı desteklemek,

Öğretmenler ve okul yönetimi etkili bir müfredatın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik olarak güçlü ve zayıf yönlerine hitap ettiğinden emin olmalı. Bu görevi tamamlayabilmek için öğretmenler öğrencilerin öğrenme süreçlerini değerlendirerek, öğrencinin sürekli gelişimini desteklemelidir.

Hedef 2) Bir disipline temel olan kavram ve temalarla ilgili anlayış geliştirmek ve disiplinler arası ilişkileri geliştirmek

Öğretimsel hedefler;

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci

- 1) Bilgi sistemi olarak bir disiplini kavradığını gösterecek
- 2) Bir disiplinin temel kavramları ve temaları ile birlikte içeriğini analiz edebilecek
- 3) Disiplinlere farklı bakış açıları kullanarak problemi, temayı ya da kavramı analiz edebilecek
- 4) Problem veya fikirlerin etik boyutlarını analiz edebilecek
- 5) Kültür ve bilgi arasındaki etkileşimi ve bilginin dinamik doğasını açıklayabilecektir.

Hedef 3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için uygun olan derinlik, soyutluk ve güçlük seviyesinde araştırma becerileri geliştirmek

Okul yönetimi ve öğretmenler üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin hayat boyu öğrenme ve kendi kendini idare edebilecek becerileri edindiğinden emin olmalıdırlar. Müfredat öğrencilere yeni ilgi alanları bulma ve onları araştırmayı keşfedip değerlendirme fırsatları sağlayacaktır.

Öğretimsel Hedefler;

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci

A: Araştırma becerileri sergileyecek

- 1) Araştırma sorularını oluşturan problem ya da temayı tanımlayacak
- 2) Problem ya da kavram için uygun olan araştırma yöntemini seçip, uygulayacak

- 3) Yazılı elektronik ve diğer iletişim araçlarını kullanarak dünya çâğındaki birincil ve ikincil kaynaklardaki bilgilere erişecek
- 4) Toplanan bilgilerin geçerliğı ve güvenilirliğini değerlendirebilecek
- 5) Veriyi organize edebilecek
- 6) Veriyi analiz edebilecek
- 7) Veriyi sentezleyip yorumlayabilecek
- 8) Problemin ışığında sonuçları geliştirebilecek
- 9) Araştırma sorunlarıyla bağlantılı olan araçları seçebilecektir.

B: Yönetim becerileri sergileyecektir

- 1) Araştırma projelerini planlayıp, uygulayıp değerlendirebilecek,
- 2) Kaynakların ve zamanın etkili olarak kullanımını sağlayacaktır.

C: Araştırmayı raporlama sürecinde etik standartları uygulayacaktır.

D: Kaliteli araştırma projeleri ve sunumlarına erişmek için estetik kriterler ve entelektüel standartlar uygulayacaktır.

Hedef 4) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için uygun olan derinlik, soyutluk ve güçlük seviyesinde karar verme, problem çözme eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme

Öğretimsel hedefler;

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler;

A: Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini etkili bir şekilde kullanacak

- 1) Bilişsel uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme süreçlerini uygulayacak
- 2) Temel tartışma şekillerini (tümünden gelim, tüme varım) uygulayacak
- 3) Problemi, mantıklı bir şekilde gerekçelendirecek (Temel kavramı tanımlayacak, varsayımları analiz edebilecek, uygun veri veya kanıt seçecek, görüşleri ayırt edebilecek, geçerli çıkarımlar geliştirecek ve amacı gerçekleştirecektir).
- 4) Orijinallik, detaylandırma, esneklik ve akıcılık ve farklı düşünme süreçlerini uygulayacaktır.

B: Problem çözme ve karar verme stratejisini etkili bir şekilde kullanacaktır.

C: Etik ve entelektüel standartlar, çözüm, gerekçeler ve tartışmanın uygunluğu ve kalitesini değerlendirecektir.

D: Yaratıcı düşünme, estetik değerler, yapı içeriğini analiz edebilecektir.

HEDEF 5: Kavramlar, ilişkiler, karmaşık ve soyut fikirler ile ilgili iletişim kurmada yeterlilik gösterecektir.

Öğretimsel hedefler;

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler,

- 1) Ürün ve sunumlar aracılığıyla ilişkili, kavramlar ve fikirler ile ilgili etkili bir şekilde iletişim kurma bilgi ve becerilerini sentezleyecek
- 2) Ürün ve sunumların içeriğinin kalitesini ve etkililiğini analiz edip değerlendirecektir.

Florida Üstün Yetenekliler Programı Öğretimsel Hedefler (2007).

- 1) Mezuniyet ile birlikte, üstün yetenekli olarak adlandırılan öğrenciler mekan, tanım ve bilgi alanlarının düzenlemesiyle ilgili bilgi karmaşasını ciddi olarak fark edebileceklerdir.

Bu programın hedefi, insan anlama sistemi olarak bilgiyi tanımasını ifade eder. Bilgi bir insan üretimidir ve bu bilgileri etkileyen faktörler arasında yer, zaman, dönem ve kurumlar da vardır. Bilgi insanları, insanlar bilgileri değiştirirler. Bilgi tecrübeleri, iletişimi ve yorumları içeren karışık bir süreçtir. Bilgi bildiğimizden daha fazlasıdır. Üstün yetenekli öğrenciler için bu fikirler hem uygulanabilir hem de ulaşılabilir. Bu öğrenciler, kişisel bilgi kuramı gelişimine yönlendirilmelidirler. Entelektüel yetenekleri, bilginin doğasını keşfetmek ve yeni yollar bulmaları için zorlanmalıdırlar ki böylece bilginin nasıl geliştiğini ve farklı alanlarda nasıl kullanıldığını görmeye başlarlar. Bu öğrencilerin yetenekleri karmaşık konuları anlamak ve ayrı alanların bilgi sistemini değerlendirmek için eğitilmelidirler.

Öğretimsel Hedefler;

- Geniş bir bilgi yelpazesiyle ilintili olarak bir çalışma alanı bulmak, onu tanımlamak ve organize etmek.

-Bir çalışma alanının özünü anlamak üzere merkez teşkil edecek temel prensip ve ana kavramları belirleyip, göstermek.

-Seçilmiş bir bilgi alanını takiben araştırmacı yöntem ve teknikleri belirleyip, uygulamak.

- 2)Mezuniyetle birlikte üstün zekâlı öğrenci, çeşitli alanlardaki çok yönlü soruları yaratabilecek, uyarlayabilecek ve değerlendirebilecektir.

Bu programın amacı; yetenekli öğrencilerin sorgulama becerilerini geliştirme ihtiyacına hitap eder. Sorgulama öğrenme ve merakı teşvik eder ve konuları birbirine bağlar. Sorgulama öğrencilerin kaliteli araştırma yapmasına ve

kendini değerlendirmesine yardım eder. Eğitimdeki temel hedef, öğrencilerin becerilerini geliştirmek ve zenginleştirmektir.

Akranlarından farklı olarak dünyayı gören ve tecrübe eden üstün yetenekli öğrenciler için, eleştirel sorgulama, hayatı takip edebilmek için yeni yollar keşfetmede bir anahtar olabilir. Eleştirel düşünme ve sorgulama gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Soru sorma sanatı, öğrencilerin daha derin ve net perspektiflerini geliştirmelerine olanak sağlar. Öğrenciler, eleştirel soruları oluşturup, geliştirip, değerlendirirken liderlerini, meslektaşlarını, arkadaşlarını ve kendilerini değerlendirebileceklerdir.

Öğretimsel Hedefler;

- Disiplinler içi ve disiplinler arası önemli soruları belirlemek.
 - Disiplinler içi ve disiplinler arası önemli soruları sormak.
 - Disiplinler içi ve disiplinler arası önemli soruları değerlendirmek ve geliştirmek.
- 3)Mezuniyetle birlikte, üstün zekâlı öğrenciler birçok alanda dikkatli araştırma/keşif yapabilecektir.

Bu program geniş çapta araştırma becerilerini geliştirmeye, çeşitli kültürel izlerde ve alanlarda ortaya çıkan stratejilere hitap eder. Araştırma becerileri, bu bağlamda, yapılmış araştırmaları hem de kişisel ilgiler için takip edilen akademik uğraşları içermektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için bu, önemli ilgi alanlarını derince ve özgürce keşfetme fırsatını sunar. Bu öğrenciler bu alanları ve bulacakları olağanüstü fikirleri araştırmak için cesaretlendirilmelidirler. Bu tür ilgiler öğrencilerde daha önemli araştırma yöntem ve uygulamaları ortaya koymaları için kullanılabilir. Burada önemli olan, çeşitli alanlarda uygulanması gereken araştırma fikridir.

Öğretimsel Hedefler;

- Çeşitli araştırma araçları ve metodları kullanmak
- Bilgi kaynaklarını kullanıp, işlemek
- Araştırma sürecinde eğilim (yanlılık) ve güvenilirliği ortaya çıkarmak
- Araştırma ve analiz yaparken etik ölçütlere başvurmak

4)Mezuniyetle birlikte, üstün zekâlı öğrenci, gerçek dünya problemini tanımlamak ve çözmek için yaratıcı ve eleştirel düşünebileceklerdir.

Bu programın amacı, çok çeşitli girdilerden problemlere potansiyel çözüm ve fikirleri bir araya getirerek öğrencilerin yetenek ihtiyaçlarına hitap etmektedir. Herhangi iki bireyin, herhangi bir veri hakkında tam olarak aynı şeyleri hissetmesi nadir olduğundan dolayı, farklı görüşler takım çalışmasının ve takım tabanlı öğrenmenin temelini oluşturur. Farklı görüşleri benimseyerek problem tanımlama süreci geliştirilmiştir ve eleştirel değerlendirme ve sentez ile birden çok bilgi kaynağına eylem planları dahil edilebilir. Bu, taviz vermekten ziyade fikir birliğine yönlendirir.

Üstün zekâlı öğrencilerin, farklı alanlarda yeteneklerini değerlendirmek önemlidir çünkü bu öğrenciler okul başarısını elde etmek için diğerlerinin bakış açılarını dışlamayı kendi düşüncelerine bağlı kalabilmektedirler. Emin olmalıdır ki üstün zekâlı öğrenciler, sadece problemleri çözmeye değil aynı zamanda içsel ve dışadönük zekâlarını da geliştirmeye yardımcı olan çeşitli perspektiflerinden dolayı gerçek dünya problemleri çözmek için önemli zamana sahiptirler. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler genellikle okulda başarılı olmasına rağmen, okul dışında da aynı derecede önemli bir başarı elde etmelerini sağlamak üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programının hedefidir.

Öğretimsel Hedefler;

- Bir sorunu belirleyip, onu araştırmak ve karmaşık bir konuya çok yönlü bakış açılarıyla destekleyici argümanlar üretmek
- Etkili çözümler öngörebilmek ve çıkarımlarda bulunmak için bilginin yararlılığını, güvenilirliğini ve geçerliliğini analiz etmek
- Gerçek hayat sorunları çözmeye yeterliği belirlemek üzere çeşitli problem çözme metotlarına başvurmak ve değerlendirmede bulunmak.

5)Mezuniyetle birlikte, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencinin, hem üstün zekâlı hem de normal gruplarla öğrenme ortamlarında liderlik ve katılımcı bir rol üstlenmesi mümkün olabilecektir.

Bu programın amacı öğrenmenin sosyal doğasına ve liderlikle ilişkisine hitap eder. Bu ilişki, ailesi, arkadaşları, danışmanları ve sosyal hayatı paylaştığı herkesi kapsar.

Öğretimsel Hedefler;

- Değişimi olumlu yönde etkilemek için farklı görüşleri kabul edecektir

- Farklı birey ve durumlarda ortaya çıktığından, liderlik nitelik ve özelliklerini tanımlayacaktır
- Önem arz eden liderlik becerilerini belirtmek ve proje hedeflerini gerçekleştirebilmek için grupları organize edecek.

6)Mezuniyetle birlikte, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin, bireysel, akademik ve kariyer hedefleri belirlemek ve bu hedeflere ulaşmak mümkün olacaktır.

Bu programın amacı; üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin, öğrenme doğası hakkında yeterli bilgi ve deneyimle, onların ihtiyaçlarına hitap etmektir. Onların, güçlü ve zayıf yönlerini tanıyıp anlayabilmek, öğrenciye daha fazla başarı ile yüksek öğrenme fırsatları sunmaktır.

Bu hedefteki amaç, üstün zekâlı öğrencileri kendilerini yargılayıcı ve etkileyici olmaları için cesaretlendirmektir ki böylece kişisel ve bireysel standartları ve hedefleri ile ilgilenme potansiyelini kazanabilirler.

Öğretimsel Hedefler;

- Öğrenmeyi daha üst seviyeye çıkarmak adına güçlü ve zayıf yönleri belirlemek ve bunları kabul etmek
- Öğrenmede, ihtiyaçların belirlenmesi ve akla mantığa uygun hedeflerin konmasını da kapsayan temel sorumluluğu üstlenmek
- Bireysel ilgi hedeflere ulaşılmasında fayda ve engelleri işaret eden eylem planları tasarlamak

7)Mezuniyetle birlikte üstün zekâlı öğrenci, çeşitli alanlarda/dallarda algılamayı gösteren çeşitli otantik ürünler/performanslar geliştirip sunabilecektir.

Bu programın hedefi, öğrenmeyi anlamlı bir ürün haline dönüştürmesi için öğrencinin doğal eğilimine hitap etmektir. Yaratıcı öğrenme kendini ancak sayısız şekillerde gösterir ve öğrencinin yaratıcılığını ortaya koyabilmeleri için cesaretlendirilmelidirler.

Çıktılar, alanlar ve disiplinler arasında birden fazla bağlantı sağlamalıdır. Bu da, üstün zekâlı öğrenciler için insan ifade ve düşünce alanlarının çeşitliliği içinde problem çözme sistemlerini birleştiren sunumlar tasarlama anlamına gelir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler yeni anlayış düzeylerini tanımlayan ürünleri geliştirerek ve bu ürünleri sunarak kendileri ile gurur duymalıdır.

Öğretimsel Hedefler;

- Çeşitli izleyici ve dinleyicilere hitaben birden çokalan ve disiplinde özel bilgi ve beceri iletişimini geliştirmek
- Gerçek yaşam sorunlarına çözümler gösteren birçok kaynaktan edinilmiş bilgiyi sentezleyecek ürünler ortaya çıkarmak.

Florida Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Programı Öğretimsel Hedefler (2009).

Bilişsel süreçler: Bilişsel süreçler gerçek yaşam problemlerini çözmeye kullanılan daha üst seviyede, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini içerir.

Amaç: Öğrenci etkili bilişsel stratejiler sergileyecektir.

Hedefler:

- Öğrenci daha üst seviyede eleştirel becerileri tatbik edebilecek
- Bilgiyi inceleyip değerlendirebilecek
- Fikirler üretip, onları sınıflandırıp, değerlendirebilecek
- Gerçek yaşam problemlerine veya kaygılarına çözümler gösterebilecek
- Eğilimleri tahmin edebilecek
- Değişik yaratıcı süreçleri değerlendirebilecek ve yaratıcılığını gösterebilecektir.

Çalışma becerileri: Çalışma becerileri akademik öğrenmeyle sonuçlanan geçerli örgütsel alışkanlıkları içerir.

Amaç: Öğrenci etkili çalışma becerileri sergileyecektir.

Hedefler:

- Öğrenci zamanı ve malzemeleri akıllıca organize edebilecek
- Kısa vadeli amaçlar oluşturabilecek
- Açıklamaları takip edebilecek
- Ödevleri zamanında tamamlayabilecek
- Not alma becerileri, test stratejileri, ödev yapma alışkanlıkları ve yüksek kalitede çalışma standartlarını geliştirebilecektir.

Araştırma becerileri: Araştırma becerileri bir konu üzerinde bir bilginin yerini belirleme, yorumlama ve onu sunma yeteneklerini içerir.

Amaç: Öğrenci ileri düzeyde araştırma becerileri sergileyecektir.

Hedefler:

- Öğrenci gerçek yaşam problemlerine geçerli çözüm önerileri bulup önerebilecek

- Medyayı ve ileri teknolojiyi kullanarak birincil ve ikincil kaynaklardan bilgi toplayabilecek
- Gerçek ve fikir arasında ayırım yapabilecek
- İlintili gerçekleri değerlendirip, yorumlayabilecek ve sentez yapabilecek
- Etkili ve uygun not alma becerilerini kullanabilecek
- Bilgiyi organize edebilecek
- Taslaklar ve raporlar yazabilecek
- Sunumlar için görseller hazırlayabilecek ve uygun seyircilere projeler sunabilecektir.

Problem Çözme: Problem çözme problemin tanımlanmasını, onun olası çözümlerini, değerlendirmeyi ve en iyi çözümün seçimini içerir.

Amaç: Öğrenci problem çözme yeteneğini gösterecektir.

Hedefler:

- Öğrenci sayısal işlemleri uygulayıp yeterlik gösterebilecek
- Sembolleri, resimleri, nesnelere ve başka bilgileri organize edip işleyebilecek
- Hesap yapma araç-gereçlerini kullanmada yeterlik gösterebilecek
- İstatistiki işlemleri kullandığını gösterebilecek
- Nitel akıl yürütmeler yapabilecek, sonuçlarını tahmin edebilecek, tartışmalar meydana getirebilecek ve de nicel bilgiye dayalı matematiksel kararlar verebilecek
- Kavradığını gösterebilecek ve matematik dağarcığını uygulamaya koyabilecektir.

İletişim Becerileri: İletişim becerileri çeşitli sunum biçimleriyle, bilgiyi kavrama ve onu başarılı bir şekilde iletme yeteneğini içerir.

Amaç: Öğrenci etkili iletişim becerileri gösterecektir.

Hedefler:

- Öğrenci etkili dinleme becerileri gösterebilecek
- Sözlü olmayan etkili bir iletişim farkındalığı geliştirebilecek
- Bilgiyi aktarmak üzere etkili yazma becerileri gösterebilecek
- Yaratıcı yazma becerileri geliştirebilecek
- Çeşitli sunum biçimlerini seçebilecek kullanabilecek ve değerlendirebilecek
- Bilgi sunumu için elverişli dinleyiciyi belirleyebilecek
- Kelime hazinesini geliştirip genişletebilecektir.

Bilimsel Yöntem: Bilimsel Yöntem problemleri çözmeye sistematik bir yol izler.

Amaç: Öğrenci bilimsel yöntemi gösterecektir.

Öğretimsel Hedefler:

- Öğrenci problemi/amacını belirtebilecek
- Hipotez (kuram) oluşturabilecek
- Süreci yazabilecek
- Deney yapıp araştırabilecek
- Gözlemlerini kaydedebilecek
- Veriyi organize edebilecek
- Soyut şeylerle ilgili yazabilecek
- Bulgularını sunabilecektir.

Bağımsız Öğrenme: Bağımsız öğrenme kendi başına yönlendirilen bir çalışmanın ve yüksek seviyeli hedef belirlemenin sergilenmesini içerir.

Amaç: Öğrenci kendi başına yönlendirilmiş öğrenmeyi ve yüksek seviyede hedef belirlemeyi ortaya koyacaktır.

Öğretimsel Hedefler:

- Öğrenci bilgiyi bulup onun peşinden gidebilecek
- Yeni fikirleri ve tasarımları keşfedebilecek
- Başarı için gerçekçi ve sistemli planlar geliştirebilecek
- Başarıyı yakalamada kayda değer bir aşama gösterebilecek
- Bağımsız olarak çalışma yeteneğini gösterebilecektir.

Teknoloji: Teknoloji, elektronik ve mekanik donanımın kullanımıyla elde edilmiş olan bilginin uygulanmasını içerir.

Amaç: Öğrenci teknoloji bilgisini ortaya koyacaktır.

Öğretimsel Hedefler:

- Öğrenci teknolojik araçları kullanarak sorunları çözme yeteneğini gösterebilecek
- Eğilim ve olayların analizinde bilgi sistemlerini kullanabilecek
- Üretkenlikte bir araç olarak teknoloji adına yeni kullanımlar önerme (ortaya koyma) yeteneğini gösterebilecektir.

Sosyal Süreçler: Sosyal süreçler öğrencilerin bu sayede sosyal, duygusal ve zihinsel davranışlarını geliştirip tamamladıkları etkili faaliyetlerini içerir.

Amaç: Öğrenci sosyal ve duygusal gelişimini gösterecektir.

Öğretimsel Hedefler:

- Öğrenci güçlü ve zayıf yönlerini fark edebilecek
- Makul riskler alabilecek

- Sorunlarla başa çıkma becerisini geliştirebilecek
- Gerçekçi bir çalışma programı oluşturabilecek
- Başkalarını da düşünebilecek
- Başkalarıyla iyi çalışabilecek
- Kendi kontrolünü sağladığını gösterebilecek
- Başkalarının fikir ve çalışmasına saygı duyabilecektir.

Liderlik Becerileri: Liderlik becerileri düzenleme, rehberlik etme, kişinin kendisiyle ve başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunma becerisini içerir.

Amaç: Öğrenci liderlik becerilerini gösterecektir.

Öğretimsel Hedefler:

- Öğrenci etkili karar verme stratejileri geliştirip kullanabilecek
- İşbirliğine dayalı grup projelerine dahil olabilecek
- Grup üyeleri arasındaki çeşitliliğin farkına varabilecek
- Grup projeleri içinde kendine verilen görevi yerine getirebilecek
- Grup dinamikleri bilgisini gösterebilecek
- Görev analizi becerisini geliştirebilecek
- Kişisel liderlik becerilerini ilerletmek için seçkin liderlerin vasıflarını analiz edebilecektir.

İsrail Öğretimsel Hedefler (2012).

Genç İnsanlar Enstitüsü (Young Persons' Institute)' nün belirlediği eğitimsel hedefler şunlardır:

- Eğitimcinin üstün zekâlılık ve üstün zekâlılığın göstergeleri ile ilgili bilgisini derinleştirmek
- İsrail toplumunun bütün sosyoekonomik katmanlarındaki üstün zekâlılara ulaşmak ve yetenekli öğrencileri seçip, tanılamak için yöntemler bulmak
- Üstün zekâlı çocuklara, yetenekleri keşfedip, geliştirmelerine yardımcı olmak
- Çeşitli alanlarda düşünme ve yaratıcılığı geliştirmek
- İsrail formal eğitim sisteminin yapamadığı şekilde katılımcıların meraklarını tatmin etmek
- Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri, İsrail toplumunda ve tüm dünyadaki problemlerden haberdar ederek, bireysel değerler sistemlerini oluşturmalarını teşvik etmek.

Dersler 3 kategoriye ayrılmıştır:

- Gerçekçi yaşam bilimleri
- İnsanlık ve sosyal bilimler
- Sanat (İsraili üstün zekâlı öğrenciler için zenginleştirme programı, 1991).

İsrail Sanat ve Bilim Akademisi (IASA)

Eğitimsel hedefleri

- Fen, matematik, müzik ve grafik sanatlarındaki sıra dışı yetenek potansiyelini doyurmak için eğitimsel bir ortam yaratmak
- Bilişsel, duyuşsal, sosyal ve yaratıcı mükemmelliği besleme
- Mükemmelliğe ulaşan diğer hedefler için öğrenme ortamları sağlayarak, müfredat ve öğretim hakkında bilgi sahibi olmak

Bu programın dört elementi vardır:

- 1) Özel yetenek alanlarında birinci sınıf eğitim. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri, seçilen alanlardaki fikirleri üreten kişiler ve sıra dışı uygulayıcılar olabilmeleri için yetiştirmek
- 2) Genel çalışma ve disiplinler arası çalışmalar. Bu element öğrencilerin geniş bir kültürel bakış açısına sahip olmalarını amaçlar. Disiplinler arası alanlarda kapsamlı fırsatlar sunarak, sanat ve fen öğrencileri arasında takdir etme ve karşılıklı anlayış geliştirmek
- 3) Topluma hizmet etme fırsatları bu element öğrenciler-okul ve toplum arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Sorumluluk duygusu ve topluma bağlılığı artırmak için düzenlenmiştir. Buna ek olarak, toplum, okul dışı imkânları zenginleştirilmesi için kaynak ve laboratuvar imkânı sunmak
- 4) Toplumsal değerleri korumak

Keşfetme Programı (Discovery Program)

Ortalamanın üzerinde zekâ ve yetenek potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiş, ekonomik açıdan dezavantajlı bölgedeki okulların 7., 8., ve 9. Sınıf öğrencilerini kapsar.

Eğitimsel Hedefler

- Dezavantajlı toplumlarda keşfetme ve yetenek potansiyellerini geliştirmek amacıyla fırsatlar sunan zenginleştirilmiş ortamlar yaratmak

- Yeteneklerini geliştirecek kültürel ya da eğitimsel avantajlara sahip olmayan, liderlik, üstün zekâ gibi potansiyellere sahip olan dezavantajlı toplumlardan gelen öğrencileri eğitimsel olarak tanılayıp, fırsatlar sunmak
- Bölgesel eğitim sistemlerinin hedeflerinin gelişmesi amacıyla mükemmelliği yakalayabilmek için çaba göstermek
- İsrail Bilim ve Sanat Akademisi için başvuru havuzunu arttırmak

Genç İnsanların Yaratıcılık ve Mükemmelliğini Geliştirme Enstitüsü (Young Persons' Institute for the Promotion of Excellence and Creativity)

Hedef: Düzenli okul programındaki, eğitimsel fırsatları zenginleştirme imkânı sunmak

Programın hedef kitlesi, 5-15 yaşlar arasındaki üstün zekâlı ve yetenekli çocuklardır. Bu enstitüde, öğrenciler düşünme ve yaratıcı olma becerilerini geliştirmeleri için cesaretlendirilir. Ait olma ve kabul edilme ihtiyaçlarının farkına varmaları sağlanır. Enstitü, yaratıcı bakış açısı geliştirilmesine ayrıca önem vermektedir.

AMUTA (Kudüs Fizik ve Matematik Okulu)

Eski Sovyetler Birliğinden gelen göçmenlerin, üstün zekâlı çocuklarına İsrail eğitim sistemine uyum sağlamaları ve aynı zamanda bilgi beceri ve tecrübelerini kullanmaları için Rusyadan gelen öğretmenlere imkân tanımaktadır.

Hedef kitle: Rusya'dan gelen ve matematik ve fen alanlarında üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanmış 4-18 yaş arası çocuklar.

Matematik için doktora öğrencileri programı

Lisedeki derslerinde üstün başarı gösteren kasaba veya kenar mahalledeki gençlerin matematik alanında liderlik becerisine sahip olmalarını sağlamaktır. Bu öğrencilerin üniversitedeki bilim ve matematik derslerine katılımları sağlanarak gelişimleri desteklenir.

İngiltere Öğretimsel Hedefler (2008).

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için geliştirme ve zenginleştirme materyal desteğinin sağlanması açısından Birleşik Krallık güçlü bir konumda görünmektedir. Zenginleştirme şu şekilde tanımlanır:

- Öğrenme tecrübelerini derinleştirir ve genişletir.
- Düzenli bir müfredatın ötesinde etkinlik ve tecrübe sağlar.
- Entelektüel olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin, zekâ ve yeteneklerini geliştirir.
- Gerçeklerin niceliksel toplamından çok düşünme becerilerinin niteliksel gelişimini vurgular.
- Okul müfredatında çok fazla değinilmeyen bilginin keşfedilmesi için yatay bir şekilde zenginleştirme yapılabilir.
- Genellemeler yapmanın temel prensiplerini anlama yeteneği ve konu ile ilgili etkinlikleri vurgulayan niceliksel düşünme becerilerini geliştirmek için dikey bir şekilde olabilir.

Genelde bu öğrenciler daha fazla öğrenip, daha az uygulama yaparlar. Örneğin, bu öğrenciler üç problemi benzer bir şekilde çözmektense, probleme üç temel çözüm bulmayı tercih ederler (George, 1990).

Öğretmenler İçin Eğitimsel Hedefler

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için tanımlama, tanılama ve hizmet konularının karmaşıklığının farkında olmak
- 2) Ülkede okullar tarafından kullanılan üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimindeki çeşitli yaklaşımlara aşina olmak
- 3) Zenginleştirme ve genişletme materyallerini kendi başına geliştirmek ve bunlarla ilgili stratejilere aşina olmak
- 4) Müfredat gelişimi için “Tüm Okul Yaklaşımı” (Whole-School Approach) ile tutarlı okul politika dökümanları üretebilmek (George, 1992).

Üstün zekâlı ve yetenekliler için ulusal program amaçları

- 1) 4-19 yaş arası üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanılanmış bireylerin özgüven motivasyon ilham ve performans ve kazanımlarını geliştirmek artırmak

2) Dezavantajlı üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ve akranları arasındaki eksiklikleri azaltmak için beklenenden daha az başarı gösteren grupların kazanımlarını geliştirmek, iyileştirmek

3) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanılama, eğitim ve destek süreçlerinde özellikle öğretim ve öğrenmenin kalitesiyle ilgili okul ve kolejlere yardımcı olmak

4) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okul dışı fırsatlarının nitelik ve niceliğini artırmak ve diğer eğitimciler ve öğretmenler için destek sağlamak

Genç üstün zekâlı ve yetenekliler programı (Young Gifted and Talented Program) ve Ulusal Stratejiler, bu amaçları gerçekleştirmek için ulusal, bölgesel ve lokal olarak birlikte çalışmaktadırlar (Üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğretmenleri için el kitabı, 2008)

Sanat ve Tasarım Dersi

Prensip: Öğretime Odaklanma

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özelliklerini belirleme

- Bu bölüm, öğretmenin planlama sürecinde bilgilendirme amaçlı kullanılabilir ve çok geniş çaplı ve net tanılama kriterlerine sahiptir.
- Yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları kısa dönem planlar ve çalışma taslaklarında dikkate alınır.
- Uygun ilerlemeyi sağlayabilmek için öğretim, yetenekli öğrencilerin bilgi, beceri ve anlayışları, üzerine kuruludur.

Prensip: İddialı olma

- Öğretmenler farklı öğrenim türlerini analiz etme ve üst düzeyde sorular sorma gibi beceri ve etkinliklere model olurlar.
- Öğretim yenilikçi ve yaratıcı ürünler ortaya çıkarmak ve fikirleri geliştirmek için öğrencilere farklı fırsatlar sunar.
- Öğretim işbirliği içerisinde bağımsız olarak aktif bir şekilde öğrenimi gerçekleştirmek için stratejiler kullanmayı gerektirir
- Öğretim öğrencilerin uygulamaları için yaratıcılık ve bireysellik sağlamalıdır.

Prensip: Kavramları netleştirme

- Öğretmenler, öğrencileri, karmaşık ve ileri düzey konu terimlerini özgüven içinde kullanmaları için cesaretlendirmelidir.

- Öğretmen, kendi başına düşünme, üst düzey sorular sorma gibi konularda etkinlik ve becerilerde model olmalıdır

Prensip: Öğrenmeyi yapılandırma

- Ders planı, öğrencileri keşfetme süreci olarak öğrenmeyle ilişkilendirir.
- Dersler bağımsız öğrenme için maximum düzeyde ilerleme sağlaması için yapılandırılmıştır.
- Dersler öğrenmeyi ilerletmek için istek uyandıracak şekilde iddialı başlangıçlar içerir.

Prensip: Aktif öğrenmeyi sağlama

- Öğretimde, öğrencilerin tercih edilen öğrenme stillerini dikkate alarak geniş çaplı uyarıcılar kullanır.
- Öğretimde yüksek düzeyde düşünme becerilerini desteklemek için soru sorma stratejileri kullanır.
- Sınıf ortamı kapsamlı ve transfer edilebilir düşünme becerisi etkinlikleri kullanmaya teşvik eder.

Prensip: Motive eden bir öğrenme

- Öğretmen, konuşmalarıyla öğretim ve keşfetme sürecinde öğrencinin ilgisini çeker.
- Öğretim öğrencilerin ilgi ve deneyimlerine cevap verir.

Prensip: Yüksek düzeyde etkileşimin olduğu öğrenme hızı iyi ayarlanmış dersler geliştirme

- Öğretim öğrencilerin bağımsızca davranmasını teşvik eder.
- Öğretmen, net bir şekilde belirlenmiş hedefler hakkında öğrencilerle müzakerelerde bulunur.
- Dersler, yetenekli öğrenciler için uygun olan açık ve kapalı görevler içerir.

Prensip: Öğrenci uygulamalarını ve bağımsız öğrenmelerini destekleme

- Öğretim, öğrencileri bağımsız öğrenme için gerekli olan araştırma ve düşünme becerileri ile donatır.
- Öğretim öğrenmelerini değerlendiren fırsatlar sunar.
- Öğretmen öğrencileri, daha geniş kaynaklara ulaşabilmeleri için, bilgisayar ve teknoloji kullanmalarını teşvik eder.
- Öğretmenler, öğrencilerin daha fazla keşfetmelerini sağlamaları ve kapasitelerinin ötesine geçebilmeleri için ödevler verebilir.

Okul Gelişimine Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Yaklaşımı

“Herkes İçin Mükemmellik” (Excellence for All) gelişimi için öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak, “Katılımda Üç Dalga Modeli” (The three waves model) olarak ifade edilmektedir.

Dalga 1: Etkili tüm okul politikalarıyla desteklenen yüksek kalitede dahil edici öğretim tüm öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmasını hedeflemektedir.

Dalga 2: Dalga 1’e ek olarak öğrenci gruplarının güvenli bir şekilde öğrenimini ve ilerleme oranının yükseltilmesini hedeflemektedir.

Dalga 3: Dalga 2’ye ek olarak, başarıdaki eksik yönleri en aza indirmek ve ilerlemeyi maksimum düzeye çıkarmak için bireyselleştirilmiş eğitimin artırılması hedeflenmektedir.

Öğretmenin her öğrencinin başaracağı öğrenme fırsatlarını sunması için planlama yaparken dikkat etmeleri gereken bazı faktörler vardır. Bu faktörler üstün zekâlı ve yeteneklilerin uzun dönemli başarı ve akademik başarısı için önemlidir.

- 1) Öğrenme üzerinde etki, kontrol duygusu ve öz farkındalık
- 2) İyi derecede akademik dil konuşma ve ileri düzey kelime bilgisi
- 3) Öz güven ve motivasyon
- 4) Yüksek puan-not almanın gerektirdikleri
- 5) İyi konuşma, dinleme ve eleştirel düşünme becerileri
- 6) İyi derecede sosyal beceriler
- 7) Bağımsız çalışma becerileri
- 8) Müfredat programının ötesinde öğrenme (derinlik)
- 9) Öğrenme sürecinde gerçek dünya ile ilgili bağlantılar kurma
- 10) Önemli aile kaynakları ve desteği (Bilgisayar ve internete erişim, yükseköğretim tecrübesi, akademik çalışma)

Öğretimde Önce Kalite

- 1) Etkili hedeflerin belirlenmesine odaklanmış ders planı
- 2) Öğrenci katılımı ve öğrenmeyle bağlantılı olma gereği
- 3) Tüm öğrencilerin yüksek düzeyde katılımı
- 4) Öğretmenlerin, modelleme, açıklama ve sorgulama yöntemlerinin uygun bir şekilde kullanımı

5) Bireysel ya da grup içinde öğrencilere düzenli fırsatlar sunarak diyaloglar yoluyla öğrenmeyi vurgulama

6) Öğrencilerin öğrenme ve bağımsız çalışma sorumluluklarını kabul etme beklentisi

7) Öğrencileri motive etmek için gerçek pekiştiriciler ve cesaretlendirme

“Öğretimde Önce Kalite” ve Öğretim ve Öğrenme teknikleri

- Yönlendirme ve Anlatım
- Gösterme
- Açıklama ve örneklendirme
- Sorulama ve tartışma
- Keşfetme ve araştırma
- Sağlamlaştırmak ve içselleştirmek
- Süreç boyunca iletişim kurma ve yansıtma
- Değerlendirme ve yansıtma
- Özetleme ve hatırlatma
- Rehberlik edilen öğrenme (Excellence For All: A Gifted and Talented Approach-School Improvement, 2010).

Öğretimsel hedefleri “hızlandırma, geliştirme ve zenginleştirme” için kullanma yöntemleri

- a) Hedefleri kümeleme
- b) Hedefleri farklı durumlarda uygulama
- c) Öğrenciden daha fazlasını isteyen hedefler seçip kullanma
- d) Hedefleri öğrencilerle müzakere etme
- e) Yansıtma ve öz değerlendirmeyi destekleme

Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilere Etkili Öğretimin Özellikleri

- İstekli olma ve konu bilgisi
- Hızı, derinliği ve genişliği artıran planlama
- Daha zeki ve yetenekli öğrencileri motive eden ve hayal gücü yüksek olan bir yaklaşım
- Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için daha yüksek beklentiler
- Araştırma için bilgi ve teknoloji kullanımı
- Etkili zaman ve kaynak yönetimi

- Öz değerlendirmeyi teşvik etme ve değerlendirme kriterlerini öğrencilerle paylaşma
- Zenginleştirme, geliştirme ve hızlandırma için fırsatlar yaratma (Üştün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri İçin Tüm Okul Eğitimi Modülü, 2002).

İngiltere Ulusal Üştün Zekâlılar Derneği Öğretimsel Hedefler (Schmidt, 2004).

Öz-Farkındalık

İletişim

Hedefler

- Daha etkili iletişim kurma becerisini geliştirme
- İzleyicileri kontrol etme becerisini iyileştirme
- Diğer kişilerle iletişim kurarken başarıyı artırma tekniklerini öğrenme

Kişisel Faydalar

- Diğer kişilere sunum yaparken daha fazla özgüven
- İnsanları etkileme becerisini iyileştirmek
- İnsanlarla etkileşim sürecinde başarısızlık ihtimalini düşürme becerisini geliştirmek
- İletişim sürecinde izleyicileri/dinleyicileri daha fazla kontrol etme duygusu

Öz-Kontrol

Hedefler

- Öz kontrol kaybetme sebeplerini öğrenme
- Öz kontrol sağlamaya yardımcı farklı metodları uygulama
- Öz kontrol sağlamanın faydaları hakkında bilgi sahibi olma

Kişisel Faydalar

- Zor durumlarda daha net düşünebilme
- Diğer kişileri daha fazla önemseme ve empati kurma becerisi geliştirme
- Zor durumların kontrolünde duyguları daha fazla kullanma
- Diğer kişilere ya da kendine zarar verebilecek eylemlerden kaçınma
- Bazı durumları yönetirken olgunluk sergileme

Araştırma

Hedefler

- Temel araştırmalara yön veren bir plan hazırlama
- Bir çalışmayı geliştirme bilgisi ve özel becerileri entegre edebilmeyi öğrenme

- Bir çalışmayı sonsuz bir şekilde geliştirebilecek yöntemleri öğrenme
- Değerlendirme teknikleri üzerinde çalışma

Kişisel Faydalar

- Bir çalışma ya da bir araştırma yapma korkusunu azaltmak
- Proje ve çalışmalara ekstra bir heyecan ve ilgi katabilmek
- Derin ve anlamlı çalışmalar üretebilme yeteneğini artırmak
- Bir çalışma yaparken ilgi ve motivasyonu artırmak
- Daha profesyonel ve değerli çalışmalar üretebilmek

Yaratıcı Beceriler (Beyin Fırtınası)

Hedefler

- Birçok fikrin nasıl oluşturulabileceğini öğrenme
- Yaratıcı ve orjinal fikirlerin nasıl oluşturulabileceğini öğrenme
- Bir yarışmadaki gibi düşünme becerisini geliştirme
- Yarışma ortamının farklı durumlarda nasıl kullanılıp uygulanabileceğini gösterme

Kişisel Faydalar

- Herhangi bir durumda farklı düşünceler oluşturabilme
- Problem çözme becerilerini iyileştirme
- Fikirlerin orjinalliğini ve yaratıcılığını artırma
- Çözüm odaklı bir grubun daha faydalı bir üyesi olma
- Farklı seçenekler sunarak öğrenmeyi ve hayatı zenginleştirme

Manevi Beceriler

Hedefler

- Çevredeki herşeyle içsel bağlantı kurma anlayışı geliştirme
- Bir kişinin evrendeki öneminin daha çok farkına varılması
- Hayatın armağanı ile ilgili daha fazla kişisel sorumluluk anlayışı geliştirme

Kişisel Faydalar

- Evrenin elementlerine daha fazla bağlılık hissi
- Evrene daha fazla aidiyet hissi
- Diğerlerini daha fazla takdir etme

Yüksek Düzeyde Düşünme

Hedefler

- Analiz etme yeteneğinin nasıl artırılabilceğine yönelik daha fazla farkındalık geliştirme
- Hayatın zorluk ve karmaşasına yönelik daha fazla takdir etme
- Herhangi bir şeyin nasıl işlediğini öğrenmeye ve keşfetmeye yönelik daha fazla istek
- Analizin başarısızlığı nasıl önlediğine yönelik daha fazla farkındalık
- Detayları not etme becerisinin iyileştirilmesi
- Dahil olma isteği ve kişisel becerilere güvenin artması

Kişisel Faydalar

- Detayları farketme yeteneğinin artırılması
- Sorunlara daha iyi çözümler bulma yeterliğinin geliştirilmesi
- Hayatın zorluğuna yönelik takdirin artırılması
- Problemlerle, başarısızlıklarla ve zor durumlarla ilgilenirken daha rahat hissetme
- Dış ve iç gözlem gücü ve farkındalığın artması

İletişim

Etkili pazarlama, tanıtma, yazma, tartışma, röportaj yapma, topluluk önünde konuşma, hızlı okuma ve yazma becerilerinin temel öğelerini öğrenme

Liderlik

Hedefler

- Bir aktivist olarak başarıya götüren öğeleri kullanmayı öğrenme
- Dünyayı iyileştirmek için aktif katılıma ilgi duyma
- Bir aktivist olmanın zorlukları ve katılıklarına karşı daha güçlü olma

Kişisel Faydalar: -Kişisel katkı ve katılımı tecrübe etme

- İkna etme gücü ve liderlik becerileri geliştirme
- Başkaları ile birlikte olma, toplum ve birliktelik duygusunu yaşama
- Bir şeyi iyileştirme isteğini yerine getirme.

EK 5: Kod Haritası

Tablo 22. Akademisyen görüşleri ve kod listesi

Görüşü belirten cevap metni	Ana tema ve alt temalar	Kodlar
<p>Üstün zekâlıların eğitimi genel öğretimden ayrı düşünülmesi gereken bir konu, dolayısıyla böyle bir merkezde var olan standartlar öğrencilerin tecrübe ettikleri öğretim ortamından çok daha farklı ve yüksek kalitede olmalı. Gerek öğretmeni gerekse öğrenciyi dar kahlara sıkıştıran uygulamalara yer verilmemeli. Dolayısıyla, ülke genelindeki her Bilsemde asgari düzeyde ve esit olarak uygulanması gereken standartlar olmalı.</p> <p>Bilsen yöneticileri için yönetsel yeterliklere ilişkin standartların olması şüphesiz ki hem bilimsel hem de mantıksal olarak gereklidir. Standartların olmadığı durumlarda yönetsel süreçlerdeki eylemleri, etkinliklerin izlenmesi, değerlendirilmesi sağlıklı olmayacaktır. Standartlar temel referans noktalarıdır ve objektif değerlendirme sağlayacaktır. Tüm merkezler arasındaki esitliğin ve uyumun sağlanması için standartların olması başarıyı ve etkili öğretimi beraberinde getirebilir.</p> <p>Bilsenlerde yönetsel standartların olması, yönetimle ilgili alınacak kararların ve yapılacak etkinliklerin belirlenmesinde vol gösterici olacağından oldukça gerekli ve önemlidir.</p> <p>Bilsenler yapı olarak, en tepeden en aşağıya tüm personelin uyum içinde çalışması gereken bir kurum olduğundan yöneticilerinin bütünleştiricilik özelliğinin yüksek olması gerekmektedir. Problemleri iyi algılayarak adil çözümler bulabilmelidir, merkezin hedeflerini doğru belirleyerek çalışanlarını hedefe yöneltme becerisi yüksek olmalıdır. Çalışanlarını idari problemlerden mümkün olduğunca uzak tutmalıdır.</p> <p>Öğretmen standartlarında kendimce özetleyebileceğim iki önemli nitelik şöyle olabilir: ileri düzey alan bilgisi ve araştırma becerisi. Bu iki özelliğe ortalamanın üstünde bir seviyede sahip olan öğretmenler öğrencilerine daha iyi bir eğitim sunmak adına yeterli donanıma sahip olmaya çalışacaklardır diye düşünüyorum.</p> <p>Üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında eğitim almamış öğretmenler genellikle bu öğrencilere nasıl davranacakları konusunda yeterli bilgiye sahip değildir, ayrıca öğretmenlerin hizmet öncesinde aldıkları lisans eğitiminde üstün yeteneklilik hakkında yeterli altyapı bilgisi verilmemektedir. Bu konuda çözüm olacak şey, öğretmen standartlarının olmasıdır.</p> <p>Öğretimsel hedeflerin üstün zekâlı çocuklara göre belirlenmesi, Bilsenler kuruluş amacı olan bu çocukların özel ihtiyaçlarına cevap verme amacına ulaşılmış olur. Şüphesiz çocuklar kendilerinin temel alındığı bir eğitim sürecinde daha mutlu olacaktır, yeteneklerini daha fazla tanıma ve etkili kullanma fırsatlarını daha kolay elde edebilecektir. Veli</p>	<p>Yönetim ve öğretmen standartları ile ilgili beklentiler</p> <p>Yönetimsel kalite ve özdeşliğin sağlanması</p> <p>Standartların öğretimsel sürece etkisi ile ilgili yargılar</p> <p>Bilsenler arası eşit, objektif ve özdeş uygulamalar</p> <p>Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin etkileri</p> <p>Öğretmen özellikleri</p> <p>Etkili ve eşit öğretim</p>	<p>Yöneltme</p> <p>Bütünleştirme</p> <p>Uyumun sağlanması</p> <p>Problemlerden uzaklaştırma</p> <p>Özdeşlik</p> <p>Kalite</p> <p>Değerlendirme süreci</p> <p>Esneklik</p> <p>Bilimsel ve özdeş mantıksal gereklilik</p> <p>Adalet</p> <p>Özdeşlik</p> <p>Profesyonel gelişim</p> <p>Öğretmen kişiliği</p> <p>Eşitlik</p> <p>Alan bilgisi</p> <p>Araştırma becerisi</p> <p>Uyum</p> <p>Özdeşlik</p> <p>İhtiyaçların karşılanması</p> <p>Etkili öğretim</p> <p>Objektif değerlendirme</p> <p>Değişiklik</p> <p>Daha iyi bilgi</p> <p>Bilgi aktarımı</p> <p>Farkındalık</p> <p>Memnuniyet</p> <p>Öğretimin iyileştirilmesi</p>

memnuniyeti yükselecektir.

Öğretim hedefler konusunda sınırları kesin olarak belirlenmiş standartların getirilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü Bilsemde verilen eğitim hizmetinin sınırları olmamalı bence. Öğrenci ve ğretmeni mümkün olduğu kadar statükodan uzak tutmak gerek. Ancak ğretmenlere "proje yönetimi" konusunda mutlaka hizmet-içi eğitim verilmeli. Çünkü öğrencilerle proje nasıl başlatılır? Nasıl yürütülür ve proje nasıl sonlandırılır? Bunların ğretmen tarafından bilinmesi gerek. Dolayısıyla proje yönetimi konusunda getirilecek standartları destekliyorum.

Tablo 23. Bilim ve sanat merkezi yönetici görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve Alt temalar	Kodlar
<p>Göreve başladığımda elimde yetersiz bir yönerge başka hiçbir belge bilgi bulunmamaktadır. Tanılamayla ilgili bile yeterli bilgi yoktur. En önemli sorun ise Bilsemelerde kadrolu öğretmen olmamasıdır. Özellikle yeni açılan okullarda yeterli kadrolu eleman yoktur. Bu da bizi çok zor durumda bırakmaktadır. İkinci önemli problem ise Bilsemelerde bir programının bulunmamasıdır. Üçüncü önemli problem ise yeterli mevzuatının bulunmamasıdır.</p> <p>Bende diğer müdürler gibi bir müddet bekledikten sonra bakanlıktan hiçbir bilgi gelmeyeceğini anladım ve başımın çaresine bakmaya başladım ve bizden önce kurulmuş olan Bilsemelerle iletişime geçtim ve onlardan aldığım verileri kendimde yorumlayarak uygulamaya koydum.</p> <p>a) Yönergenin yetersiz kalması, Bilseme uygun yönetmeliğin olmaması nedeniyle sıkıntı, yaşadım.</p> <p>b) Mevcut norm ve ücret yönetmeliğinin Bilsemelere uygun olmaması nedeniyle sıkıntılar yaşadım.</p> <p>c) Öğretmen eksikliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadım</p> <p>d) Bazı öğretmenlerin Bilseme uyum sağlayamamasından kaynaklanan sorunlar yaşadım</p> <p>e) Bilseme uygun binaların olmamasından kaynaklanan sorunlar yaşadım</p> <p>f) Merkez ve taşra teşkilatlarının Bilsemeleri ve uygulamaları yeterince bilmemesinden kaynaklanan sorunlar yaşadım.</p> <p>g) Öğrenci tanılmasından kaynaklanan sorunlar yaşadım.</p> <p>h) Kaynak eksikliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadım.</p> <p>Bilsem iş ve işlemleri yönerge dahilinde yürütülmektedir. Mevcut olan yönerge çeşitli sınırlılıklara sahip olduğundan yönetsel problemler yaşanmaktadır. Üstün yetenekli öğrenci velilerinin merkezden beklentilerinin akademik başarı odaklı olması, Bilsemeler arasında eğitim-öğretim uygulamalarında standardın olmaması, farklılıkların olması, Bilsemeler arasında yönetsel standartlarının olmaması, öğrenci tanılama sürecinde yaşanan problemler, merkeze uzun süredir öğretmen atamalarının yapılamamış olması vb. Elbette standartlar olmalı. Bir kere Bilsemelerin ne olduğu tespit edilmeli. Yapıları ve işleyişleri sağlamlaştırılmalıdır. Bundan başka sağlıklı bir yönetmelik çıkarılmalıdır. Bununla ilgili daha önce hazırlık yapılmış çeşitli raporlar hazırlanmış ancak hiçbir gelişme olmamıştır. Yöneticilerin çalışanların görev tanımları yapılmalıdır.</p> <p>Öğrencilerin her kademedeki hangi yeterliliklere sahip olacakları ile ilgili sağlıklı veriler ortaya konmalıdır. Genel hatları ile bir program oluşturulmalıdır.</p> <p>Kesinlikle olmalı, öncelikle klasik anlayıştan kurtulmuş çağdaş yönetim anlayışına sahip yöneticilerden oluşmalı. Özellikle yönetim alanında yüksek lisans mezunları tercih edilmeli.</p> <p>Kesinlikle standartlar olmalıdır. Getirilecek olan yönetsel standartlar üstün yetenekliler eğitimine olumlu katkı sağlayacağı gibi yaşanan karmaşanın da sona ermesini sağlayacaktır.</p>	<p>Yöneticilik görevinde yaşanan sıkıntılar</p> <p>Yönetim, öğretim ve yönerge kaynaklı sıkıntılar</p> <p>Yönetim ve öğretmen standartları hakkındaki görüşler</p> <p>Yapı ve işleyiş katkı sunması</p> <p>Öğretimsel hedeflerin belirlenmesi ile ilgili görüşler</p> <p>Yönetimsel uygulama ve kazanımlar</p>	<p>Danışma süreci</p> <p>Tanılama sıkıntıları</p> <p>Özdeşlik</p> <p>Beklentiler</p> <p>Farklılıklar</p> <p>Sınırlılıklar</p> <p>Yetersizlik</p> <p>a) Öğretim programı</p> <p>b) Standartlar</p> <p>c) Kadro</p> <p>d) Yönerge</p> <p>e) Uygulama</p> <p>Karmaşanın bitmesi</p> <p>Katkı sunması</p> <p>Sağlamlaştırma</p> <p>Görev tanımı</p> <p>Netlik</p> <p>Donanım</p> <p>Yeterlilikler</p> <p>Kazanımlar</p>

Tablo 24. Bilim ve sanat merkezi öğretmen görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve Alt temalar	Kodlar
<p>Bilsem'de göreve başladığımda ne ile karşılaşacağım konusunda <u>yeterince bilgim yoktu.</u> İlk başta çok zorlandım, derste yaptığım şeylerin doğruluğu konusunda sürekli bir şüphe içerisindeydim. <u>Danışacağım hiç kimse yoktu.</u> Görev tanımım ise <u>net bir şekilde belirlenmemiştir.</u></p> <p><u>Ne ile karşılaşacağımıza ilişkin hiçbir bilgi verilmedi</u> ve yaşadığımız <u>hayal kırıklıkları</u> da büyük oldu. Her şeyi bizlerin yapması istendi ve ne yanımızda ne de arkamızda duruldu. <u>Görev tanımım belirlenmemiştir</u> her çalışmada mutlaka yer almam gerektiği söylenmişti. Bilsenlerin amacına yönelik bir <u>yol haritası yoktur.</u> Bu nedenle öğretmenler ne yapacağına karar veremezler. <u>Görev tanımı belli değildir.</u> Millî Eğitim camiasında çalışan personelin Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili pek bilgi bulunmamaktadır. Atama öncesi aldığımız <u>hizmet içi eğitimde de çok ütopyik olarak bahsedildi.</u> Bu nedenle çok büyük beklentiler içerisine girdik. Bilim ve Sanat Merkezi'ne atamam yapıldıktan sonra Merkeze geldiğimde büyük bir <u>haval kırıklığı</u> oldu. Hizmet içi eğitimde anlatılanlar nerde, Bilim ve Sanat Merkezi nerde. İdare hemen etkinliklere dâhil olmamı istedi. Uyum dönemimde birden kendimi, <u>hakkında doğru dürüst bilgi sahibi olmadığım öğrenciler</u> karşısında buldum. Daha önce orada çalışmış kadrolu bir branştaşım olmadığı için etkinliklerde neyi nasıl anlatacağım hususunda sorun oldu. Diğer öğretmen arkadaşlardan <u>Bilsenlerin çalışma sisteminin farklılığı</u> anlamaya çalıştım; onlarda anlamadığı için hâlâ Bilim ve Sanat Merkezleri ne işe yarar, nasıl işler, sistemdeki yeri nedir gibi sorular var. Öğretmen standartları kesinlikle olmalı, bu özel çocuklar en <u>donanımlı öğretmen ve donanımlı yöneticileri hak ediyorlar.</u> Yoksa okulları dışında zaman ayırıp gelmeleri sadece vakit kaybı olur.</p> <p>Bilsem öğretmenleri özellikle <u>psikolojik ve pedagojik yönlerden diğer öğretmenlerden çok daha fazla donanımlı</u> olmalı ve bunu <u>yalnız teoride değil uygulamada da içselleştirmiş olmalı.</u> Bilgi düzeyi doğal olarak önemli, bu konuda yeterlilik tartışılmaz bile. Ancak öğretmen bilgi açısından tıkandığında bir üst kurum vb.den yardım alıp öğrencisini yönlendirebilir. Bilsemde öğretmen standartları olmalı. Millî Eğitim camiasında çalışan her öğretmen Bilsemde öğretmen olamaz. <u>Sistem farklı, çocuklar farklı, aileler farklı.</u> Normal bir çalışma düzeyine sahip olan öğretmen Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışmakta sıkıntı yaşar. Seminerlere çok ihtiyacımız var, yurt dışından gelen konunun uzmanlarından seminer almayı isterdim açıkçası. Bu konuda <u>bizden çok ileride olan ülkelerin uygulamada neler yaptıklarını bilmek</u> muhteşem olurdu.</p> <p><u>Alan bilgisiyle ilgili seminerlerin</u> de zorunlu olması, hatta görevlendirmelerle her öğretmenin seminer vermesi gerektiğini düşünüyorum. Bu yolla konuya ilişkin <u>derinlemesine araştırmalar yapılacağı</u> ve bütün</p>	<p>Bilsemde çalışmaya başladığında yaşanan sıkıntılar: Alana özgü eğitim ve uygulama yöntemi yetersizliği Standartların gerekçesi: Üstün öğrenci eğitiminin farklı nitelikler gerektirmesi HİE-Seminerlerin standartlara ulaşmada katkısı Öğretimsel hedeflerin belirlenmesinin katkıları: Bilgi ve uygulama katkısı İhtiyaca cevap verme ve uygulamayı iyileştirme</p>	<p>Bilgilendirme İçerik yetersizliği Teori-uygulama çatışması Hayal kırıklığı Belirsizlik a) İçerik b) ulaşılacak kişi Farklılık Donanımlı öğretmen Donanımlı yönetici Öğretimsel yeterlik a)Alan bilgisi b)Pedagojik yeterlik Teori uygulama çatışması Doğru aktarım Eğitim hakkı Derinlemesine bilgi Pratik fayda İyileştirme Araştırma Takip Zenginleştirme Araştırma Tanınma Uygulamada zenginlik Derinlemesine bilgi Öğretimsel fayda Gelişmelerin takibi Farklılıkların gözetilmesi Öğretimsel doyum</p>

<p>öğretmenlerin daha ilgili olacağı kanısındayım. <u>Eğitim ve seminerler Bilim ve Sanat Merkezlerini daha iyi tanımamızı sağladı.</u> Bu sayede öğrencilerimizin özelliklerini daha iyi kavranması, <u>etkinliklerimiz zenginleşmesi,</u> Türkiye’de ve <u>dünyadaki gelişmelerden haberimiz olması gibi katkı ve kolaylık sağladı.</u></p>		
---	--	--

Tablo 25. Bilim ve sanat merkezi velileri görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve alt temalar	Kodlar
<p>Bilim ve Sanat Merkezlerinde <u>donanımlı yönetici ve öğretmenler</u>in olması bir gerekliliktir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların diğer öğretmenlerden <u>farklı nitelikte öğretmen</u>lere ihtiyaçları vardır. Öğretimsel hedefleri bilseydim, <u>çocuğumu kendini geliştirecek aktivitelere</u> yönlendirmem, akademik çalışmasında <u>hangi alanlara yönelmesi gerektiği hakkında yol gösterici</u> olurdu. <u>Bilsem’in çocuğuma sunduğu katkıyı</u> bilmemi sağladı. Bilsem’in amaçlarını daya iyi bilir bu kurumu daha iyi tanırdım. Öğrencilerin <u>ilgi ve alanlarının daha doğru tespit edilmesini</u> sağlayabilirdi. Çocuğumun <u>akademik anlamda çalışmalar yapabilmesi</u> için bu hedeflerin veliler tarafından bilinmesi iyi olurdu.</p>	<p>BİLSEM yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının etkileri- Olumlu etkiler</p>	<p>Donanımlı yönetici ve öğretmenler Farklı nitelikte öğretmenler Kendini geliştirme Tanımak Bilsem katkısı İlgi ve alan belirlenmesi Doğru yönlendirmek Akademik çalışmalar yapabilme</p>

Tablo 26. Akademisyenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve Alt temalar	Kodlar
<p>Oluşturulan yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartlarının, özellikle Türkiye'deki üstün zekâlı ve yeteneklilerle ilgili literatüre katkı sağlayacağını düşünüyorum. Bilim ve sanat merkezlerinde yönetici ve öğretmen kalitesi başlı başına bir sorun. En başta onların yetiştirilmesi ve standartlara kavuşturulması, diğer problemlerin de çözümüne katkıda bulunacaktır. Türkiye'de birçok alanda olduğu gibi Bilim ve Sanat Merkezlerinde de sistemin alt yapısı oluşturulmadan işe girilmiş, mevcut kurumlarda çalışan öğretmenler ya da yöneticiler hali hazırda görev yaptıkları süre zarfında kendi başlarına birçok şeyi anlamak zorunda kalmışlardır. Bu süre zarfında oluşturdukları doğruların bilimsel doğrularla ne kadar eşleştiği ise şüpheli bir durumdur. Bu bağlamda Bilim ve Sanat merkezlerinin standartlar konusundaki ciddi eksikliği kendini net bir şekilde göstermektedir. Bu anlamda çalışmanın önemli bir açığa hizmet edeceği kanısındayım.</p> <p>Bilsem yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartlarının bu kurumlarda yapılan eğitim ve yönetim uygulamalarının eşitliğini olumlu etkileyeceği kanısındayım. Bu standartların, öğretmen ve yöneticilere kazandırılması için belirli eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması ile bu çalışmanın sadece teorik açıdan değil uygulamada da güçlü olmasını sağlayacaktır.</p>	<p>Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri Katkı Sunması</p>	<p>Kalite Yetiştirilme Bilimsellik Eşleşme Açığı kapatma Uygulamalar Eşdeğerlik</p>

Tablo 27. Yöneticilerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve Alt temalar	Kodlar
<p>Standartlar incelenmiş olup, öğretmen ve yöneticilerin bu standartları kazanması için eğitimler ve bu kazanımların takip edilmesi boyutları da eklenebilir. Bu standartlar, ülkemizde üstün zekâlı çocukların eğitimindeki personelin iyi bir şekilde yetişmesi için çözüm olabilir, sonuçta bahsedilen Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail'in bu alandaki başarısı nettir.</p> <p>Hazırladığımız çalışma, Bilsemlerin içinde bulunduğu problemleri sürece çözüm olabilir, fakat bakanlığın da bu alanda bazı girişimlerinin olması gerekli. Bilim ve Sanat Merkezleri tamamen öğretmen ve yöneticilerin kişisel gayretleri ile devam etmektedir.</p> <p>Hazırlanan standartlar, resmiyete ve uygulamaya geçirildiği takdirde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında bir görüş birliği sunabilir. Belirtilen standartlara dayalı olarak yönerge geliştirilebilir ve bakanlığın denetimi, öğretmen ve yönetici seçimi kolaylaşabilir.</p>	<p>Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri Problemlere Çözüm Sunması</p>	<p>Personel Yetiştirme Görüş birliği Yönergenin geliştirilmesi Denetim Seçim Kalite</p>

Tablo 28. Öğretmenlerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve Alt temalar	Kodlar
<p>Standartların eğitime olumlu katkısı olduğu bilinen bir gerçektir. Fakat ülkemizde, eğitim ürününün yani öğrencilerin niteliğinin pek önemsendiği söylenemese de <u>üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin hayatında yaratılan olumlu gelişmelerin takibi açısından bu çalışma önemli.</u> Ayrıca, <u>öğretmen ve yöneticilerin yetiştirilmesinde baz alınması gereken bu standartlar,</u> eğitim öğretimde de katkı sağlayacaktır.</p> <p>Standartlarla ilgili yapılan bu çalışmanın faydalı olmayacağını hiç kimsenin söyleyeceğini düşünmüyorum. <u>Bilim ve Sanat merkezlerine öğretmen ve yönetici seçimlerinde buradaki standartlar seçim kriterleri olarak eklenebilir veya bu personelin yetiştirilmesi için bu standartlardan faydalanılabilir.</u> Ayrıca <u>üstün zekâlılarla ilgili mevcut eğitim politikaları düzenlenebilir.</u></p> <p>Bu standartların öğretmen ve yöneticilere kazandırılıp, bu öğretimsel hedefler doğrultusunda öğretimin sunulduğu takdirde, üstün zekâlıların eğitiminde dünya da rakip tanımayacağımızı düşünüyorum. <u>Bilsemlerin birçok probleminin çözümünde faydalı olacaktır.</u> Ayrıca <u>eğitimin kalitesi ile öğretmenin kalitesi birbirine denk</u> olduğuna göre öğretmenler bu niteliklerde olduğu takdirde eğitimin niteliği de değişecektir.</p>	<p>Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri, Katkı Sunması</p>	<p>Nitelik Gelişmelerin takibi Yetiştirme Seçim Düzenleme Çözüm Özdeşlik</p>

Tablo 29. Velilerin bilim ve sanat merkezleri yönetim, öğretmen ve öğretimsel hedef standartları ile ilgili görüşleri ve kod listesi

Görüş belirten cevap metni	Ana tema ve Alt temalar	Kodlar
<p>Bu standartlarla birlikte, tüm <u>Bilsemler arasında birliktelik sağlanacağını</u> düşünüyorum. İller arası eşit olmayan uygulamaların önünde geçilerek, bu öğrencilere <u>eşit düzeyde eğitim</u> sunulma ve <u>eşit kalitede öğretmenle</u> çalışma gibi olanaklar sunulabilir.</p> <p>Bu <u>standartların uygun ve gerekli olduğunu</u> düşünüyorum. Bahsedilen standartların kazanılması ve uygulanması ile Bilim ve Sanat Merkezlerine olan <u>güvensizliğin ortadan kalkacağı</u> kanısındayım.</p> <p>Öğretmen ve yöneticilerin nitelikleri çok doğru ifade edilmiş. Öğrencilerin <u>yeteneklerini fark edebilmeleri ve geliştirebilmeleri</u> için ancak böyle <u>bir eğitim sistemi gerekli.</u></p>	<p>Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Standartların etkileri Katkı sunması</p>	<p>Eşit uygulamalar Kalite Güven ortamı Fark etme Geliştirme Birliktelik Gereklilik</p>

EK 6: Özgeçmiş (Vitae)**ÖZGEÇMİŞ**

Çiğdem Çelik-Şahin 1978 yılında Kayseri’de doğdu. Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden 2001 yılında mezun oldu. Aynı yıl İngilizce Öğretmeni olarak Gaziantep’e atandı. Yüksek Lisans derecesini “İlköğretim Okulu Müdürlerinin İletişim Becerileri ile Tükenmişlik Düzeyleri İle Arasındaki İlişki” başlıklı tezi ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalında 2007 yılında tamamladı. İleri düzey İngilizce bilgisinin yanı sıra temel seviyede Almanca bilmektedir. Üstün yeteneklilerin eğitimi, bu alandaki yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi, yeterliklerinin değerlendirilmesi, üstün yetenekli çocukların ailelerinin farkındalık düzeyleri ve eğitim yönetimi konularında akademik dergilerde basılmış yayınları ve ulusal-uluslararası kongre ve konferanslarda sözlü sunumları bulunan Çiğdem Çelik-Şahin’in ortak yazar olarak Türkiye’de üstün yetenekli bireylerin eğitimine katkıda bulunacak bir kitabı basım aşamasındadır. Çiğdem Çelik-Şahin 2001 yılından bu yana öğretmenlik yapmaktadır ve bir kız çocuk annesidir.

VITAE

Çiğdem Çelik-Şahin was born in Kayseri in 1978. She graduated from the Department of English Language and Literature, Faculty of Arts and Sciences in Gaziantep University in 2001. She holds her Master’s of Art degree titled “The Relationship Between The Burn-Out Level and Communication Skills of the Primary School Principals” in the department of Educational Management, Supervision, Planning and Economy in 2007. She knows English at advanced level and German at basic level. She has researches and published articles on education of gifted and talented children, professional development and evaluation of qualities of principals and teachers in gifted education and awareness level of gifted and talented students’ parents and educational management. Also she is the coauthor of a book in press which will contribute to gifted education in Turkey. Çiğdem Çelik-Şahin has been working as a teacher of English since 2001 and she is the mother of one daughter.